

Rapport
2020:14

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2020

Kristin Rogde, Roger André Federici, Karl Solbue Vika, Ann-Cecilie Bergene, Cathrine Pedersen, Ekaterina Denisova og Sabine Wollscheid

NIFU

Rapport
2020:14

Spørsmål til Skole-Norge

Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets
spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2020

Kristin Rogde, Roger André Federici, Karl Solbue Vika, Ann-Cecilie
Bergene, Cathrine Pedersen, Ekaterina Denisova og Sabine Wollscheid

Rapport 2020:14

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU)
Adresse Postboks 2815 Tøyen, 0608 Oslo. Besøksadresse: Økernveien 9, 0653 Oslo.

Prosjektnr. 20715

Oppdragsgiver Utdanningsdirektoratet
Adresse Postboks 9359, Grønland, 0135 Oslo

Fotomontasje NIFU

ISBN 978-82-327-0469-9
ISSN 1892-2597 (online)

Copyright NIFU: CC BY 4.0

www.nifu.no

Forord

Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning (NIFU) har en rammeavtale for 2017–2020 med Utdanningsdirektoratet om å gjennomføre halv-årlige spørreundersøkelser rettet mot skoler og skoleeiere. Undersøkelsene er kjent som Utdanningsdirektoratets spørringer.

Temaene for de enkelte undersøkelsene avtales fra gang til gang og skal dekke Utdanningsdirektoratets kunnskapsbehov til enhver tid. Resultatene fra undersøkelsene offentliggjøres i NIFUs ordinære rapportserie og foreligger nedlastbare i PDF-format på Utdanningsdirektoratets og NIFUs hjemmesider.

I spørringen gjennomført våren 2020 inngår fire respondentgrupper som er spurt om i alt 15 ulike temaer. 13 av temaene omtales i denne rapporten, de to øvrige (evaluering av fagfornyelsen og språkløyper) inngår i andre oppdrag utført av henholdsvis UiO og NIFU. Rapporten er i første rekke en tabellrapport, hvor det i liten grad gjøres mer inngående analyser. Det er ikke skrevet noe samlet sammendrag for denne rapporten, men leseren henvises til oppsummeringene ved slutten av hvert kapittel. Rapporten inneholder til sammen 133 tabeller og 72 figurer.

Prosjektleder for Utdanningsdirektoratets spørringer til Skole-Norge er Kristin Rogde. Hun har skrevet rapporten i samarbeid med Roger Andre Federici, Karl Solbue Vika, Ann-Cecilie Bergene, Cathrine Pedersen, Ekaterina Denisova og Sabine Wollscheid. Per Olaf Aamodt har kvalitetssikret rapporten. Kontaktperson hos Utdanningsdirektoratet er Camilla Vibe Lindgaard.

Vi takker 317 grunnskoler, 43 videregående skoler, 6 fylkeskommuner og 64 kommuner som har tatt seg tid til å besvare undersøkelsen, i konkurranse med mange andre viktige gjøremål.

Oslo, 15.06.2020

Vibeke Opheim
direktør

Kari Vea Salvanes
stedfortredende
forskningsleder

Innhold

1	Innledning.....	13
2	Beskrivelse av utvalg og gjennomføring.....	15
2.1	Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent.....	16
2.2	Koronautbruddet – betraktninger om svarprosent.....	18
2.3	Kommuneutvalget: 52,0 prosent deltakelse.....	18
2.4	Grunnskoleutvalget: 35,5 prosent deltakelse.....	20
2.5	Videregåendeutvalget: 33,1 prosent deltakelse.....	23
2.6	Gjennomføring av undersøkelsene.....	25
3	Fagfornyelsen.....	28
3.1	Digital læreplanvisning.....	28
3.2	Kompetansepakke.....	30
3.3	Oppsummering.....	32
4	Desentralisert ordning for kompetanseutvikling.....	33
4.1	Integrert ordning.....	33
4.2	Samarbeid.....	41
4.3	Samarbeid med universiteter og høyskoler.....	45
4.4	Forankring på skolene.....	51
4.5	Desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag.....	55
4.6	Oppsummering.....	57
5	Fysisk aktivitet.....	58
5.1	Fysisk aktivitet er stort sett timeplanfestet.....	58
5.2	Planlegging og praktisk gjennomføring av fysisk aktivitet.....	61
5.3	Fysisk aktivitet foregår som oftest i skolegården eller i kroppsøvingssalen.....	65
5.4	Fire av fem skoler oppgir at samtlige elever på 5. – 7. trinn må delta på fysisk aktivitet.....	68
5.5	Majoriteten av skolene har en satsning på fysisk aktivitet.....	70
5.6	Et mindretall av kommuner har i dag en satsning på fysisk aktivitet i skolen.....	75

5.7	Oppsummering	81
6	Trivselsundersøkelse for elever på 1.-4. trinn.....	82
6.1	Gjennomfører skolene trivselsundersøkelser på 1.-4. trinn?.....	82
6.2	Hva bruker skolene resultatene til?.....	85
6.3	Utvikler kommunene trivselsundersøkelser?	87
6.4	Hvordan bruker kommunene resultatene?	89
6.5	Elevsamtaler.....	90
6.6	Oppsummering	92
7	Eksamen i programfag og studieforberedende.....	93
7.1	Delte meninger om eksamensordningen fungerer og om hva som bør endres	93
7.2	Eksamensordningen påvirker i stor grad opplæringen	94
7.3	Trekk av fag til eksamen utføres på forskjellige måter på de ulike skolene.....	96
7.4	Vurderingskriterier og eksamensveiledning er sentralt i arbeidet med lokal sensur av skriftlig eksamen.....	96
7.5	Oppsummering	98
8	Oppfølging av implementering av digitalisering i skolen	99
8.1	Skolens planer knyttet til IKT	99
8.2	Innkjøp av og eierskap til digitale ressurser og læremidler.....	104
8.3	Lærernes kompetanseheving og skoleutvikling.....	111
8.4	Oppsummering	112
9	Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme	114
9.1	Kjennskap til kurstilbudet.....	114
9.2	Erfaringer med Dembra	116
9.3	Oppsummering	123
10	Kompetanseheving for lærere i programmering	124
10.1	Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering?.....	124
10.2	DEKOMP og KFK.....	129
10.3	Har fylkeskommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering?.....	130
10.4	Oppsummering	131

11	Kompetansedeling og kombinerte stillinger ved kulturskolen.....	132
11.1	Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte og kombinerte stillinger?	132
11.2	Oppsummering	135
12	Skolen som rusforebyggende arena	136
12.1	Et stort flertall av ungdomskoler og videregående skoler har egne rutiner for å forebygge rusmisbruk	136
12.2	Tverrfaglig samarbeid.....	137
12.3	Informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk.....	138
12.4	Oppfølging av utsatte elever	140
12.5	Rutiner for å følge opp elever som har forsøkt rusmidler.....	142
12.6	Er skolenes kunnskap om rusmisbruk tilstrekkelig?	144
12.7	Retningslinjer fra skoleeier om samarbeid med andre instanser.....	145
12.8	Oppsummering	146
13	Skolebibliotek	147
13.1	Skolebibliotekenes tilgjengelighet og organisering	147
13.2	Bibliotekansattes kompetanse	151
13.3	Skolebibliotekenes funksjon og tilbud.....	152
13.4	Bruken av skolebiblioteket i skolens planer	155
13.5	Skoleeier om skolebibliotek-tjenesten.....	156
13.6	Oppsummering	158
14	Kartlegging av foreldrestøtte.....	159
14.1	Foreldrestøttende tiltak i grunnskolen	159
14.2	Foreldrestøttende tiltak i kommuner.....	161
14.3	Oppsummering	162
15	Læreplassituasjonen.....	163
15.1	Fylkenes vurdering av tilgangen på læreplasser.....	163
15.2	Fylkenes tiltak for å øke tilgangen på læreplasser	164
15.3	Statlige tiltak for å bidra til inntak av lærlinger.....	165
15.4	Oppsummering	166
	Referanser.....	167
	Vedlegg 1.....	168
	Tabelloversikt.....	173
	Figuroversikt.....	181

1 Innledning

NIFU har gjennomført halvårlige spørreundersøkelser blant skoleledere og skoleeiere på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet siden 2009. Vårens undersøkelse er nummer tjuetre i rekken.

Undersøkelsen har fire målgrupper: skoleledere ved grunnskoler og videregående skoler og skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner. Hver undersøkelse er dokumentert gjennom en egen rapport med tittelen «Spørsmål til Skole-Norge». Undersøkelsen våren 2020 ble gjennomført i perioden 9. mars til 14. april 2020. Antall tema som inngår i undersøkelsene varierer fra gang til gang, og noen tema gjentas med jevne mellomrom. I alt 15 tema inngikk i høstens undersøkelse. En oversikt over temaene, og hvilke av gruppene de har gått til, vises i tabell 1.1. 13 av temaene presenteres i hvert sitt kapittel i rapporten. Temaet *innføring av lærernorm* inngår i et annet oppdrag som utføres av NIFU.

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spørringer våren 2020

Tema	Grunnskole	Videregående	Kommune	Fylkeskommune
Evaluering av fagfornyelsen	X	X	X	X
Fagfornyelsen	X	X	X	X
Desentralisert ordning for kompetanseutvikling	X	X	X	X
Fysisk aktivitet	X	X	X	
Trivselsundersøkelse for elever på 1-4. trinn	X	X	X	
Eksamen i programfag og studieforberedende		X		X
Oppfølging av implementering av digitalisering	X	X	X	X
Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme (DEMBRA)	X	X	X	X
Kompetanseheving for lærere i programmering			X	X
Kompetansedeling og kombinerte stillinger ved kulturskolen			X	
Skolen som rusforebyggende arena	X	X	X	X
Skolebibliotek	X	X	X	X
Kartlegging av foreldrestøtte	X		X	
Læreplassituasjonen				X

Dette er i stor grad en deskriptiv rapport, med mange tabeller og figurer. Vær oppmerksom på at i enkelte analyser er gruppene små. Vi rapporterer primært på observerte forskjeller som er statistisk signifikant ifølge Pearsons kji-kvadrattest (5-prosentnivå).

2 Beskrivelse av utvalg og gjennomføring

For å redusere belastningen på sektoren er Utdanningsdirektoratets spøringer organisert som en utvalgsundersøkelse. Det er derfor laget tre sammenliknbare utvalg, slik at skoleledere og skoleeiere ikke kontaktes oftere enn hvert halvannet år. Unntaket er fylkeskommunene og ti større kommuner, som deltar i undersøkelsen hver gang.

Når det gjelder kommuneutvalgene ble det opprinnelig tatt utgangspunkt i 429 kommuner fordelt på tre utvalg. Etter kommunereformen gjenstår nå 356¹. Årets utvalg er justert for dette. Totalt 64 kommuner (hvor 51 ikke lenger eksisterer) har endret utvalg. Som konsekvens har enkelte skoleeiere fått spørningene to ganger på rad.

Grunnskoleutvalgene er laget på tilsvarende måte og justert for kommunesammenslåinger. Totalt 262 skoler har blitt omfordelt til andre utvalg (basert på GSI fra 2018/2019). Grunnskolene i hvert enkelt utvalg kommer fra kommunene i det samme utvalget. I alt ti større kommuner² er, i likhet med fylkeskommunene, med i alle de tre utvalgene. Grunnskolene i disse kommunene er fordelt på de tre utvalgene med omtrent en tredjedel i hvert utvalg.

Merk at noen typer skoler på forhånd er tatt ut av populasjonen og dermed utvalget. Dette gjelder 1) skoler for elever med spesielle behov 2) skoler med læreplaner og organisering som skiller seg sterkt fra ordinære skoler, som for eksempel internasjonale skoler 3) skoler med svært få elever, det vil si fem eller færre. Det er ved tidligere anledninger forsøkt å invitere slike skoler, men tilbakemeldingene har i de fleste tilfellene vært at spørsmålene i undersøkelsen ikke er relevante.

De videregående skolene er fordelt på tre utvalg med ca. én tredjedel av skolene fra hvert fylke i hvert av utvalgene.

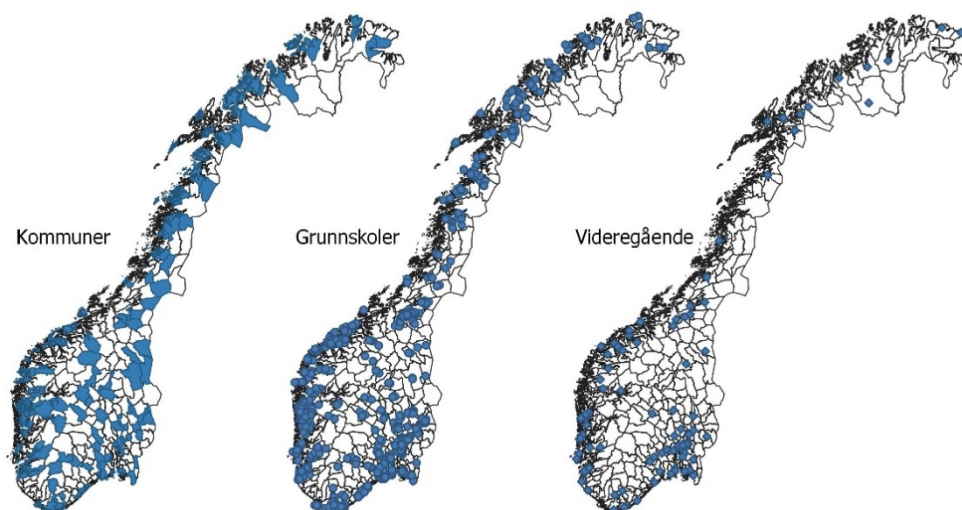
Kommunene og de videregående skolene er i utgangspunktet ikke trukket tilfeldig, men fordelt på utvalgene innenfor fylkene (før regionreformen) etter kriterier som størrelse, geografi, kommunetype og skoletype. Der det var mulig å velge mellom flere kommuner eller videregående skoler som tilfredsstilte de samme kriteriene, ble det trukket tilfeldig. I praksis var slik tilfeldig trekking bare aktuelt

¹ Svalbard regnes som egen kommune, tilhørende Troms fylke.

² Arendal, Bergen, Bærum, Fredrikstad, Kristiansand, Oslo, Sandnes, Stavanger, Tromsø og Trondheim.

i fylker med særlig mange små kommuner eller mange videregående skoler. I de ti større kommunene som er med hver gang, er en tredjedel av grunnskolene med hver gang, og utvalget av skoler ble trukket tilfeldig.

Figur 2.1 viser hvilke kommuner, grunnskoler og videregående skoler som ble invitert til å besvare årets undersøkelse samt illustrer den geografiske spredningen til disse.

Figur 2.1 Inviterte kommuner, grunnskoler og videregående skoler våren 2020

Når det gjelder fylkeskommunene besvarte 6 av 11 vårens undersøkelse. Av de resterende ble én ikke godkjent på grunn av for få svar. De siste åpnet aldri undersøkelsen.

2.1 Overordnet om godkjente respondenter og svarprosent

Tabell 2.1 viser bruttoutvalg og status fordelt på respondentgruppene skoleleder grunnskole, skoleleder videregående, skoleeier kommune og skoleeier fylkeskommune. Kategorien *godkjent* henviser her til de respondentene som har gjennomgått hele undersøkelsen. *Godkjent – noen svar* henviser til respondenter som ikke har fullført, men svart på minst 30 prosent av spørsmålene i sin gruppe. *Ikke godkjent – noen svar* er dermed de respondentene som har svart på mindre enn 30 prosent. Disse tas ut av datamaterialet for å unngå at «ikke-seriøse» svar er med (eksempelvis respondenter som klikker seg gjennom de første sidene av undersøkelsene for å kikke på den) og for å unngå en kunstig høy svarprosent. Den nest siste kategorien består av dem som *ikke har svart*. Kategorien *frafalt* henviser til de respondentene som aktivt har gitt beskjed om at de ikke ønsker eller har mulighet til å svare på vårens spørring. Under gjennomføringen fikk vi også

tilbakemelding om at en skole i utvalget var nedlagt. Denne er ikke tatt med i utregningen av svarprosent.

Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall

Respondent	Godkjent	Godkjent, noen svar	Ikke godkjent	Ikke svart	Frafalt	Totalt
Skoleleder grunnskole	299	18	103	397	77	894
Skoleleder videregående	39	4	18	54	15	130
Skoleeier kommune	58	6	10	40	9	123
Skoleeier fylkeskommune	6	0	1	4	0	11
Total N	402	28	132	495	101	1158

For å gi et bilde av gruppen *ikke godkjent – noen svar* viser tabell 2.2 maksimalt antall svar for hver respondentgruppe, samt gjennomsnitt og median for både ekskluderte og inkluderte respondenter.

Tabell 2.2 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar

	Skoleleder grunnskole		Skoleleder videregående		Skoleeier kommune	
	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent	Ikke godkjent	Godkjent
Maks ant. svar	39	144	33	114	28,0	113
Gjennomsnitt	14	119	15	94	15	84
Median	10	122	18	100	19	87

Tabellen viser at respondentene som ikke ble godkjent har avgitt svært få svar sammenlignet med gjennomsnittet i sin gruppe. Videre viser analyser at det ikke er noe systematikk i hvor disse avslutter undersøkelsen. Det er rimelig å anta at resultatene ikke ville blitt endret ved en eventuell inklusjon. Endelig svarprosent relatert til bruttoutvalg og populasjonen er vist i tabell 2.3.

Tabell 2.3 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent

	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
Bruttoutvalg	894	130	123	11
Populasjon	2697	387	356	11
Godkjente svar	317	43	64	6
Svarprosent bruttoutvalg	35,5	33,1	52,0	54,5
Andel av populasjon som har deltatt	11,8	11,1	18,0	54,5

2.2 Koronautbruddet – betraktninger om svarprosent

Vårens spørring ble sendt ut 9. mars 2020. Kort tid etter ble samfunnet stengt ned på grunn av Koronautbruddet. I samråd med Utdanningsdirektoratet ble det konkludert med at både undersøkelsen og rapporteringen skulle gå som planlagt. Situasjonen har hatt en helt klar innvirkning på svarprosenten – som er svært mye lavere enn tidligere år. Selv om vi i det følgende gjør analyser av representativitet på utvalgte variabler (som skoletype og kommunestørrelse) vet vi ikke årsakene til hvorfor noen respondenter ikke besvarer undersøkelsen. Dette gjelder som regel spørreundersøkelser generelt, men i denne situasjonen spesielt. Som en generell kommentar henstiller vi derfor lesere til å tolke resultatene med varsomhet. Merk også at vi ikke i like stor grad sammenligner vårens svarprosent med tidligere gjennomføringer.

2.3 Kommuneutvalget: 52,0 prosent deltakelse

Det var totalt 123 kommuner i vårens spørring, hvor 64 besvarte undersøkelsen helt eller delvis. Dette gir en deltakelse på 52 prosent. Tidligere år har svarprosent vært på rundt 60. Totalt ti kommuner åpnet undersøkelsen, men svarte på for få spørsmål til at besvarelsen kunne godkjennes. Ni ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta.

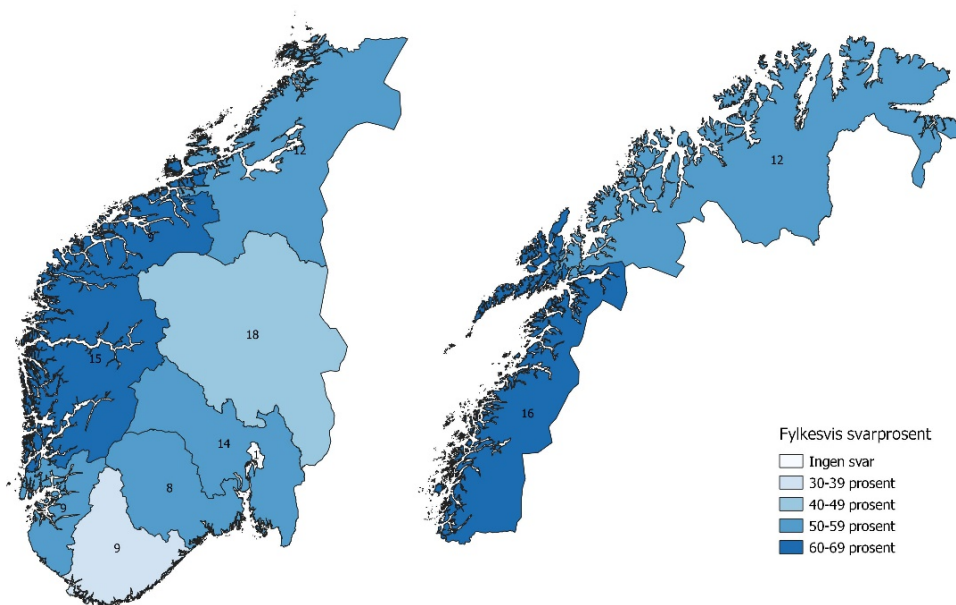
Tabell 2.4 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd – sistnevnte i synkende rekkefølge.

Tabell 2.4 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Møre og Romsdal	26	9	6	66,7
Nordland	41	16	10	62,5
Vestland	43	15	9	60,0
Rogaland	23	9	5	55,6
Viken	51	14	7	50,0
Vestfold og Telemark	23	8	4	50,0
Trøndelag	38	12	6	50,0
Troms og Finnmark	39	12	6	50,0
Innlandet	46	18	8	44,4
Agder	25	9	3	33,3
Oslo	1	1	0	0,0
Total	356	123	64	52,0

* Inkludert Svalbard

Svarprosenten varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.2). En overvekt har likevel minst 50 prosent deltakelse.

Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.5 viser at svarprosenten varierer noe etter kommunestørrelse og landsdel³. Deltakelsen øker totalt sett fra de minste til de største kommunene. Når det gjelder landsdel er svarprosenten størst i Oslo-området.

Tabell 2.5 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall

Landsdel	Under 3000 %	3000 til 9999 %	10.000 og mer %	Totalt %
Oslo-området	-	-	60,0	57,1
Øst-Norge	27,3	41,7	63,6	44,1
Sør- og Vest-Norge	50,0	50,0	62,5	54,8
Midt- og Nord-Norge	47,4	60,0	63,6	55,0
Totalt	41,5	51,3	62,8	52,0

Tabell 2.6 viser landsdel og innbyggertall for kommunene som deltok i undersøkelsen (nettutvalget) sammenlignet med alle kommuner i Norge (populasjonen).

³ Merk at når det gjelder landsdel så tar disse utgangspunkt i fylkene før 2020. Dette gjøres for å beholde historikken samt unngå for store geografiske områder, spesielt Østlandet. De ulike landsdelene består av følgende tidligere fylker: *Oslo-området*: Oslo og Akershus, *Øst-Norge*: Østfold, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold og Telemark, *Sør- og Vest-Norge*: Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal, *Midt- og Nord-Norge*: Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark.

Fordelingen av kommunene som har besvart undersøkelsen avviker fra det vi finner i populasjonen. Tabellen viser samlet sett at de største kommunene er overrepresentert, mens de minste er underrepresentert. Ser man på totalen for landsdel er ikke avvikene like store.

Tabell 2.6 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 3000		3000 til 9999		10.000 og mer		Totalt	
	%		%		%		%	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	0,0	0,3	1,6	0,3	4,7	4,5	6,3	5,1
Øst-Norge	4,7	8,1	7,8	11,0	10,9	9,6	23,4	28,7
Sør- og Vest-Norge	7,8	9,6	12,5	12,4	15,6	11,2	35,9	33,1
Midt- og Nord-Norge	14,1	18,0	9,4	8,7	10,9	6,5	34,4	33,1
Totalt	26,6	36,0	31,3	32,3	42,2	31,7	100,0	100,0

2.4 Grunnskoleutvalget: 35,5 prosent deltakelse

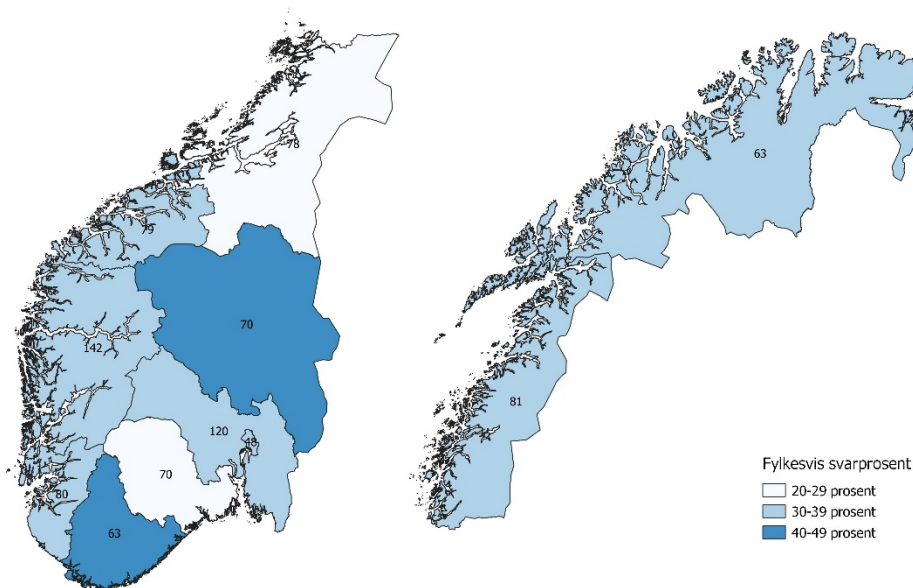
I alt 894 grunnskoler ble invitert til å besvare undersøkelsen. Utvalget er hentet fra en populasjon på 2697 ordinære grunnskoler. 299 av disse gjennomførte hele undersøkelsen, mens 121 besvarte deler av den. Av disse hadde kun 18 nok svar til å bli godkjent. 397 har ikke åpnet eller svart på undersøkelsen. Antall skoleledere som ga aktivt beskjed om at de ikke ønsket å delta var 77. Tidsbruk var, som tidligere år, den primære årsaken som ble oppgitt for dette.

Tabell 2.7 viser hvordan utvalget var sammensatt etter fylke, populasjon, bruttoutvalg og hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten varierer mellom fylkene (se også figur 2.3). Den høyeste svarprosenten finner man i Innlandet hvor 48,6 prosent av skolelederne besvarte undersøkelsen. Ellers er deltakelsen rundt 30 prosent. Den laveste oppslutningen finner man blant grunnskolene Vestfold og Telemark, med 27,1 prosent.

Tabell 2.7 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Innlandet	223	70	34	48,6
Agder	169	63	27	42,9
Rogaland	233	80	30	37,5
Nordland	184	81	29	35,8
Møre og Romsdal	189	79	28	35,4
Vestland	387	142	50	35,2
Troms og Finnmark	196	63	22	34,9
Oslo	146	48	16	33,3
Viken	513	120	40	33,3
Trøndelag	251	78	22	28,2
Vestfold og Telemark	206	70	19	27,1
Total	2697	894	317	35,5

* Inkludert Svalbard

Figur 2.3 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

I tabell 2.8 og 2.9 vises svarprosent for grunnskolene sortert på henholdsvis landsdel og skoletype, samt landsdel og skolestørrelse. Tabell 2.8 viser at svarprosenten totalt sett er relativ lik når man ser på skoletype. Ungdomsskolene ligger noe over de øvrige. Når det gjelder landsdel er svarprosenten lavest blant skolene lokalisert i Oslo-området.

Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype

Landsdel	Barneskole %	Ungdomsskole %	1 – 10 skole %	Totalt %
Oslo-området	35,6	30,3	18,8	32,0
Øst-Norge	35,5	46,2	35,1	37,6
Sør- og Vest-Norge	34,2	41,5	41,9	37,1
Midt- og Nord-Norge	31,7	29,0	35,6	32,9
Totalt	34,2	38,1	36,4	35,5

Tabell 2.9 viser videre at deltakelsen varierer noe etter landsdel og skolestørrelse hvor de største skolene har lavest svarprosent sammenlignet med de øvrige.

Tabell 2.9 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse

Landsdel	Under 100 %	100 – 299 %	300 og over %	Totalt %
Oslo-området	33,3	40,6	28,6	32,0
Øst-Norge	47,6	35,6	33,3	37,6
Sør- og Vest-Norge	38,7	40,8	29,7	37,1
Midt- og Nord-Norge	38,9	28,9	28,6	32,9
Totalt	40,2	36,9	29,8	35,5

Tabellene 2.10 og 2.11 viser hvordan nettoutvalget, altså de grunnskolene som har deltatt i undersøkelsen, er sammensatt etter landsdel, skoleslag og skolestørrelse sammenliknet med populasjonen av grunnskoler.

Tabell 2.10. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Barneskole %		Ungdomsskole %		1 – 10 skole %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	8,2	8,8	3,2	3,4	0,9	2,3	12,3	14,4
Øst-Norge	12,3	15,8	5,7	5,5	4,1	4,6	22,1	25,9
Sør- og Vest-Norge	24,3	21,9	8,5	6,1	9,8	8,3	42,6	36,3
Midt- og Nord-Norge	10,1	10,5	2,8	2,7	10,1	10,2	23,0	23,4
Totalt	54,9	57,0	20,2	17,7	24,9	25,3	100,0	100,0

Det er ikke store forskjeller mellom nettoutvalget og populasjonen når man ser på totalen for den enkelte skoletype. Tabell 2.10 viser for eksempel at 1-10 skolene generelt ligger ganske nærme fordelingen i populasjonen. Når det gjelder skolestørrelse er de minste skolene noe overrepresentert, mens de største er underrepresentert. Lignende variasjoner har vi sett i de tidligere gjennomføringene.

Tabell 2.11. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 100 %		100 – 299 %		300 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo-området	0,6	0,8	4,1	3,6	7,6	10,0	12,3	14,4
Øst-Norge	6,3	5,5	10,1	12,8	5,7	7,7	22,1	25,9
Sør- og Vest-Norge	12,9	10,3	20,2	15,6	9,5	10,4	42,6	36,3
Midt- og Nord-Norge	11,0	10,0	6,9	8,5	5,0	4,9	23,0	23,4
Totalt	30,9	26,6	41,3	40,4	27,8	33,0	100,0	100,0

Tabell 2.12 indikerer at fordelingen i nettoutvalget mellom offentlig og privat organisering samt målform korresponderer godt med fordelingen i populasjonen.

Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	91,7	91,8
Privat	8,3	8,2
Bokmål	78,8	76,0
Nynorsk	20,8	23,7
Samisk	0,3	0,3

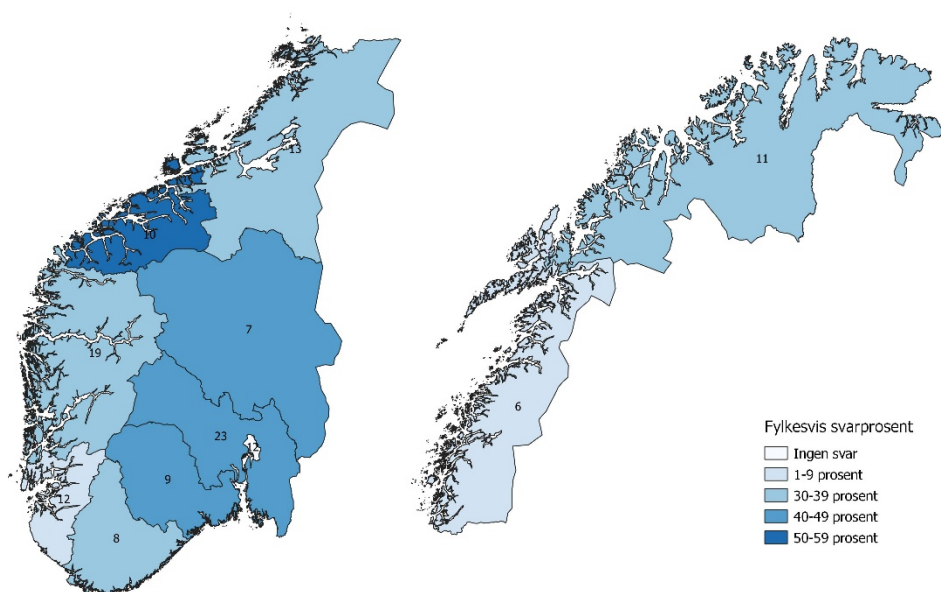
2.5 Videregåendeutvalget: 33,1 prosent deltakelse

130 videregående skoler var med i utvalget våren 2020. Utvalget er hentet fra en populasjon bestående av 387 skoler. Totalt 43 besvarelser ble godkjent, noe som gir en svarprosent på 33,1. 54 skoler valgte å ikke svare på undersøkelsen og 15 oppgav at de ikke ønsket å delta. Tabell 2.13 oppsummerer populasjonen og utvalget sortert på fylke samt hvilken svarprosent som ble oppnådd. Svarprosenten for de videregående skolene varierer betydelig mellom fylkene (se også figur 2.6). Deltakelsen er aldri høyere enn 50 prosent. Den laveste deltakelsen finner vi i Oslo, hvor kun en av tolv skoler har besvart.

Tabell 2.13 Populasjon, bruttutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke

Fylke	Populasjon	Utvalg	Antall svar	Svarprosent
Møre og Romsdal	27	10	5	50,0
Vestfold og Telemark	27	9	4	44,4
Viken	74	23	10	43,5
Innlandet	28	7	3	42,9
Agder	23	8	3	37,5
Troms og Finnmark	26	11	4	36,4
Vestland	57	19	6	31,6
Trøndelag	39	13	4	30,8
Rogaland	34	12	2	16,7
Nordland	18	6	1	16,7
Oslo	33	12	1	8,3
Total	386	130	43	33,1

* Inkludert Svalbard

Figur 2.4 Svarprosent videregående skoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke

Tabell 2.14 viser at det er noen variasjoner mellom de tre ulike typene videregående skoler, hvor yrkesfag er noe overrepresentert og studiespesialiserende er smått underrepresentert. Tabell 2.15 viser at det er noen avvik mellom utvalg og populasjon når det gjelder de minste og mellomste skolene. Begge tabellene viser at det er både over- og underrepresentasjon når vi ser på landsdel.

Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Studiespes. %		Kombinert %		Yrkesfaglig %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	2,3	4,7	7,0	11,9	2,3	1,6	11,6	18,1
Øst-Norge	0,0	4,4	27,9	15,3	2,3	4,1	30,2	23,8
Sør- og Vest-Norge	11,6	7,8	11,6	20,2	14,0	8,5	37,2	36,5
Midt- og Nord-Norge	2,3	2,1	16,3	17,1	2,3	2,3	20,9	21,5
Totalt	16,3	18,9	62,8	64,5	20,9	16,6	100,0	100,0

Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen

Landsdel	Under 250 %		250 – 599 %		600 og over %		Totalt %	
	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.	Utvalg	Pop.
Oslo og Akershus	4,7	2,6	2,3	7,5	4,7	8,0	11,6	18,1
Øst-Norge	2,3	7,5	14,0	8,5	14,0	7,8	30,2	23,8
Sør- og Vest-Norge	11,6	12,2	16,3	14,5	9,3	9,8	37,2	36,5
Midt- og Nord-Norge	2,3	8,0	14,0	8,0	4,7	5,4	20,9	21,5
Totalt	20,9	30,3	46,5	38,6	32,6	31,1	100,0	100,0

Tabell 2.16 indikerer at fordelingen i nettoutvalget når det gjelder offentlig og privat organisering er noe skjev sammenlignet med populasjonen. Når det gjelder målform er korrespondansen noe ujevn.

Tabell 2.16 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform

Type	Populasjon %	Utvalg %
Offentlig	79,5	86,1
Privat	20,5	14,0
<hr/>		
Bokmål	78,5	74,4
Nynorsk	14,8	14,0
Bokmål og nynorsk	5,4	9,3
Samisk/bokmål	0,2	2,33

2.6 Gjennomføring av undersøkelsene

Spørringene for Utdanningsdirektoratet ble gjennomført i perioden 9. mars til 14. april 2020. Undersøkelsen ble gjennomført elektronisk for alle fire målgrupper. Det ble gitt i alt fem påminnelser om undersøkelsen, omtrent en per uke.

Spørreskjemaet er utarbeidet i et samarbeid mellom Utdanningsdirektoratet og NIFU. Utdanningsdirektoratet laget det første utkastet. NIFU har kommet med forslag til endringer når det gjelder utformingen av spørsmålene, men har i hovedsak latt oppdragsgiver selv bestemme innholdet i spørsmålene. Spørsmålene er også pilotert og gjennomgått av en referansegruppe bestående av representanter fra målgruppene.

Respondentene fikk, i tillegg til en elektronisk lenke til selve undersøkelsen, også tilsendt en lenke til en PDF-fil som gjenga alle spørsmålene, slik at de kunne bruke denne som kladd før de fylte ut det elektroniske skjemaet. Fordi undersøkelsene er satt sammen av ulike temaer, kan det ha vært nødvendig for skolene og skoleeierne å involvere flere personer i arbeidet med å besvare undersøkelsen. Dette gjelder trolig særlig i fylker og kommuner, men kan også være aktuelt på skoler. Vi har ikke fått henvendelser om tekniske problemer i forbindelse med gjennomføringen.

For å få mer kunnskap om belastningen på respondentene, ba vi om å få oppgitt hvem som besvarte undersøkelsen. Fordelingen vises i tabell 2.17.

Tabell 2.17 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig

Respondenttype	Barneskole	Ungdoms-skole	1 – 10 skole	Videregående	Totalt
	%	%	%	%	%
Rektor	96,6	96,9	97,5	88,4	95,8
Assisterende rektor	2,3	3,1	2,5	9,3	3,3
Inspektør	0,6	1,6	2,5	0,0	1,1
Avdelingsleder	0,6	1,6	0,0	4,7	1,1
Annet	1,7	0,0	1,3	0,0	1,1
Total N	174	64	79	43	360

Ved både grunnskolene og de videregående skolene var rektor i de aller fleste tilfellene involvert i besvarelsen. Ved noen av skolene var inspektør og assisterende rektor også med, enten i tillegg til eller i stedet for rektor. Ved de videregående skolene spiller assisterende rektor en noe større rolle i utfyllingen av besvarelsene enn ved grunnskolene. Det at skolene kunne krysse av for mer enn ett alternativ gjør at summen overstiger 100 prosent ved alle skoleslagene. Av de som svarer «annet» oppgis administrasjonslærer, enhetsleder og SFO-leder.

Lignende spørsmål ble stilt til skoleeierne. I Tabell 2.18 vises hvem som svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen.

Tabell 2.18 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig

Respondenttype	Kommune (prosent)	Fylkeskommune (antall)
(Fylkes)rådmann, assisterende rådmann og lignende	1,5	0
Skolefaglig ansvarlig (eksempel utdanningsdirektør, skolesjef, oppvekstsjef, seksjonssjef for skole)	90,6	3
Seksjonsleder, avdelingsleder og lignende stillinger på mellomledernivå	3,1	3
Rådgiver, konsulent, førstesekretær, og lignende)	3,1	2
Annet	1,6	0

I kommunene og fylkeskommunene er det først og fremst skolefaglig ansvarlige som har besvart undersøkelsen. Vi ser at summen av de som har svart overstiger antallet skoleeiere som er med, noe som betyr at flere enn en person er involvert. Når det gjelder kommunene oppgir en av dem at virksomhetsleder har besvart undersøkelsen.

3 Fagfornyelsen

I forbindelse med fagfornyelsen skal skolene fra høsten 2020 ta i bruk nye læreplaner i alle fag. Det er viktig å sikre systematikk i det lokale lærings- og læreplanarbeidet. Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan ulike støttetiltak fungerer i skolenes arbeid med å forberede seg til å ta i bruk det nye læreplanverket. De ønsker også kunnskap om behov for ytterlig støtte til innføringen og i videre arbeid med læreplanene.

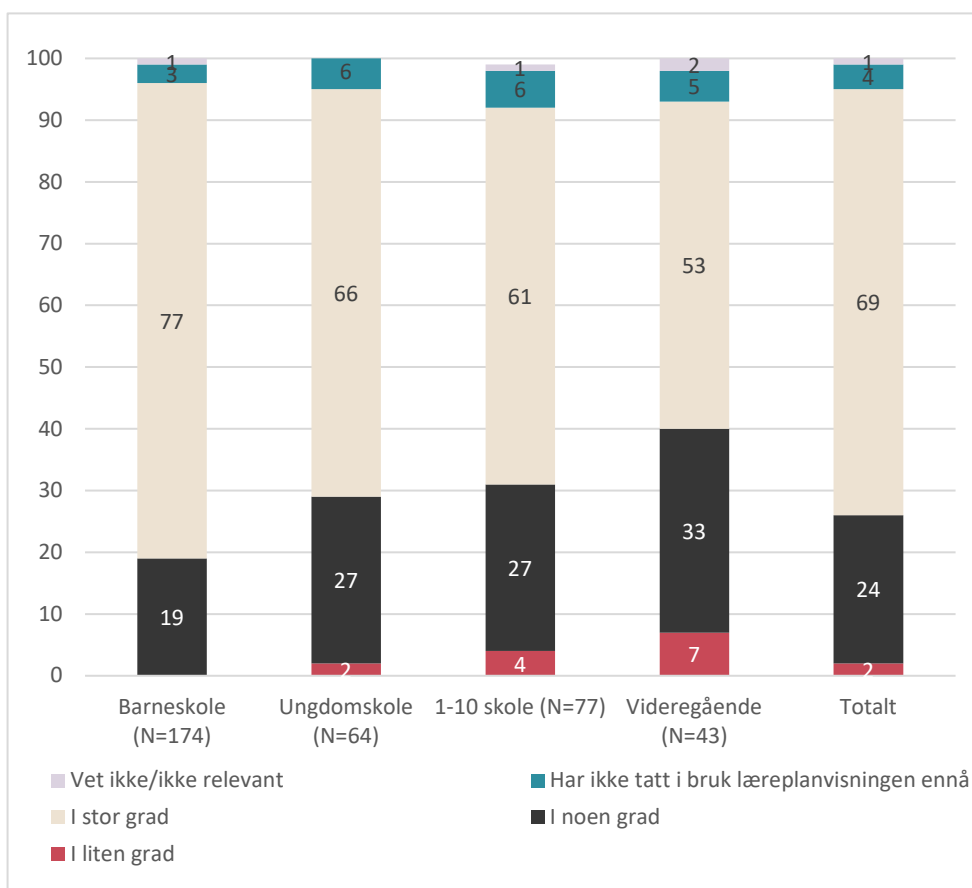
3.1 Digital læreplanvisning

De nye læreplanene ligger som en digital visning på Utdanningsdirektoratets nettsider. Formålet med visningen er å gi støtte til å se sammenhenger i og mellom fag, jobbe med progresjon og knytte opplæringen til overordnet del. Det er også lagt inn som en funksjon at brukeren kan skru av og på støtte til læreplanen, for eksempel knytte kjerneelementene til kompetansemål. Støtten er med andre ord ment å være til hjelp når læreplanene tas i bruk. Nettsidene har også forklaring av verb og lenker til ressurser. I tabell 3.1 ser vi at flertallet av både skoleeiere og skoleledere oppgir at de opplevde denne digitale læreplanvisningen som en god og relevant støtte i forberedelsene knyttet til innføringen av fagfornyelsen:

Tabell 3.1 'I hvilken grad har den digitale læreplanvisningen vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?'

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder vi- deregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylke	Totalt
	%	%	%	Antall	%
I liten grad	1	7	0	0	2
I noen grad	23	33	22	1	23
I stor grad	71	53	73	5	70
Har ikke tatt i bruk læreplanvisningen ennå	4	5	2	0	4
Vet ikke/Ikke relevant	1	2	3	0	1
Totalt (N)	315	43	64	6	428

Som vi ser oppgir over halvparten at de i stor grad opplevde den digitale læreplanvisningen som god og relevant støtte. Den mest framtreddende forskjellen er den lavere andelen skoleledere i videregående skole som oppgir at den digitale læreplanvisningen i stor grad var en god og relevant støtte når de skulle forberede innføringen av fagfornyelsen ved sin skole.. Figur 3.1 viser at det er betydelig forskjell mellom ulike skotyper i vurderingen av nytten av den digitale læreplanvisningen.

Figur 3.1 'I hvilken grad den digitale læreplanvisningen har vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?', skoleledere etter skoletype, prosent (N=358)

Mens 77 prosent av skolelederne i barneskolen oppgir at den digitale læreplanvisningen i stor grad har vært en god og relevant støtte, oppgir 66 prosent av skolelederne i ungdomsskolen og 53 prosent av skolelederne i videregående det samme. Ser vi nærmere på grunnskolen i tabell 3.2, viser vurderingen også å ha sammenheng med skolens størrelse, målt i antall elever.

Det framgår av tabell 3.2 at skoleledere ved små skoler i mindre grad anser at den digitale læreplanvisningen har vært god og relevant i innføringen av fagfornyelsen ved deres skole.

Tabell 3.2 'I hvilken grad den digitale læreplanvisningen har vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
I liten grad	3	1	0	1
I noen grad	30	19	19	23
I stor grad	59	75	77	71
Har ikke tatt i bruk læreplanvisningen ennå	4	5	3	4
Vet ikke/ikke relevant	3	0	0	1
Totalt (N)	96	131	88	315

Siden den digitale læreplanvisningen er tilgjengelig på nett for alle er det ikke overraskende at det ikke er betydelige forskjeller mellom ulike landsdeler eller kommuner av ulik størrelse.

3.2 Kompetansepakke

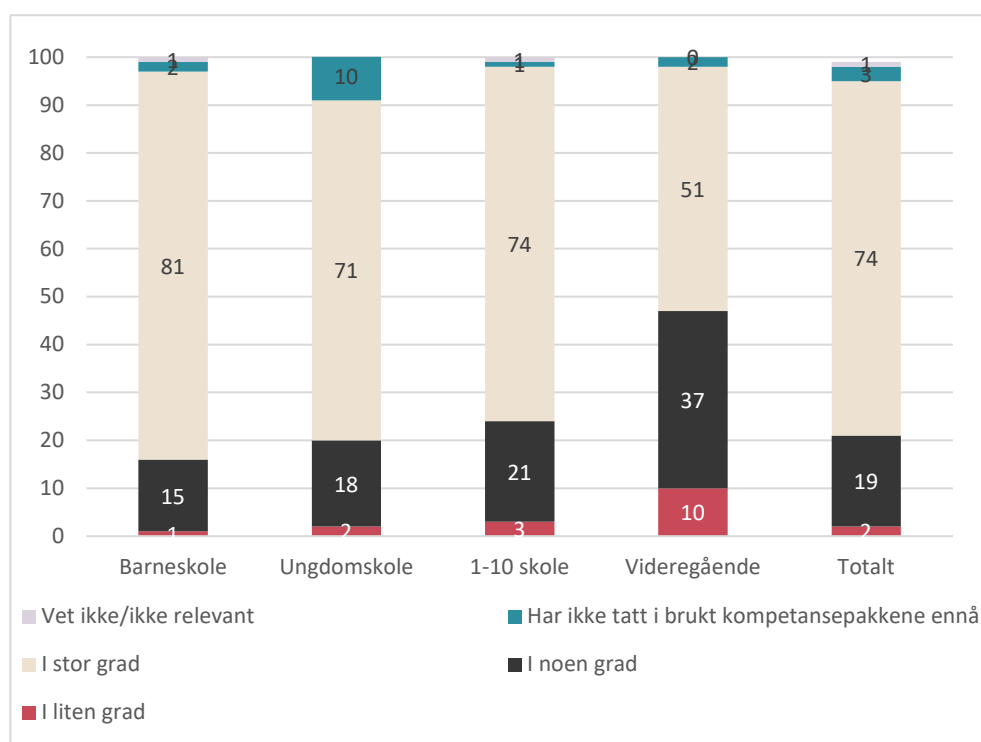
Utdanningsdirektoratet har også utviklet en kompetansepakke for innføring av nytt læreplanverk, som er åpen og tilgjengelig for alle. Kompetansepakken består av fem hovedmoduler, og er ment å støtte i arbeidet med å bruke, tolke og forstå det nye læreplanverket. Det er skoleeier eller skoleleder som bestemmer om skolen skal benytte seg av kompetansepakken, og tabell 3.3 viser svarfordelingen blant disse to gruppene på spørsmål om i hvilken grad innholdet har vært en god støtte i forberedelsene knyttet til innføring av fagfornyelsen.

Tabell 3.3 'I hvilken grad har innholdet i «kompetansepakke for innføring» vært en god støtte i forberedelsen av fagfornyelsen?'

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fylke	Totalt
	%	%	%	Antall	%
I liten grad	1	10	0	0	2
I noen grad	17	37	16	1	19
I stor grad	77	51	84	5	76
Har ikke tatt i bruk kompetansepakken ennå	4	2	0	0	3
Vet ikke/ikke relevant	1	0	0	0	1
Totalt (N)	310	41	64	6	421

Som det framgår av tabellen vurderer en høy andel skoleeiere «kompetansepakke for innføring» som i stor grad en god støtte i forberedelsen til innføring av fagfornyelsen. Dette gjelder over 80 prosent. Det er imidlertid viktig å merke seg at antall skoleeiere på fylkesnivå er veldig lavt, noe som gjør at svarfordelingen ikke kan tillegges mye vekt. Videre er det interessant å merke seg at det er en betydelig forskjell mellom skoleledere i grunnskolen og videregående i vurderingen av kompetansepakken. Mens hele 77 prosent av skolelederne i grunnskolen oppgir at «kompetansepakke for innføring» har vært en god støtte, gjelder dette bare 51 prosent av skolelederne i videregående. På motsatt ende av skalaen oppgir 10 prosent av sistnevnte at kompetansepakken i liten grad har vært en god støtte. Dette gjelder bare én prosent av skolelederne i grunnskolen.

Figur 3.2 følger denne forskjellen ved å se nærmere på hvordan skoleledere for ulike skoletyper svarer.

Figur 3.2 'I hvilken grad innholdet i «kompetansepakke for innføring» har vært en god støtte i forberedelsen av fagfornyelsen', skoleledere etter skoletype, prosent (N=351)

Det kan ut fra figur 3.2 se ut til at kompetansepakken avtar i nytte jo lenger opp i grunnopplæringen vi kommer. Mens hele 81 prosent av skolelederne i barneskolen oppgir at «kompetansepakke for innføring» var en god støtte i forberedelsen til innføring av fagfornyelsen, gjelder dette 71 prosent av skolelederne i ungdomskolen, hvor også 10 prosent oppgir at de ikke har tatt den i bruk ennå. Vurderingen ser imidlertid ikke ut til å ha noen sammenheng med skolestørrelse, mål i antall

elever. Som for den digitale læreplanvisningen er det heller ingen betydelige forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse eller mellom landsdeler.

Det ble også stilt et åpent spørsmål om det er annen støtte enn innholdet i læreplanvisningen og kompetansepakken som det er behov for i arbeidet med å innføre nytt læreplanverk. Enkelte tema går igjen i svarene, slik som tilpasset kompetanse, for eksempel til Montessori, mer faglig påfyll, verktøy, gjerne digitale, for planlegging, og samarbeid, spesielt med universitets- og høyskolesektoren.

3.3 Oppsummering

Vi har sett at både den digitale læreplanvisningen og «kompetansepakke for innføring» av det store flertallet blir sett på som god støtte i arbeidet med innføring av fagfornyelsen. Det kan imidlertid se ut til å være en tendens at denne nytten avtar med nivå i grunnopplæringen, og at skoleledere i videregående skole dermed ikke i like stor grad opplever ressursene som en god støtte. Oppsummert finner vi følgende:

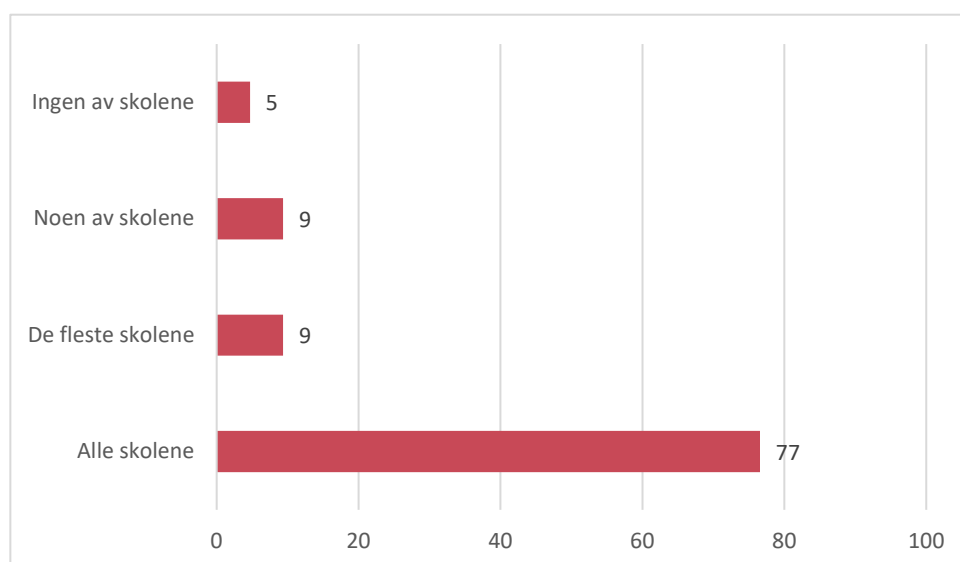
- Over halvparten av respondentene i undersøkelsen oppgir at den digitale læreplanvisningen har vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen.
- Mens 77 prosent av skolelederne i barneskolen oppgir at den digitale læreplanvisningen i stor grad har vært en god og relevant støtte, oppgir 66 prosent av skolelederne i ungdomsskolen og 53 prosent av skolelederne i videregående det samme.
- En stor andel av respondentene opplever også at «kompetansepakke for innføring» har vært en god støtte i forberedelsen til innføring av fagfornyelsen, men andelen er lavere blant skoleledere i videregående skole (51 prosent).
- Hele 81 prosent av skolelederne i barneskolen oppgir at «kompetansepakke for innføring» var en god støtte i forberedelsen til innføring av fagfornyelsen. Det samme gjelder 71 prosent av skolelederne i ungdomsskolen
- Av annen støtte det oppleves å være behov for nevnes mer tilpasset kompetanse, mer faglig påfyll, verktøy, gjerne digitale, for planlegging, og samarbeid, spesielt med universitets- og høyskolesektoren

4 Desentralisert ordning for kompetanseutvikling

Formålet med den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling er å bidra til at skoleeiere gjennomfører kompetanseutviklingstiltak ut fra lokale behov. Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om gjennomføringen av ordningen, både med hensyn til det lokale arbeidet med å identifisere behov, planlegge og gjennomføre tiltak, prioriteringer, kvalitet og omfang, og om samarbeid med universitets- og høgskolesektoren og mellom skoler og skoleeiere.

4.1 Integriert ordning

Hvis vi starter med å se på hvor mange av skolene som inneværende år gjennomfører kompetansetiltak finansiert gjennom de statlige midlene i desentralisert ordning for kompetanseutvikling, viser figur 4.1 svarfordelingen blant kommunene som skoleeier.

Figur 4.1 'Hvor mange av skolene i kommunen som inneværende år gjennomfører kompetansetiltak finansiert gjennom de statlige midlene i desentralisert ordning for kompetanseutvikling', Skoleeier kommune, prosent (N=64)

Figuren viser at 77 prosent av skoleeierne på kommunalt nivå oppgir at alle skolene i kommunen inneværende år gjennomfører kompetansetiltak finansiert gjennom de statlige midlene i desentralisert ordning. Ytterligere 9 prosent oppgir at de fleste skolene gjør det. Dette er en noe lavere andel enn da kommunene i 2018 og 2019 ble spurt om hvor mange av skolene i kommunen da deltok i kompetansetiltakene. Andelen som oppga at alle skolene deltok økte fra 90 prosent i 2018 til hele 94 prosent i 2019. Samtidig økte også andelen som oppga at de fleste skolene deltok fra 2 prosent til 5 prosent i samme periode.

Vi stilte tilsvarende spørsmål til fylkeskommunene som skoleeiere, men fikk inn kun seks svar. Av disse oppga to fylkeskommuner at alle skolene gjennomfører kompetansetiltak gjennom desentralisert ordning, og to at de fleste av skolene gjør det.

Navet i desentralisert ordning er et samarbeidsforum med representanter fra skoleeiere, lokalt universitets- eller høyskolemiljø og andre relevante aktører. Formålet er å bli enige om hvilke tiltak som skal prioriteres, og hvordan de statlige midlene skal brukes. Skoleeiere ble i årets undersøkelse spurt om hvorvidt de deltar i et slikt samarbeidsforum. I tabell 4.1 ser vi at det store flertallet av skoleeierne oppgir at de deltar i samarbeidsforum:

Tabell 4.1. 'Deltar skoleeier i Samarbeidsforum for skoleeiere i den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling?', skoleeier 2018-2020

År	Ja, som representant for egen (fylkes)kommune	Ja, gjennom representant for regionalt nettverk	Nei	Totalt
	%	%	%	(N)
2018	55	34	11	98
2019	43	37	20	86
2020	39	51	10	70

Tall fra 2018 er hentet fra Waagene m.fl. (2018), og tall fra 2019 er hentet fra Rogde m.fl. (2019).

Det framgår av tabellen at en lavere andel av respondentene i årets undersøkelse deltar som representant for egen (fylkes)kommune, sammenlignet med både 2018 og 2019. Til gjengjeld er det en høyere andel gjennom representant for regionalt nettverk enn i både 2018 og 2019. Andelen som oppgir at de ikke deltar i samarbeidsforum rundt den desentraliserte ordningen har gått tilbake til samme nivå som i 2018, etter en økning i 2019. Nå skal det nevnes at det i årets undersøkelse er besvarelser fra både kommune og fylkeskommune, mens det i 2018 og 2019 kun var kommuner.

Regionale nettverk er et annet sentralt element i arbeidet med desentralisert ordning for kompetanseutvikling. Skoleeiere ble dermed også spurt om de deltar i et slikt regionalt nettverk. Svarene på dette spørsmålet i 2018, 2019 og i årets undersøkelse blir presentert i tabell 4.2:

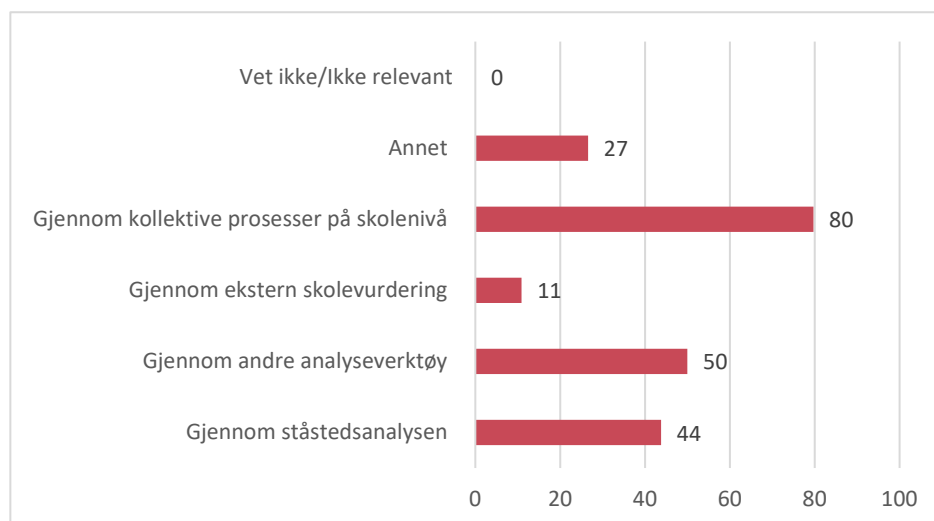
Tabell 4.2 'Deltar skoleeier i et regionalt nettverk innenfor den desentraliserte ordningen?', skoleeiere 2018-2020

År	Ja %	Nei %	Totalt (N)
2018	94	6	98
2019	93	7	86
2020	97	3	70

Tall fra 2018 er hentet fra Waagene m.fl. (2018), og tall fra 2019 er hentet fra Rogde m.fl. (2019).

Som vi ser oppgir en noe høyere andel i årets undersøkelse at skoleeier deltar i regionalt nettverk enn de to foregående årene. Det er også her verdt å merke seg at mens det kun var kommunene som svarte på dette spørsmålet i 2018 og 2019, har også fylkeskommunene fått spørsmålet i årets undersøkelse. Som nevnt har vi imidlertid bare fått inn seks svar fra fylkeskommuner. Av disse oppgir én at de ikke deltar i regionalt nettverk. Blant de 10 prosentene som oppga at de ikke deltar i Samarbeidsforum er det ingen som også oppgir at de heller ikke deltar i regionalt nettverk. Det er ikke betydelige geografiske forskjeller når det gjelder deltakelse i Samarbeidsforum og regionalt nettverk, verken når det gjelder kommunestørrelse eller landsdel.

Skoleeier ble i årets undersøkelse også spurt om hvordan kompetansebehovene identifiseres. Figur 4.2 viser kommunenes svar på spørsmålet, hvor det var mulig å krysse av for flere svaralternativer.

Figur 4.2. 'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?', skoleeier kommune, prosent (N=64)

De fleste kommunene (80 prosent) oppgir at kompetansebehovene i kommunen blir identifisert gjennom kollektive prosesser på skolenivå. Halvparten oppgir at dette også gjøres gjennom andre analyseverktøy. Ståstedsanalysen er et spesifikt

refleksjons- og prosessverktøy utviklet av Utdanningsdirektoratet for å legge til rette for felles refleksjon over hvilke områder skolen vil prioritere i utviklingsarbeidet sitt. Som vi ser oppgir 44 prosent av kommunene at bruken av dette verktøyet også leder til at kompetansebehov identifiseres. Tabell 4.3 viser svarene ut fra kommunestørrelse og tabell 4.4 viser ut fra landsdel.

Tabell 4.3 'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?', skoleeier kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000 %	3000-9999 %	Over 10 000 %	Totalt %
Gjennom ståstedsanalysen	65	30	41	44
Gjennom andre analyseverktøy	29	50	63	50
Gjennom ekstern skolevurdering	18	5	11	11
Gjennom kollektive prosesser på skolenivå	71	80	85	80
Annet	6	35	33	27
Vet ikke/Ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	17	20	27	64

Tabell 4.4. 'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?', skoleeier kommune etter landsdel

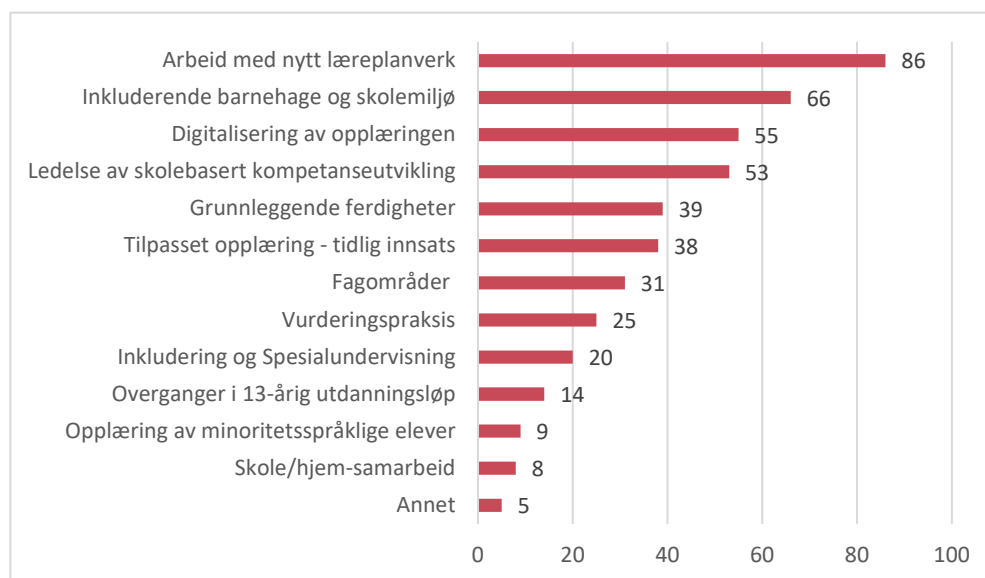
Kategori	Oslo-området %	Øst-Norge %	Sør- og Vest-Norge %	Midt- og Nord-Norge %	Total %
Gjennom ståstedsanalysen	0	40	30.4	68.2	43.8
Gjennom andre analyseverktøy	75	53.3	39.1	54.5	50
Gjennom ekstern skolevurdering	0	13.3	8.7	13.6	10.9
Gjennom kollektive prosesser på skolenivå	50	86.7	91.3	68.2	79.7
Annet	50	53.3	21.7	9.1	26.6
Vet ikke/Ikke relevant	0	0	0	0	0
Totalt (N)	4	15	23	22	64

Det er få respondenter innenfor de enkelte kategoriene, spesielt skoleeiere i Oslo-området. Tabellen må dermed tolkes med forsiktighet. Det kan imidlertid se ut til at det er relativt sett vanligere å identifisere kompetansebehov gjennom kollektive

prosesser på skolenivå i de største kommunene, mens små kommuner hviler tyngre på ståstedsanalysen. Det er også høyere andeler fra mellomstore og store kommuner som oppgir annet sammenlignet med små. Videre kan det se ut til at kollektive prosesser på skolenivå er en vanligere måte å identifisere kompetansebehov i kommuner i Sør- og Vest-Norge, fulgt av Øst-Norge, enn i de øvrige landsdelene.

Fylkeskommunene ble stilt samme spørsmål, men på grunn av få svar har vi valgt å ikke presentere dette i figur- eller tabellform. Tre av de seks fylkeskommunene oppgir at de identifiserer kompetansebehov gjennom ståstedsanalysen, to at de gjør det gjennom andre analyseverktøy og tre gjennom kollektive prosesser på skolenivå. Det er også to som har krysset av for annet.

I 2018 og 2019 ble både skoleledere og kommuner spurt om hvilke utviklingsområder som var identifisert i kommunens eller skolens planer for kompetanseutvikling. Starter vi 2018 oppga flest kommuner inkluderende barnehage og skolemiljø, fulgt av grunnleggende ferdigheter, ledelse av skolebasert kompetanseutvikling, vurderingspraksis og digitalisering av opplæring (Waagene m.fl. 2018). I 2019 oppga den største andelen kommuner lokalt arbeid med læreplan – Fagfornyelsen, fulgt av inkluderende barnehage og skolemiljø og digitalisering av opplæringen. I årets undersøkelse spurte vi tilsvarende om hvilke utviklingsområder skoleeier prioriterte i planene for kompetanseutvikling. Det var mulig å krysse av for flere, og figur 4.3 presenterer svarene fra kommunene.

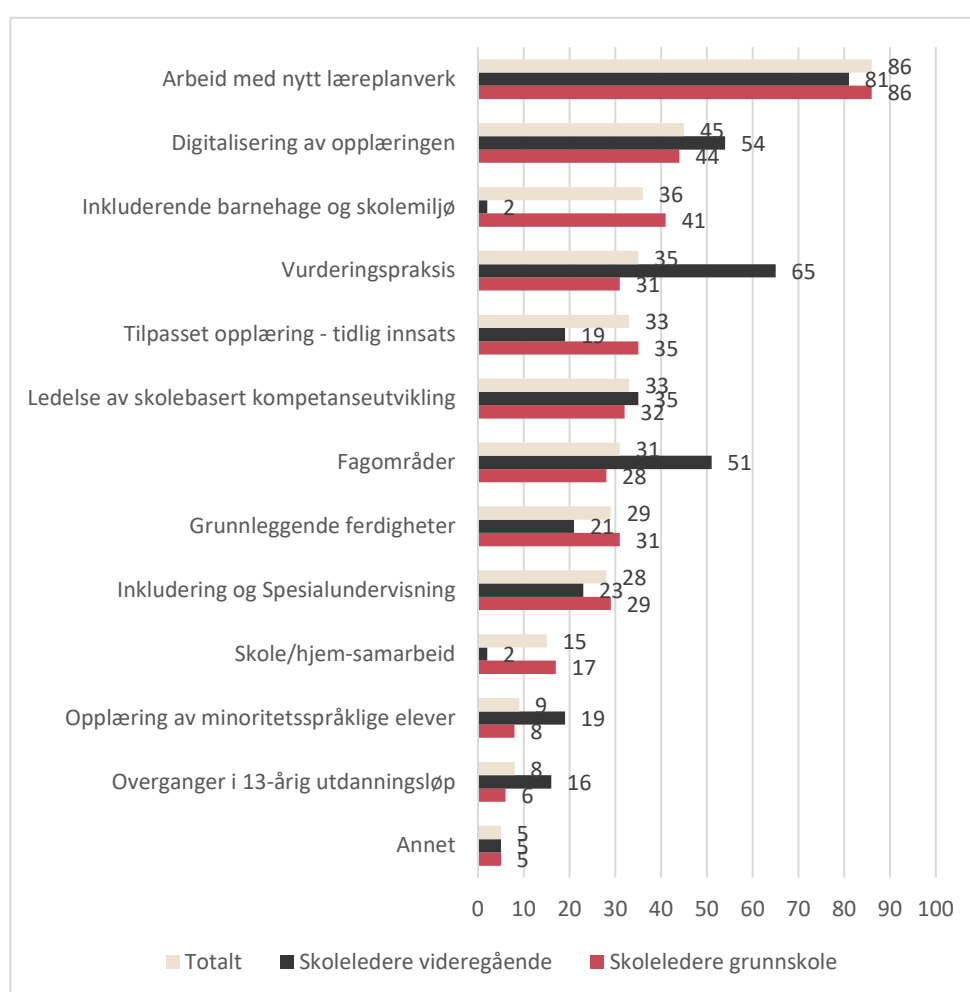

Figur 4.3. 'Hvilke utviklingsområder/temaer er prioritert i kommunens planer for kompetanseutvikling?', Skoleeier kommune, prosent (N=70)

Som vi ser av figur 4.3 bærer svarene i årets undersøkelse, som i 2019, preg av fagfornyelsen. Det utviklingsområdet eller temaet som flest skoleeiere oppgir at de prioriterer i sine planer for kompetanseutvikling er arbeid med nytt

læreplanverk (86 prosent). Inkluderende barnehage og skolemiljø er imidlertid fortsatt prioritert av mange (66 prosent). Som i 2019 er det også en større andel som oppgir at de i sine planer for kompetanseutvikling prioriterer digitalisering av opplæringen (55 prosent) enn i 2018. Andelen som oppgir ledelse av skolebasert kompetanseutvikling (53 prosent) er ganske stabilt høy over tid. Det er i årets undersøkelse fire respondenter som har krysset av for annet.

På samme spørsmål stilt til ledere i grunnskolen i 2018 svarte over halvparten grunnleggende ferdigheter, tilpasset opplæring – tidlig innsats, vurderingspraksis og digitalisering (Waagene m.fl.). Dette økte til rundt to av tre i 2019 (Rogde m.fl. 2019). I årets undersøkelse stilte vi spørsmålet til skoleledere i grunnskolen og videregående skole. Figur 4.4 viser svarene for disse hver for seg og sammen:

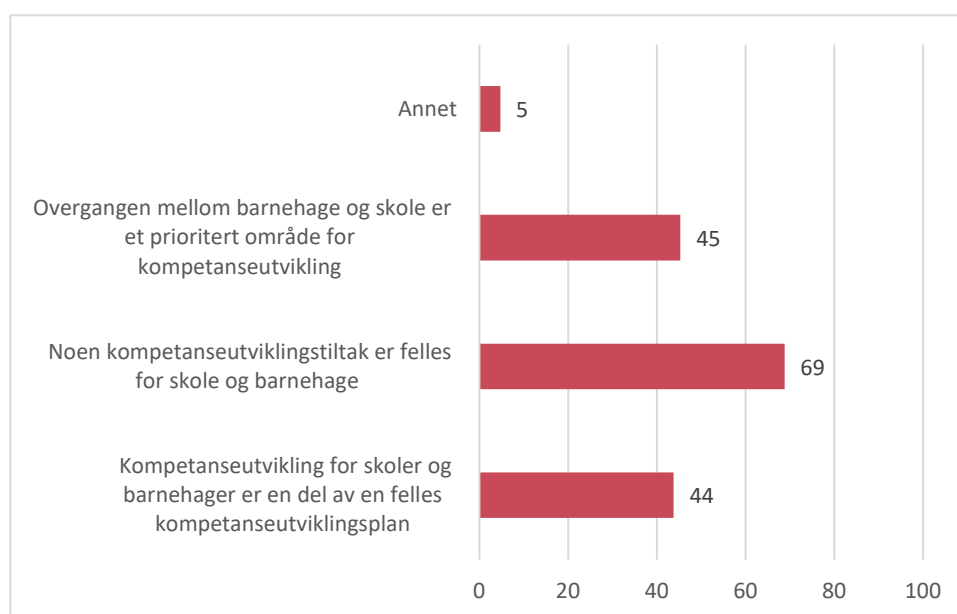
Figur 4.4. 'Hvilke utviklingsområder/temaer er prioritert i skolens planer for kompetanseutvikling?', skoleledere, prosent (N=360)

Igjen ser vi utslaget av innføring av fagfornyelsen, og over 80 prosent av skolelederne oppgir at de har prioritert arbeid med nytt læreplanverk i skolens planer for kompetanseutvikling. En relativt høy andel av skolelederne i både grunnskolen

og videregående oppgir også at de har prioritert digitalisering av opplæringen, henholdsvis 44 prosent og 54 prosent. På enkelte av utviklingsområdene skiller skolelederne i grunnskolen og videregående seg. Dette gjelder spesielt inkludering av barnehage og skolemiljø og skole/hjem-samarbeid, hvor en betraktelig høyere andel skoleledere i grunnskolen oppgir at de prioriterer dette, og vurderingspraksis og fagområder, hvor det er en høyere andel skoleledere i videregående skole som oppgir at disse utviklingsområdene prioriteres.

Dersom vi sammenligner hva skoleeiere og skoleledere oppgir som utviklingsområder som er prioritert i planer for kompetanseutvikling, ser vi at det er noen forskjeller. En større andel av skoleeiere enn av skoleledere oppgir at inkludering av barnehage og skolemiljø er et prioritert utviklingsområde. På den annen side ser vi at en noe større andel av skoleledere oppgir at skole/hjem-samarbeid er et prioritert utviklingsområde.

Kommunene ble også presentert med spesifikke utsagn knyttet til samarbeid om skole og barnehage. Figur 4.5 viser andelen som har oppgitt at utsagnene passer for kommunen, hvor det var mulig å krysse av for flere av utsagnene.

Figur 4.5. 'Hvilke utsagn om kompetanseutvikling i «skole og barnehage» passer for din kommune?', skoleeiere kommune, prosent (N=64)

Som figuren viser at det er en høyest andel som oppgir at noen kompetanseutviklingstiltak er felles for skole og barnehage (69 prosent). Det er 44 prosent som oppgir at kompetanseutvikling for skole og barnehage er del av en felles kompetanseutviklingsplan, og 45 prosent som oppgir at overgangen mellom barnehage og skole er et prioritert område for kompetanseutvikling.

Skoleeierne som oppgir at de deltar i Samarbeidsforum, enten som representant for egen (fylkes)kommune eller som representant for regionalt nettverk

(tabell 4.1), ble videre spurt i hvilken grad de opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling.

Tabell 4.5 'I hvilken grad opplever skoleeier at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?', Skoleeiere

Kategori	Skoleeier %
I svært stor grad	17
I stor grad	43
I noen grad	35
I liten eller ingen grad	5
Totalt (N)	63

Det framgår av tabell 4.5 at totalt 60 prosent av skoleeierne opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling. Det er kun 5 prosent som oppgir at de i liten eller ingen grad opplever dette. Undersøkelsene i 2018 og 2019 fant forskjeller mellom de ulike landsdelene, men i årets undersøkelse har vi få besvarelser fra Oslo-området og Øst-Norge, noe som gjør at eventuelle observerte forskjeller ikke bør tillegges for stor vekt.

Skoleeiere ble også spurt i hvilken grad tiltakene i desentralisert ordning møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Tabell 4.6 viser svarene for kommuner og fylkeskommuner. Sistnevnte vises i absolutte tall, siden det er så få svar fra fylkeskommunene at prosentuering ikke er meningsfullt

Tabell 4.6 'I hvilken grad møter tiltakene i desentralisert ordning kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?', Skoleeiere

Kategori	Skoleeier kommune	Skoleeier fylkeskommune
	%	Antall
I svært stor grad	23	0
I stor grad	50	5
I noen grad	23	1
I liten eller ingen grad	3	0
Totalt (N)	64	6

Som vi ser av tabellen oppgir nesten tre av fire (73 prosent) av kommunene at tiltakene i desentralisert ordning i stor eller svært stor grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Igjen har vi for få svar fra Oslo-området og Øst-Norge til å forfølge eventuelle geografiske forskjeller.

Samme spørsmål ble også stilt til skolelederne, og tabell 4.7 viser svarfordelingen for skoleledere i henholdsvis grunnskolen og videregående skole:

Tabell 4.7 'I hvilken grad møter tiltakene i desentralisert ordning kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?', Skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskole %	Skoleleder videregående skole %
I svært stor grad	6	5
I stor grad	39	29
I noen grad	45	64
I liten eller ingen grad	6	2
Ikke relevant	5	0
Totalt (N)	314	42

Bortimot halvparten (45 prosent) av skolelederne i grunnskolen og bortimot to av tre skoleledere i videregående skole (64 prosent) oppgir at tiltakene i desentralisert ordning i noen grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer. Henholdsvis 39 prosent og 29 prosent oppgir at tiltakene i stor grad møter lokale behov.

Sammenligner vi skoleledere og skoleeiere (tabell 4.5 og tabell 4.6) ser vi at en høyere andel skoleeiere oppgir at tiltakene i stor eller svært stor grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer enn skoleledere. Det er en høyere andel blant sistnevnte som oppgir at de kun i noen grad møter kompetansebehovene som er prioritert i de lokale planene.

4.2 Samarbeid

Vi så i 2018 at to av tre kommuner oppga at de i stor eller svært stor grad samarbeider med andre kommuner om kompetanseutvikling (Waagene m.fl. 2018). I 2019 var det hele 79 prosent som svarte det samme (Rogde m.fl. 2019). I årets undersøkelse stilte vi skoleeiere spørsmål om hva det ble samarbeidet om. Det var her mulig å oppgi flere svaralternativer. I tabell 4.8 framstiller vi svarene fra kommunene, etter kommunestørrelse og i 4.9 etter landsdel.

Som det fremgår av den nederste raden i hver tabell er det få respondenter i enkelte kategorier, og forskjellene som observeres må derfor tolkes med varsomhet. Totalt oppgir 61 prosent av kommunene at de samarbeider med andre kommuner i den første fasen med planlegging og å prioritere. Som vi så i tabell 4.3 benytter kommunene ulike metoder for å identifisere kompetansebehov. Som vi ser av tabell 4.8 og 4.9 oppgir halvparten av kommunene at de samarbeider med andre kommuner om dette, og også analyse av kompetansebehovene. Når det gjelder implementering, oppgir 75 prosent av kommunene at de samarbeider med andre kommuner om tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak.

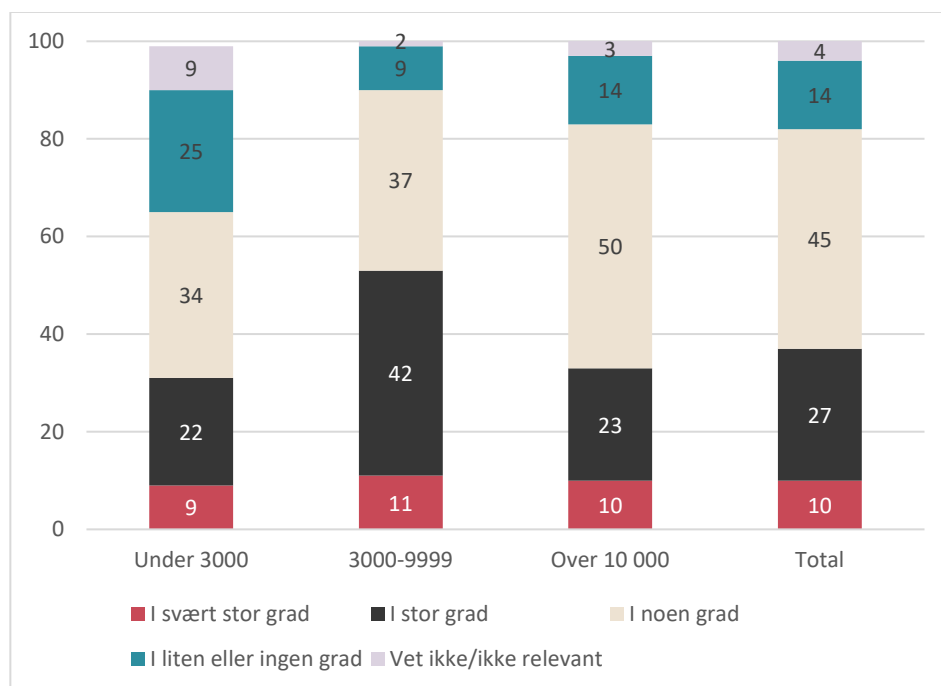
Tabell 4.8 'Samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen i desentralisert ordning når det gjelder ...?', Skoleeier kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000-9999	Over 10 000	Totalt
	%	%	%	%
Planer og prioriteringer	76.5	55	55.6	60.9
Analyse og identifisering av kompetansebehov	70.6	35	48.1	50
Tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak	82.4	70	74.1	75
Totalt (N)	17	20	27	64

Tabell 4.9 'Samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen i desentralisert ordning når det gjelder ...?', Skoleeier kommune etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Planer og prioriteringer	75	53.3	60.9	63.6	60.9
Analyse og identifisering av kompetansebehov	0	46.7	43.5	68.2	50
Tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak	100	80	69.6	72.7	75
Totalt (N)	4	15	23	22	64

Skolelederne ble tilsvarende spurt om i hvilken grad skolen samarbeider med andre skoler i kommunen om kompetanseutvikling. Et lignende spørsmål ble stilt i 2018 og 2019, men med litt annerledes svaralternativer. I 2018 og 2019 oppga over halvparten av skolelederne i grunnskole at de samarbeidet med alle skolene i kommunen om kompetanseutviklingen (Waagene m.fl. 2018, Rogde m.fl. 2019). Figur 4.6 gir et tilsvarende bilde, selv om den største andelen oppgir at de i noen grad samarbeider med andre skoler.

Figur 4.6 'I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler i kommunen om kompetanseutviklingen?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=311)

Det er høyest andel som oppgir at de i stor eller svært stor grad samarbeider med andre skoler i kommunen om kompetanseutvikling blant de mellomstore kommunene (52 prosent). Dersom man også inkluderer andelen som oppgir at de i noen grad samarbeider, tegner det seg tilsvarende bilde som i 2018 og 2019 med at det i store kommuner er litt mindre vanlig å samarbeide på tvers av skoler om kompetanseutvikling. Det kan tenkes at dette kommer av at samarbeidet blir mer håndterlig og bedre når det er færre skoler å forholde seg til enn det det er i de store kommunene, hvor én av fire oppgir at det i liten eller ingen grad er samarbeid.

Skoleledere i videregående skole ble spurt om de samarbeider med andre skoler i fylkeskommunen om kompetanseutvikling, og tabell 4.10 viser svarfordelingen.

Tabell 4.10 'I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler i fylkeskommunen om kompetanseutviklingen?', skoleledere VGS

Kategori	Skoleleder videregående %
I svært stor grad	13
I stor grad	8
I noen grad	50
I liten eller ingen grad	28
Totalt (N)	40

Som vi ser oppgir halvparten av skolelederne i videregående skole at skolen i noen grad samarbeider med andre skoler i fylkeskommunen om kompetanseutviklingen. Det er verdt å merke seg at en høyere andel (28 prosent) oppgir at skolen i liten eller ingen grad samarbeider, enn i stor eller svært stor grad (til sammen 20 prosent).

Videre ble skoleledere spurt om i hvilken grad skolen samarbeider med skoler i *andre* kommuner og/eller med friskoler om kompetanseutviklingen (tabell 4.11). På et likelydende spørsmål, men med andre svaralternativer, økte andelen skoleledere i grunnskolen som oppga at de samarbeidet med andre kommuner og/eller friskoler fra 2018 til 2019 fra 29 prosent til 42 prosent (Waagene m.fl. 2018, Rogde m.fl. 2019). Det var begge år en lavere andel store kommuner som oppga dette enn mellomstore og små, og det ser ut til å være et lignende mønster i årets undersøkelse:

Tabell 4.11 'I hvilken grad samarbeider skolen med skoler i andre kommuner og/eller friskoler om kompetanseutviklingen?', skoleledere GS etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000-9999	Over 10 000	Total
	%	%	%	%
I svært stor grad	3	5	3	4
I stor grad	16	22	9	13
I noen grad	42	45	28	33
I liten eller ingen grad	35	27	54	46
Vet ikke/ikke relevant	3	2	6	5
Totalt	31	64	215	310

Vi ser av tabell 4.11 at over halvparten (54 prosent) av skolelederne i grunnskolen i store kommuner oppgir at skolen i liten eller ingen grad samarbeider med skoler i andre kommuner og/eller friskoler. Mens henholdsvis 27 prosent og 19 prosent av skolelederne i mellomstore og små kommuner oppgir at de samarbeider i stor eller svært stor grad, gjelder dette for kun 12 prosent av skolelederne i grunnskolen i store kommuner.

Når det gjelder skoleledere i videregående skoler viser tabell 4.12 at en høy andel i liten eller ingen grad samarbeider med skoler i andre fylkeskommuner.

Tabell 4.12 'I hvilken grad samarbeider skolen med skoler i andre fylkeskommuner om kompetanseutviklingen?', skoleledere VGS

Kategori	Skoleleder videregående %
I svært stor grad	3
I stor grad	8
I noen grad	18
I liten eller ingen grad	63
Vet ikke/ikke relevant	10
Totalt (N)	40

Som det framgår av tabellen svarer 63 prosent av skolelederne i videregående skole at skolen i liten eller ingen grad samarbeider med skoler i andre fylkeskommuner om kompetanseutviklingen, og ytterligere 10 prosent oppgir at de ikke vet eller at de oppfatter spørsmålet som ikke relevant.

4.3 Samarbeid med universiteter og høyskoler

Som nevnt innledningsvis i dette kapitlet skal skoleeiere i desentralisert ordning for kompetanseutvikling samarbeide med lokale universitets- eller høyskolemiljøer. Skoleeiere ble både i 2018, i 2019 og i årets undersøkelse stilt spørsmål om hvem de samarbeider med og hvordan de opplever samarbeidet. Svaralternativene var imidlertid ikke identiske. Svarfordelingen for kommunene i årets undersøkelse framgår av tabell 4.13.

Tabell 4.13 'I hvilken grad opplever kommunen samarbeid med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?', skoleeiere kommune

Kategori	Skoleeier kommune %
I svært stor grad	13
I stor grad	41
I noen grad	33
I liten eller ingen grad	8
Ikke relevant	5
Totalt (N)	63

Vi ser at over halvparten av kommunene (54 prosent) i stor eller svært stor grad opplever samarbeidet med universitets- eller høyskolemiljøer som et gjensidig og likeverdig partnerskap. Det er kun 8 prosent som oppgir at dette i liten eller ingen grad er tilfelle. Sammenligner vi med tilsvarende funn i 2018 og 2019, oppga henholdsvis 15 prosent og 23 prosent at samarbeidet med lokalt universitet og/eller høyskole fungerte svært godt, og ytterligere 59 prosent og 48 prosent at det fungerte godt, når det gjaldt analyse og identifisering av kompetansebehov. Av de seks

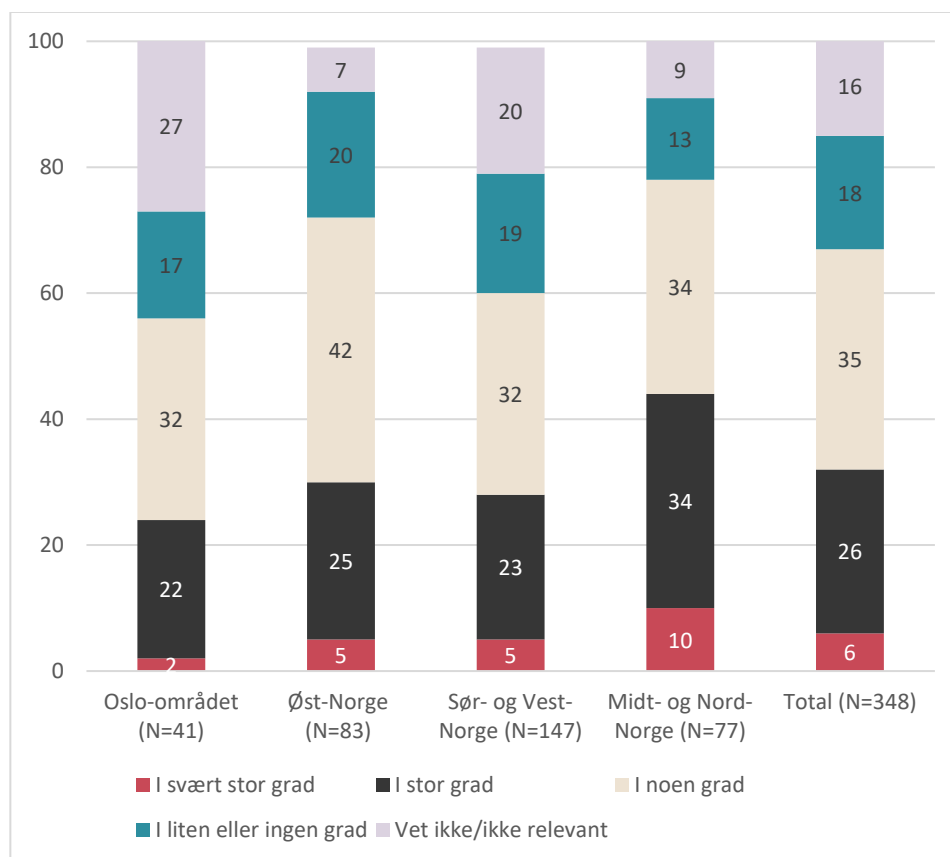
fylkeskommunene som har svart på årets spørring oppgir 3 at de i stor eller svært stor grad opplever samarbeidet med universitets- eller høgskolemiljøer som et gjensidig og likeverdig partnerskap, og 3 at de i noen grad opplever dette.

Skoleledere ble stilt tilsvarende spørsmål og tabell 4.14 viser svarfordelingen.

Tabell 4.14 'I hvilken grad opplever kommunen samarbeid med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?', skoleledere

Kategori	Skoleledere %
I svært stor grad	6
I stor grad	26
I noen grad	35
I liten eller ingen grad	18
Vet ikke/ikke relevant	16
Totalt (N)	348

Andelen skoleledere som oppgir at de opplever samarbeidet med universitet eller høgskole som i stor eller svært stor grad et gjensidig og likeverdig partnerskap er noe lavere (32 prosent), sammenlignet med skoleeierne (54 prosent, se tabell 4.13). Hele 18 prosent oppgir at de i liten eller ingen grad opplever dette. Det er også verdt å merke seg den høye andelen som oppgir at de ikke vet eller at spørsmålet ikke er relevant. Figur 4.7 viser noen betydelige geografiske forskjeller.

Figur 4.7 'I hvilken grad opplever skoleledere samarbeidet med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?', skoleledere etter landsdel, prosent (N=348)

Det kan ut fra figur 4.7 se ut til at skoleledere i Midt- og Nord-Norge i større grad vurderer samarbeidet som gjensidig og likeverdig enn skoleledere i resten av landet. Det er både en høyere andel som oppgir at de i stor og svært stor grad opplever dette, og også lavere andel som oppgir at de i liten eller ingen grad opplever det. Det er ikke betydelige forskjeller mellom skoleledere i små og store kommuner, ved små og store skoler, og heller ikke mellom skoleledere i grunnskolen og i videregående skole.

Både skoleeiere og skoleledere ble også bedt om å oppgi hvilke kompetansemiljø de samarbeider med om kompetanseutvikling i desentralisert ordning (tabell 4.15). Svarene for fylkeskommunene som skoleeier er i tabell 4.15 oppgitt i absolutt antall og ikke andel, siden vi kun har fått inn seks besvarelser, mens de øvrige er procenter.

Tabell 4.15 'Hvilke(t) kompetansemiljø samarbeider kommunen/fylkeskommunen/skolen med om kompetanseutvikling i desentralisert ordning?', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleledere grunnskole	Skoleledere videregående	Skoleeier kommune	Skoleeier fyl- keskom- mune
	%	%	%	Antall
Nord Universitet	11	7	20	1
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)	9	23	13	1
Universitetet i Agder	8	5	6	0
Universitetet i Bergen	1	7	0	1
Universitetet i Oslo	4	12	2	1
Universitetet i Stavanger	7	0	11	1
Universitetet i Tromsø	5	7	8	0
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet	0	5	0	1
NLA Høgskolen - Bergen	2	2	3	0
Høgskolen i Innlandet	19	21	31	1
OsloMet	5	16	2	1
Høgskolen i Sørøst-Norge	7	14	8	1
Høgskolen i Østfold	3	12	2	1
Høgskolen i Volda	6	12	8	0
Høgskolen på Vestlandet	11	7	14	0
Samisk Høgskole	0	2	0	0
Kunsthøgskolen i Oslo	0	0	0	0
Norges idrettshøgskole	0	2	0	0
Norges musikkhøgskole	0	5	0	0
Andre	8	2	6	2
Ingen universiteter eller høgskoler	13	12	0	0
Totalt (N)	317	43	64	6

Andelen skoleledere i grunnskolen som oppgir at de ikke samarbeider med et universitet eller en høgskole har gått noe opp siden 2019, fra 9 prosent til 13 prosent, men er lavere enn andelen som oppga det samme i 2018 (17 prosent). Undersøkelsene i 2018 og 2019 inneholdt ikke skoleledere i videregående, men vi ser at andelen er omtrent lik. I 2018 oppga 6 prosent av kommunene det samme, mens det i 2019 eller i årets undersøkelse ikke var noen respondenter fra kommunen som oppga dette. Blant skoleledere i grunnskolen oppgir flest, som i 2018 og 2019, at de samarbeider med Høgskolen i Innlandet (19 prosent i årets undersøkelse, 27 prosent i 2019, og 17 prosent i 2018). Dette er fulgt av Nord Universitet (11 prosent) og Høgskolen på Vestlandet (11 prosent). Ser vi på skoleledere i videre-

gående skole, oppgir flest at de samarbeider med Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) (23 prosent), fulgt av Høgskolen i Innlandet (21 prosent) og OsloMet (16 prosent). Ingen av skolelederne svarer at de samarbeider med Kunsthøgskolen i Oslo, mens svært få oppgir Norges musikkhøgskole (én skoleleder i grunnskolen og to i videregående skole), Norges idrettshøgskole (én skoleleder i videregående).

Ser vi på skoleeierne oppgir flest, i år som i 2018 og i 2019, at de samarbeider med Høgskolen i Innlandet (31 prosent i år, 35 prosent i 2019, og 17 prosent i 2018). I årets undersøkelse er dette fulgt av Nord Universitet (20 prosent), Høgskulen på Vestlandet (14 prosent) og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) (13 prosent).

Tabell 4.16 viser hvor mange universiteter og høyskole fra listen i tabell 4.15 (inkludert «andre») skolelederne og skoleeierne krysser av for.

Tabell 4.16 Antall valgte universiteter/høyskoler som er huket av for, skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder grunnskole (N=269)	Skoleleder videregående skole (N=35)	Skoleeier kommune (N=64)
	%	%	%
1	80	54	77
2	17	29	10
3	3	6	11
4	1	0	2
5	0	3	0
6	0	6	0
7	0	3	0

Som vi ser krysser 77 prosent av kommunene av for kun ett kompetansemiljø, og kun 10 prosent for to. Skoleledere i grunnskolen svarer tilnærmet likt som skoleeier, men det er en større andel av skoleledere (17 prosent) som krysser av for to kompetansemiljø. Det kan se ut til at det i videregående skole er vanligere å samarbeide med flere miljøer. Kun litt i overkant av halvdelen (54 prosent) krysser av for kun ett kompetansemiljø. Når det gjelder de seks fylkeskommunene som har svart har fire krysset av for kun ett kompetansemiljø, mens én har krysset av for tre og én for fem.

Skoleeiere ble også spurt om innholdet i samarbeidet, og tabell 4.17 viser svarene fra kommunen, hvor det var mulig å krysse av for flere svaralternativer. Vi har valgt å ikke inkludere fylkeskommunen siden det er så få besvarelser.

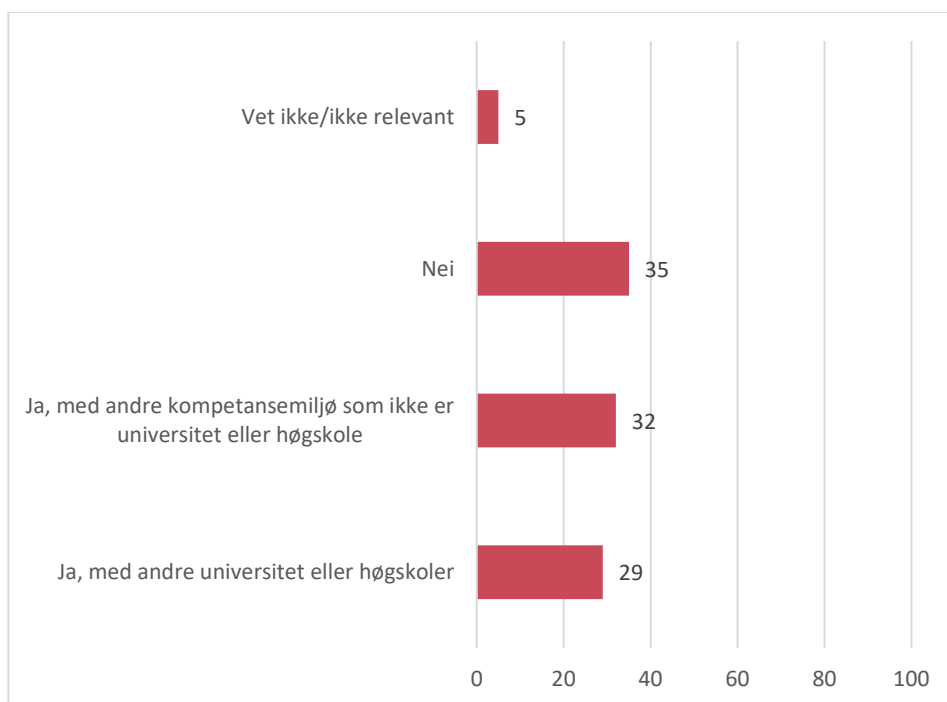
Tabell 4.17 'Samarbeider kommunen med universitet/høgskole når det gjelder ...?', skoleeier kommune

Kategori	Skoleeier kommune
	%
Planer og prioriteringer	48
Analyse og identifisering av kompetansebehov	44
Tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak	86
Totalt (N)	64
Planer og prioriteringer	48
Analyse og identifisering av kompetansebehov	44
Tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak	86
Totalt (N)	64

Det framgår av tabellen at det er betydelig flere kommuner som oppgir at de samarbeider med universitets- og høgskolemiljø når det gjelder tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltakene (86 prosent), sammenlignet med de tidligere stadiene med planlegging og prioritering (48 prosent) og analyse og identifisering av kompetansebehov (44 prosent).

Av de seks fylkeskommunene oppga tre at de samarbeider med universitets- og høgskolemiljø når det gjelder planer og prioriteringer, tre at de samarbeider om analyse og identifisering av kompetansebehov, og alle seks at de samarbeider om tilrettelegging og gjennomføring av kompetansetiltak. Fylkeskommunene fikk også et ytterligere svaralternativ knyttet til desentralisert ordning for yrkesfag, og tre oppga at de samarbeider med universitet og høgskole når det gjelder kompetansetiltak for målgruppene innen desentralisert ordning for yrkesfag.

Til slutt ble skoleeiere spurt om hvorvidt de samarbeider med andre kompetansemiljø enn lokalt universitet eller høgskole for å møte skolens kompetansebehov. Figur 4.8 viser svarfordelingen blant kommunene.

Figur 4.8 'Samarbeider kommunen med andre kompetansemiljøer enn lokalt universitet/høyskole for å møte skolenes kompetansebehov?', skoleeiere kommune, prosent (N=63)

Selv om andelene er ganske likt fordel, er det flest kommuner som oppgir at de ikke samarbeider med andre kompetansemiljøer enn lokalt universitet/høyskole for å møte skolenes kompetansebehov (35 prosent). Bortimot én av tre (32 prosent) oppgir at de samarbeider med andre kompetansemiljø som *ikke* er universitet eller høyskole, mens 29 prosent oppgir at de samarbeider med universiteter og høyskoler som ikke er lokale. Det er for få respondenter til å gjøre meningsfulle analyser av geografiske forskjeller, både med hensyn til landsdel og kommune-størrelse. Av de seks fylkeskommunene som har svart har to krysset av for at de samarbeider med universiteter eller høyskoler som ikke er lokale, to for at de samarbeider med andre kompetansemiljø enn universiteter eller høyskoler og to at de ikke samarbeider med andre kompetansemiljøer enn lokalt universitet eller høyskole for å møte skolenes kompetansebehov.

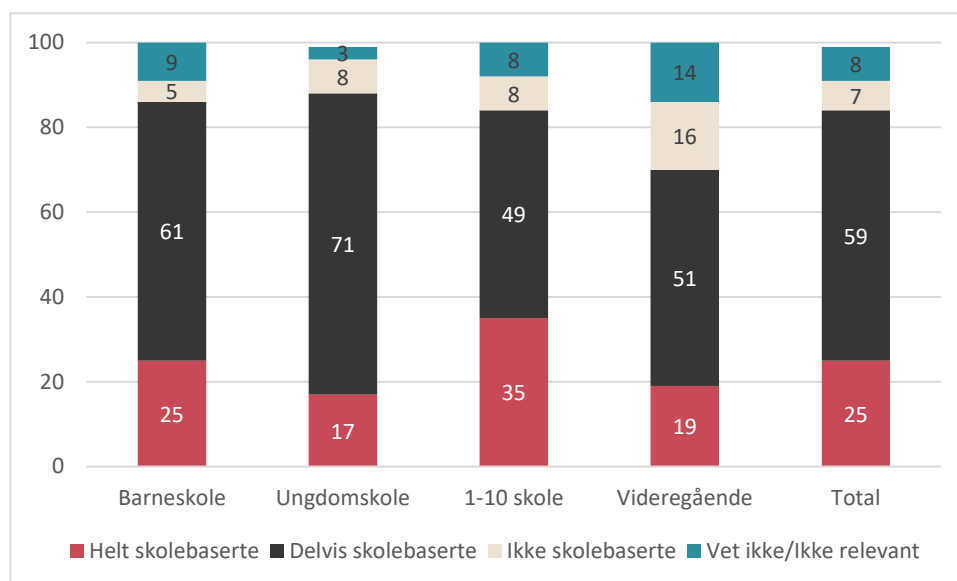
4.4 Forankring på skolene

Skoleledere ble stilt noen spørsmål om kompetansetiltakenes forankring på skolene. For det første ble de bedt om sin vurdering av i hvilken grad tiltakene i desentralisert ordning for kompetanseutvikling er skolebaserte. Tabell 4.18 viser svarfordelingen blant henholdsvis skoleledere i grunnskolen og i videregående skole

Tabell 4.18 'I hvilken grad er kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning skolebaserte?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunn- skole	Skoleleder videregå- ende	Totalt
	%	%	%
Helt skolebaserte	26	19	25
Delvis skolebaserte	60	51	59
Ikke skolebaserte	6	16	7
Vet ikke/Ikke relevant	8	14	8
Totalt (N)	313	43	356

Det virker som at skolelederne i grunnskolen opplever kompetanseutviklingstiltakene som mer skolebaserte enn skolelederne i videregående skole. Mens 86 prosent av skolelederne i grunnskolen oppgir at de er helt eller delvis skolebaserte, gjelder dette 70 prosent av skolelederne i videregående. Blant sistnevnte oppgir 16 prosent at de kompetansetiltakene ikke er skolebaserte, og ytterligere 14 prosent at de ikke vet eller at det ikke er relevant. Figur 4.9 ser nærmere på om dette er forskjeller mellom skolene, eller om det er forskjeller mellom ulike trinn.

Figur 4.9 'I hvilken grad er kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning skolebaserte?', skoleledere etter skoletype, prosent (N=356)

Som vi ser er det høyest andel som oppgir at kompetanseutviklingstiltakene var helt skolebaserte i 1-10 skoler (35 prosent), fulgt av rene barneskoler (25 prosent). Blant skoleledere i ungdomsskoler og i videregående skoler er det omtrent like store andeler som oppgir at tiltakene er helt skolebaserte (henholdsvis 17 og 19 prosent). Det er imidlertid en betydelig større andel skoleledere i ungdomsskolen som oppgir at kompetanseutviklingstiltakene er delvis skolebaserte (71

prosent), mens det er en høyere andel blant skoleledere i videregående skole som oppgir at tiltakene ikke er skolebaserte. Det er imidlertid ikke betydelige geografiske forskjeller, verken når det gjelder kommunestørrelse eller hvilken landsdel skolen tilhører, og heller ikke mellom skoler av ulik størrelse.

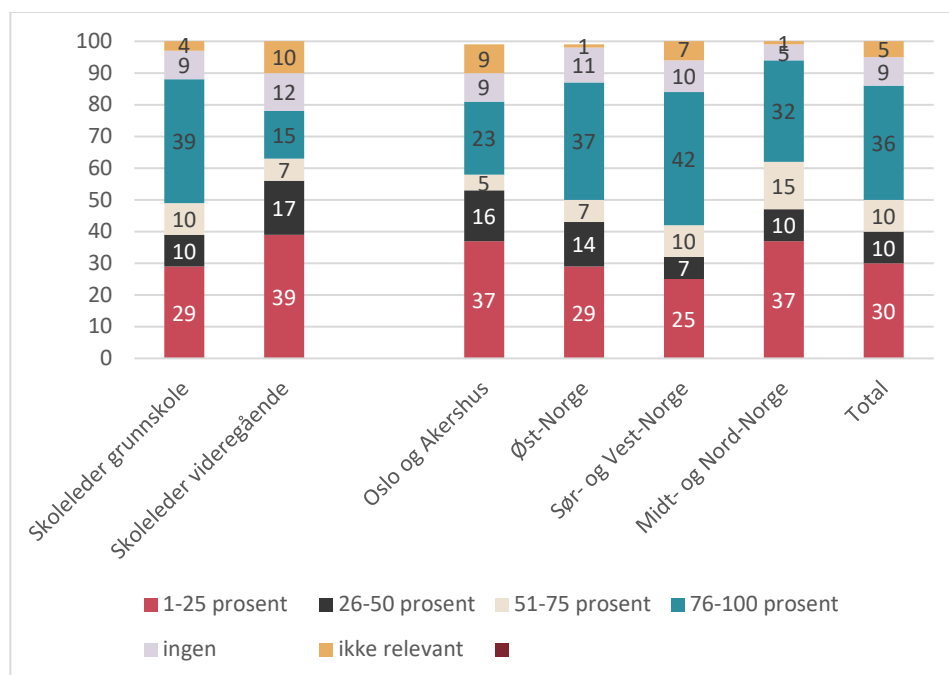
Videre ble skolelederne spurt om i hvilken grad den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling er kjent på skolen. Tabell 4.19 viser svarene for skoleledere i grunnskolen og videregående:

Tabell 4.19 'I hvilken grad er den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling kjent på skolen?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunn- skole	Skoleleder videregå- ende	Totalt
	%	%	%
I svært stor grad	16	14	16
I stor grad	40	33	39
I noen grad	35	10	36
I liten eller ingen grad	7	7	7
Ikke relevant	2	0	2
Totalt (N)	311	42	353

Som vi ser oppgir 39 prosent av alle skoleledere at den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling i stor grad er kjent på skolen. Ytterligere 16 prosent oppgir at den i svært stor grad er kjent. Som vi ser av tabell 4.19 er det små forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og i videregående skolen. Det er heller ikke betydelige forskjeller når vi ser nærmere på trinnene. Selv om man kunne tenke seg at kjennskap ville variere med skolestørrelse finner vi ingen store forskjeller mellom små, middels og store skoler. Videre er det ikke signifikante geografiske forskjeller, verken ut fra kommunestørrelse eller landsdel.

Til slutt ble skolelederne bedt om å oppgi hvor stor andel av personalet på skolen som deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning. Figur 4.10 viser svarfordelingen til skoleledere i grunnskole og videregående skole, også innen hver landsdel.

Figur 4.10 'Hvor stor andel av personalet på skolen deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning?' skoleledere etter landsdel, prosent (N=354)

Figur 4.10 kan tyde på at en langt større andel av personalet i grunnskolen deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning. Mens 39 prosent av skolelederne i grunnskolen anslår at mer enn tre fjerdedeler deltar, anslår kun 15 prosent av skolelederne i videregående skole dette. Forskjellen i andelen som oppgir at ingen deltar er imidlertid ikke så stor, henholdsvis 10 prosent og 7 prosent. Det ser ut til at det vanligste i videregående skole er at mindre enn én fjerdedel av personalet deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning (39 prosent) til enhver tid.

Vi finner også betydelige geografiske forskjeller mellom landsdelene. Det ser ut til at større andel av personalet deltar i Sør- og Vest-Norge, hvor 42 prosent av skolelederne oppgir at 76 prosent eller mer deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning, mens kun 23 prosent av skolelederne i Oslo-området oppgir dette. Både blant skoleledere i Midt- og Nord-Norge og Oslo-området oppgir størst andeler at opptil 25 prosent av personalet deltar. Igjen er andelen som oppgir at ikke noen deltar noenlunde lik, om enn noe større i Midt- og Nord-Norge, og lavest i Oslo-området.

4.5 Desentralisert ordning for kompetanseutvikling innen yrkesfag

Den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling innen yrkesfag har flere likhetstrekk med den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling i skolen, men skiller seg ved at midlene til kompetanseutvikling for målgrupper i fag- og yrkesopplæringen går direkte til fylkeskommune, og ved at det i tillegg til universiteter og høyskoler også er andre relevante tilbydere, samarbeidspartnere og kompetansemiljøer. Årets undersøkelse inkluderte noen spesifikke spørsmål knyttet til den desentraliserte ordningen innen yrkesfagene.

For det første ble skoleeier presentert med utsagn om sammenheng mellom kompetanseutviklingstiltak i yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram. Siden vi kun har seks besvarelser fra skoleeier presenteres absolutte tall i tabell 4.20.

Tabell 4.20 'Hvilke utsagn om sammenheng mellom kompetanseutviklingstiltak i yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram passer for din fylkeskommune?', skoleeier fylkeskommune

Kategori	Skoleeier fylkeskommune
	Antall
Del av en felles kompetanseutviklingsplan	4
Kompetanseutviklingstiltakene er felles	5
Andre sammenhenger	2
Det er ikke sammenheng	0
Totalt	6

Som vi ser er det ingen av de seks fylkeskommunene som oppgir at det ikke er sammenheng mellom kompetanseutviklingstiltak i yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram. Fem oppgir at kompetanseutviklingstiltakene er felles, mens fire oppgir at de er del av en felles plan.

Fylkeskommunene spurt om hvor mange skoler og lærebedrifter som innværende år gjennomfører kompetansetiltak i desentralisert ordning for yrkesfag. På dette spørsmålet har vi fått inn kun tre svar. Gjennomsnittlig antall skoler er 17,3 skoler. Når det gjelder lærebedrifter er spredningen stor, fra null, via 13 til 53 lærebedrifter.

Skoleledere i videregående skole ble spurt om hvorvidt skolen deltar i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor desentralisert ordning for yrkesfag. På grunn av få besvarelser oppgir vi antall og ikke prosent i tabell 4.21.

Tabell 4.21 'Deltar skolen i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor desentralisert ordning for yrkesfag?', skoleledere VGS

Kategori	Studiespesialiserende	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	Antall	Antall	Antall	Antall
Ja	1	4	4	9
Nei	5	17	4	26
Vet ikke/Ikke relevant	0	5	1	6
Totalt (N)	6	26	9	41

Ser vi på totalen oppgir bortimot to av tre (63 prosent) av skolelederne i videregående skole at skolen ikke deltar i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor desentralisert ordning for yrkesfag. Mens 22 prosent oppgir at skolen deltar i et slikt nettverk, oppgir 15 prosent at de ikke vet eller at det ikke er relevant. Det er for få besvarelser til å si noe om andeler og mønstre mellom studiespesialiserende, kombinerte og yrkesfaglige skoler.

4.6 Oppsummering

Utdanningsdirektoratet ønsker kunnskap om hvordan den nye desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling er etablert rundt i landet. Spørsmål om ordningen ble stilt til både skoleledere og skoleeiere. Oppsummert finner vi følgende:

- Det store flertallet av kommunene oppgir at alle eller de fleste skoler i kommunen gjennomfører kompetansetiltak finansiert gjennom de statlige midlene i desentralisert ordning.
- De fleste kommunene oppgir at kompetansebehovene i kommunen blir identifisert gjennom kollektive prosesser på skolenivå.
- *Arbeid med nytt læreplanverk* er det utviklingsområdet som flest skoleeiere oppgir at de har identifisert, etterfulgt av *inkluderende barnehage og skolemiljø*. Blant skoleledere. Også blant skolelederne er det flest som oppgir at de har prioritert *arbeid med nytt læreplanverk* i skolens planer for kompetanseutvikling, fulgt av *digitalisering av opplæringen*.
- Nesten halvparten (45 prosent) av kommunene oppgir at overgang mellom barnehage og skole er et prioritert område for kompetanseutvikling. Tilsvarende andel oppgir at kompetanseutvikling for skole og barnehage er del av en felles kompetanseutviklingsplan, mens 69 prosent oppgir at noen av kompetanseutviklingstiltakene er felles.
- Over halvparten av skoleeierne opplever at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling.
- Bortimot halvparten av skolelederne i grunnskolen (45 prosent) og omlag én av tre skoleledere i videregående skole (34 prosent) oppgir at tiltakene i desentralisert ordning i stor eller svært stor grad møter kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer.
- Mens bortimot én av tre skoleledere oppgir at de opplever samarbeidet med universitet eller høyskole som i stor eller svært stor grad et gjensidig og likeverdig partnerskap er noe lavere, uttrykker over halvparten av kommunene at de opplever i stor eller svært stor grad opplever dette.
- De fleste skoleledere oppgir at kompetansetiltakene er helt eller delvis skolebaserte. Skoleledere i grunnskolen uttrykker dette i større grad enn skolelederne i videregående skole.
- Litt i overkant av halvparten av skolelederne oppgir at den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling i stor eller svært stor grad er kjent på skolen.
- En betraktelig større andel av personalet i grunnskolen deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning enn i videregående skole.
- Fem av de seks fylkeskommunene i undersøkelsen oppgir at kompetanseutviklingstiltakene er felles i yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram, fire at de er del av felles kompetanseutviklingsplan, og ingen at det ikke er noen sammenheng.

5 Fysisk aktivitet

Regjeringen viderefører målet til Verdens helseorganisasjon (WHO) om 10 prosent reduksjon i fysisk inaktivitet blant barn innen 2025. Likevel viser målinger fra ungKan-undersøkelsen at verken 6-, 9- eller 15-åringer er blitt mer fysisk aktive i perioden fra 2005 til 2018 (Folkehelseinstituttet og Norges idrettshøgskole, 2019). Selv om gutter fortsatt er mer aktive enn jenter, ser man at blant 9-årige gutter er nivået faktisk noe redusert. Fysisk aktivitet er viktig for trivsel, helse og læring blant barn, og for å forebygge livsstilssykdommer i voksen alder. 10 minutter ekstra fysisk aktivitet per dag vil øke andelen barn som oppnår anbefalt dose betraktelig. Derfor er det viktig å finne muligheter til fysisk aktivitet som inkluderer alle barn og der de oppholder seg på dagtid, som barnehage, skole og skolefritidsordning. Timer til fysisk aktivitet på 5.-7.-trinn ble innført i 2009, men har aldri vært evaluert nasjonalt. Regjeringen skal etablere satsningen "Barn og unge i bevegelse", blant annet for å samle eksempler på god praksis i bruk av fysisk aktivitet i skolen (bl.a. fysisk aktiv læring i fag). Vi vet lite om hvor utbredt det er å ha slike satsninger lokalt, eller hvordan det er forankret i kommunen. Utdanningsdirektoratet ønsker derfor å vite mer om hvordan fysisk aktivitet på 5.-7. trinn planlegges og gjennomføres, samt hvordan hele grunnskolen følger opp og tilrettelegger for fysisk aktivitet i skoletiden.

5.1 Fysisk aktivitet er stort sett timeplanfestet

Skoleledere ved skoler med 5.-7. trinn ble spurt om fysisk aktivitet er timeplanfestet på skolen, og funnene er presentert i tabell 5.1.

Tabell 5.1 'Er tid til fysisk aktivitet timeplanfestet?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Total
	%	%	%	%
Ja	93	89	95	92
Nei	5	11	5	7
Vet ikke	2	0	0	1
Totalt (N)	85	91	63	239

Totalt svarer om lag ni av ti at dette er tilfelle, og det er små variasjoner mellom skolene basert på skolestørrelse. Andelen er imidlertid høyest ved store skoler. Det er også lite variasjon mellom landsdeler og kommunestørrelse. I Oslo-området oppgir samtlige skoleledere at fysisk aktivitet er timeplanfestet, men tilsvarende andel er på 88-92 prosent i øvrige landsdeler.

Skoleledere som bekreftet at fysisk aktivitet er timeplanfestet ble også spurt om hvor ofte dette skjer. Tabell 5.2 viser at om lag to av tre skoleledere oppgir at fysisk aktivitet fordeles likt på 5.-7. trinn.

Tabell 5.2 'Dersom fysisk aktivitet er timeplanfestet, hvordan er dette fordelt?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Total
	%	%	%	%
Fordelt likt på alle tre trinnene	68	70	63	68
Fordelt ulikt på de tre trinnene	30	30	37	32
Ikke relevant	1	0	0	0
Totalt (N)	79	81	60	220

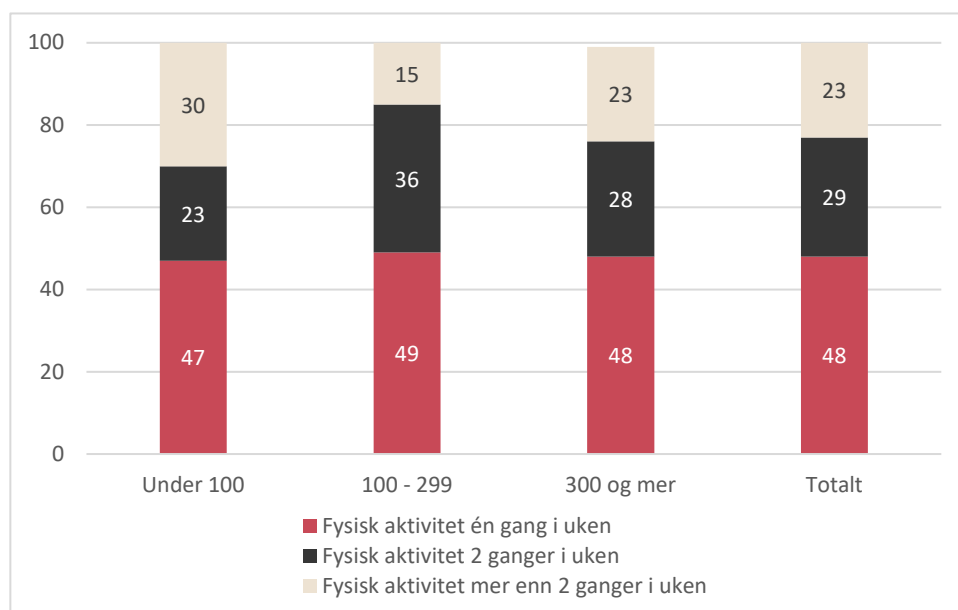
Det er en litt lavere andel av store enn små og mellomstore skoler der fordelingen er lik mellom alle tre trinnene. Vi finner også små forskjeller relatert til kommunestørrelse. Videre undersøkte vi om det var forskjeller mellom landsdeler, og her finner vi større og betydelige forskjeller, presentert i tabell 5.3.

Tabell 5.3 'Dersom fysisk aktivitet er timeplanfestet, hvordan er dette fordelt?', skoleledere GS etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
Fordelt likt på alle tre trinnene	37	60	74	80	68
Fordelt ulikt på de tre trinnene	59	40	26	20	32
Ikke relevant	4	0	0	0	0
Totalt (N)	27	48	91	54	220

I Oslo-området er det om lag én av tre skoleledere som oppgir at fysisk aktivitet er likt fordelt på 5.-7. trinn, mens andelen i Midt- og Nord-Norge er hele fire av fem og i Øst-Norge 60 prosent. Det er med andre ord skoler i Oslo-området som skiller seg fra resten av landet. Her har majoriteten av skolene valgt å fordele timene ulikt på 5. – 7. trinn.

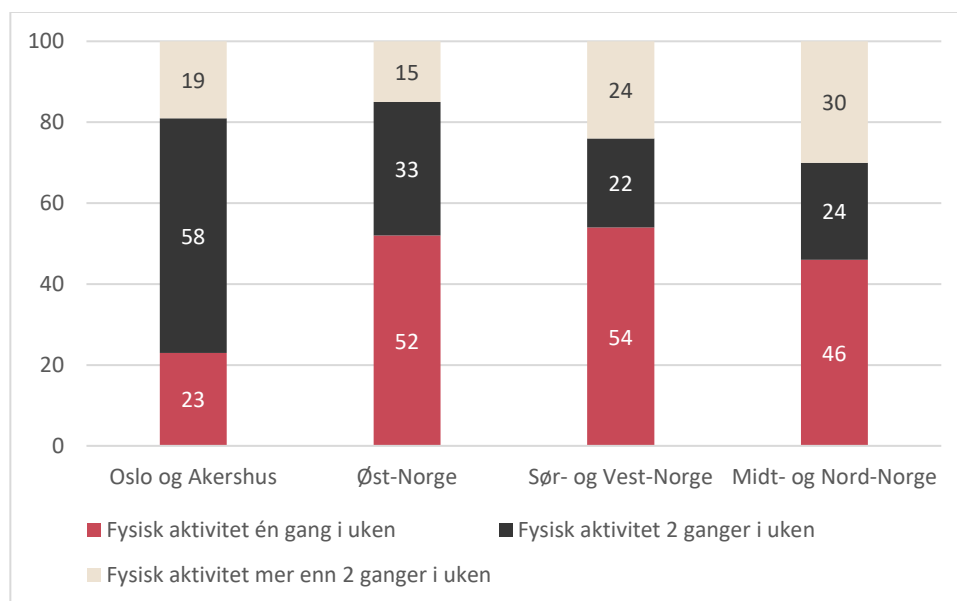
Skoleledere som bekreftet at fysisk aktivitet er timeplanfestet ble videre spurt om hvor ofte dette typisk skjer. Figur 5.1 viser at totalt om lag halvparten av skolene har fysisk aktivitet timeplanfestet én gang per uke, mens resten av skolene har mer.

Figur 5.1 'Hvor ofte er den fysiske aktiviteten timeplanfestet?' skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=219)

Hovedmønsteret er uavhengig av skolestørrelse. Selv om forskjellene ikke er så store, ser vi at små skoler har den høyeste andelen som svarer at de har timeplanfestet fysisk aktivitet mer enn 2 ganger per uke.

Vi finner relativt store regionale forskjeller, vist i figur 5.2.

Figur 5.2 'Hvor ofte er den fysiske aktiviteten timeplanfestet?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=219)

Igjen er det særlig skoler i Oslo-området som skiller seg ut fra de andre landsdelene. Her er det én av fire skoleledere som oppgir at fysisk aktivitet er timeplanfestet kun én gang i uka, mot rundt halvparten i de andre landsdelene.

5.2 Planlegging og praktisk gjennomføring av fysisk aktivitet

Skoleledere i grunnskolen svarte også på spørsmål tilknyttet planlegging og praktisk gjennomføring av fysisk aktivitet. Tabell 5.4 viser at det vanligste er at en lærer, som ikke er kroppsøvingslærer, planlegger fysisk aktivitet, totalt er det to av fem skoleledere som svarer dette.

Tabell 5.4 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse

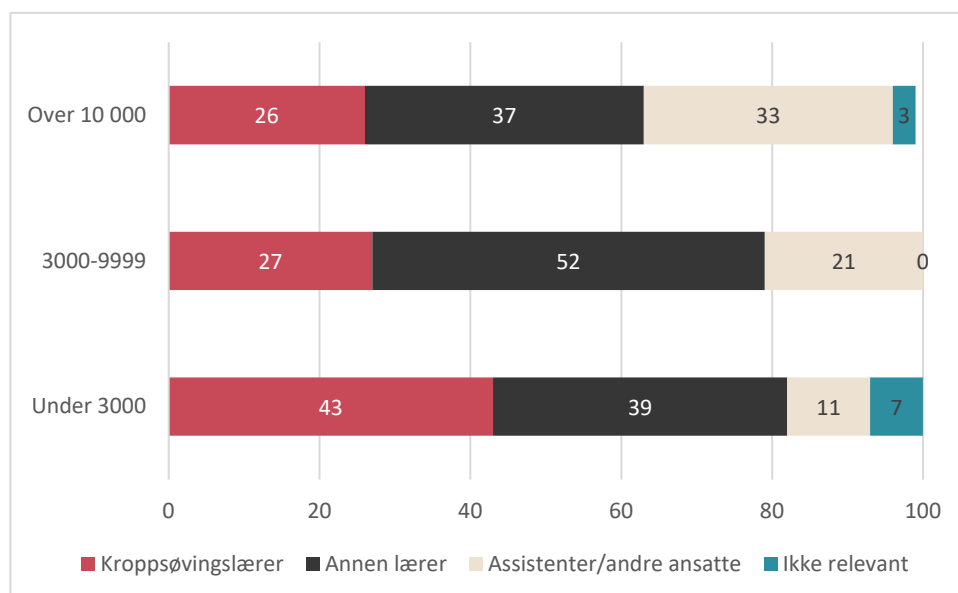
Kategori	Under 100 %	100 - 299 %	300 og mer %	Total %
Kroppsøvingslærer	39	25	19	28
Annen lærer	38	45	38	41
Assistent/ andre ansatte	18	27	43	28
Ikke relevant	6	2	0	3
Totalt (N)	85	91	63	239

Det er mindre enn én av tre skoler der oppgaven med å planlegge fysisk aktivitet er ivaretatt av ansatte med en relevant fagstilling, en kroppsøvingslærer. Vi undersøkte også hvordan svarene fordelte seg etter skolestørrelse. Her finner vi en betydelig variasjon. Jo mindre skolen er, jo vanligere er det at det er

kroppsøvlingslærer som planlegger fysisk aktivitet. Ved små skoler er det to av fem sammenlignet med store skoler der vi finner at én av fem er en annen lærer. Det motsatte er derimot tilfelle for assistenter og andre ansatte. Blant store skole er det om lag to av fem der assistenter eller andre ansatte planlegger, sammenlignet med små skoler der det kun er én av fem.

Nyere forskning på lærerkompetanse i grunnskolen viser imidlertid at om lag halvparten av kroppsøvlingslærere ikke har noen studiepoeng i faget (Perlic, 2019). Dette er relativt lavt sammenlignet med fag som norsk og matematikk, der om lag fire av fem lærere har studiepoeng i faget. Kroppsøvlingslærere kan ha en god faglig realkompetanse, men én av to mangler en formell kompetanse. Dette kan indikere at planer for fysisk aktivitet i liten grad utarbeides av personer med formell kompetanse innen kroppsøvlingsfaget.

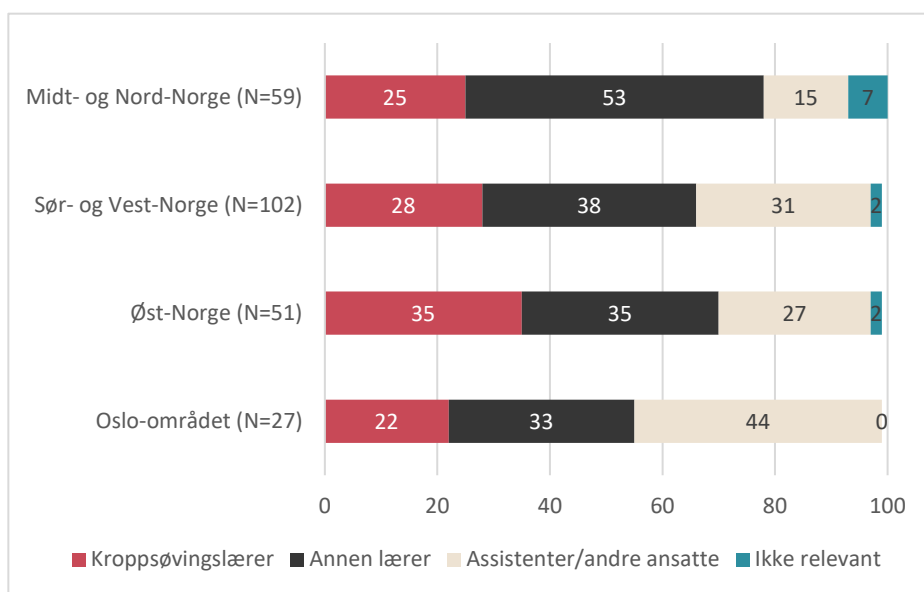
Tilsvarende finner vi betydelige forskjeller mellom skole etter kommunestørrelse, som vist i figur 5.3.

Figur 5.3 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=239)

Små kommuner har den høyeste andelen skoler der kroppsøvlingslærer planlegger tiden som er satt av til fysisk aktivitet. Mellomstore og store kommuner har en betydelig lavere andel. Her er det primært andre lærere som har fått oppgaven med å planlegge. Vi ser også at store kommuner skiller seg fra resten fordi de har en tredel skoler der assistenter eller annet personale tar seg av planleggingen av fysisk aktivitet. Dette kan potensielt forklares med at store skoler i større grad befinner seg i store kommuner. Som vist i tabell 5.4, har store skoler også den høyeste andelen der assistenter eller andre som planlegger fysisk aktivitet.

Vi finner også små variasjon mellom skoler i ulike landsdeler, som vist i figur 5.4.

Figur 5.4 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS, etter landsdel, prosent (N=239)

Øst-Norge har den høyeste andelen skoleledere som oppgir at det er kroppsøvingslærere som planlegger fysisk aktivitet. Det at andre lærere planlegger fysisk aktivitet er mest vanlig blant skolene i Midt- og Nord-Norge, hvor om lag halvparten av skolelederne oppgir dette. Blant skolene i Oslo-området er det flest som oppgir at assistenter eller andre ansatte planlegger fysisk aktivitet.

Skoleledere ble også spurt om hvem som *gjennomfører* fysisk aktivitet. Tabell 5.5 viser at det totalt er én av fire skoleledere som oppgir at kroppsøvingslærer er den som gjennomfører fysisk aktivitet. Det vanligste er andre lærere, det er om lag to av fem skoler som oppgir dette.

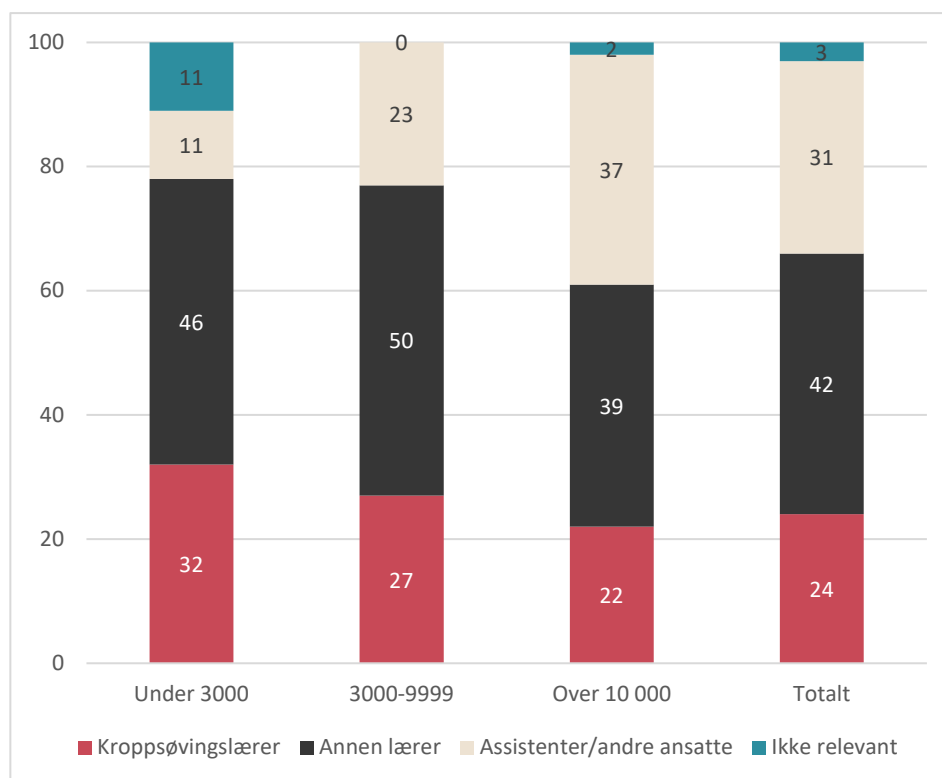
Tabell 5.5 'Hvem gjennomfører i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100 %	100 - 299 %	300 og mer %	Total %
Kroppsøvingslærer	33	23	15	24
Annen lærer	40	44	40	42
Assistenter/ andre ansatte	20	31	45	31
Ikke relevant	7	1	0	3
Totalt (N)	85	90	62	237

Vi finner betydelige forskjeller mellom skolene ift. skolestørrelse. Ved store skoler er det færrest som oppgir at fysisk aktivitet gjennomføres av kroppsøvingslærer,

kun 15 prosent, mot 33 prosent ved små skoler. Bruk av andre lærere varierer lite mellom ulike skolestørrelser. Tallene indikerer at store skoler i størst grad overlater oppgaven til assistenter og annet personale, og i minst grad til kroppsøvingslærer. Små skoler bruker i liten grad assistenter og annet personale, her er det kun 20 prosent som har svart dette.

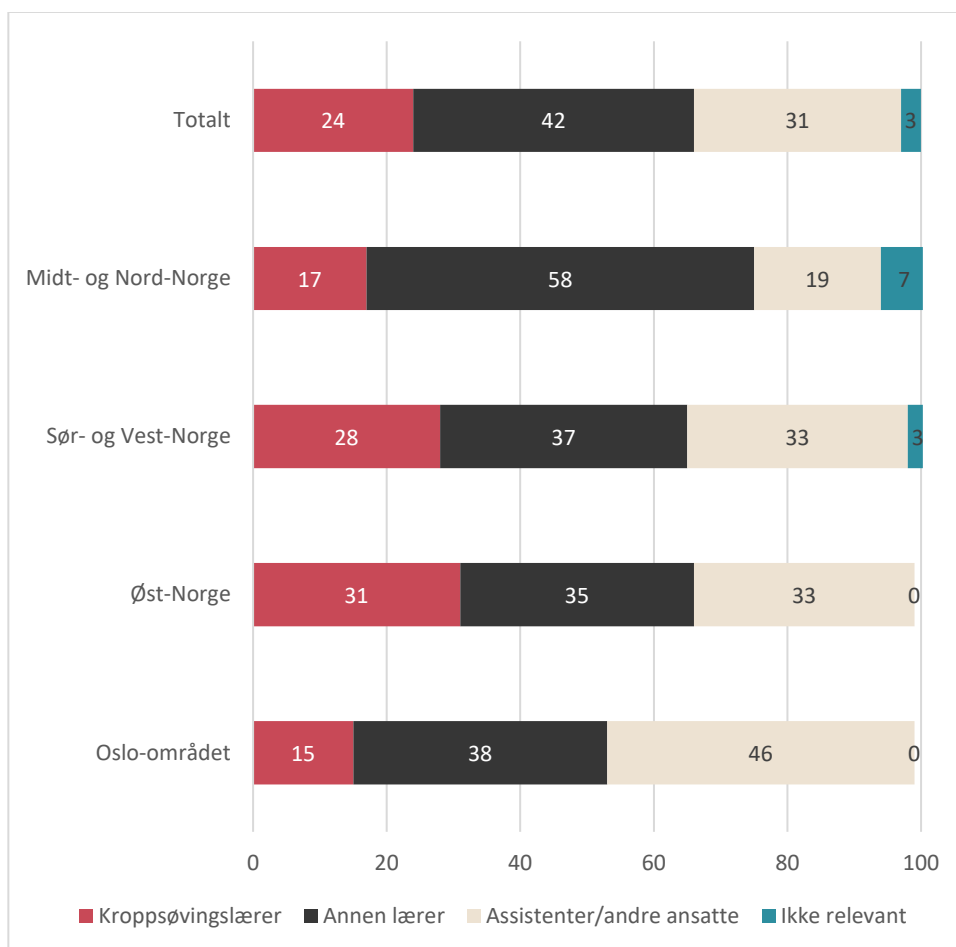
Vi undersøkte også om vi fant variasjon relatert til kommunestørrelse. Figur 5.5 viser at det særlig er store kommuner som skiller seg fra små og mellomstore.

Figur 5.5 'Hvem gjennomføre i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N= 239)

Forskjellene følger igjen samme mønster som det vi fant relatert til skolestørrelse. Skoleledere i store kommuner oppgir i minst grad at kroppsøvingslærer gjennomføre fysisk aktivitet, kun én av fem. Store skoler har også den høyeste andelen skoleledere som svarer at assistenter og annet personale har fått denne oppgaven. Forskjellene er statistisk signifikante.

Det er også statistisk signifikante forskjeller mellom skolene i de ulike landsdelene. Figur 5.6 viser at skoler i Oslo-området og i Midt- og Nord-Norge skiller seg fra skolene i Sør-, Vest- og Øst-Norge.

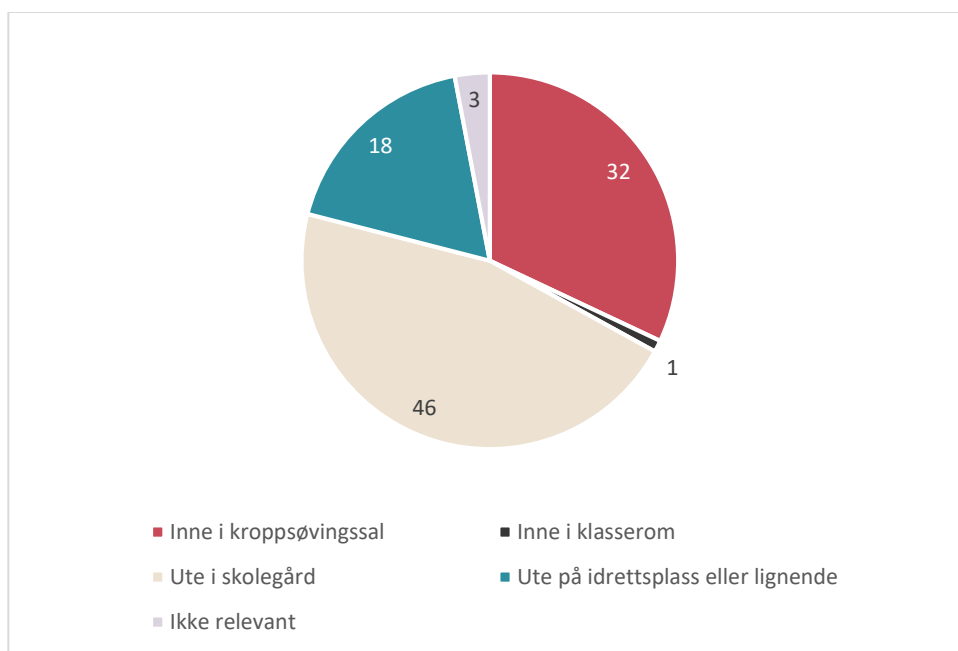

Figur 5.6 'Hvem gjennomfører i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=237)

Skoler i Midt- og Nord-Norge og i Oslo-området har betydelig lavere andel skoleledere som oppgir at det er kroppsøvlingslærere som gjennomfører fysisk aktivitet. Det er derimot store forskjeller på disse landsdelene med hensyn til andelen skoleledere som oppgir at fysisk aktivitet gjennomføres av assistenter eller andre ansatte. Oslo-området har den høyeste andelen av alle landsdeler, mens Nord- og Midt-Norge har den laveste.

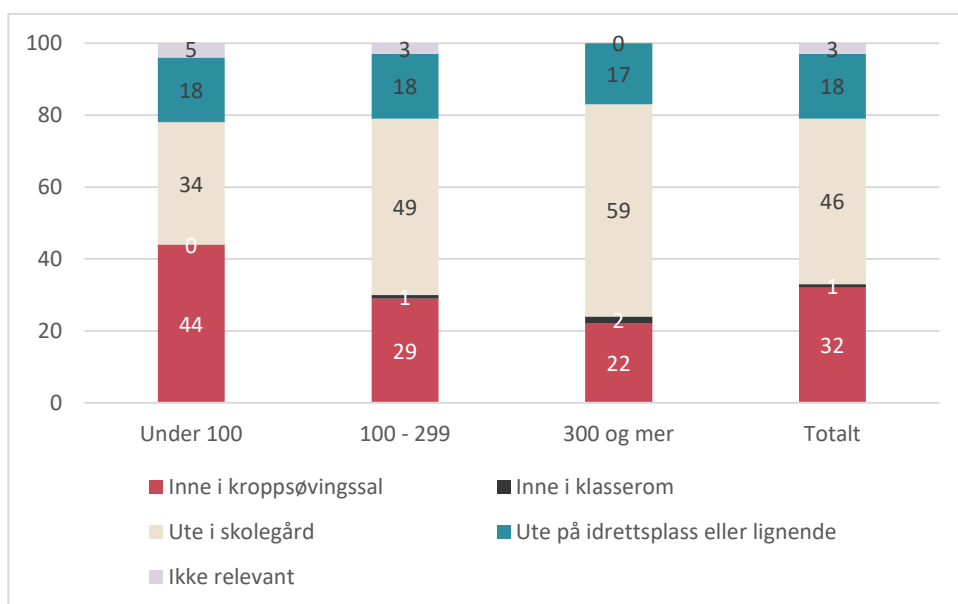
5.3 Fysisk aktivitet foregår som oftest i skolegården eller i kroppsøvlings salen

Skoleledere i grunnskolen ble bedt om å oppgi hvor på skolens område man i hovedsak gjennomfører fysisk aktivitet. Figur 5.7 viser at litt under halvparten, 46 prosent, svarer skolegården mens en tredel svarer kroppsøvlings salen.

Figur 5.7 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS, prosent (N=239)

Kun 1 prosent av skoleledere oppgir at fysisk aktivitet gjennomføres i klasserommet. Vi undersøkte hvordan skoleledere svarte basert på skolestørrelse. Her finner vi at variasjonen primært knytter seg til lokasjonene kroppsøvingssal og skolegård, som vist i figur 5.8.

Figur 5.8 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=239)

Små skoler benytter i større grad kroppsøvingssal til fysisk aktivitet sammenlignet med mellomstore og store skoler. Majoriteten av store skoler, 59 prosent, og halvparten av mellomstore skoler bruker skolegården til fysisk aktivitet.

Det kan også være interessant å se på regionale forskjeller, vist i tabell 5.6.

Tabell 5.6 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Inne i kroppsøvingssal	26	31	38	25	32
Inne i klasserom	0	0	2	0	1
Ute i skolegård	44	49	39	58	46
Ute på idrettsplass eller lignende	30	16	19	12	18
Ikke relevant	0	4	2	5	3
Totalt (N)	27	51	102	59	239

Selv om forskjellene ikke er veldig store finner vi for eksempel at en tredel av skoleledere i Oslo-området oppgir at fysisk aktivitet foregår ute på idrettsplasser eller lignende områder. Denne andelen er lavere i de andre landsdelene. De siste 15 årene er det bygget et betydelig antall idrettsanlegg i Norge, og majoriteten av disse er mindre utendørsanlegg. Det ble for eksempel bygget 3 603 slike anlegg i perioden 2006-2018 (Öhman, 2019). De regionale forskjellene vi finner kan skyldes at befolkningstettheten er betydelig høyere i Oslo-området sammenlignet med de andre landsdelene. Det er rimelig å anta at utendørs idrettsanlegg i større grad er plassert i nærheten av skolene og derfor er lettere tilgjengelig i skoletiden.

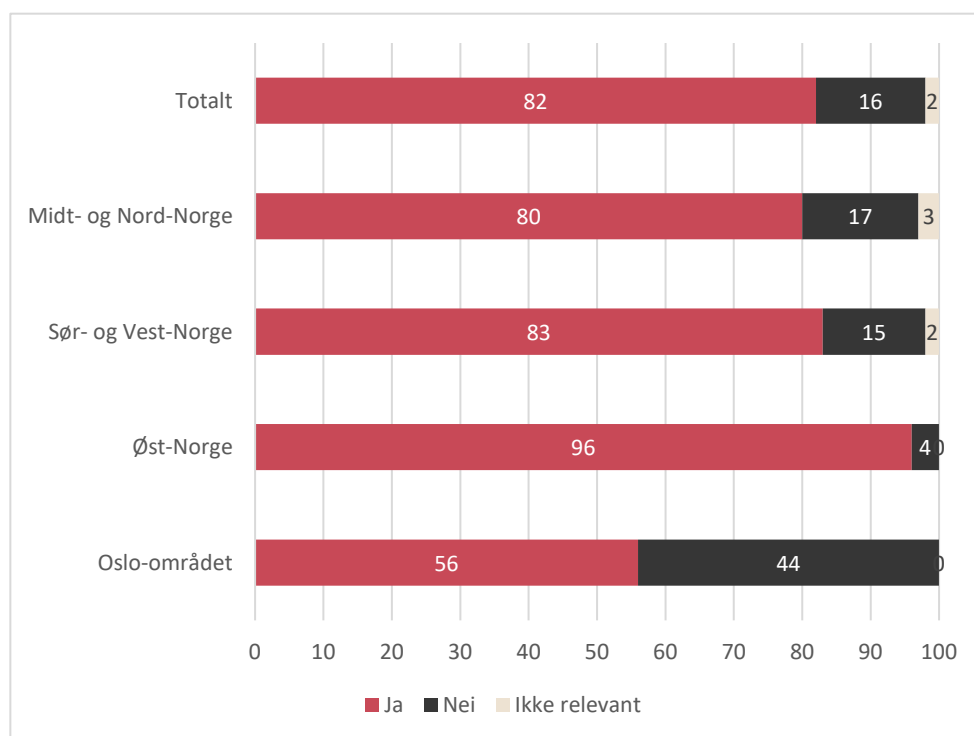
Skoleledere ble også spurt om skolen hadde kroppsøvingssal tilgjengelig for å gjennomføre fysisk aktivitet. tabell 5.7 viser at om lag fire av fem skoler har dette.

Tabell 5.7 'Er kroppsøvingssal tilgjengelig?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Ja	94	88	57	82
Nei	4	10	43	16
Ikke relevant	2	2	0	2
Totalt (N)	85	91	63	239

Vi finner at andelen er betydelig lavere blant store skoler sammenlignet med mellomstore og særlig små skoler. En stor skole kan potensielt benytte det meste av kapasiteten til en kroppsøvingssal for å gjennomføre kroppsøving, og kan i liten grad basere seg på denne for å gjennomføre fysisk aktivitet.

Vi undersøkte også om det var regional variasjon tilknyttet dette spørsmålet, og funnene er presentert i figur 5.9.

Figur 5.9 'Er kroppsøvingssal tilgjengelig?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=239)

Andelen skoleledere som bekrefter at de har tilgang på kroppsøvingssal ifm. fysisk aktivitet er generelt høy i alle landsdeler, unntagen i Oslo-området. Her er det litt over halvparten som oppgir det samme. Dette kan potensielt skyldes at befolkningstettheten er høy i Oslo-området, og at det derfor er en høyere andel store skoler enn landet for øvrig. Vi så også at skolene i denne landsdelen i større grad benytter idrettsplasser eller lignende i nærområdet når de gjennomfører fysisk aktivitet. Dette kan potensielt skyldes at man i mindre grad har tilgang til kroppsøvingshallen på skolens område.

5.4 Fire av fem skoler oppgir at samtlige elever på 5.–7. trinn må delta på fysisk aktivitet

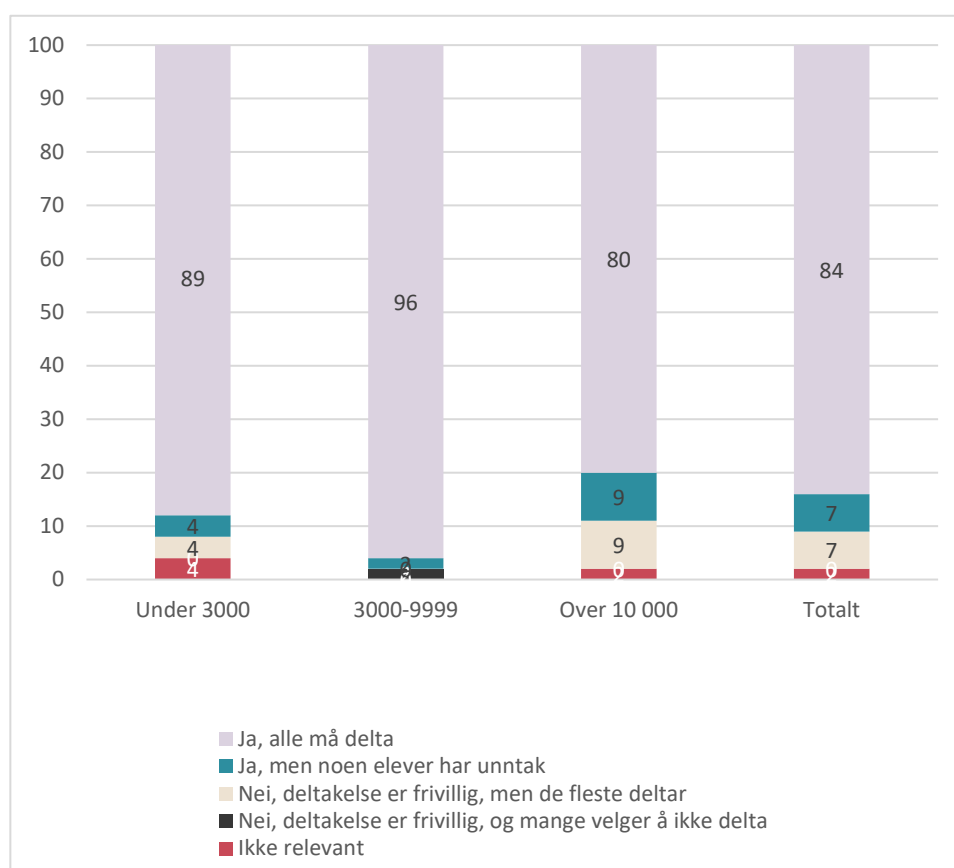
Til slutt fikk skoleledere spørsmål om alle elevene på 5. – 7. trinn deltar på tid til fysisk aktivitet. Tabell 5.8 viser at det er totalt er 84 prosent av skoleeiere som oppgir at samtlige elever på 5. – 7. trinn må delta på fysisk aktivitet.

Tabell 5.8 'Deltar alle elevene på 5.–7. trinn i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Ja, alle må delta	85	85	83	84
Ja, men noen elever har unntak	2	10	8	7
Nei, deltakelse er frivillig, men de fleste deltar	8	3	10	7
Nei, deltakelse er frivillig, og mange velger å ikke delta	0	1	0	0
Ikke relevant	5	1	0	2
Totalt (N)	27	51	102	59

Det er kun totalt 7 prosent som oppgir at deltakelse er frivillig, og av disse sier stort sett alle at de fleste elevene likevel deltar.

Vi finner ingen betydelige forskjeller mellom skoleeieres svar fordelt på kommunestørrelse. Når det gjelder regionale forskjeller, ser vi i figur 5.10 at det igjen er skoler i Oslo-området som skiller seg noe fra resten.

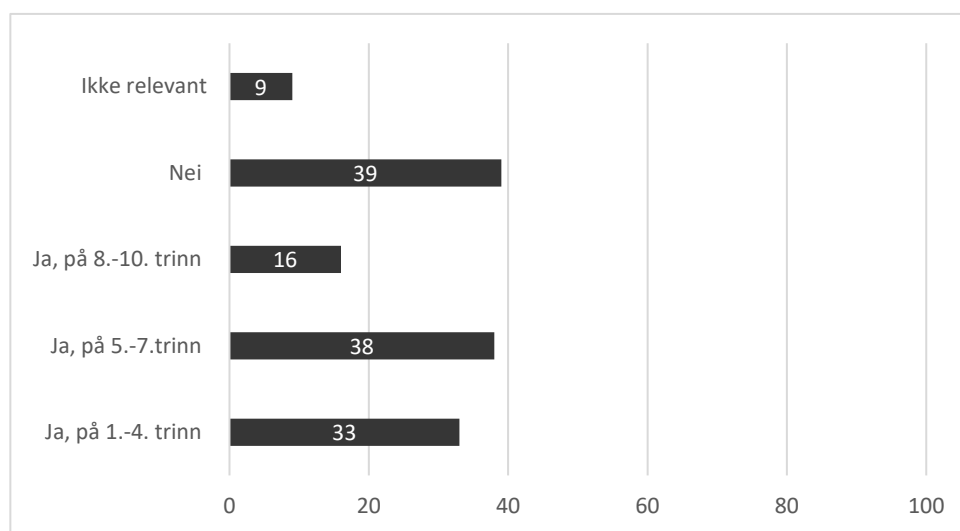

Figur 5.10 'Deltar alle elevene på 5.–7. trinn i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter landsdel

I Oslo-området er det så å si alle, 96 prosent, som oppgir at alle elevene på 5. – 7. trinn må delta. Andelen er noe lavere, men fremdeles høy, i de andre landsdelene, rundt fire av fem. Disse tallene indikerer at tiltaket med tid til fysisk aktivitet for elever på 5. – 7. trinn i dag er svært utbredt og at deltakelsen er høy. Det er imidlertid uklart hvorvidt dette også reflekteres i barnas egen-rapporterte fysisk aktivitet. Vi ser f.eks. at UngKan-undersøkelsen fra 2018 ikke fant noen økning i fysisk aktivitet blant 9-åringene (4. – 5. trinn). Det kan være flere årsaker til dette. Det kan f.eks. være at annen type fysisk aktivitet på fritiden, som f.eks. idrett, har gått ned i samme periode. Det er også uvisst om tiltaket med fysisk aktivitet har hatt tilsvarende utbredelse og deltakelse over flere år, eller om dette er av nyere dato.

5.5 Majoriteten av skolene har en satsning på fysisk aktivitet

Skoleledere i grunnskolen (barneskoler, ungdomsskoler og 1.-10. skoler) ble også spurt om skolen har en satsning på fysisk aktivitet. Her kunne de krysse av for flere alternativer, og fordelingene er presentert i figur 5.11.

Figur 5.11 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig', skoleledere GS, prosent (N=317)

To av fem skoleledere oppgir at de ikke har en satsning på fysisk aktivitet. Blant de som oppgir at de har en satsning, er det vanligste at denne er rettet mot 5.-7. trinn. Det er imidlertid en nesten like stor andel, 33 prosent, som krysser av for at de også har en satsning på 1.-4. trinn. Kun 16 prosent av skoleledere oppgir at de har en satsning på 8.-10. trinn, men dette kan skyldes at utvalget består av flest barneskoler. Når vi splitter opp tallene på skoletype, som vist i tabell 5.9, ser vi at en tredel av skolene med elever på 8.-10. trinn har en satsning på fysisk aktivitet.

Tabell 5.9 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet?' Flere kryss mulig.', skoleledere i grunnskolen etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1.-10. skole	Totalt
	%	%	%	%
Ja, på 1.-4. trinn	40	0	46	33
Ja, på 5.-7. trinn	44	0	53	38
Ja, på 8.-10. trinn	0	34	35	16
Nei	48	25	32	39
Ikke relevant	3	33	3	9

Rene barneskoler har den høyeste andelen skoleledere som oppgir at skolen ikke har en slik satsning. Her har om lag halvparten svart nei. På rene ungdomsskoler er det én av fire skoleledere som svarer at de ikke har en satsning på fysisk aktivitet. Vi finner dessuten en høy andel som svarer at spørsmålet ikke er relevant for dem, 33 prosent. Det er usikkert om dette betyr at disse ungdomsskolene heller ikke har en satsning på fysisk aktivitet. Man kan også tenke seg at de svarer ikke relevant fordi spørsmålet inkluderer elever på barneskolen. Vi finner små forskjeller mellom rene barneskoler og 1.-10. skoler når det gjelder elever på 1.-4. trinn. Andelene er dessuten noe lavere enn for elever på 5.-7. trinn. Funnene viser likevel at satsningen er relativt jevnt fordelt ut over trinnene i grunnskolen, og begrenser seg ikke til 5.-7. trinn.

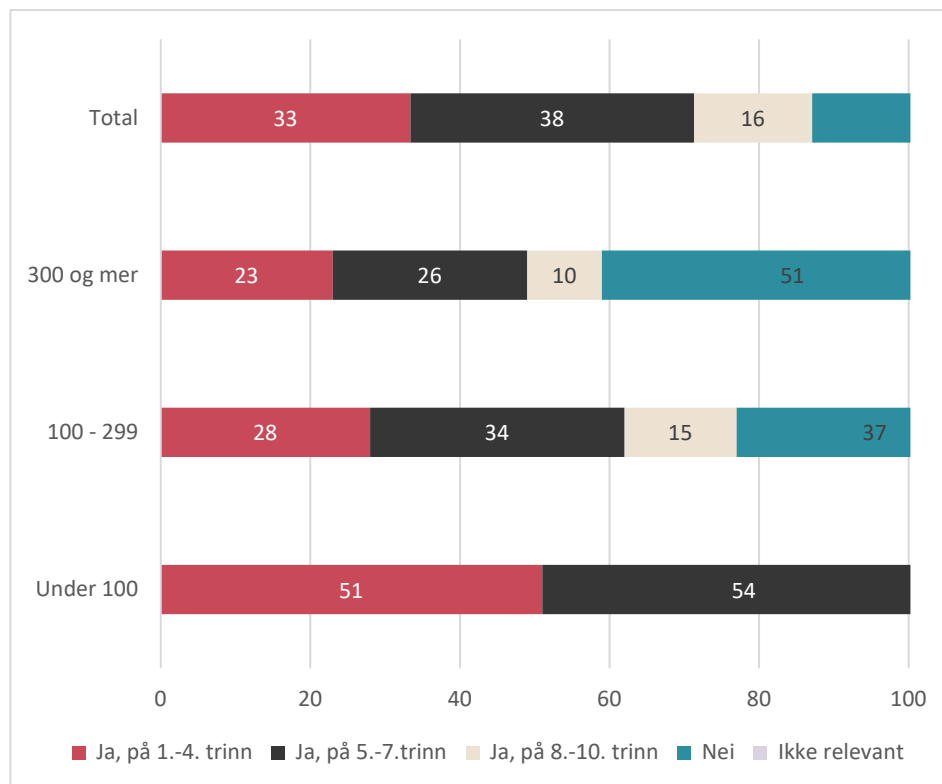
Vi finner relativt store forskjeller mellom skoler relatert til kommunestørrelse, som vist i tabell 5.10.

Tabell 5.10 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet?' Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse (N=317)

Kategori	Under 3000	3000-9999	Over 10 000	Total
	%	%	%	%
Ja, på 1.-4. trinn	59	36	29	33
Ja, på 5.-7. trinn	66	38	34	38
Ja, på 8.-10. trinn	50	15	11	16
Nei	19	39	42	39
Ikke relevant	0	8	11	9

Jevnt over finner vi at skoler i små kommuner i større grad har en satsning på fysisk aktivitet sammenlignet med skoler i mellomstore og særlig store kommuner. I store kommuner er det to av fem som oppgir at de ikke har en satsning på fysisk aktivitet, mot en av fem i små kommuner. Denne forskjellen finner vi også på alle trinn, men den er særlig fremtredende på 8.-10. trinn. Her har halvparten av skolene i små kommuner en satsning, mot kun én av ti i store kommuner. Når det gjelder elever på 5.-7. trinn, ser vi at to tredeler av skoler i små kommuner har en satsning på fysisk aktivitet, mot en tredel i store kommuner.

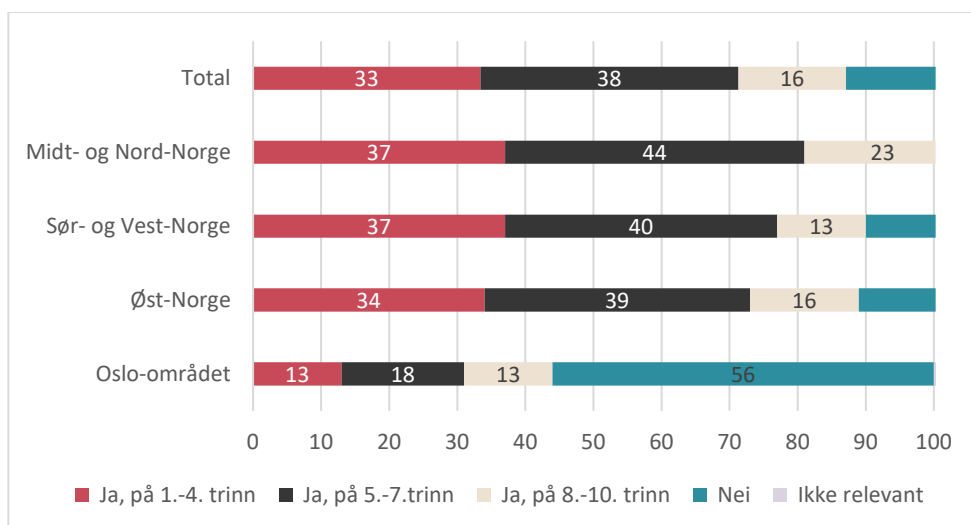
Det er også interessant å se om disse forskjellene også fremkommer når vi ser på skolestørrelse. Figur 5.12 viser denne fordelingen, og vi ser at en satsning på fysisk aktivitet er mer utbredt blant små skoler sammenlignet med mellomstore og særlig store skoler.

Figur 5.12 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=317)

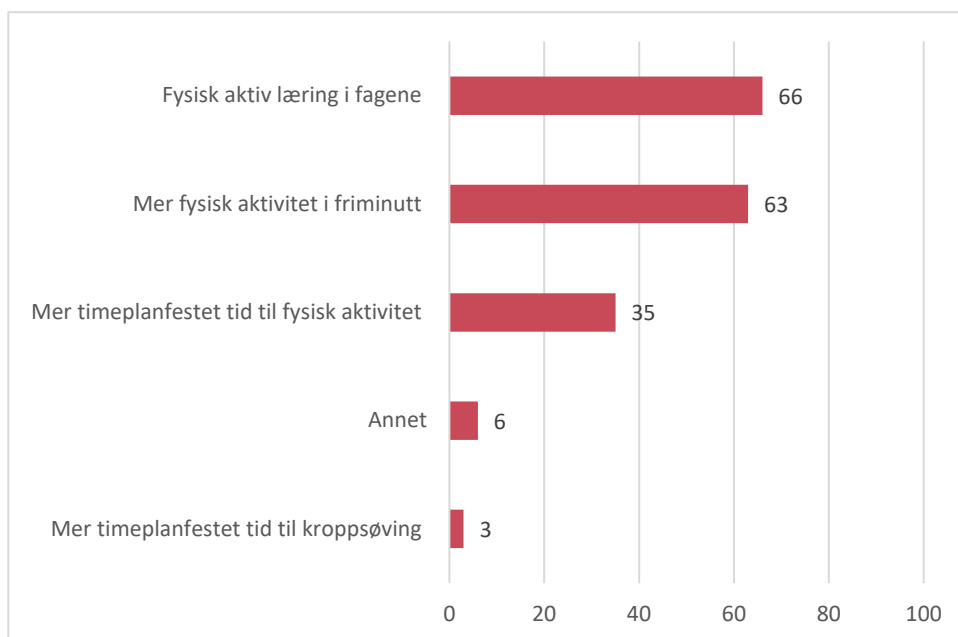
Forskjellene er særlig fremtredende for 1.-4. trinn og 5.-7. trinn. Her ser vi at halvparten av små skoler har en satsning.

Figur 5.13 viser hvordan svarene fordeles seg på landsdeler. Her finner vi de største forskjellene mellom skoler i Oslo-området og resten av landet. I Oslo-området svarer over halvparten av skoleledere at de ikke har en satsning på skolen, mot 34-38 prosent i øvrige landsdeler. Forskjellene er særlig fremtredende for elever på 1.-4. trinn og 5.-7. trinn. Andelen skoler med en satsning på 8.-10. trinn er relativt lav sammenlignet med resten av trinnene, og forskjellen mellom landsdeler er liten, unntagen for skoler i Midt- og Nord-Norge der den ligger noe høyere, 23 prosent.

Figur 5.13 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=317)

Skoleledere som bekreftet at de har en satsning på fysisk aktivitet ble videre spurt om hva denne satsningen innebærer. De kunne krysse av flere kryss på i alt fire ulike måter, som vist i figur 5.14.

Figur 5.14 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS, prosent (N=128)

To tredeler av skoleledere oppgir at satsningen innebærer mer fysisk aktivitet i friminuttene samt at fysisk aktivitet er integrert i læringen i ulike fag. Det er et mindretall, en tredel, som oppgir at satsningen er timeplanfestet, og få skoler som har valgt å timeplanfeste denne satsningen til kroppsøving spesifikt.

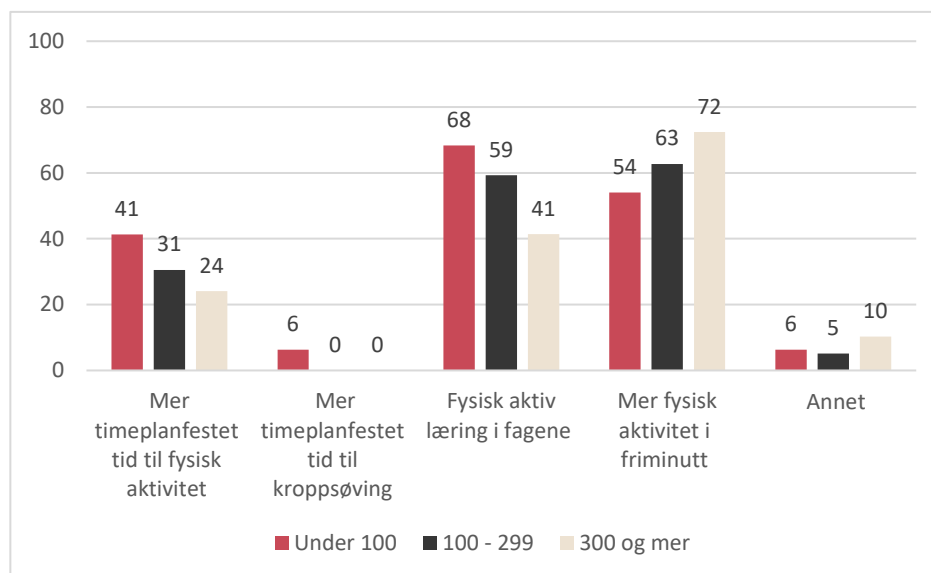
Tabell 5.11 viser hvordan svarene på dette spørsmålet fordeler seg etter skoletype.

Tabell 5.11 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skoletype (N=151)

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1.-10. skole	Totalt
	%	%	%	%
Mer timeplanfestet tid til fysisk aktivitet	34	26	38	34
Mer timeplanfestet tid til kroppsøving	3	0	4	3
Fysisk aktiv læring i fagene	71	22	58	60
Mer fysisk aktivitet i friminutt	60	52	67	61
Annet	4	13	8	7

Vi finner et tydelig skille mellom rene ungdomsskoler og resten når det gjelder mer timeplanfestet tid til fysisk aktivitet og fysisk aktiv læring i fagene. Tallene kan indikere at skolene opplever det enklere å integrere fysisk aktivitet i timeplanen og skolehverdagen til elever på 1.-7. trinn, og særlig elever på 1.-4. trinn. Ungdomstrinnet har potensielt en skolehverdag preget av et høyere læringstrykk og større grad av vurderinger, noe som kan gjøre det mer krevende å skulle integrere fysisk aktivitet. Det er primært friminuttene som benyttes for en slik satsning, og det er kun én av fem skoler som oppgir dette.

Vi undersøkte også hvordan skolelederens svar fordelte seg på ulike skolestørrelser. Figur 5.15 viser at

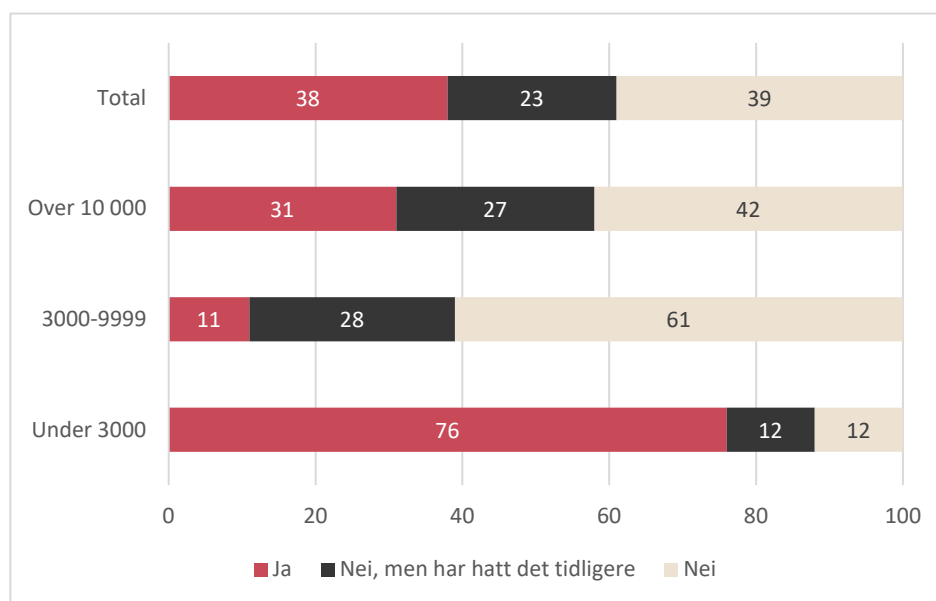

Figur 5.15 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=151)

Vi ser at små skoler i størst grad velger å integrere fysisk aktivitet i den faglige læringen. Her er forskjellen særlig stor mellom små og store skoler, og vi finner at 68 prosent av små skoler velger dette, mot 41 prosent ved store skoler. Ved store skoler er særlig satsningen rettet mot mer fysisk aktivitet i friminuttene, hele fire av fem skoleledere oppgir dette, mot om lag halvparten ved små skoler. Mer timeplanfestet tid til fysisk aktivitet er også en hyppigere satsning ved små skoler sammenlignet med mellomstore og særlig store skoler.

5.6 Et mindretall av kommuner har i dag en satsning på fysisk aktivitet i skolen

Skoleeiere i kommunen fikk også spørsmål om de hadde en satsning på fysisk aktivitet for kommunens skoler. Figur 5.16 viser at det totalt er to av fem kommuner som har en slik satsning i dag. En av fem oppgir at man tidligere har hatt en slik satsning.

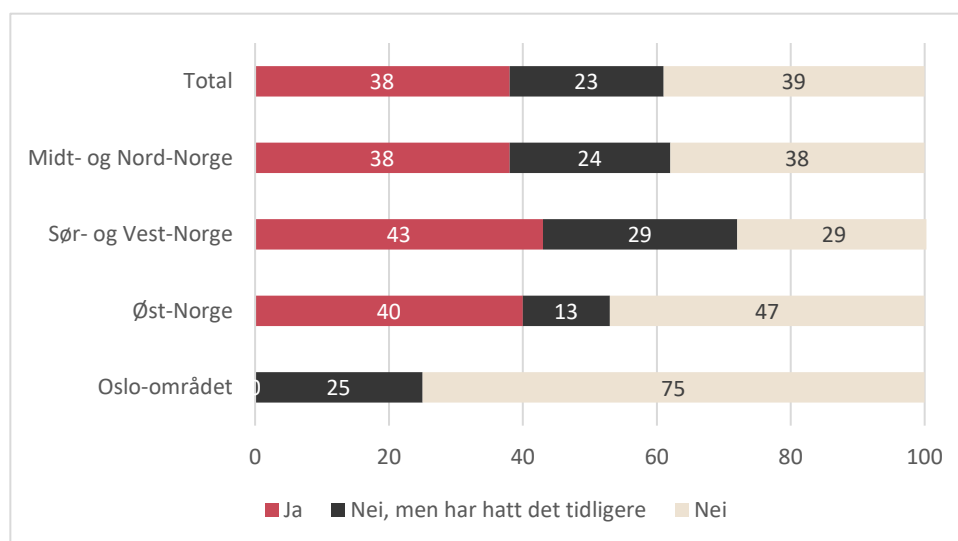

Figur 5.16 'Har kommunen en satsning på fysisk aktivitet?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=61)

Vi finner betydelige forskjeller mellom kommuner relatert til kommunestørrelse. Blant små kommuner har tre av fire en satsning per i dag. Blant mellomstore er andelen kun 11 prosent, mens den er noe høyere, 31 prosent, blant store kommuner. Mellomstore kommuner har også den høyeste andelen skoleeiere som oppgir at man ikke tidligere har hatt en slik satsning på fysisk aktivitet.

Det kan også være interessant å se på regionale forskjeller mellom skoleeiere. Figur 5.17 viser at ingen av skoleeierne i Oslo-området som deltok i undersøkelsen

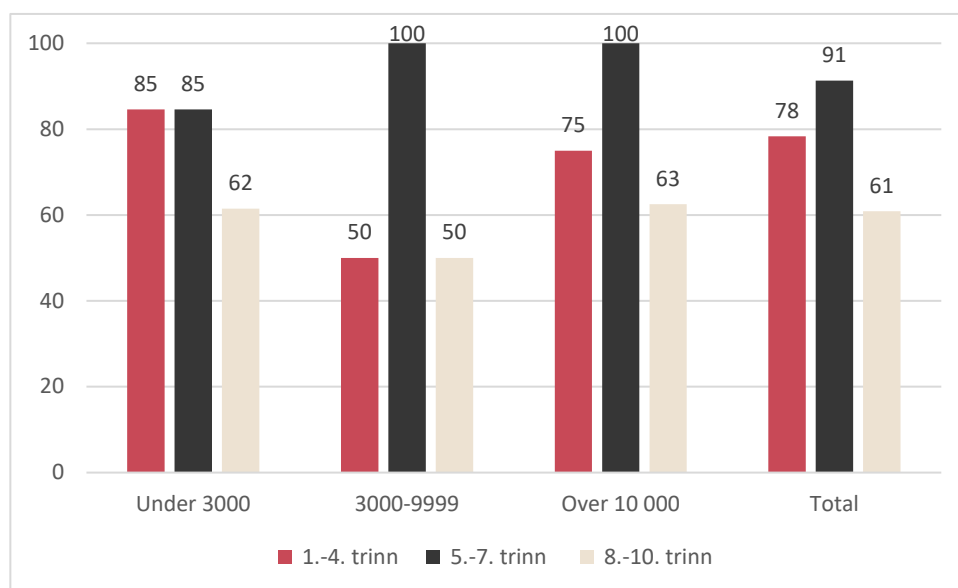
oppgir at de har en slik kommunal satsning på fysisk aktivitet i dag. Halvparten oppgir dessuten at de ikke har hatt en slik satsning tidligere heller.

Figur 5.17 'Har kommunen en satsning på fysisk aktivitet?', skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=61)

I de resterende landsdelene er det om lag to av fem skoleeiere som oppgir at de har en slik satsning i kommunen i dag. Nærmere halvparten av skoleeiere i Øst-Norge oppgir dessuten at de ikke har hatt en slik satsning tidligere.

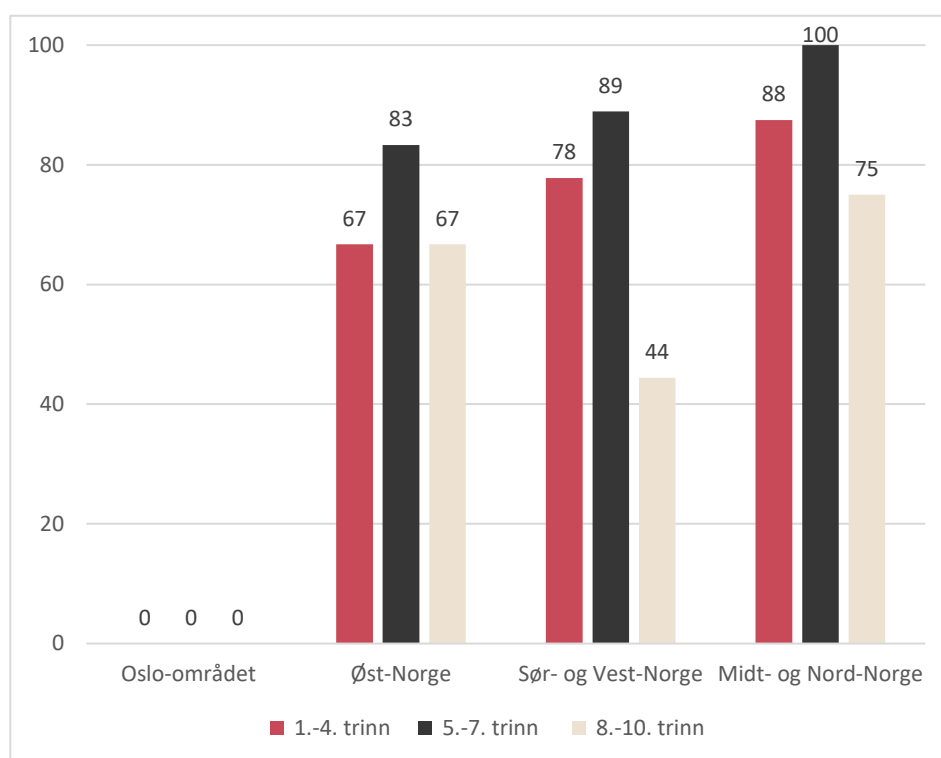
Skoleeiere som svarte ja ble videre bedt om å spesifisere hvilke hovedtrinn denne satsningen rettet seg mot. Figur 5.18 viser at det totalt er ni av ti kommuner som har en satsning på 5.-7. trinn.

Figur 5.18 'Du svarte ja på at kommunen har en satsning på fysisk aktivitet. På hvilke hovedtrinn?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=23)

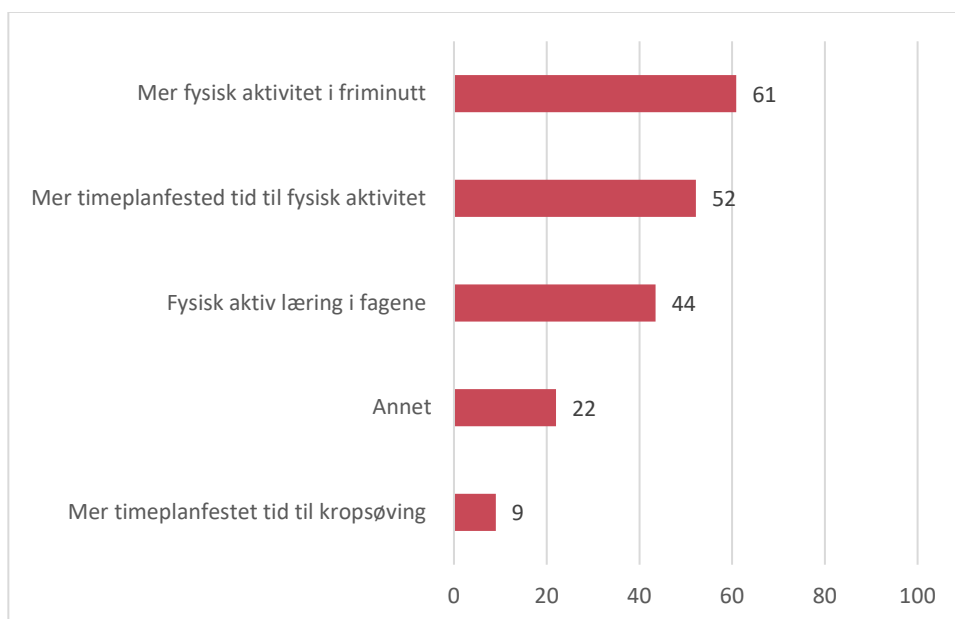
Tre av fem skoleeiere oppgir at de har en satsning rettet mot ungdomstrinnet. Videre finner vi at samtlige skoleeiere i mellomstore og store kommuner har en satsning på 5.-7. trinn, mot 85 prosent i små kommuner. Mellomstore kommuner har dessuten den laveste andelen skoleeiere som oppgir at de har en satsning rettet mot elever på 1.-4. trinn, kun halvparten.

Vi finner også regionale forskjeller når det gjelder hvilke hovedtrinn kommunens satsning retter seg mot. Figur 5.19 viser at Midt- og Nord-Norge har den høyeste andelen kommuner med satsninger på alle hovedtrinn.

Figur 5.19 'Du svarte ja på at kommunen har en satsning på fysisk aktivitet. På hvilke hovedtrinn?' skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=23)

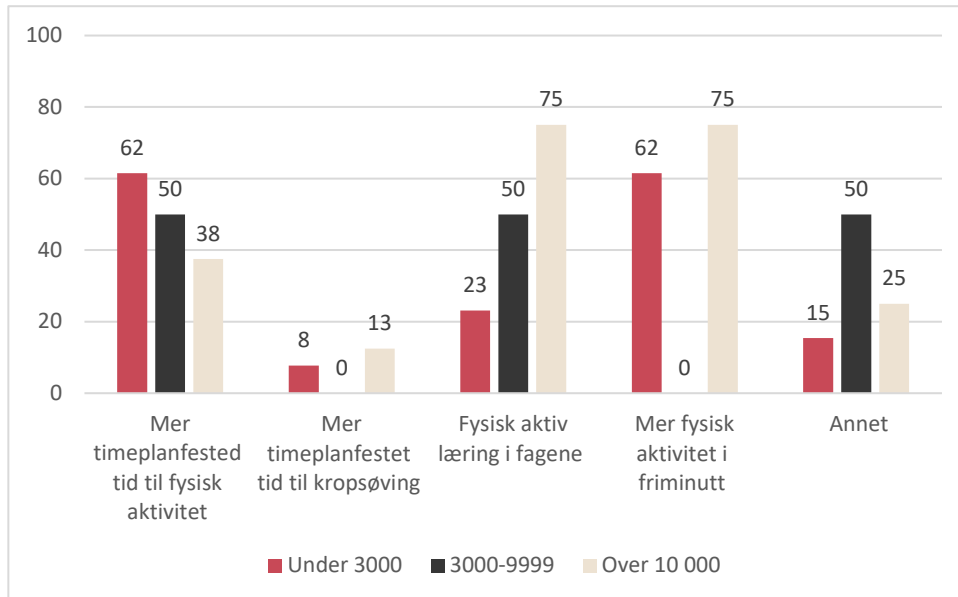
Skoleeiere som bekreftet at de hadde en satsning på fysisk aktivitet ble, i likhet med skoleledere, bedt om å spesifisere hva denne satsningen innebærer. Figur 5.20 viser at mer fysisk aktivitet i friminuttene er den vanligste måten, etterfulgt av mer timeplanfestet tid til fysisk aktivitet. Når vi sammenligner med svarene til skoleledere, vist i figur 5.14, ser vi at skoleeiere i mindre grad retter sin satsning inn mot fysisk aktiv læring i fagene. Prosentandelen blant skoleledere er høyere, 66 prosent, og det er den hyppigst valgte kategorien.

Figur 5.20 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune, prosent (N=23)

Det var også 22 prosent som valgte kategorien annet, og her ble bl.a. tiltaket «HOPP – helsefremmende oppvekst» og uteskole nevnt.

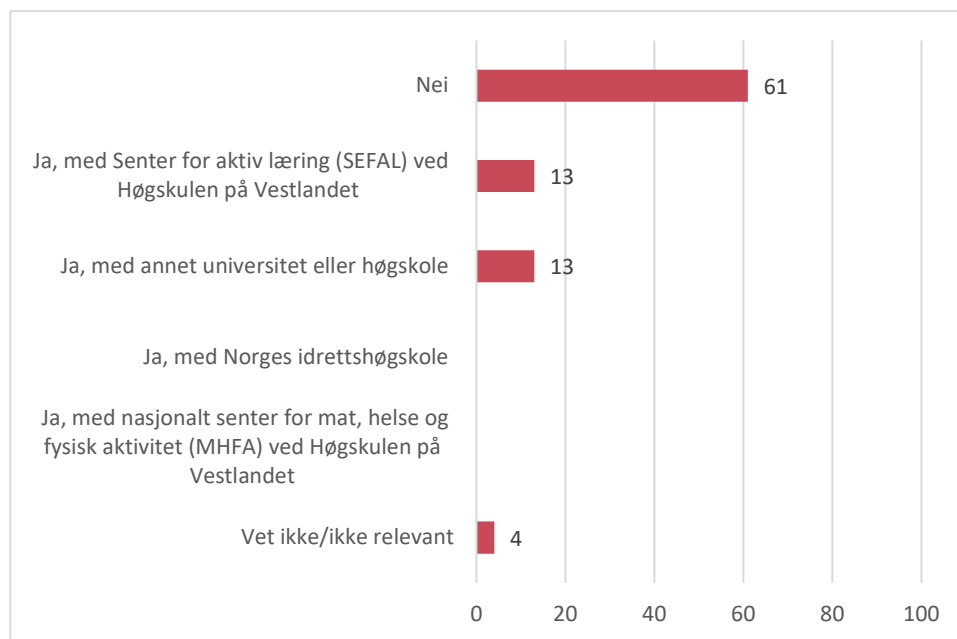
Figur 5.21 viser hvordan skoleeieres svar fordeler seg ift. kommunestørrelse.

Figur 5.21 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=23)

Her finner vi relativt stor variasjon, men det er viktig å påpeke at utvalgsstørrelsen er lav, 23 skoleeiere, og en respondent fra eller til gir store utslag på prosentandelene.

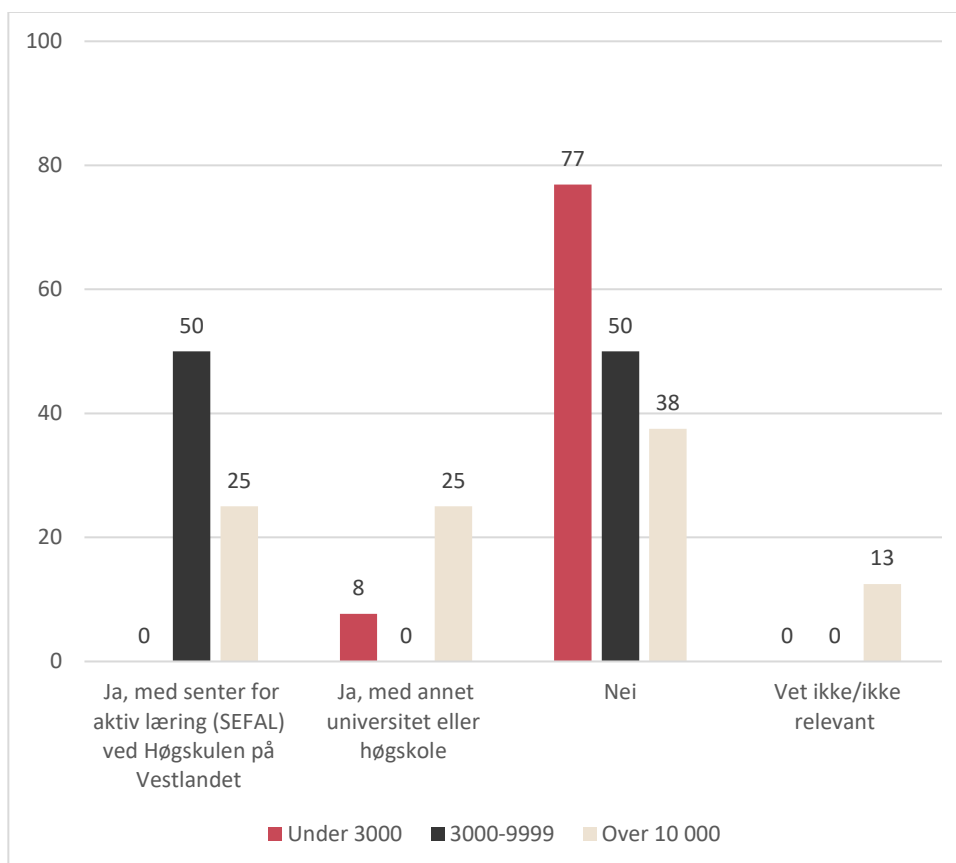
Til slutt ble skoleeiere som bekreftet at de hadde en satsning på fysisk aktivitet også spurt om de samarbeider med fagmiljøer for planlegging og gjennomføring av satsningen. Figur 5.22 viser at majoriteten ikke har innledet et slikt samarbeid med fagmiljøer.

Figur 5.22 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, samarbeider man med fagmiljøer for planlegging/gjennomføring av satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune, prosent (N=23)

Et mindretall av kommunene, 13 prosent, har et samarbeid med Senter for aktiv læring ved Høgskulen på Vestlandet eller et annet universitet eller høyskole.

Vi undersøkte hvordan skoleeieres svar fordelte seg ift. kommunestørrelse.

Figur 5.23 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, samarbeider man med fagmiljøer for planlegging/gjennomføring av satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse., prosent (N=23)

Figur 5.23 viser at skoleeiere i små kommuner i mindre grad har inngått samarbeid med fagmiljøer sammenlignet med mellomstore og særlig store kommuner. Blant kommuner som samarbeider med Senter for aktiv læring, er det flest mellomstore kommuner.

5.7 Oppsummering

Dette er første gang etter innføringen i 2009 at tiltaket med timer til fysisk aktivitet på 5.-7.-trinn er gjenstand for en nasjonal evaluering. Utdanningsdirektoratet ønsker også kunnskap om hvor utbredt det er å ha satsninger på fysisk aktivitet på alle trinn i grunnskolen, hvordan de er forankret i kommunen og hvordan grunnskoler tilrettelegger for fysisk aktivitet i skoletiden. Oppsummert finner vi følgende:

- 92 prosent av skolene har timeplanfestet fysisk aktivitet på 5.-7. trinn. Majoriteten av skolene har valgt å fordele tiden likt på alle tre trinnene.
- Det er stor variasjon mellom landsdeler. Skoler i Oslo-området skiller seg særlig fra resten av landet. Her oppgir 59 prosent at timene *ikke* er jevnt fordelt på trinnene.
- 48 prosent oppgir at de har timeplanfestet fysisk aktivitet én gang i uka.
- Det er 28 prosent av skolene som oppgir at fysisk aktivitet planlegges av kroppsøvlingslærer. Det vanligste er at en annen lærer får oppgaven. Jo mindre skolen er, jo vanligere er det at det er kroppsøvlingslærer som planlegger fysisk aktivitet. Det er også mer vanlig ved skoler i små kommuner.
- Det er også som oftest en annen lærer som gjennomfører tid til fysisk aktivitet, og kun 25 prosent av skolene der kroppsøvlingslærer har denne oppgaven. I Oslo-området er det som oftest en assistent eller en annen ansatt.
- Fysisk aktivitet foregår som oftest i skolegården eller i kroppsøvingssalen. Kun 1 prosent av skoleledere oppgir at fysisk aktivitet gjennomføres i klasserommet. Små skoler benytter i større grad kroppsøvingssal til fysisk aktivitet sammenlignet med mellomstore og store skoler.
- 94 prosent av små skoler har kroppsøvingssal tilgjengelig for fysisk aktivitet, men kun 57 prosent av store skoler. Andelen som ikke har kroppsøvingssal tilgjengelig er høyest blant skoler i Oslo-området.
- Fire av fem skoler oppgir at samtlige elever på 5. – 7. trinn må delta på fysisk aktivitet. 7 prosent oppgir at deltakelse er frivillig, og de fleste elever deltar likevel.
- Majoriteten av skolene har en satsning på fysisk aktivitet. Skoler i små kommuner har i større grad en satsning sammenlignet med mellomstore og særlig store kommuner. To tredeler av skoleledere oppgir at satsningen innebærer mer fysisk aktivitet i friminuttene samt at fysisk aktivitet er integrert i læringen i ulike fag.
- Et mindretall av kommuner, 38 prosent, har i dag en satsning på fysisk aktivitet i skolen. Blant små kommuner har tre av fire en satsning. Det er få regionale forskjeller bortsett fra Oslo-området der ingen kommuner har en satsning på fysisk aktivitet per i dag. Det vanligste er at satsningen innebærer mer fysisk aktivitet i friminuttene.
- Majoriteten av kommunene har ikke innledet et samarbeid om planlegging eller gjennomføring av fysisk aktivitet med fagmiljøer. Et mindretall av kommunene, 13 prosent, har et samarbeid med Senter for aktiv læring ved Høgskulen på Vestlandet eller et annet universitet eller høyskole.

6 Trivselsundersøkelse for elever på 1.–4. trinn

For å ivareta de yngste elevenes trivsel og positive opplevelse av skolehverdagen er det nødvendig med systematisk kunnskap om deres erfaringer og opplevelser på skolen. Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å vurdere hvordan en nasjonal trivselsundersøkelse for elever på 1.–4. trinn kan utvikles.

6.1 Gjennomfører skolene trivselsundersøkelser på 1.–4. trinn?

Grunnskoleledere har bitt spurt om de gjennomfører trivselsundersøkelser for elever på 1.–4. trinn. De har hatt mulighet til å velge flere svaralternativer. Tabell 6.1 viser hvor mange grunnskoleledere som gjennomfører slike undersøkelser.

Tabell 6.1 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleleder GS

Kategori	Antall	Prosent	Kumulativ prosent
	%	%	%
På ett trinn	9	4	4
På to trinn	13	5	9
På tre trinn	9	4	12
På alle trinn	123	49	61
Ingen trivselsundersøkelse	84	33	94
Ikke relevant	6	2	96
Ikke valg noen alternativer	9	4	100
Total	253	100	

Totalt (N) 253

253 grunnskoleledere har fått dette spørsmålet. Av disse har 244 valgt en av svarkategoriene. Tabellen viser at 61 prosent av grunnskolelederne oppgir at de gjennomfører trivselsundersøkelser på minst ett trinn.

Videre ser vi på hvor mange prosent av grunnskolelærere som har valgt de ulike alternativene fordelt på barneskoler og 1-10 skoler. Resultatene vises i tabell 6.2.

Tabell 6.2 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skoletype

Kategori	Barneskole %	1-10 skole %	Totalt %
1. trinn	55	35	49
2. trinn	57	42	52
3. trinn	62	48	57
4. trinn	66	48	61
Skolen gjennomfører ikke trivselsundersøkelser på noen av trinnene (1.-4. trinn)	29	42	33
Ikke relevant	1	5	2
Totalt (N)	174	79	253

Totalt gjennomfører et flertall av skolene trivselsundersøkelser på minst ett trinn mellom 1. og 4. Omtrent en tredjedel av skolene gjennomfører ikke slike undersøkelser. 49 prosent gjennomfører undersøkelser på 1. trinn, og andelen stiger gradvis til 60,5 prosent på 4. trinn.

Over halvparten av barneskolene gjennomfører trivselsundersøkelser på samtlige trinn, og de gjennomfører slike undersøkelser i større grad enn 1-10 skoler. Det er også et tydelig mønster, både på barneskoler og 1-10 skoler, at trivselsundersøkelser gjennomføres i større grad på høyere trinn enn på lavere trinn.

Videre undersøkte vi om skolens størrelse har noen betydning for om skolen gjennomfører trivselsundersøkelser på 1.-4. trinn. Resultatene vises i tabell 6.3.

Tabell 6.3 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100 %	100 - 299 %	300 og mer %	Totalt %
1. trinn	41	56	50	49
2. trinn	41	59	58	52
3. trinn	44	66	64	57
4. trinn	46	69	69	61
Skolen gjennomfører ikke trivselsundersøkelser på noen av trinnene (1.-4. trinn)	47	24	28	33
Ikke relevant	4	2	0	2
Totalt (N)	92	97	64	253

De minste skolene har den laveste andelen som gjennomfører slike undersøkelser. De mellomstore og største skolene gjennomfører undersøkelser i omtrent samme

grad, bortsett fra på første trinn, hvor de mellomstore skolene har en noe høyere andel.

Vi kan også observere geografiske variasjoner. Tabell 6.4 viser hvordan skoleledernes svar fordeler seg på landsdel.

Tabell 6.4 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
1. trinn	69	54	49	36	49
2. trinn	69	58	53	39	52
3. trinn	72	58	61	44	57
4. trinn	72	60	66	47	61
Skolen gjennomfører ikke trivselsundersøkelser på noen av trinnene (1.-4. trinn)	21	39	28	44	33
Ikke relevant	3	2	3	2	2
Totalt (N)	29	52	108	64	253

Oslo-området har klart størst andel som gjennomfører trivselsundersøkelser på samtlige trinn. Lavest andel finner vi i Midt- og Nord-Norge. Både i Sør- og Vest-Norge og i Midt- og Nord-Norge rapporter rundt 40 prosent av skolene at de ikke gjennomfører undersøkelser på disse trinnene.

Vi har også sammenliknet skoler i kommuner av ulik størrelse, og resultatene er gjengitt i tabell 6.5.

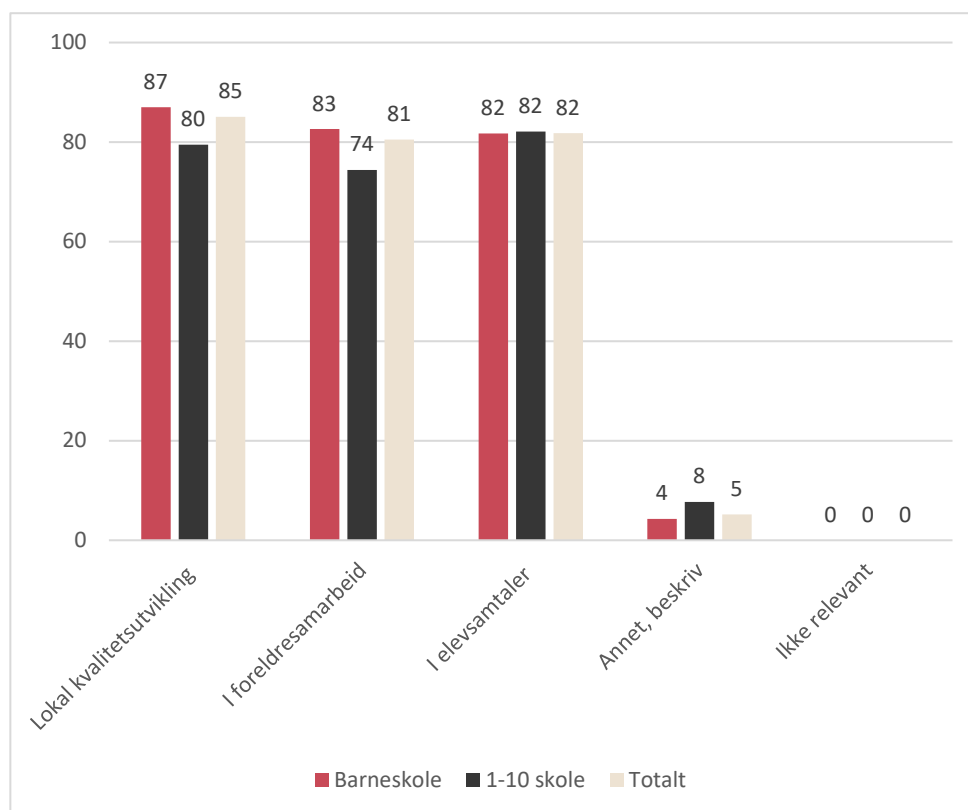
Tabell 6.5 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000	3000-9999	Over 10 000	Totalt
	%	%	%	%
1. trinn	28	47	53	49
2. trinn	28	49	57	52
3. trinn	31	55	62	57
4. trinn	31	57	67	61
Skolen gjennomfører ikke trivselsundersøkelser på noen av trinnene (1.-4. trinn)	59	37	28	33
Ikke relevant	7	4	1	2
Totalt (N)	29	51	173	253

Skolene i de minste kommunene gjennomfører trivselsundersøkelser i langt mindre grad enn skoler i de mellomstore, som igjen har en lavere andel enn skoler i de største kommunene.

6.2 Hva bruker skolene resultatene til?

Skolelederne som rapporterte at de gjennomfører undersøkelsen på minst ett av trinnene ble så spurt om hvordan de bruker resultatene. Igjen var det mulig å velge flere svaralternativer, og figur 6.1 viser hvor mange prosent som valgte de ulike alternativene.

Figur 6.1 Figur 6.1 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skoletype, prosent (N=154)

Totalt er det lite variasjon mellom svaralternativene, men resultatene brukes i noe større grad til lokal kvalitetsutvikling enn i foreldresamarbeid og i elevsamtaler. Barneskoler har en klart større andel som bruker resultatene til lokal kvalitetsutvikling og en noe større andel som bruker resultatene i foreldresamarbeider. 1-10 skolene har en noe større andel som sier at de bruker resultatene på en annen måte.

Av de som svarte annet var det åtte som valgte å skrive hva resultatene brukes til. Svarene presenteres i tabell 6.6.

Tabell 6.6 'Hvordan brukes resultatene', åpne svar

Elevråd.
I læringsmiljøarbeidet på trinn.
Oppfølging av enkeltelever og grupper.
Randomisert utvalg til "dybdesamtaler".
Rektor ser over og sammenligner med arbeidet på trinnnivå.
Sosiogram to ganger i året.
Kommunale rapporter
Mellom skoler

Vi kan også se forskjeller mellom skoler av ulik størrelse, som vist i tabell 6.7.

Tabell 6.7 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig', skoleledere GS etter skolestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Lokal kvalitetsutvikling	76	84	96	85
I foreldresamarbeid	81	76	87	81
I elevsamtaler	91	78	80	82
Annet, beskriv	2	6	7	5
Ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	42	67	45	154

De minste skolene bruker resultatene i større grad i elevsamtaler enn de større skolene. De største skolene bruker resultatene i større grad til lokal kvalitetsutvikling og i foreldresamarbeidet enn de mindre skoler. Det er også en viss geografisk variasjon i hvordan skoleledere rapporterer at de bruker resultatene (6.8).

Tabell 6.8 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Lokal kvalitetsutvikling	100	84	86	74	85
I foreldresamarbeid	81	81	79	84	81
I elevsamtaler	62	84	83	90	82
Annet, beskriv	5	7	4	7	5
Ikke relevant	0	0	0	0	0
Totalt (N)	21	31	71	31	154

I Oslo-området bruker samtlige skoler resultatene til lokal kvalitetsutvikling, mens 62 prosent bruker resultatene i elevsamtaler. Bildet er motsatt i Midt- og

Nord-Norge, hvor resultatene i størst grad brukes i elevsamtaler, og i minst grad til lokal kvalitetsutvikling.

Til slutt ser vi i tabell 6.9 på om størrelsen på kommunene skolen ligger i har noen betydning for hvordan resultatene brukes.

Tabell 6.9 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
Lokal kvalitetsutvikling	67	79	88	85
I foreldresamarbeid	78	83	80	81
I elevsamtaler	78	90	80	82
Annet, beskriv	0	7	5	5
Ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	9	29	116	154

De minste kommunene har den laveste andelen skoler som bruker resultatene til lokal kvalitetsutvikling. Det forholder seg motsatt for skoler i de største kommunene, mens de mellomstore kommunene har den høyeste andelen skoler som bruker resultatene i elevsamtaler.

6.3 Utvikler kommunene trivselsundersøkelser?

Kommunene har blitt spurt om de utvikler trivselsundersøkelser på 1.-4. trinn. Også her var det mulig å velge flere svaralternativer. Tabell 6.10 viser hvor mange kommuner som har utviklet slike undersøkelser.

Tabell 6.10 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune

Kategori	Antall	Prosent	Kumulativ prosent
	%	%	%
På ett trinn	1	2	2
På to trinn	2	3	5
På alle trinn	17	27	31
Ingen trivselsundersøkelse	33	52	83
Ikke relevant	4	6	89
Ikke valgt noen alternativer	7	11	100
Total	64	100	
Totalt (N) 64			

Av de 64 kommunene som fikk spørsmålet har 57 valgt minst ett alternativ. Av kommunene svarer 31 prosent at de har utviklet trivselsundersøkelser for minst ett klassetrinn.

Videre ser vi på hvor mange prosent av kommunene som velger de ulike svaralternativene fordelt på landsdel. Resultatene presenteres i tabell 6.11.

Tabell 6.11 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere mulige kryss', skoleeiere kommune etter landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%	%
1. trinn	0	33	44	14	28
2. trinn	0	33	44	9	27
3. trinn	0	33	48	9	28
4. trinn	0	40	48	14	31
Kommunen har ikke utviklet trivselsundersøkelse for noen elever på 1.-4. trinn	100	47	35	64	52
Ikke relevant	0	7	4	9	6
Totalt (N)	4	15	23	22	64

Litt under halvparten av kommunene har utviklet trivselsundersøkelser for minst ett trinn mellom 1. og 4. 52 prosent av kommunene svarer at de ikke har utviklet slike undersøkelser, mens 6 prosent svarer at spørsmålet ikke er relevant. En større andel kommuner har utviklet undersøkelser for høyere trinn enn for lavere.

I Oslo-området har ingen kommuner utviklet trivselsundersøkelser for de aktuelle trinnene, men det er viktig å minne om at kun fire kommuner fra denne landsdelen deltar i undersøkelsen. Sør- og Vest-Norge har den største andelen kommuner som har utviklet undersøkelser på samtlige trinn, fulgt av Øst-Norge. Midt- og Nord-Norge har en betydelig mindre andel på samtlige trinn, med 63 prosent av kommunene som rapporterer at de ikke har utviklet slike undersøkelser.

Vi har også sett på variasjoner mellom kommuner av ulik størrelse. Resultatene presenteres i tabell 6.12.

Tabell 6.12 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 100	100 - 299	300 og mer	Totalt
	%	%	%	%
1. trinn	35	15	33	28
2. trinn	35	15	30	27
3. trinn	35	15	33	28
4. trinn	35	20	37	31
Kommunen har ikke utviklet trivselsundersøkelse for noen elever på 1.-4. trinn	59	55	44	52
Ikke relevant	0	10	7	6
Totalt (N)	17	20	27	64

De mellomstore kommunene har den minste andelen som har utviklet undersøkelser for samtlige trinn. Til sammen svarer 65 prosent av de mellomstore kommunene at de ikke har utviklet undersøkelser eller at spørsmålet ikke er relevant. Omtrent 35 prosent av de minste kommunene har utviklet undersøkelser på alle trinn, mens 59 prosent svarer at de ikke har utviklet undersøkelser for noen av trinnene. De største kommunene har den laveste andelen som ikke har utviklet undersøkelser for noen av trinnene,

6.4 Hvordan bruker kommunene resultatene?

Kommunene som har utviklet trivselsundersøkelser for minst ett trinn mellom 1. og 4. ble så spurt om hvordan de har brukt resultatene. Kommunene hadde mulighet til å velge flere svaralternativer. Hvor mange prosent som valgte de ulike alternativene fordelt på landsdel presenteres i tabell 6.13.

Tabell 6.13 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter landsdel

Kategori	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	%	%	%	%
Lokal kvalitetsutvikling	100	100	67	95
I foreldresamarbeid	100	91	67	90
I elevsamtaler	83	82	100	85
Annet, beskriv	33	9	0	15
Ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	6	11	3	20

Resultatene brukes i størst grad til lokal kvalitetsutvikling, fulgt av foreldresamtaler og elevsamtaler, men med noen geografiske variasjoner. I Øst-Norge bruker

samtlig kommuner resultatene til lokal kvalitetsutvikling og i foreldresamarbeid, mens 83 prosent bruker resultatene i elevsamtaler. Sør- og Vest-Norge følger det samme mønsteret, men med en noe lavere andel som bruker resultatene i foreldresamarbeid. I Midt- og Nord-Norge forholder det seg motsatt. Samtlige kommuner bruker resultatene i elevsamtaler, mens bare 67 prosent bruker de til lokal kvalitetsutvikling og i foreldresamarbeidet. Øst-Norge skiller seg også ut ved at nesten en tredjedel av kommunene bruker resultatene på en annen måte.

Av de kommunene som svarte at de bruker resultatene på en annen måte valgte tre å skrive hvordan. Svarene presenteres i tabell 6.14.

Tabell 6.14 'Hvordan brukes resultatene?', åpne svar.

Forskningsprosjektet Kultur for Læring, SePU.
Sikre trygt skolemiljø.
Til å utvikle profesjonelle læringsfelleskap.

Vi har også sett på om kommuner av ulik størrelse bruker resultatene forskjellig, vist i tabell 6.15.

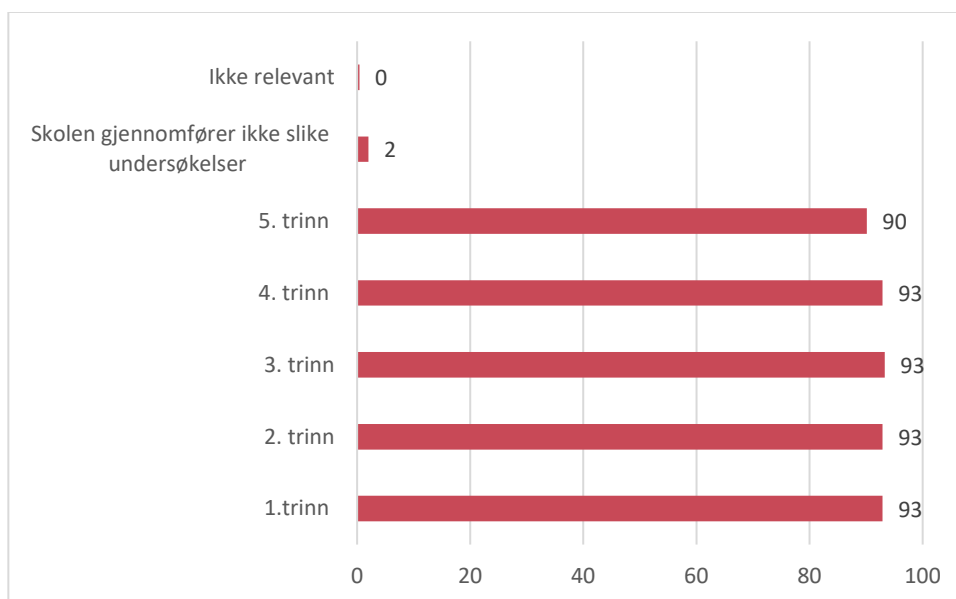
Tabell 6.15 'Hvordan brukes resultatene? Flere mulige kryss', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 100 %	100 - 299 %	300 og mer %	Totalt %
Lokal kvalitetsutvikling	100	100	90	95
I foreldresamarbeid	67	100	100	90
I elevsamtaler	83	75	90	85
Annet, beskriv	17	0	20	15
Ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	6	4	10	20

Det er noen små variasjoner i hvordan kommuner av ulik størrelse bruker resultatene. De største kommunene er de som i minst grad bruker resultatene til lokal kvalitetsutvikling, mens de minste kommunene er de som i minst grad bruker resultatene i foreldresamarbeid. De mellomstore kommunene bruker resultatene i minst grad i elevsamtaler.

6.5 Elevsamtaler

Til slutt ble skoleledere spurt om de gjennomfører jevnlig elevsamtaler på 1.-5. trinn for å undersøke elevenes trivsel. Skolelederne hadde mulighet til å velge flere svaralternativer, og hvor mange prosent som har valgt de ulike alternativene vises i figur 6.2

Figur 6.2 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS, prosent (N=253)

Nesten samtlige skoler rapporterer at de gjennomfører elevsamtaler jevnlig på alle trinn mellom 1. og 5. På dette spørsmålet finner vi ingen betydelig forskjeller mellom barneskoler og 1-10 skoler, mellom skoler av ulik størrelse, geografisk variasjon eller forskjeller mellom skoler som ligger i kommuner av ulik størrelse.

6.6 Oppsummering

Kunnskapsdepartementet har gitt Utdanningsdirektoratet i oppdrag å vurdere hvordan en nasjonal trivselsundersøkelse for elever på 1.-4. trinn kan utvikles. Skoleledere i grunnskolen og kommuner har derfor blitt spurt om de gjennomfører trivselsundersøkelser, og om hvordan resultatene brukes. Oppsummert finner vi følgende:

- Totalt gjennomfører 61 prosent av grunnskolene trivselsundersøkelser på minst ett trinn mellom 1. og 4. Over halvparten av barneskolene gjennomfører trivselsundersøkelser på alle trinn mellom 1.-4. Andelen er lavere blant 1-10 skoler.
- Trivselsundersøkelser gjennomføres i større grad på høyere trinn.
- De minste skolene har den laveste andelen som gjennomfører slike undersøkelser.
- Oslo-området har den klart største andelen som gjennomfører trivselsundersøkelser på 1.-4. trinn.
- De største kommunene har en klart høyere andel skoler som gjennomfører trivselsundersøkelser.
- Totalt er det lite variasjon i hvordan resultatene fra undersøkelsene brukes, men resultatene brukes i noe større grad til lokal kvalitetsutvikling enn i foreldresamarbeid og i elevsamtaler.
- 31 prosent av kommunene har utviklet trivselsundersøkelser for minst ett trinn mellom 1. og 4.
- Sør- og Vest-Norge har den klart største andelen kommuner som har utviklet trivselsundersøkelser.
- Kommuner med 3000-9999 innbygger har den klart laveste andelen som har utviklet slike undersøkelser.
- Blant kommunene brukes resultatene fra trivselsundersøkelser i størst grad til lokal kvalitetsutvikling, fulgt av bruk i foreldresamarbeid og deretter i elevsamtaler.
- Nesten samtlige skoler gjennomfører elevsamtaler jevnlig på alle trinn mellom 1. og 5.

7 Eksamen i programfag og studieforberedende

I dette kapitlet blir videregående skoler og fylkeskommuner spurt om sine perspektiver på forholdet mellom opplæring og eksamen. Å få innsikt i hvordan eksamensordningen virker inn på læringsutbytte og opplæring er nyttig når endringer og videreutvikling av dagens ordning skal vurderes. I tillegg er det nyttig å få mer kunnskap om hvordan de videregående skolene og fylkeskommunene gjennomfører trekkordning for eksamen. Fylkeskommuner har det overordnede ansvaret for trekk i videregående opplæring, og trekket skal fordele seg jevnt på fag og skoler over tid. Hvordan trekket gjennomføres i praksis kan likevel variere mellom skoler.

7.1 Delte meninger om eksamensordningen fungerer og om hva som bør endres

Videregående skoler og fylkeskommuner ble innledningsvis spurt om i hvilken grad de mener at eksamensordningen fungerer etter hensikten. Svarfordelingen er vist i tabell 7.1. Flere av de videregående skolene og fylkeskommunene som har svart er positive til at eksamensordningen fungerer i noen eller stor grad.

Tabell 7.1 'I hvilken grad fungerer eksamensordning etter hensikten?', skoleleder VGS og skoleeiere fylke

Kategori	Skoleleder videregående %	Skoleeier fylkeskommune Antall	Totalt %
I svært stor grad	3	0	2
I stor grad	20	3	24
I noen grad	53	2	50
I liten grad	23	1	22
Ikke relevant	3	0	2
Totalt N	40	6	46

Samtidig opplever også flere at ordningen kun i liten grad fungerer etter hensikten. Analyser viser ingen betydelige forskjeller i svarene mellom landsdeler eller skolestørrelse. Det er heller ikke forskjeller mellom skoler som tilbyr studieforberedende programområder, yrkesfag eller begge deler.

I et åpent tekstfelt i spørreskjemaet ble de videregående skolene og fylkeskommunene som så utfordringer ved dagens eksamensordning bedt om å beskrive hva de mente burde endres. Skolenes og fylkeskommunenes forslag til endringer og modernisering av ordningen er gjengitt i vedlegg 1, tabell v1.1. Noen fylkeskommuner peker på at det i yrkesfag er behov for regelendring slik at dersom tverrfaglig eksamen er bestått så er underliggende programfag også bestått. Beskrivelsene viser også til et høyt eksamenstrykk og det kommer frem forslag om at eksamenene kunne vært mer fordelt over de tre årene. Noen fylkeskommuner mener også at skriftlig eksamen i noen tilfeller bør erstattes med muntlige eksamener. Ønske om mer valgfrihet og færre eksamener kommer frem hos flere skoleledere, men mens noen mener at skriftlige eksamener ofte er det beste, peker andre på at muntlig eksamen i større grad bør benyttes. Innholdsmessig peker skoleledere på at eksamen ikke alltid gjenspeiler kompetansen som kreves i fagene, og noen kommenterer at eksamen ikke fanger opp elevenes læringsutvikling.

7.2 Eksamensordningen påvirker i stor grad opplæringen

Respondentene ble også spurt om i hvilken grad eksamensordningen påvirker opplæringen (tabell 7.2).

Tabell 7.2 'I hvilken grad påvirker eksamensordningen opplæringen?', skoleledere VGS og skoleeiere fylke

Kategori	Skoleleder videregående %	Skoleeier fylkeskommune Antall	Totalt %
I svært stor grad	23	1	22
I stor grad	57	5	61
I noen grad	18	0	15
I liten grad	0	0	0
Ikke relevant	3	0	2
Totalt N	40	6	46

Svarene viser at et klart flertall av skolelederne og alle skoleeierne opplever at eksamensordningen påvirker opplæringen i stor eller svært stor grad. I analyser der svarene fordeles etter landsdel og skolestørrelse er det ingen betydelige forskjeller. Det er heller ikke forskjeller mellom skoler som tilbyr studieforberedende programområder, yrkesfag eller begge deler.

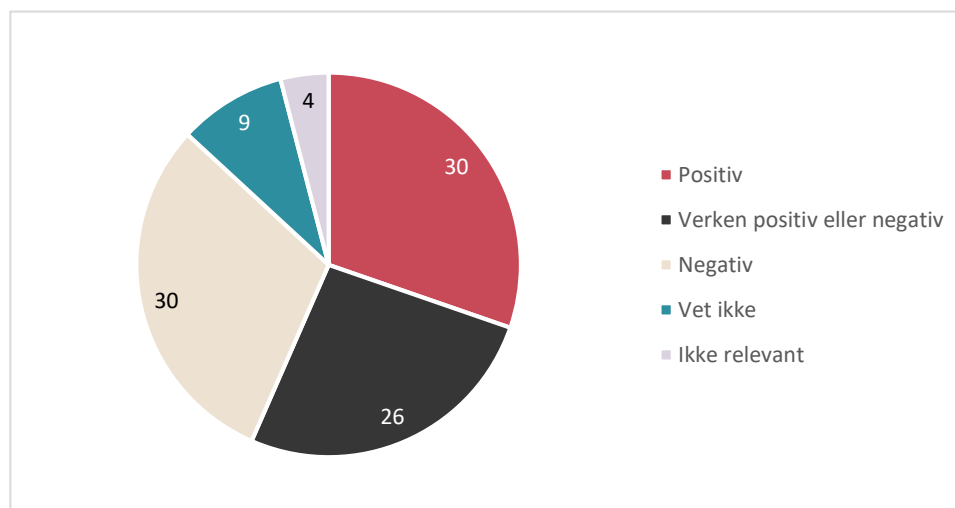
Respondentene ble deretter spurt om påvirkningen fra eksamensordningen i hovedsak er positiv eller negativ for elevene. Tabell 7.3 viser respondentenes svar.

Tabell 7.3 'Er påvirkningen fra eksamensordningen i hovedsak positiv eller negativ for elevens læring?', skoleledere VGS og skoleeiere fylke

Kategori	Skoleleder videregående	Skoleeier fylkeskommune	Totalt
	%	Antall	%
Positiv	33	1	30
Verken positiv eller negativ	28	1	26
Negativ	28	3	30
Vet ikke	8	1	9
Ikke relevant	5	0	4
Totalt N	40	6	46

Det er delte meninger når respondentene svarer på i hvilken grad de vurderer eksamensordningen som positiv eller negativ for elevens læring. Det er kun 1 av de 6 fylkeskommunene og 13 av de 40 skolelederne som svarer positivt på dette spørsmålet. Andre analyser viser at det ikke er noen forskjeller mellom landsdeler, skolestørrelse eller skoletype.

Figur 7.1 illustrerer den totale prosentfordelingen for de 46 respondentene.

Figur 7.2 'Er påvirkningen fra eksamensordningen i hovedsak positiv eller negativ for elevens læringsutbytte?', skoleledere VGS (N=40) og skoleeiere fylke (N=6), prosent

Respondenter som ønsket å uttale seg om hvorfor påvirkningen var positiv eller negativ for elevens læring hadde mulighet til å gi en beskrivelse av dette. Beskrivelser på dette er gjengitt i vedlegg 1 tabell v1.2. Noen av respondentene er dels kritiske. De vektlegger at eksamen styrer mye av opplæringen og mener at eksamen ikke har et relevant innhold for det videre utdanningsløpet. Flere

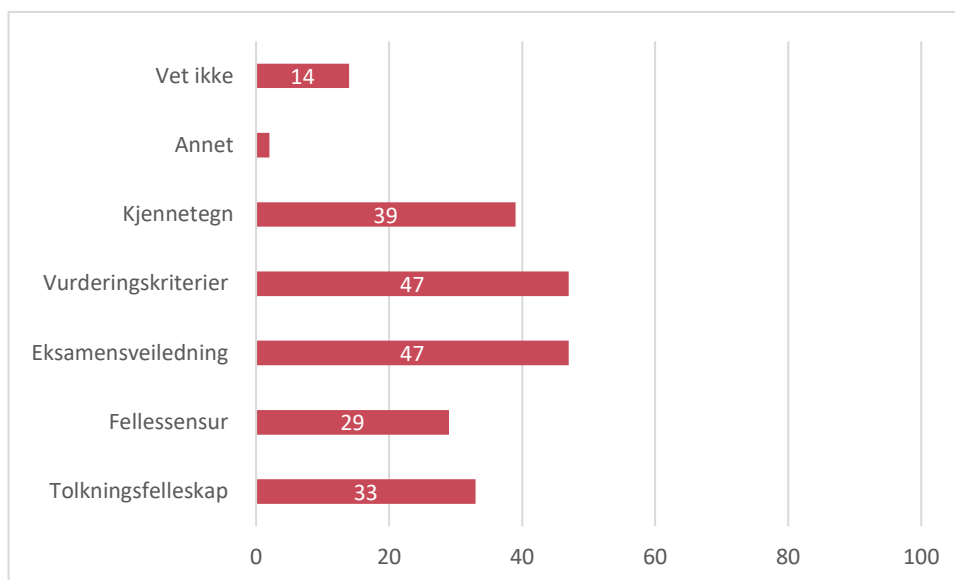
respondenter stiller også spørsmål til om elevene får vist sine kunnskaper gjennom eksamensformen.

7.3 Trekk av fag til eksamen utføres på forskjellige måter på de ulike skolene

Trekk av fag og elever til eksamen kan utføres på forskjellige måter mellom skolene. I et åpent tekstfelt ble skolene og fylkene derfor spurt om hva de legger til grunn for trekk til eksamen. Her kom det inn beskrivelser som er gjengitt i vedlegg 1 tabell v1.3. Flere skoler beskriver her at de legger til rette for tilfeldig trekning, mens andre beskriver at de gjør vurderinger i forbindelse med trekningen som kan gjøre den mindre tilfeldig. Mindre tilfeldig trekning ser ut til å henge sammen med ønske om å sikre variasjon mellom ulike fag fra år til år eller passe inn med andre betingelser som gjelder for skolene.

7.4 Vurderingskriterier og eksamensveiledning er sentralt i arbeidet med lokal sensur av skriftlig eksamen

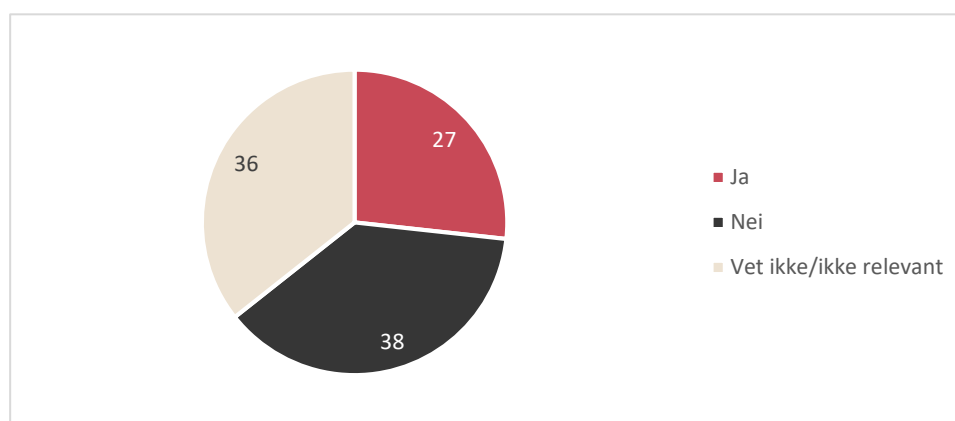
De videregående skolene og fylkeskommunene ble bedt om å krysse av for en rekke arbeidsprosesser knyttet til lokal sensur av skriftlig eksamen. Figur 7.2 viser prosentandelen for hva de 49 skolelederne og skoleeierne krysset av for. Det var mulig for respondentene å krysse av for flere alternativer.

Figur 7.2 'Hvordan følges arbeidet med lokal sensur av skriftlig eksamen opp? Flere kryss mulig', skoleledere VGS og skoleeiere fylke, prosent (N=49)

Omtrent halvparten av skolelederne og skoleeierne svarer at de bruker vurderingskriterier og eksamensveiledning. I tillegg er det 33 og 39 prosent som svarer at de følger opp arbeidet med tolkningsfellesskap og kjennetegn. Kun 2 prosent krysset av for kategorien annet.

Videregående skoler og fylkeskommuner ble også spurt om det er behov for annen støtte i arbeidet med lokal eksamen enn den som foreligger i dag. Figur 7.3 viser den samlete prosentvise fordelingen til respondentene, der i alt 27 prosent svarer ja på spørsmålet. Dette tyder på at etterspørselen etter annen støtte ikke er utpreget stor.

Figur 7.3 'Er det behov for annen støtte i arbeidet med lokal eksamen (enn den som foreligger i dag)?', skoleledere VGS (N=39) og skoleeiere fylke (N=6), prosent

Det er ingen betydelige forskjeller mellom landsdeler, skolestørrelse eller skole-type på dette spørsmålet i analysene. Det betyr ikke at det ikke kan være slike forskjeller i praksis og det er viktig å trekke konklusjoner med varsomhet med totalt 45 respondenter.

Det var mulig for skolene og fylkene å svare utfyllende om behov for annen støtte. Beskrivelsene som kom frem er gjengitt i vedlegg 1, tabell v1.4. Beskrivelsene gir inntrykk av at noen skoler ser utfordringer med å finne kvalifiserte sensorer, og ønsker seg kvalitetssikring og tydeligere rammer for utarbeidelse av oppgaver.

7.5 Oppsummering

Oppsummert finner vi følgende:

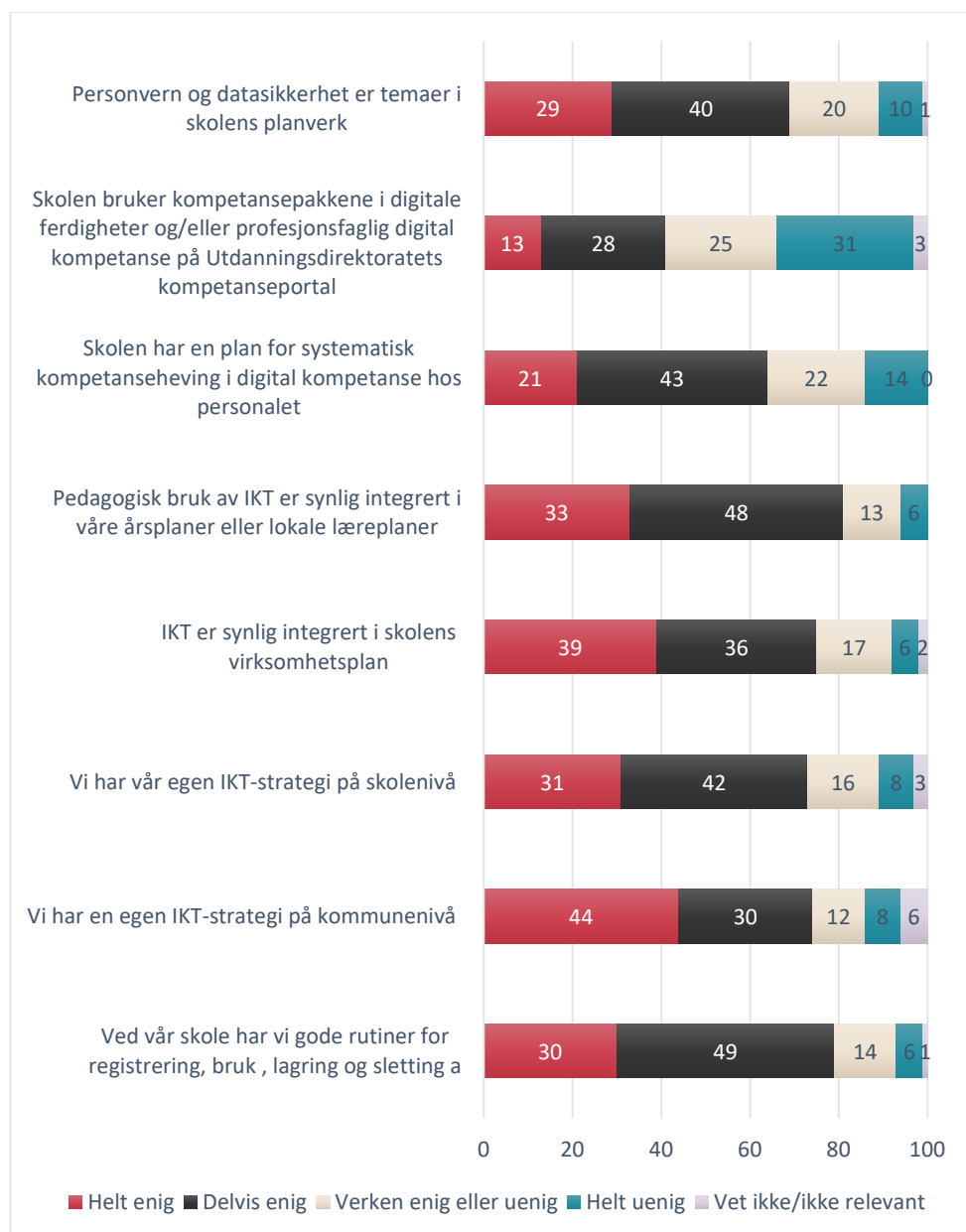
- Det er delte meninger i de videregående skolene og fylkene om i hvilken grad eksamensordningen fungerer. Skolene og skoleeierne peker i sine beskrivelser på et høyt antall eksamener i skolene og foreslår at ordningen endres blant annet med andre eksamensformer.
- Flertallet av de videregående skolene og fylkene mener at eksamensordningen påvirker opplæringen i stor eller svært stor grad. Om påvirkningen i hovedsak er positiv eller negativ for elevenes læringsutbytte er det delte meninger om. Totalt svarer 30 prosent at ordningen er positiv.
- På spørsmål om hvilke vurderinger som legges til grunn for trekk til eksamen er det flere som svarer at det gjøres så tilfeldig som mulig. For å sikre variasjon unngår flere at de samme fagene blir trukket for ofte. Beskrivelsene viser at mens noen skoler rapporterer rammer som virker inn på trekningen, forholder andre skoler seg til mer tilfeldige trekninger uten forutsetninger.
- I alt 27 prosent av de videregående skolene og fylkene svarer ja til at de har behov for annen støtte enn den de har i dag i arbeidet med lokal eksamen. Utfordringer som nevnes i åpne beskrivelser er utforming av oppgaver, tilgang på kvalifiserte sensorer og kvalitetssikring av prosessene rundt eksamen.

8 Oppfølging av implementering av digitalisering i skolen

Digitaliseringsstrategien for grunnskolen 2017–2021 har en lang rekke tiltak knyttet til elevenes læring og skolens innhold, kompetanseheving og infrastruktur. Om lag halvveis inn i strategiperioden ønsker Kunnskapsdepartementet informasjon om status for digitaliseringen i kommuner og fylkeskommuner. Informasjonen er viktig for utvikling av nye tiltak. Både skoleledere i grunnskolen og videregående skole og skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner fikk en rekke spørsmål angående implementering av digitalisering i skolen.

8.1 Skolens planer knyttet til IKT

Skoleledere i grunnskolen og videregående skole ble spurt om hvor enige eller uenige de var i ulike påstander om skolens planer knyttet til IKT. Forskjellene mellom skoleledere i grunnskolen og videregående skole var veldig små. Derfor har vi valgt å presentere resultatene kun for skoleledere totalt (Figur 8.1).

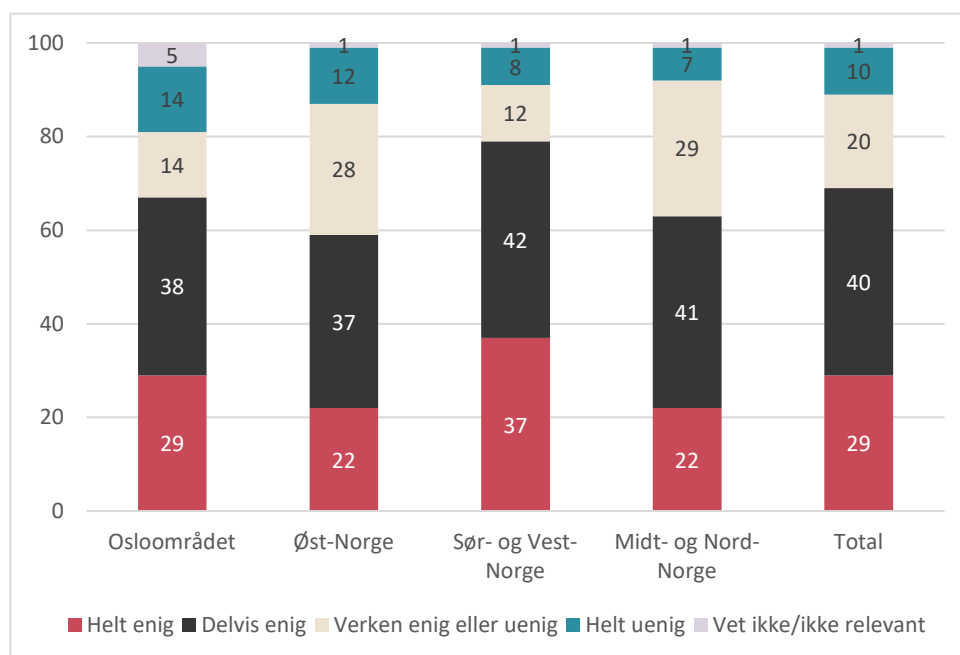

Figur 8.1 'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?', skoleledere, prosent (N=346)

Over 60 prosent av skoleledere oppgir at de er helt eller delvis enige i påstandene om skolens planer knyttet til IKT, med ett unntak: kun 41 prosent av skolelederne er helt eller delvis enige i at skolen bruker kompetansepakkene i digitale ferdigheter og/eller profesjonsfaglig digital kompetanse som finnes i Utdanningsdirektoratets kompetanseportal.

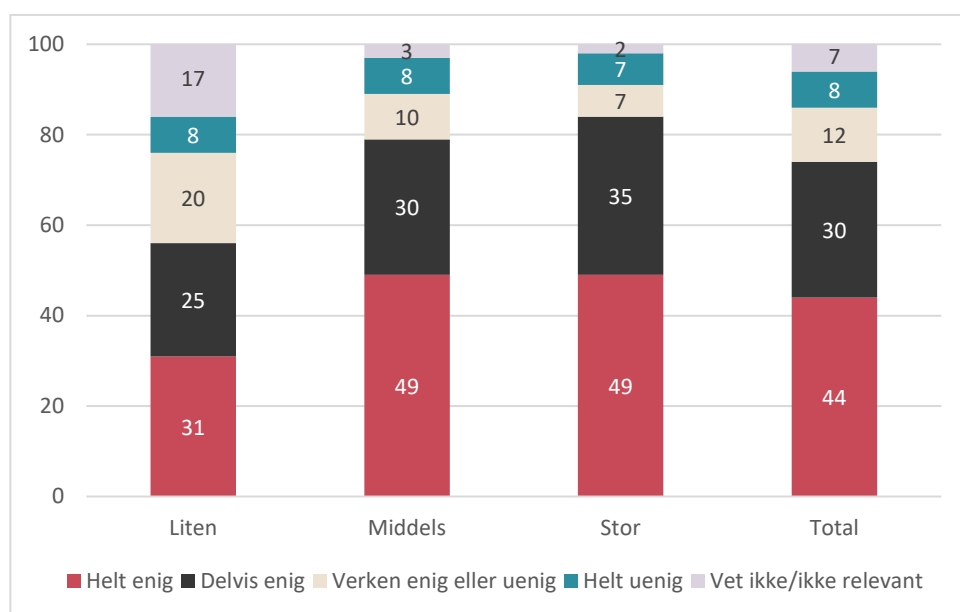
Skolenes vurdering av personvern og datasikkerhet som tema i skolens planverk i ulike landsdeler er vist i figur 8.2. Skolelederne i Sør- og Vest-Norge gir en sterkere tilslutning til at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk

(79 prosent er helt eller delvis enig) enn i Øst-Norge (som ligger lavest med 59 prosent).

Figur 8.2 'Hvor enig eller uenig er du i påstanden om at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk?', Skoleledere etter landsdel, prosent (N=346)

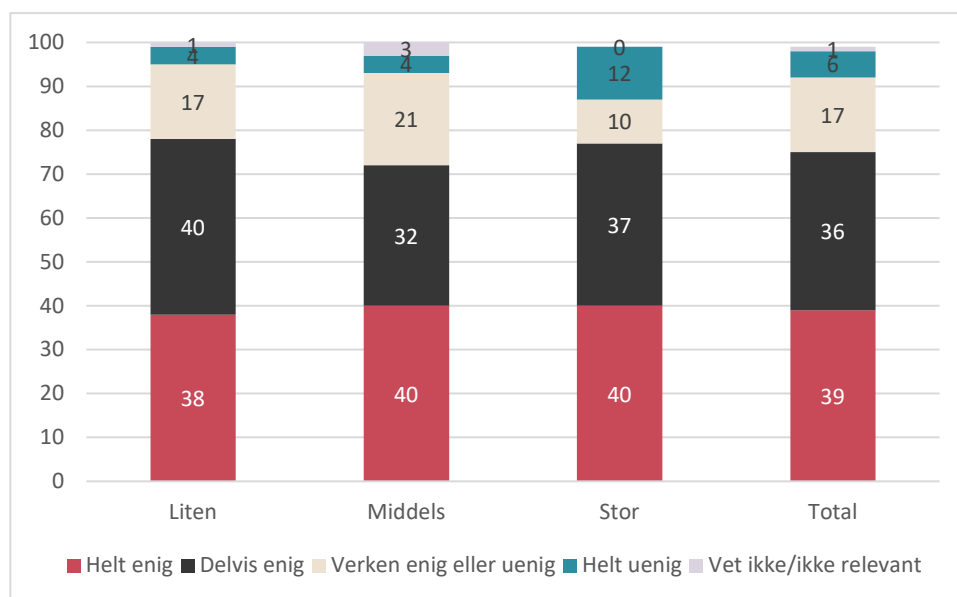
I det neste viser vi skolens planer knyttet til IKT etter skolestørrelse. Figur 8.3 viser hva små, mellomstore og store skoler svarer om egen IKT-strategi på kommunenivå.

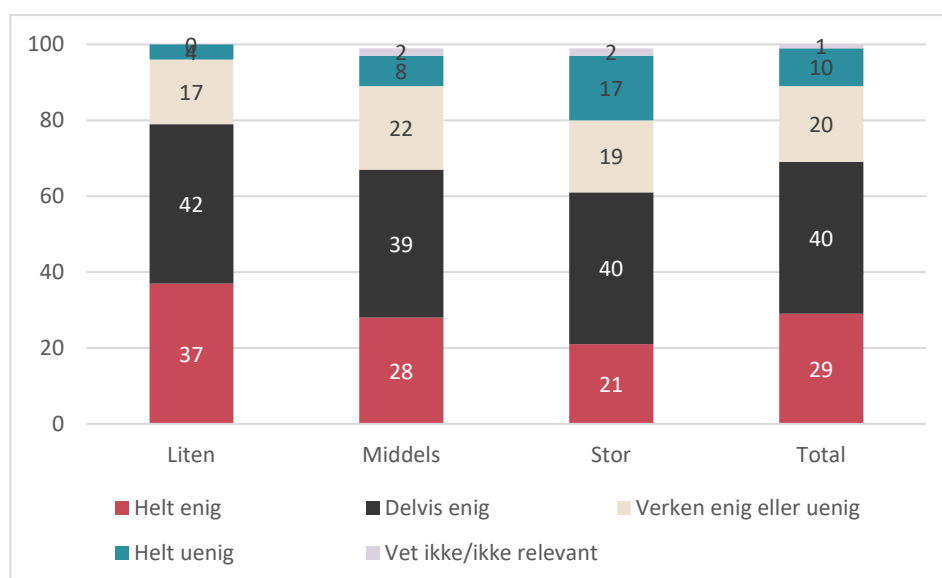
Figur 8.3 'Vi har en egen IKT-strategi på kommunenivå', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346)

Det er 31 prosent av de små skolene som er helt enige i at de har en egen IKT-strategi på kommunenivå. Dette er signifikant mindre enn tilsvarende andeler for mellomstore og store skoler der 49 prosent er helt enige.

Figur 8.4 viser hva skoleledere ved små, mellomstore og store skoler svarer om at IKT er synlig integrert i skolens virksomhetsplan. Blant alle skoleledere svarer omtrent hver femte skoleleder at de er helt enig i at IKT er integrert i skolens virksomhetsplan.

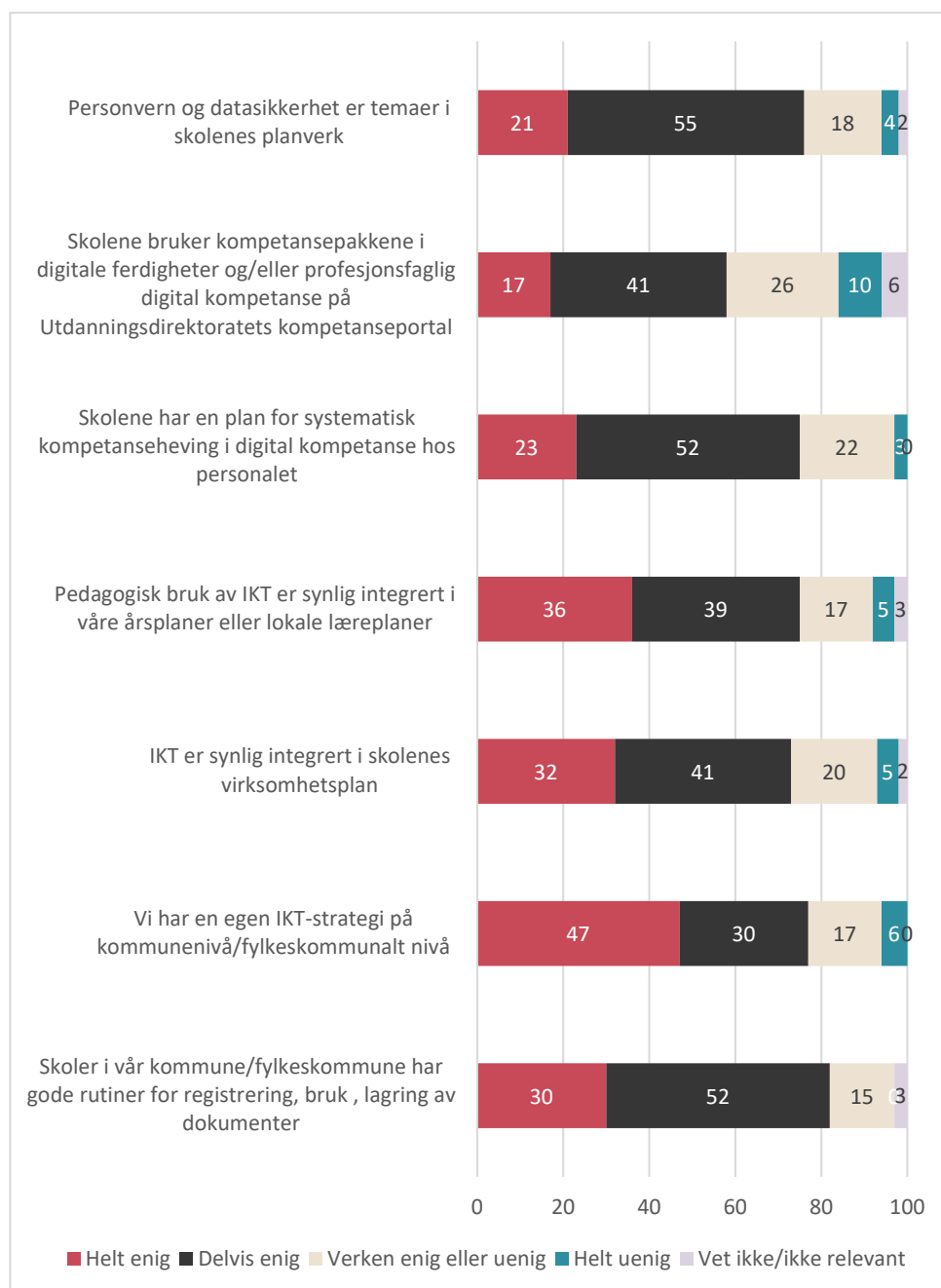
Figur 8.4 'IKT er synlig integrert i skolens virksomhetsplan', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346)

Figur 8.5 'Personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346)

Figur 8.5 viser hva skoleleder ved små, mellomstore og store skoler svarer om personvern og datasikkerhet som temaer i skolens planverk. Små skoler svarer oftere at de er helt enig i at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk enn mellomstore og store skoler.

Kommuner og fylkeskommuner vurderte også påstandene om skolens planer knyttet til IKT, figur 8.6. Fylkeskommunene er kun representert av 6 respondenter og figuren viser samlet fordeling over kommunenes og fylkenes svar.

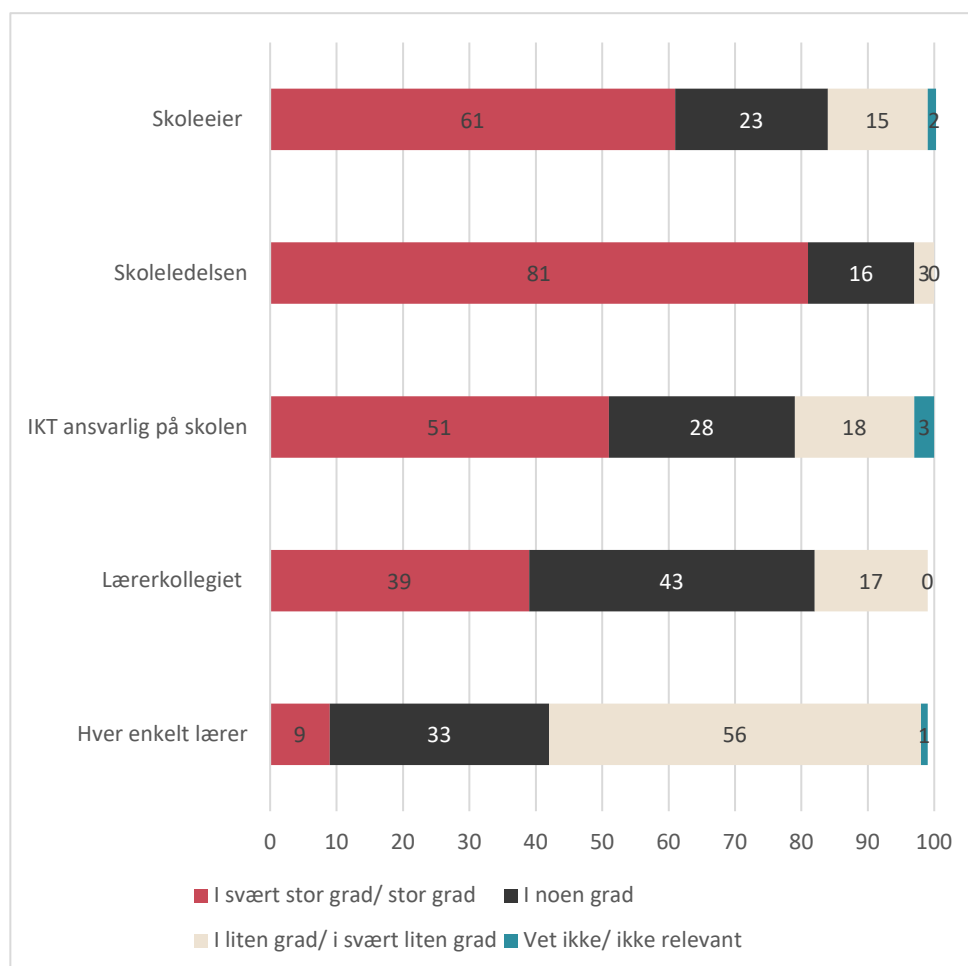

Figur 8.6 'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?', skoleeiere, prosent (N=66)

Mønsteret i svarfordelingen for skoleeiere er omtrent lik som for skoleledere. Et klart flertall av skoleeiere oppgir at de er helt eller delvis enige i samtlige påstander om skolens planer knyttet til IKT. Utsagnet som får lavest tilslutning er påstanden om at skolene bruker kompetansepakkene på Utdanningsdirektoratets kompetanseportal, der 17 prosent av skoleeierne er helt enig.

8.2 Innkjøp av og eierskap til digitale ressurser og læremidler

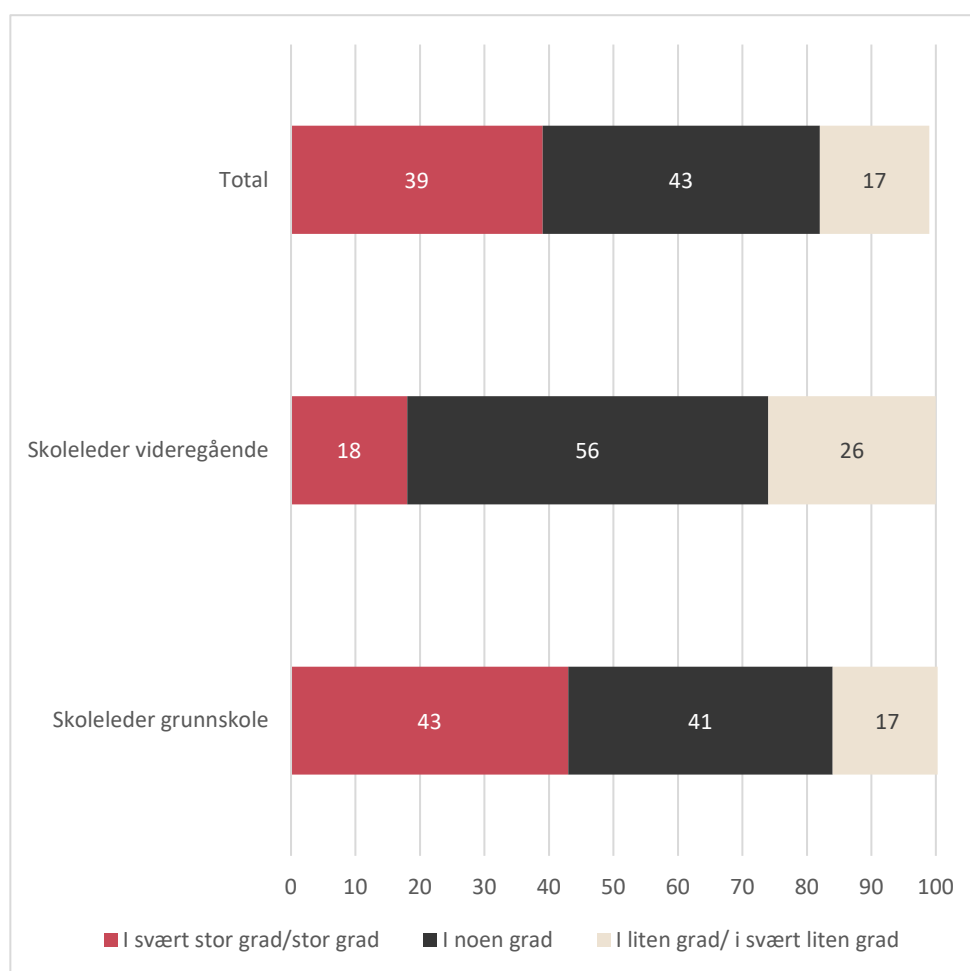
Skoleledere i grunnskole og videregående skole ble også spurt om i hvilken grad ulike grupper av personalet tar beslutninger om innkjøp av digitale ressurser og læremidler. Figur 8.7 viser svarfordelingen for skolelederne totalt på dette spørsmålet.

Figur 8.7 'I hvilken grad beslutter følgende deler av personalet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere, prosent (N=327)

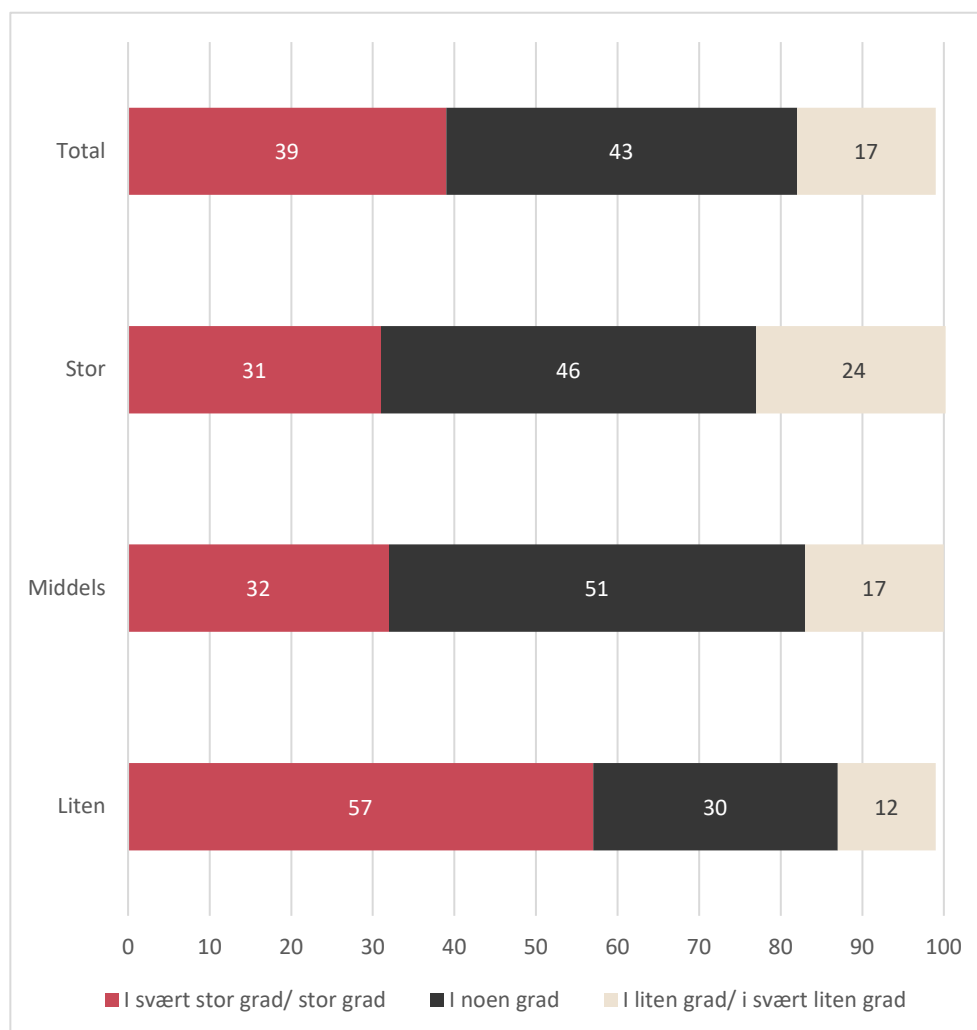
Når det gjelder innkjøp av digitale ressurser er det i hovedsak skoleledelsen og skoleeiere som beslutter digitale innkjøp. Samtidig ser vi at en del lærere og IKT-ansvarlige også ha innflytelse på dette. Av skolelederne svarer 81 prosent at skoleledelsen i svært stor eller stor grad tar beslutninger om innkjøp av digitale ressurser og læremidler. Tilsvarende prosentandeler var mye lavere for svarkategoriene «lærerkollegiet» (39 prosent) og «hver enkelt lærer». Kun ni prosent av skolelederne svarer at hver enkelt lærer i svært stor eller stor grad beslutter hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og læremidler.

Vi kan se betydelige forskjeller mellom skolelederne i grunnskole og videregående skole på spørsmålet om i hvilken grad lærerkollegiet tar slike beslutninger. Figur 8.9 viser at en langt større andel av skolelederne i grunnskolen enn i videregående skole oppgir at lærerkollegiet i svært stor eller stor grad beslutter hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler.

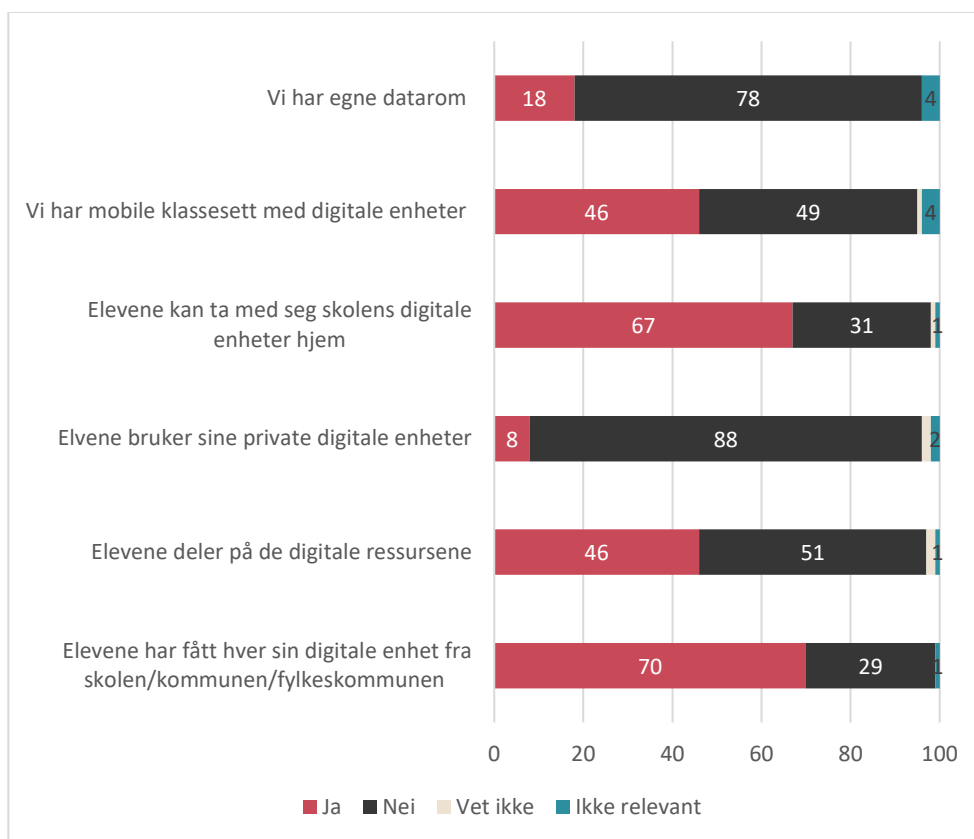
Figur 8.8 'I hvilken grad beslutter lærerkollegiet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere, prosent (N=327)

Det finnes også betydelige forskjeller mellom skoleledere etter skolestørrelse. Av skolelederne ved små skoler oppgir 57 prosent at lærerkollegiet i stor eller i svært stor grad beslutter hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og læremidler. Tilsvarende andel for skoleledere ved middels store og store skoler er betydelig lavere.

Figur 8.9 'I hvilken grad beslutter lærerkollegiet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=327)

Skolelederne i grunnskolen og skoleeierne i kommunene fikk en rekke spørsmål om den digitale infrastrukturen i skole og kommune. Figur 8.10 presenterer svarfordelingen for skoleledere i grunnskolen og skoleeiere totalt.

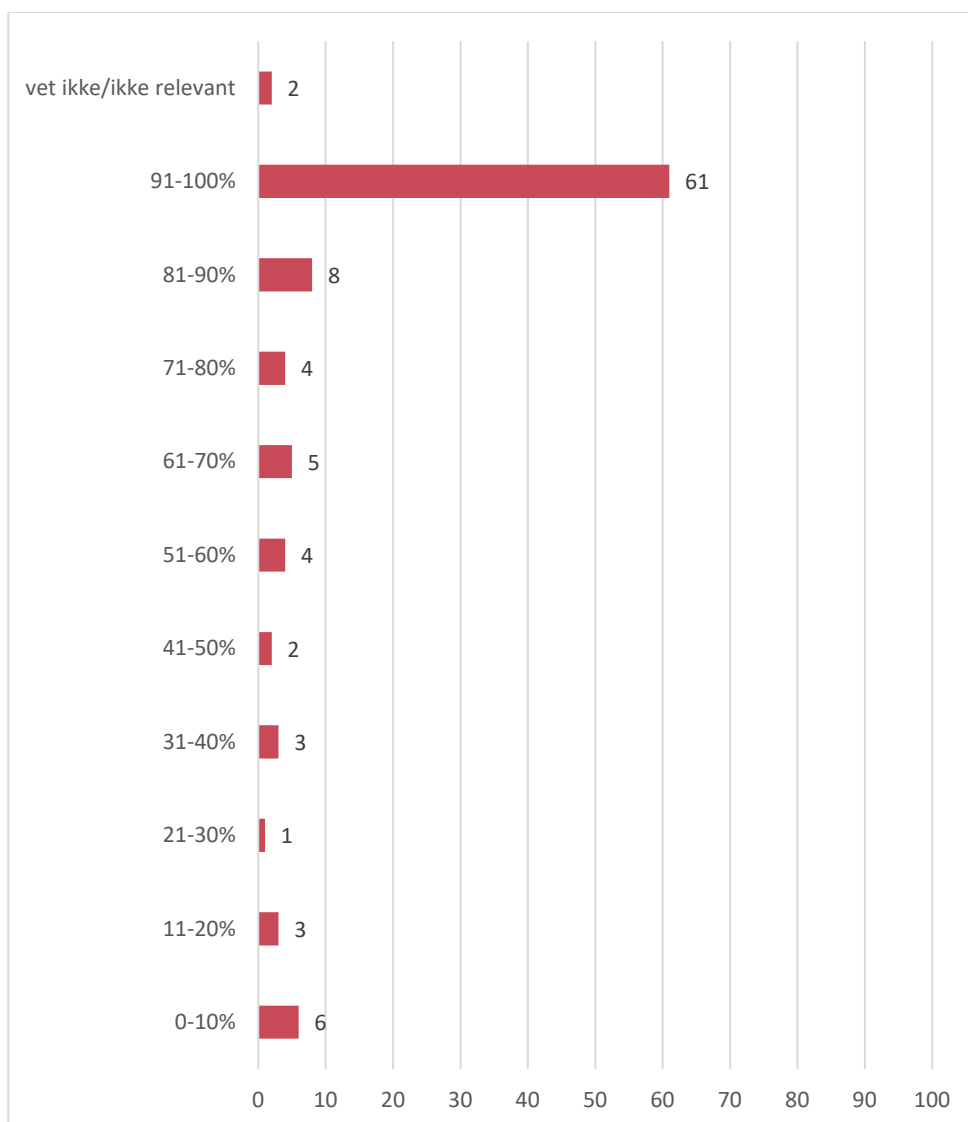

Figur 8.10 'Passer følgende utsagn for din skole/kommune?', GS og skoleeiere kommune, prosent (N=358)

70 prosent svarer at elevene har fått hver sin digitale enhet fra skolen/skoleeier, mens en nesten like stor andel (67 prosent) oppgir at elevene kan ta med seg skolens digitale enheter hjem. Derimot svarer kun 8 prosent at elevene bruker sine private digitale enheter, og 18 prosent oppgir at skolen har egne datarom. Mindre enn halvparten (46 prosent) oppgir at elevene deler på de digitale ressursene.

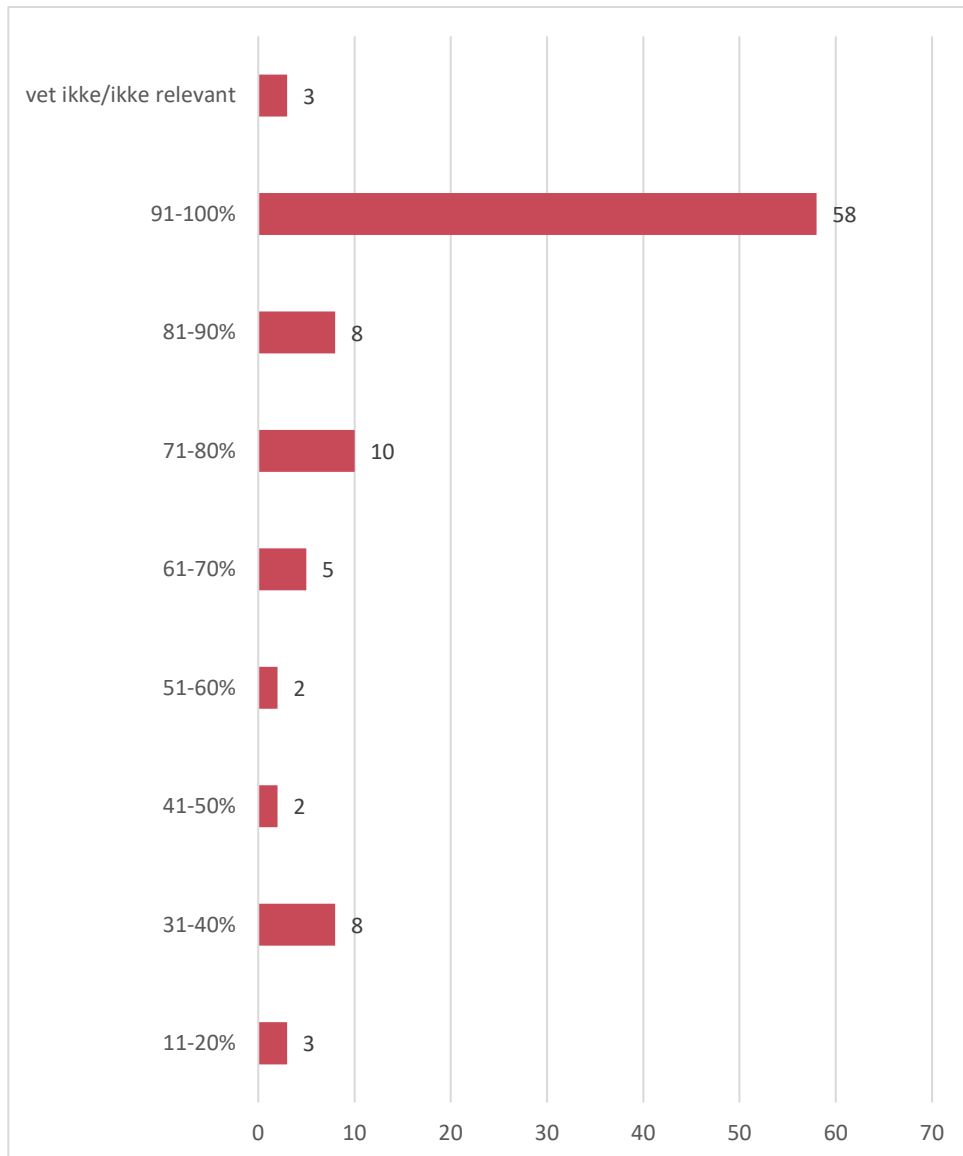
Videre analyser viser at forskjellene i svarene stort sett er små mellom skoleledere og skoleeiere, men det fantes også noen betydelige forskjeller. Av skolelederne i grunnskolen svarte 66 prosent at elevene kan ta med seg skolens digitale enheter hjem (vs. 72 prosent av skoleeierne). Et lignende bilde finner vi for påstanden «Vi har mobile klassesett med digitale enheter» (skoleledere i grunnskolen: 45 prosent vs. skoleeiere: 53 prosent).

Skoleledere i grunnskoler og skoleeiere i kommuner ble spurt om å anslå andelen elever ved deres skoler som har sin egen enhet, for eksempel et nettbrett eller bærbar datamaskin. Ifølge Figur 8.11 oppgir 61 prosent av skolelederne i grunnskolen at 91–100 prosent av elevene ved deres skole har sin egen digitale enhet, som enten er eid privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier.

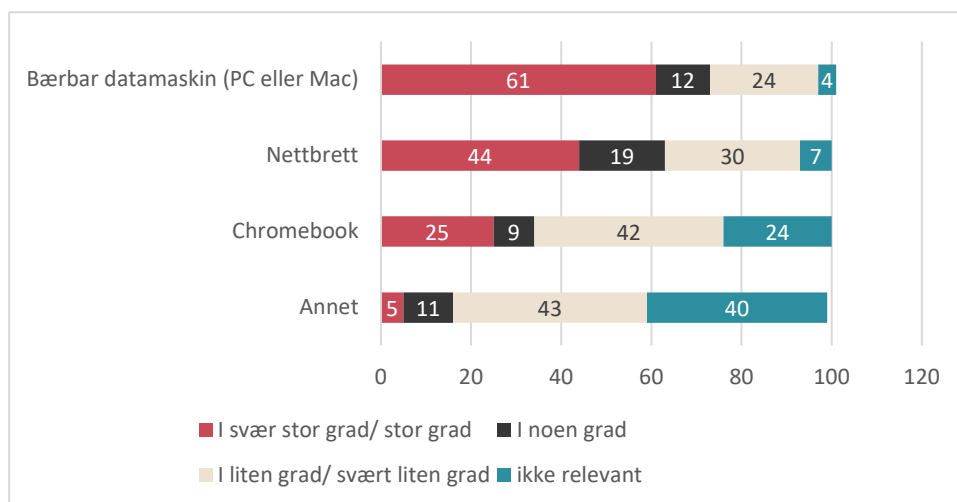
Figur 8.11 'Hvor stor andel av elevene ved din skole vil du anslå har sin egen digitale enhet (nettbrett eller bærbar datamaskin), enten privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier som de bruker i undervisningen?', Skoleledere GS, prosent (N=304)

For skoleeierne viser Figur 8.12 en tilsvarende fordeling. 58 prosent av skoleeierne i kommunene anslår at mellom 91 og 100 prosent av elevene i kommunen har sin egen digitale enhet som de bruker i undervisningen (nettbrett eller bærbar datamaskin), enten privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier.

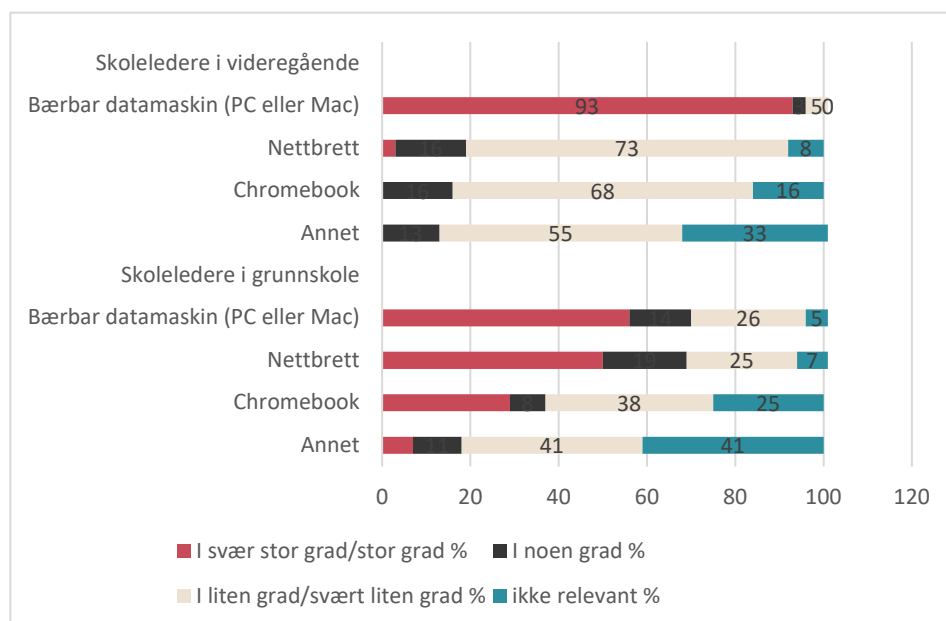
Figur 8.12 'Hvor stor andel av elevene ved din kommune vil du anslå har sin egen digitale enhet (nettbrett eller bærbar datamaskin), enten privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier som de bruker i undervisningen?', skoleeiere kommune, prosent (N=59)

Skoleledere i grunnskole og videregående skole ble også spurt om i hvilken grad elevene bruker Chromebook, nettbrett, bærbar datamaskin eller annet. Figur 8.13 viser skoleledernes svarfordeling for de ulike enhetene.

Figur 8.13 'I hvilken grad bruker elevene følgende enheter?', skoleledere, prosent (N=208)

Av skolelederne totalt oppgir 61 prosent at elevene i svært stor eller stor grad bruker bærbar datamaskin (PC eller Mac); tilsvarende andel for nettbrett er 44 prosent og 25 prosent for Chromebook. Det er betydelige forskjeller mellom hvordan skoleledere ved grunnskolene og de videregående skolene svarer om elevenes enheter, se figur 8.14.

Figur 8.14 'I hvilken grad bruker elevene følgende enheter?', skoleledere GS og VGS, prosent (N=208)

Av skolelederne i videregående skole svarer 93 prosent at elevene i svært stor eller stor grad bruker bærbar datamaskin, mot 56 prosent av skolelederne i grunnskolen. For nettbrett ligger tilsvarende andel på 50 prosent for skoleledere i grunnskolen mot 3 prosent for skoleledere i videregående skole. I tillegg oppgir

29 prosent av skolelederne i grunnskolen at elevene i svært stor eller stor grad brukte Chromebook. Ingen skoleleder i videregående skole krysset av for dette.

8.3 Lærernes kompetanseheving og skoleutvikling

Skolelederne i grunnskolen og videregående skole ble også spurt om i hvilken grad de synes at lærerne har tilstrekkelig kompetanse til å velge riktige digitale ressurser ut fra det behovet de ønsker å dekke. Tabell 8.1 viser svarfordelingen.

Tabell 8.1 'I hvilken grad har lærere tilstrekkelig kompetanse til å velge riktige digitale ressurser for det behovet de ønsker å dekke?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskolen	Skoleleder videregående skole	Totalt
	%	%	%
I svært stort grad/ i stor grad	46	54	47
I noen grad	50	41	49
I liten grad	2	5	3
Totalt (N)	303	39	342

Skolelederne i videregående skole oppgir i litt høyere grad (54 prosent) enn skolelederne i grunnskolen (46 prosent) at lærerne i svært stor eller stor grad har tilstrekkelig kompetanse til å velge de riktige digitale ressursene for å dekke sine behov.

I tillegg ble skolelederne spurt om i hvilken grad de tror at lærerne opplever at innføring av ny teknologi var positivt for administrative formål (Tabell 8.2).

Tabell 8.2 'I hvilken grad opplever lærerne at innføring av ny teknologi er positivt for administrative formål?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskolen	Skoleleder videregående skole	Totalt
	%	%	%
I svært stort grad/ stor grad	62	41	60
I noen grad	34	46	35
I liten grad/ i svært liten grad	3	13	4
Totalt (N)	301	39	340

Et klart flertall av skoleledere mener alt lærere er positive til ny teknologi for administrative formål. Av skoleledere i grunnskolen svarer 62 prosent at lærere i svært stor eller stor grad opplever innføring av ny teknologi som positivt for administrative formål. Tilsvarende andel for skolelederne i videregående skole er 41 prosent.

Skolelederne ble også spurt om i hvilken grad de mener at lærere opplever ny teknologi som positivt for undervisningsformål. Tabell 8.3 viser svarfordelingen

for skoleledere i grunnskolen og videregående skole. Forskjellene mellom de to gruppene er betydelig.

Tabell 8.3 'I hvilken grad opplever lærerne at ny teknologi er positivt for undervisningsformål?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskolen	Skoleleder videregående skole	Totalt
	%	%	%
I svært stort grad/ stor grad	72	46	60
I noen grad	27	49	30
I liten grad/svært liten grad	0	6	1
Totalt (N)	301	39	340

Skoleledere mener også at lærerne opplever ny teknologi som positivt for undervisningen, og i klart større grad i grunnskolen enn i videregående. Det var 72 prosent av skoleledere i grunnskolen som svarte at lærere i svært stor eller stor grad opplever at ny teknologi er positivt for undervisningsformål mot 46 prosent av skoleledere i videregående.

Skoleledere i grunnskolen og i videregående skole ble også spurt om hvorvidt skolen hadde planer om å anskaffe flere digitale læremidler i 2020, tabell 8.4. Totalt svarer 67 prosent av skolelederne at de har slike planer, og forskjellene mellom skoleledere i grunnskolen og videregående er små.

Tabell 8.4 'Har skolen planer om å anskaffe flere digitale læremidler i 2020?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskolen	Skoleleder videregående skole	Totalt
	%	%	%
Ja	67	66	67
Nei	22	16	21
Vet ikke	11	18	12
Totalt (N)	303	38	341

Skoleeiere i kommuner og fylkeskommuner fikk samme spørsmål. Blant skoleeiere i kommuner svarte 89 prosent at skolene i kommune hadde planer om å anskaffe flere digitale læremidler i 2020, mens alle skoleeiere i fylkeskommune (N=6) svarte det samme.

8.4 Oppsummering

Når det gjelder implementering av digitaliseringsstrategien for grunnopplæringen mellom 2017-2021 ser det ut til at skolene har kommet forholdsvis langt. Vi finner

derimot noen forskjeller mellom skoler av ulik størrelse, mellom landsdeler og mellom grunnskole og videregående skoler. Oppsummert finner vi følgende:

- Totalt oppgir tre fjerdedeler av skolelederne at de er helt eller delvis enige i at pedagogisk bruk av IKT er synlig integrert i skolens lokale læreplaner og at skolen har gode rutiner for registrering, bruk, lagring og sletting. Derimot svarte kun 41 prosent av skolelederne at de er helt eller delvis enige i at skolen bruker kompetansepakkene i digitale ferdigheter og/eller profesjonsfaglig digital kompetanse som finnes i Utdanningsdirektoratets kompetanseportal. Skoleledere i Sør- og Vest-Norge og ved små skoler rapporterer i noe større grad enn gjennomsnittet at de er helt eller delvis enige i at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk. Dette kan tyde på et større behov for tiltak rettet mot personvern og datasikkerhet i de øvrige landsdelene.
- Når det gjelder innkjøp av digitale ressurser og læremidler oppgir totalt tre fjerdedeler av skolelederne at skoleledelsen i svært stor eller stor grad tar slike beslutninger. Kun ni prosent svarer at dette gjelder for den enkelte læreren. Det er betydelige forskjeller mellom skoleledere i grunnskolen og videregående. Av skolelederne i grunnskolen oppgir 43 prosent at lærerkollegiet i svært stor grad eller stor grad beslutter hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og læremidler (vs. 18 prosent i videregående skole). Dette indikerer at det kan være større behov for å sette inn kompetansehevingstiltak rettet mot lærere i videregående skole.
- Omtrent to tredjedeler av skolelederne i grunnskolen og skoleeiere i kommuner anslår at 91–100 prosent av elevene ved deres skole/kommune har sin egen digitale enhet som er enten eid privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier. Samtidig oppgir omtrent to tredjedeler av skolelederne at de har planer om å skaffe flere digitale læremidler i 2020; for skoleeiere var andelen enda høyere (89 prosent for skoleeiere i kommune; 100 prosent for skoleeiere i fylkeskommune).
- Det er betydelige forskjeller mellom hvordan ulike digitale enheter brukes i grunnskolen og videregående. 29 prosent av skolelederne i grunnskolen oppgir at elevene i svært stor eller stor grad bruker Chromebook, mens ingen skoleleder i videregående skole oppgir dette. For nettbrett er tilsvarende andel 50 prosent for skoleledere i grunnskolen (vs. 3 prosent, videregående skole). Derimot oppgir 93 prosent av skolelederne i videregående skole at elevene i svært stor eller stor grad bruker bærbar datamaskin (vs. 56 prosent i grunnskolen).
- En større andel skoleledere i grunnskolen (72 prosent) oppgir at lærere i svært stor eller stor grad opplever at ny teknologi er positivt for undervisningsformål (vs. 46 prosent av skolelederne i videregående skole). Det samme mønsteret vises for administrative formål. Dette indikerer at det kan være større behov for tiltak rettet mot lærere i videregående skole for bruk av ny teknologi i undervisningen.

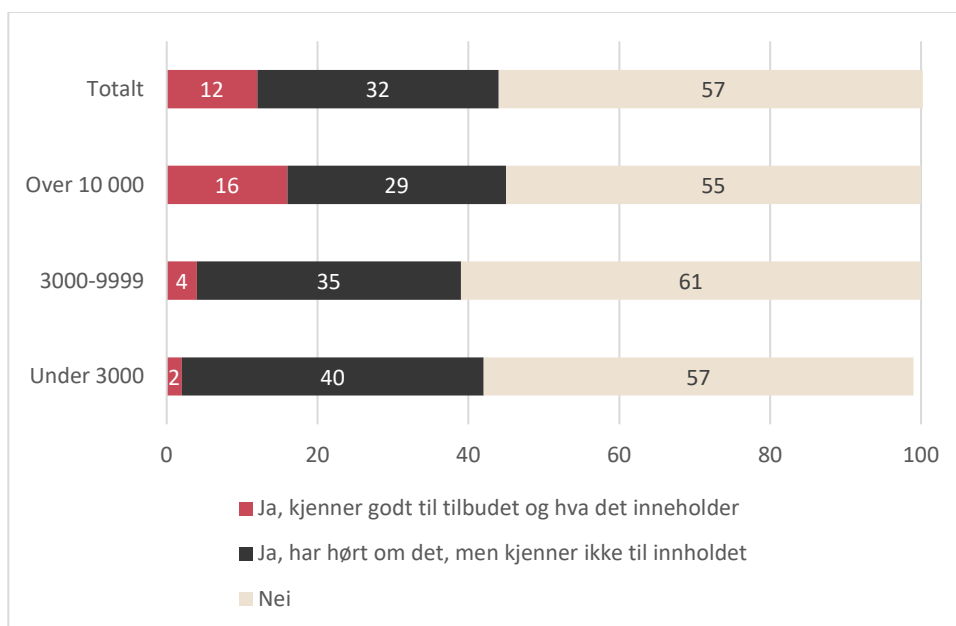
9 Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme

Dembra gir kompetanseutvikling for lærere, skoleledere og andre ansatte i ungdomsskolen og videregående skole. Dembra tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for forebygging av ulike former for gruppefiendtlighet og udemokratiske holdninger. Kjernen i Dembra er med andre ord å forebygge gjennom å utvikle elevenes demokratiske kompetanse. Sentrale prinsipper er inkludering og deltakelse, kritisk tenking og mangfold.

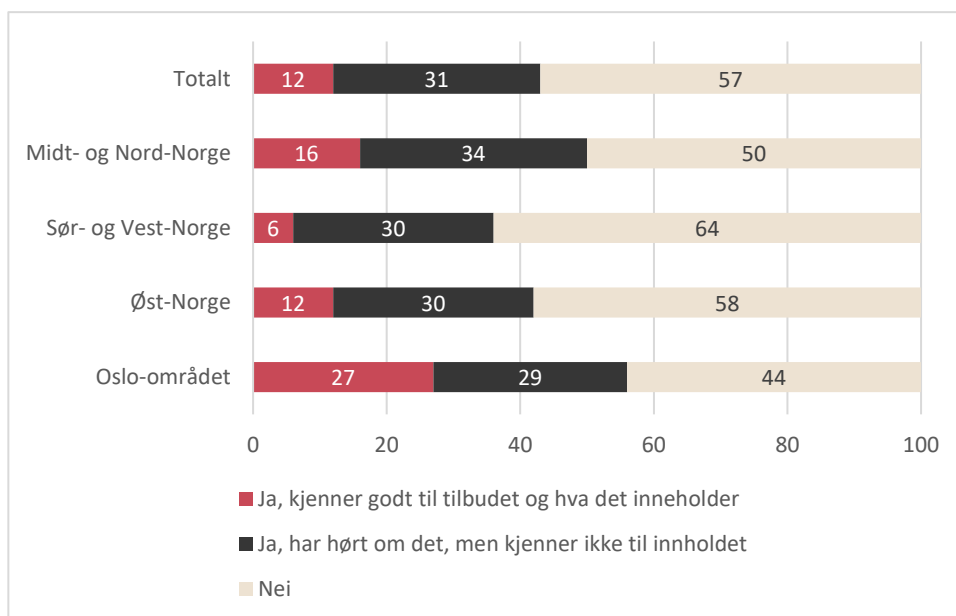
På oppdrag fra Utdanningsdirektoratet er Dembra utviklet av Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret), Det Europeiske Wergelandsenteret (EWC) og Institutt for lærerutdanning og skoleforskning ved Universitetet i Oslo (ILS). Skolene kan delta i kompetanseutvikling gjennom en samlingsbasert modell med Dembra-veiledere som besøker skolene, eller gjennom nettbasert veiledning via e-post og telefon. I tillegg gir www.dembra.no åpen tilgang til undervisningsmateriell om aktuelle temaer. Siden gir også veiledning i gjennomføring av Dembra. Utdanningsdirektoratet ønsker å vite mer om skoleledere og skoleeieres kjennskap til og bruk av Dembra.

9.1 Kjennskap til kurstilbudet

En forutsetning for at skolene benytter seg av kompetanseutviklingen og ressursene i Dembra er at kurstilbudet er kjent. Årets undersøkelse inkluderte derfor spørsmål til både skoleeiere og skolelederne om deres kjennskap til tilbudet. Det er små forskjeller i hvordan skoleeiere og skoleledere vurderer sin kjennskap til Dembra. Totalt oppgir 12 prosent at de kjenner godt til tilbudet, mens 31 prosent har hørt om det uten å kjenne nærmere til innholdet. Over halvparten (57 prosent) oppgir dermed å ikke ha kjennskap til Dembra. Vi finner her betydelige geografisk variasjon og forskjeller mellom ulike skoler, både med hensyn til type og størrelse. Figur 9.1 presenterer resultatene fordelt på kommunestørrelse, og 9.2 fordelt på landsdel.

Figur 9.1 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?», skoleledere GS og skoleleiere kommune fordelt på kommunestørrelse, prosent (N=360)

Figur 9.2 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?», skoleledere og skoleleiere fordelt på landsdel, prosent (N=405)

Figur 9.1 viser at det er en betydelig større andel respondenter fra store kommuner (over 10 000 innbyggere) som oppgir at de kjenner kurstilbudet godt og vet hva det inneholder (16 prosent) sammenlignet med både mellomstore- (4 prosent) og små kommuner (2 prosent). Som vi ser er imidlertid andelen som oppgir at de ikke kjenner til Dembra relativt lik på tvers av kommuner av ulik størrelse.

Videre at det er en betraktelig høyere andel respondenter fra Oslo-området som oppgir at de kjenner til kurstilbudet og dets innhold (27 prosent). Det er lavest andel som kjenner til tilbudet i Sør- og Vest-Norge, hvor hele 64 prosent oppgir at de ikke kjenner Dembra i det hele tatt. Selv om kommunestørrelse og landsdel i noen utstrekning er korrelert, som for eksempel i Oslo-området hvor 95 prosent av respondentene i utvalget er fra store kommuner, er det interessant at halvparten av respondentene fra Midt- og Nord-Norge, hvor 26 prosent fra små kommuner, enten kjenner tilbudet godt, eller har hørt om det. Sør- og Vest-Norge har nest lavest andel i utvalget fra små kommuner (8 prosent), og 67 prosent av respondentene er fra store kommuner.

Som nevnt er det også betydelig forskjeller mellom ulike skoler, både med hensyn til skoletype og skolestørrelse. Tabell 9.1 viser svarfordelingen for skoletype og skolestørrelse.

Tabell 9.1 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?», skoleledere fordelt på skoletype og skolestørrelse

Kategori	Ja, kjenner godt til tilbudet og hva det inneholder	Ja, har hørt om det, men kjenner ikke til innholdet	Nei	Totalt
	%	%	%	N
Barneskole	8	28	64	166
Ungdomsskole	26	30	44	61
1 – 10-skole	8	40	52	73
Videregående skole	18	23	59	39
Liten skole	4	29	67	100
Middels stor skole	13	28	58	141
Stor skole	19	35	46	98

Det kan ut fra tabell 9.1 se ut til at kjennskapet til Dembra og innholdet i kurstilbudet øker med skolestørrelse. Mens kun fire prosent av de små skolene kjenner godt til tilbudet og hva det inneholder oppgir 19 prosent av de store skolene at de gjør det. Når det gjelder skoletype virker det som at det er flest skoleledere i ungdomsskolen som kjenner kurstilbudet og dets innhold godt (26 prosent). Det er en høyere andel enn både barneskolen (8 prosent) og videregående (18 prosent). Den høyeste andelen som ikke har kjennskap til Dembra finner vi i barneskolen, hvor 64 prosent av skolelederne oppgir at de ikke kjenner kurstilbudet.

9.2 Erfaringer med Dembra

I tillegg til spørsmål om kjennskap ble det også inkludert spørsmål om bruk og vurdering av Dembra-ressursene til både skoleeiere og skoleledere. Dersom vi starter med svarene fra skolelederne på bruk av de tilgjengelige pedagogiske

ressursene ser vi at hele 62 prosent oppgir at skolen ikke har benyttet seg av dem, men også på dette spørsmålet er det betydelige forskjeller mellom skolestørrelse. Tabell 9.2 viser svarfordelingen:

Tabell 9.2 'Har skolen din brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no?', skoleledere etter skolestørrelse

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1 – 10-skole	Videregående skole	Totalt
	%	%	%	%	%
Ja	4	23	5	5	8
Nei	68	59	64	33	62
Vet ikke	27	18	31	62	30
Total (N)	164	61	74	39	338

Vi ser at det samme mønsteret tegner seg som for kjennskap til Dembra. Det er en betraktelig høyere andel skoleledere i ungdomsskolen som oppgir at skolen har brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no (23 prosent) enn de øvrige. Pedagogiske ressurser brukes stort sett av lærere i klasserommet, og det er dermed høye andeler som ikke vet, spesielt blant skoleledere i videregående skole. Rundt to av tre skoleledere i barneskolen (68 prosent) og 1-10 skoler (64 prosent) oppgir at Dembras pedagogiske ressurser ikke har blitt benyttet på skolen.

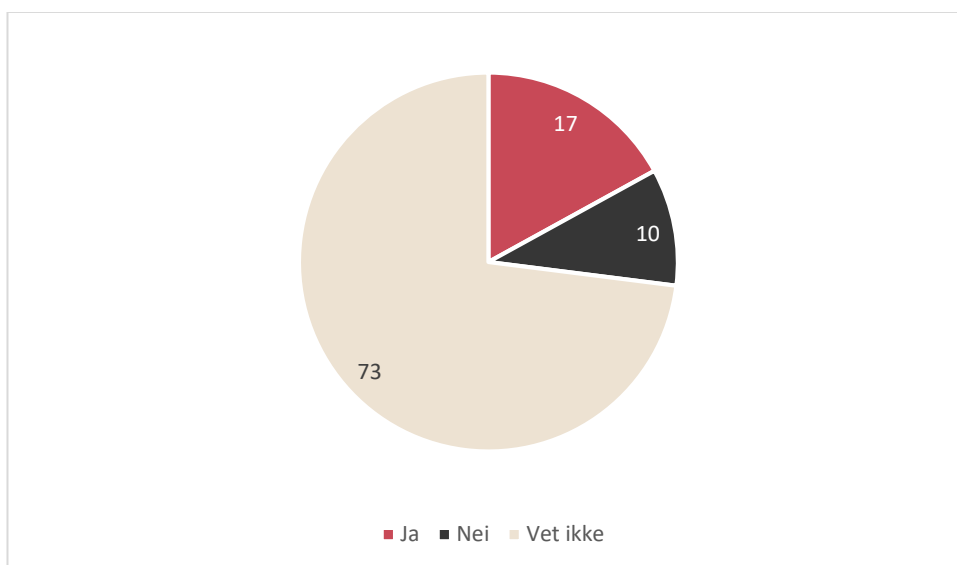
Det er videre betydelige forskjeller mellom skoleledere etter størrelse på skolen, noe som vises i tabell 9.3:

Tabell 9.3 'Har skolen din brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no?', skoleledere etter skolestørrelse

Kategori	Liten	Middels	Stor	Totalt
	%	%	%	%
Ja	2	9	13	8
Nei	69	56	62	62
Vet ikke	29	35	24	30
Total (N)	99	61	98	338

Tabellen viser at andelen skoleledere som oppgir at skolen har tatt i bruk de pedagogiske ressursene på www.dembra.no øker med skolestørrelse, fra 2 prosent av skolelederne ved små skoler, via 9 prosent ved de middels store-, til 13 prosent av skolelederne ved de store skolene.

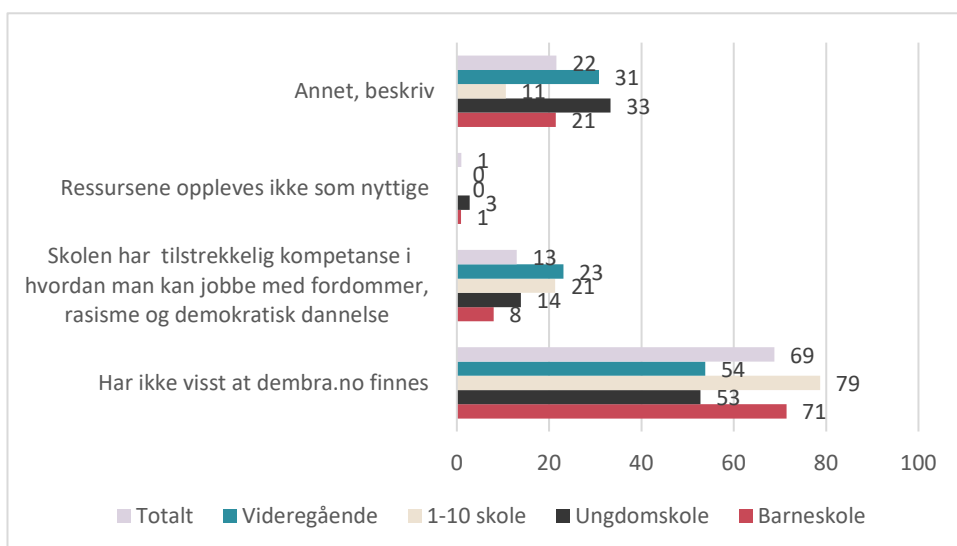
Kanskje ikke overraskende er det enda større andel blant skoleeierne som ikke vet om skolene i kommunen har tatt de pedagogiske ressursene i bruk. Figur 9.3 viser den totale svarfordelingen.

Figur 9.3 'Har noen av skolene i din kommune brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no?, skoleiere kommune, prosent (N=59)

Som vi ser oppgir nesten tre av fire at de ikke vet om noen av skolene i kommunen har brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no. Blant de seks fylkeskommunene som har svar har to oppgitt at skolene i fylkeskommunen har benyttet ressursene, mens de øvrige ikke vet. På grunn av få svar og den høye andelen som ikke vet er det lite hensiktsmessig å gjøre mer inngående analyser av svarene fra skoleeierne på dette spørsmålet.

Både skoleledere og skoleeiere som oppga at Dembra-ressursene ikke har blitt brukt ble spurt om årsaken til dette. Figur 9.4 viser svarfordelingen til skoleledere fordelt på skoletype. Her var det mulig å krysse av for mer enn ett svaralternativ.

Figur 9.4 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere etter skoletype, prosent (N=208)

Totalt oppgir 69 prosent av skolelederne at de ikke har brukt nettressursen fordi de ikke har visst om den. Denne andelen er noe lavere blant skoleledere i videregående (54 prosent), hvor 31 prosent oppgir andre årsaker enn de opplistede og 23 prosent at skolen har tilstrekkelig kompetanse i hvordan man kan jobbe med fordommer rasisme og demokratisk dannelse. Andelen som svarer det samme er 21 prosent for 1-10 skoler og 14 prosent for ungdomsskoler 8 prosent for skoleledere i barneskolen. Av de som har oppgitt «annet» er et gjennomgående svar fra skoleledere i barneskolen at de har ansett Dembra som mest aktuelt på ungdomstrinnet, eller at et ikke er relevant. Det er også mange som oppgir at de ikke (ennå) har hatt tid og kapasitet til å sette seg inn i det, blant annet på grunn av lokalt utviklingsarbeid og arbeid med innføringen av fagfornyelsen. Enkelte nevner dermed at de har planer om å starte opp. Andre svar dreier seg om at temaet dekkes på andre måter og at det jobbes med i fagene. Det er svært få som oppgir at begrunnelsen for at nettressursene ikke har blitt bruk er at de ikke oppleves som nyttige.

Tabell 9.4 viser svarfordelingen blant skoleledere som oppgir at de ikke har benyttet nettressursen på ulike årsaker fordelt på kommunestørrelse, og 95 viser fordelingen på landsdel.

Tabell 9.4 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere fordelt på kommunestørrelse og landsdel

Kategori	Under 3000 %	3000-9999 %	Over 10 000 %	Totalt %
Har ikke visst at dembra.no finnes	65	79	68	70
Skolen har tilstrekkelig kompetanse i hvordan man kan jobbe med fordommer, rasisme og demokratisk dannelse	15	10	13	12
Ressursene oppleves ikke som nyttige	0	2	1	1
Annet, beskriv	20	17	23	21
Totalt (N)	20	42	133	195

Tabell 9.5 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere fordelt på landsdel

Kategori	Oslo-området	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Totalt
	%	%	%	%	%
Har ikke visst at dembra.no finnes	48	70	77	62	69
Skolen har tilstrekkelig kompetanse i hvordan man kan jobbe med fordommer, rasisme og demokratisk dannelse	12	20	7	19	13
Ressursene oppleves ikke som nyttige	0	4	0	0	1
Annet, beskriv	40	15	18	26	22
Totalt (N)	25	46	95	42	208

Skoleledere i kommuner av ulik størrelse svarer noenlunde likt på hvorfor skolen ikke har brukt nettressursen www.dembra.no. Det er en noe høyere andel i mellomstore kommuner som svarer at de ikke har visst om at ressursen finnes (79 prosent), sammenlignet med både små og store kommuner. Ser vi på landsdelene er det en betraktelig lavere andel

Tabell 9.6 viser svarfordelingen for skoleledere fordelt på skolestørrelse.

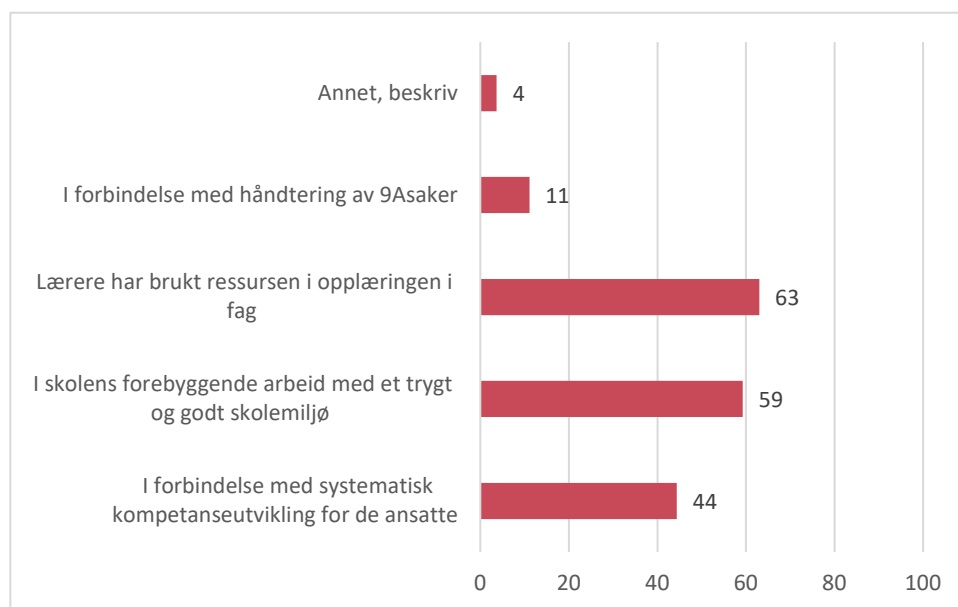
Tabell 9.6 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere etter skolestørrelse

Kategori	Liten	Middels	Stor	Total
	%	%	%	%
Har ikke visst at dembra.no finnes	82	66	57	69
Skolen har tilstrekkelig kompetanse i hvordan man kan jobbe med fordommer, rasisme og demokratisk dannelse	15	15	8	13
Ressursene oppleves ikke som nyttige	0	1	2	1
Annet, beskriv	15	20	31	22
Totalt (N)	68	79	61	208

Det er spesielt skoleledere ved små skoler som oppgir at det at de ikke har visst om at dembra.no finnes er grunnen til at skolen ikke har brukt ressursen (82 prosent). Til sammenlikning oppgir kun 57 prosent av skolelederne ved store skoler dette som årsak.

Det er kun seks skoleeiere som har svart på hvorfor skolene i deres kommune ikke har brukt nettressursen. Blant disse oppgir alle at grunnen er at de ikke har visst om at dembra.no finnes.

Som vi så i tabell 9.3 er det kun 8 prosent av skolelederne i utvalget som oppgir at skolen har brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no. Disse ble stilt et oppfølgingsspørsmål knyttet til hvordan nettressursen ble brukt. Figur 9.5 viser svarfordelingen, hvor det var mulig å krysse av for flere av alternativene:

Figur 9.5 'Hvordan har skolen brukt nettressursen www.dembra.no?', skoleledere, prosent (N=27)

Blant de 27 skolelederne som svarte at skolen hadde brukt de pedagogiske ressursene på www.dembra.no, svarer 63 prosent at lærerne har brukt ressursene i opplæringen i fag, 59 prosent at nettressursene har vært brukt i skolens forebyggende arbeid med et trygt og godt skolemiljø, og 44 prosent at de har vært brukt i forbindelse med systematisk kompetanseutvikling for de ansatte. Det er kun 12 skoleeiere som har svart, og svarfordelingen framstilles derfor ikke. Det ser ut til at den mest framtreddende bruken for skoleeiere er i forbindelse med forebyggende arbeid med et trygt og godt skolemiljø. Det er kun fire av de 12 som oppgir at nettressursen har vært brukt i forbindelse med systematisk arbeid med kompetanseutvikling for ansatte.

Et annet oppfølgingsspørsmål til skoleledere og skoleeiere dreier seg om hvilke av ressursene på dembra.no som er nyttig for skolens arbeid. Vi har i tabell 9.7 inkludert svarene fra både skoleledere og skoleeiere.

Tabell 9.7 'Hvilket innhold på dembra.no er nyttig for skolens arbeid?', skoleledere og skoleeiere

Kategori	Skoleleder %	Skoleeier %
Faglige artikler	63	58
Undervisningsmateriale	100	75
Filmer	63	50
Annet, beskriv	4	25
Totalt (N)	27	12

Det kan av tabell 9.7 se ut til at innholdet på dembra.no som er nyttig for flest er undervisningsmaterialet. Alle skolelederne oppgir dette som nyttig for skolens arbeid, og åtte av de 12 skoleeierne oppgir det samme. Én av de tre kommunene som har krysset av for annet har oppgitt at utvikling av lærerrollen og profesjonsetikk har vært et nyttig innhold.

9.3 Oppsummering

Dembra gir kompetanseutvikling for lærere, skoleledere og andre ansatte i ungdomsskolen og videregående skole. Dembra tilbyr veiledning, kurs og nettbaserte ressurser for forebygging av ulike former for gruppefiendtlighet og udemokratiske holdninger. Utdanningsdirektoratet ønsker å vite mer om skoleledere og skoleeieres kjennskap til og bruk av Dembra. Oppsummert finner vi følgende:

- Over halvparten av skolelederne oppgir at de ikke har kjennskap til Dembra. Totalt oppgir 12 prosent at de kjenner godt til tilbudet, mens 31 prosent har hørt om det uten å kjenne nærmere til innholdet.
- Det er en betydelig større andel av skoleledere i store kommuner (over 10 000 innbyggere) som oppgir at de kjenner kurstilbudet godt og vet hva det inneholder. Her er det variasjon mellom landsdelene.
- Kjennskapen til Dembra og innholdet i kurstilbudet øker med skolestørrelse, og det er høyest andel av skoleledere i ungdomsskolen som kjenner til det.
- Det er en betraktelig høyere andel skoleledere i ungdomsskolen som oppgir at skolen har brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no.
- Andelen skoleledere som oppgir at skolen har tatt i bruk de pedagogiske ressursene på www.dembra.no øker med skolestørrelse.
- Bortimot tre av fire skoleeiere oppgir at de ikke vet om noen av skolene i kommunen har brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no.
- De fleste skoleledere og skoleeiere oppgir at de ikke har brukt nettressursen fordi de ikke har visst om den, spesielt skoleledere ved små skoler.
- Svært få skoleledere og skoleeiere oppgir at de ikke har brukt dembra.no fordi ressursene ikke oppleves som nyttige.
- De fleste skolelederne oppgir at ressursene har blitt brukt i opplæringen i fag, men over halvparten oppgir også at nettressursene har vært brukt i skolens forebyggende arbeid med et trygt og godt skolemiljø. En andel på 44 prosent oppgir at de har vært brukt i forbindelse med systematisk kompetanseutvikling for de ansatte
- I tråd med dette er det flest som oppgir at undervisningsmaterialet på dembra.no er nyttig for skolens arbeid.

10 Kompetanseheving for lærere i programmering

Programmering kommer inn i de nye læreplanene i fagene matematikk, naturfag, kunst og håndverk/duodji og musikk. I dette kapitlet skal vi belyse hvordan kommuner og fylkeskommuner har satt i gang kompetansehevingstiltak i programmering for å forberede denne endringen.

10.1 Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering?

Kommunene i utvalget ble spurt om de har iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering i fagene matematikk, naturfag, kunst og håndverk/duodji og musikk. Her hadde kommunene mulighet til å velge flere av svarene, og tabell 10.1 viser hvor mange prosent som har valgt de ulike alternativene.

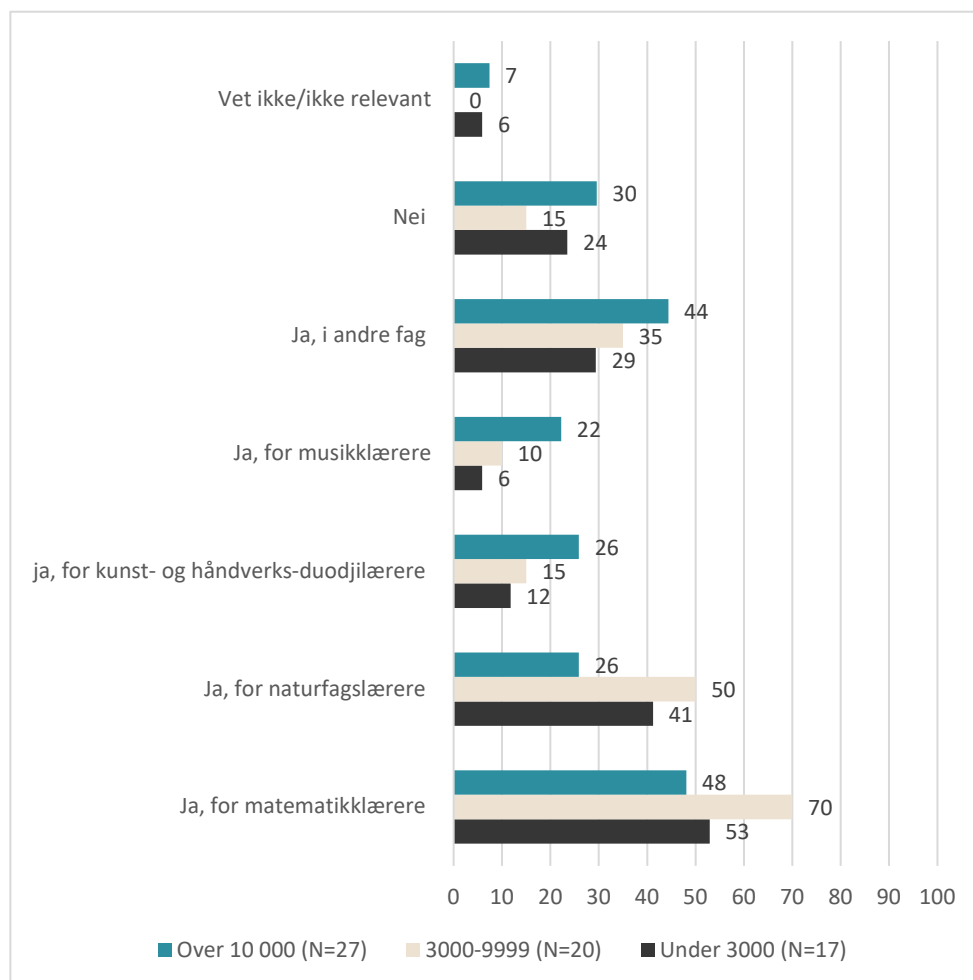
Tabell 10.1 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune

Kategori	Skoleeier kommune %
Ja, for matematikklærere	56
Ja, for naturfagslærere	38
ja, for kunst- og håndverks-duodjilærere	19
Ja, for musikk lærere	14
Ja, i andre fag	38
Nei	23
Vet ikke/ikke relevant	5
Totalt (N)	64

Over halvpartene av kommunene rapporterer at de har iverksatt tiltak for å heve matematikklæreres kompetanse i programmering, mens 38- og 19 prosent av kommunene har satt i gang tiltak for lærere i henholdsvis naturfag og kunst- og håndverks/duodjilærere. Færrest kommuner har iverksatt tiltak for

musikklærere. Mer enn en tredjedel har iverksatt tiltak for lærere i andre fag, mens 23 prosent ikke har satt i gang noen tiltak.

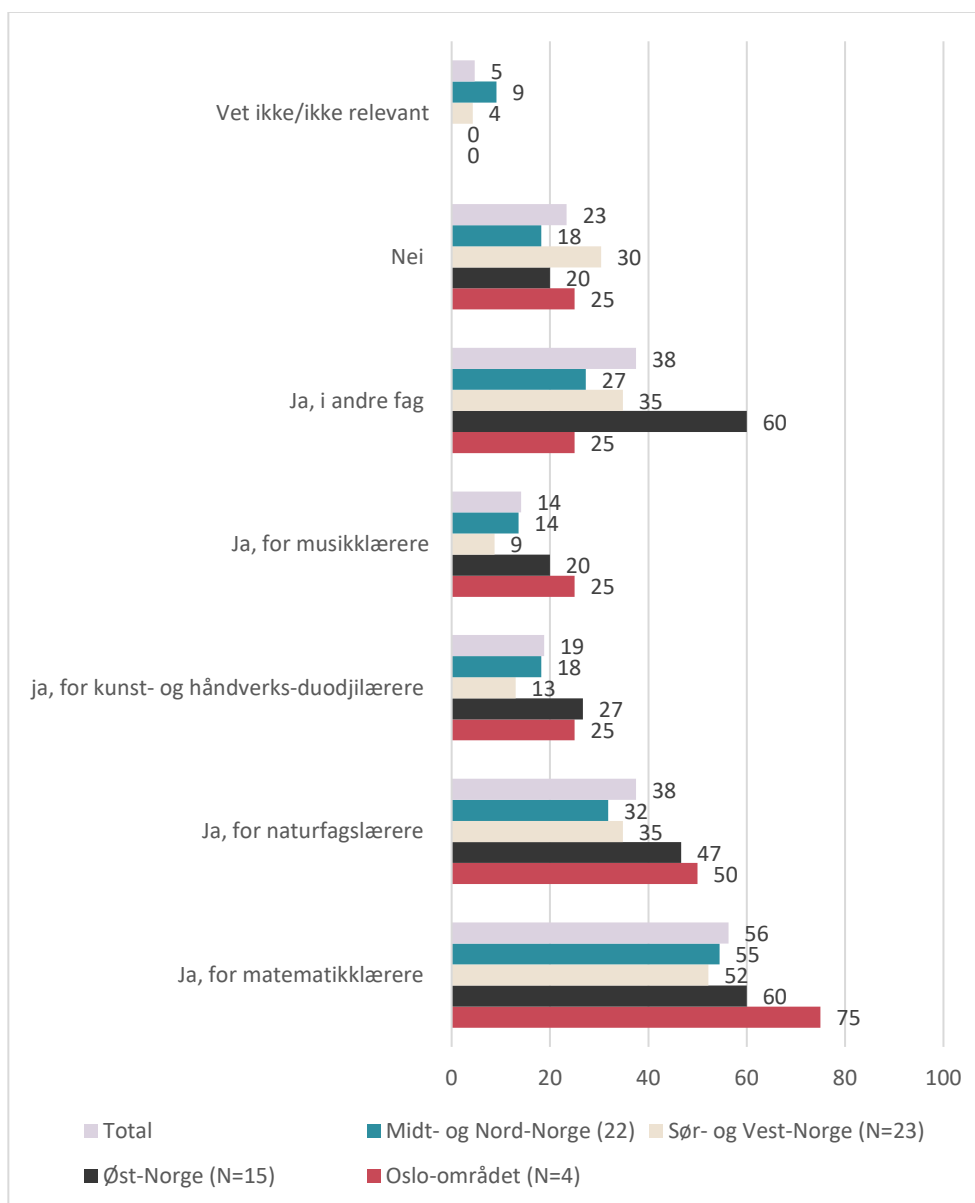
Vi finner også noen forskjeller i kompetansehevingstiltakene mellom kommuner av ulik størrelse, som vist i figur 10.1.

Figur 10.1 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeier kommune etter kommune størrelse, prosent (N=64)

De største og de minste kommunene har en høyere andel enn de mellomstore som ikke har iverksatt noen tiltak. De mellomstore kommunene har den største andelen som har iverksatt kompetansehevingstiltak for matte- og naturfagslærere, mens de minste kommunene har størst andel som har iverksatt tiltak for lærere i kunst og håndverk/duodji og musikk, og lærere i andre fag.

Figur 10.3 viser at det er relativt klare geografiske forskjeller i andelen kommuner med tiltak for å heve lærernes kompetanse i programmering. Sør- og Vest-Norge har størst andel kommuner som ikke har iverksatt tiltak.

Figur 10.2 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeier kommune etter landsdel, prosent (N=64)

Oslo-området skiller seg noe ut med den største andelen som har satt i gang tiltak for matte-, naturfag- og musikk lærere (men her er det viktig å merke seg antallet respondenter). Videre skiller Øst-Norge seg ut ved å ha klart størst andel som har iverksatt kompetansehevingstiltak i andre fag.

I det neste spørsmålet ble kommuner som svarte at en eller flere typer lærere får kompetanseheving spurt om hva slags kompetanseheving lærerne får. Igjen var det mulig å velge flere svarkategorier, og tabell 10.2 viser hvor mange prosent som har valgt de ulike kategoriene.

Tabell 10.2 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune

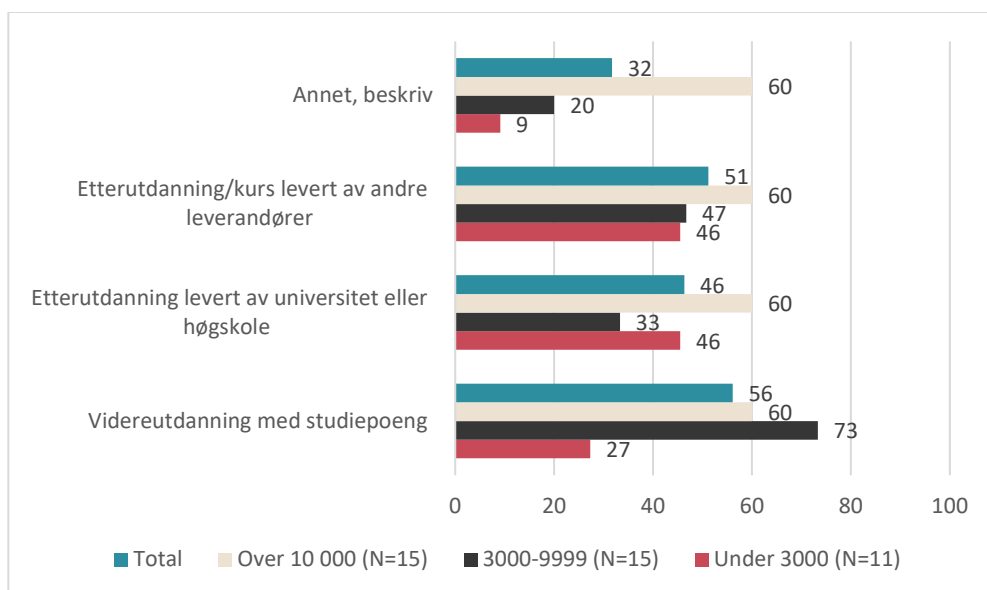
Kategori	Skoleeier kommune %
Videreutdanning med studiepoeng	56
Etterutdanning levert av universitet eller høgskole	46
Etterutdanning/kurs levert av andre leverandører	51
Annet, beskriv	32
Totalt (N)	41

Over halvparten av kommunene som iverksetter kompetanseheving svarer at dette skjer gjennom videreutdanning med studiepoeng og etterutdanning/kurs levert av andre leverandører. En noe lavere andel lærere får etterutdanning levert av universitet eller høgskole, mens det i en tredjedel av kommunene skjer på andre måter. Blant disse var det enkelte som spesifiserte hvilke andre kompetansehevingstiltak de har tatt i bruk, vist i tabell 10.3.

Tabell 10.3 «Hva slags kompetanseheving er det lærerne får?» Svarene fra Annet, beskriv.

40 timers-kurs til 2-4 lærere på hver skole. Dagskurs for alle under planlegging.
Etterutdanning levert av rådgivere internt.
Interne krefter har holdt kurs.
Interne kurs.
Kommunalt nettverk med Sintef.
Kommunens eget kompetansemiljø.
Kompetanseheving av Rikt på bruk av læringsbrett.
Kurs.
Kurs utført av egne fyrårslærere/pedagogiske veiledere.
Lokalt samarbeid.
Vitensenter, FoU-prosjekt med NTNU.
Lokalt vitensenter.

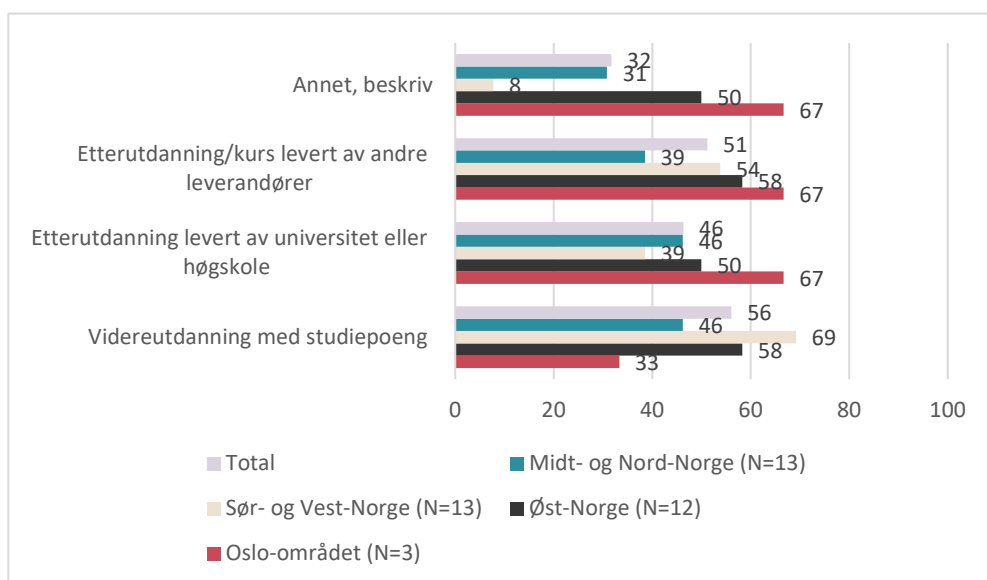
Vi har også undersøkt forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse, vist i figur 10.3.

Figur 10.3 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunistørrelse, prosent (N=41)

Generelt gjennomfører en større andel av de største kommune alle former for kompetanseheving sammenliknet med de små og mellomstore kommunene, med unntak av videreutdanning med studiepoeng, som er vanligst i mellomstore kommuner. Samtlige svaralternativer er valgt av en klart mindre andel av de minste kommunene.

Vi har også undersøkt den geografiske fordelingen på hva slags kompetanseheving lærerne får. Resultatene vises i figur 10.7.

Figur 10.4 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=41)

Det er igjen viktig å merke seg antallet respondenter i Oslo-området, som har den største andelen som gjennomfører all slags kompetanseheving, med unntak av videreutdanning med studiepoeng. 46 prosent av kommunene i Midt- og Nord-Norge gjennomfører etterutdanning levert av universitet eller høyskole eller videreutdanning med studiepoeng, mens en litt mindre andel gjennomfører etterutdanning/kurs levert av andre leverandører. Kommuner i Sør-Vest Norge gjennomfører i størst grad (69 prosent) videreutdanning med studiepoeng fulgt av etterutdanning/kurs levert av andre leverandører og etterutdanning levert av universitet eller høyskole. I Øst-Norge gjennomfører mellom 50 og 58,3 prosent videreutdanning med studiepoeng, etterutdanning levert av universitet eller høyskole, og etterutdanning/kurs levert av andre leverandører.

10.2 DEKOMP og KFK

I det neste spørsmålet ble kommunene spurt om kompetansehevingen er knyttet til desentralisert ordning for kompetanseutvikling (DEKOMP) eller kompetanse for kvalitet (KFK). Svarene fordelt på kommunestørrelse vises i tabell 10.4.

Tabell 10.4 'Er kompetansehevingen knyttet til desentralisert ordning for kompetanseutvikling (DEKOMP) eller kompetanse for kvalitet (KFK)?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3000 %	3000-9999 %	Over 10 000 %	Total %
Ja, DEKOMP	40	17	4	17
Ja, KFK	7	28	12	16
Ja, begge	7	28	36	26
Nei, ingen av dem	33	17	28	26
Vet ikke/ikke relevant	13	11	20	16
Totalt (N)	15	18	25	58

Generelt svarer 26 prosent av kommunene at de bruker begge eller ingen av dem. Omtrent en sjettedel bruker kun DEKOMP eller kun KFK. Det er også en viss variasjon mellom kommuner av ulik størrelse. En klart større andel av de minste kommunene bruker bare DEKOMP. Andelen kommuner som bare bruker KFK er klart størst blant de mellomstore kommunene. Andelen som bruker begge er høyest blant de største kommunene. Andelen som ikke bruker noen er rundt 30 prosent for både de største og minste kommunene, og 17 prosent blant de mellomstore kommunene.

Vi finner ingen betydelig geografisk variasjon på dette spørsmålet.

10.3 Har fylkeskommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering?

Også i de nye læreplanene for videregående skole får programmering en tydeligere plass. Fylkeskommunene har derfor blitt spurt om de har iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering. Det var mulig å velge flere svarkategorier, og tabell 10.5 viser hvor mange fylkeskommuner som har valgt de ulike alternativene.

Tabell 10.5 'Har fylkeskommunen iverksatt tiltak for å heve læreres kompetanse i programmering? Flere kryss mulig.', skoleeiere fylke etter landsdel.

Kategori	Øst-Norge	Sør- og Vest-Norge	Midt- og Nord-Norge	Total
	N	N	N	N
ja, videreutdanning med studiepoeng	2	2	1	5
Ja, etterutdanning (uten studiepoeng) levert av universitet eller høyskole	2	2	0	4
Ja, etterutdanning (uten studiepoeng) levert av andre leverandører	0	0	1	1
Nei	0	0	1	1
Vet ikke/ikke relevant	0	0	0	0
Totalt (N)	2	2	2	6

Totalt svarer klart flest fylkeskommuner at de gjennomfører videreutdanning med studiepoeng (5 av 6), fulgt av etterutdanning levert av universitet eller høyskole (4 av 6). Kun en fylkeskommune gjennomfører etterutdanning (uten studiepoeng) levert av andre leverandører, og kun en fylkeskommune har ikke iverksatt kompetansehevingstiltak. Det er et skille mellom fylkeskommuner i Øst-, og Sør- og Vest-Norge, som bare benytter videreutdanning med studiepoeng og videreutdanning (uten studiepoeng) levert av universitet eller høyskole, og fylkeskommune i Midt- og Nord-Norge, som også bruker etterutdanning (uten studiepoeng) levert av andre leverandører.

10.4 Oppsummering

Programmering kommer inn i de nye læreplanene. Utdanningsdirektoratet ønsker derfor å undersøke om kommuner og fylkeskommuner har satt i gang kompetansehevingstiltak for å forberede denne endringen. Oppsummert finner vi følgende:

- Over halvparten av kommunene har iverksatt kompetansehevingstiltak for matematikklærere, og en noe lavere andel for naturfagslærere og kunst- og håndverks/duodjilærere. Kun 14 prosent har iverksatt tiltak for musikkklærere. Mer enn en femtedel av kommunene har ikke iverksatt noen kompetansehevingstiltak.
- Over halvparten av kommunene som iverksetter tiltak benytter videreutdanning med studiepoeng eller etterutdanning/kurs levert av andre leverandører. Litt under halvparten bruker etterutdanning levert av universitet eller høyskoler.
- 26 prosent av kommunene bruker enten både DEKOMP og KFK eller ingen av dem. 17 prosent bruker kun DEKOMP og 16 prosent bruker kun KFK. De største kommunene bruker i størst grad begge ordningene, mens de minste kommunene i størst grad bare bruker DEKOMP.
- 5 av 6 fylkeskommuner gjennomfører videreutdanning med studiepoeng, mens 4 av 6 benytter etterutdanning levert av universitet eller høyskole. Kun en fylkeskommune gjennomfører etterutdanning (uten studiepoeng) levert av andre leverandører, og kun en fylkeskommune svarer at de ikke har iverksatt kompetansehevingstiltak.

11 Kompetansedeling og kombinerte stillinger ved kulturskolen

I strategien "Skaperglede, engasjement og utforskertrang – Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning", oppfordres det til samarbeid med kulturskole og til helhetstenkning om lokal kompetanse i praktiske og estetiske fag. Skoleeier ansvar for å se helheten og sammenhengen i kompetansen til lærerstaben sin. I noen kommuner kan samarbeid mellom kulturskolen og barnehagen, skolen og SFO være en uutnyttet mulighet. Formålet med de neste spørsmålene er å gi Kunnskapsdepartementet en oversikt over bruken av delte og kombinerte stillinger. En kombinerte stilling er ett ansettelsesforhold, som for eksempel dansepedagog i kommunen, med 30 prosent undervisning på grunnskolen og 70 prosent i kulturskolen.

11.1 Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte og kombinerte stillinger?

Tabell 11.1 viser hvor mange kulturskolelærere som er ansatt i kombinerte stillinger ved skole, barnehage og SFO.

Tabell 11.1 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i kombinerte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune

Kategori	Kommune
	%
Ingen	40
1-2 lærere	28
3-4 lærere	9
5 lærere eller flere	7
Vet ikke/ikke relevant	17
Totalt (N)	58

Den største andelen kommuner har ingen kulturskolelærere ansatt i kombinerte stillinger. Det er også en ganske stor andel, nesten 20 prosent av kommunene, som

ikke vet eller svarer at spørsmålet ikke er relevant. I nesten en tredjedel av kommunene er 1-2 lærere ansatt i kombinerte stillinger, men andelen faller med økt antall lærere. Vi finner ingen betydelige regionale forskjeller eller variasjoner mellom kommuner av ulik størrelse for hvor mange lærer som er ansatt i kombinerte stillinger.

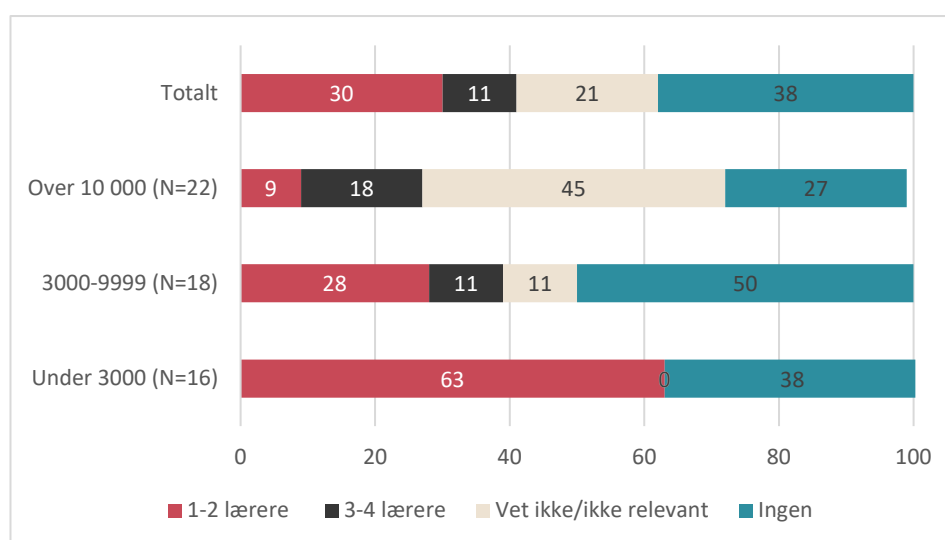
Delte stillinger er flere ansettelsesforhold, for eksempel 30 prosent i en grunnskole, 30 prosent i en SFO, og 40 prosent i kulturskolen. I tabell 11.2 ser vi på hvor mange kulturskolelærere som er ansatt i delte stillinger ved skole, barnehage og SFO.

Tabell 11.2 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune

Kategori	Kommune
	%
1-2 lærere	30
3-4 lærere	11
Vet ikke/ikke relevant	21
Ingen	38
Totalt (N)	56

Igjen svarer den største andelen kommuner (38 prosent) at de ikke har noen kulturskolelærere ansatt i delte stillinger, mens nesten en tredjedel rapporter at de har 1-2 lærer og 11 prosent rapporter at det har 3-4 lærere.

Det er betydelig variasjon i antall delte stillinger mellom kommuner av ulik størrelse. Figur 11.1 viser antall kulturskolelærer ansatt i delte stillinger fordelt etter kommunestørrelse.

Figur 11.1 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=56)

Det er en tydelig tendens at andelen kommuner som rapporterer at de har 1-2 kulturskolelærere ansatt i delte stillinger øker når kommunene blir mindre. Mønsteret er mindre tydelig for de andre kategoriene. De største kommunene (over 10 000 innbyggere) har den høyeste andelen som rapporterer 3-4 lærere og vet ikke/ikke relevant, mens de mellomstore kommunene (3000-9999 innbyggere) har den største andelen som svarer ingen.

Til slutt ønsker vi også å se på hvor mange kommuner som enten har kulturskolelærere ansatt i delte og kombinerte stillinger, eller begge deler. Tabell 11.3 viser hvor mange av kommunene som har valgt de ulike svarkategoriene for delte og kombinerte stillinger.

Tabell 11.3 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte eller kombinerte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune

	Kommune (antall)	Kommune (%)
1-2 kombinerte og delte	13	23
1-2 kombinerte og 2-3 delte	1	2
3-4 kombinerte og 1-2 delte	2	4
3-4 kombinerte og delte	1	2
5-6 kombinerte og 3-4 delte	2	4
10 eller flere kombinert 3-4 delte	1	2
1-2 kombinerte og ingen delte	2	4
3-4 kombinerte og vet ikke/ikke relevant delte	1	3
5-6 kombinerte og vet ikke/ikke relevant delte	1	2
ingen kombinerte og 1-2 delte	1	2
Ingen kombinerte og 3-4 delte	1	2
Vet ikke/ikke relevant kombinerte og 1-2 delte	1	2
Vet ikke/ikke relevant kombinerte og ingen delte	1	2
ingen kombinerte og vet ikke/ikke relevant delte	2	4
ingen	18	32
vet ikke/ikke relevant	8	14
Totalt (N)	56	

48 prosent har minst en kulturskolelærer ansatt i delte eller kombinerte stillinger. 32 prosent rapporterer at de ikke har noen kulturskolelærer ansatt i verken kombinerte eller delte stillinger, mens 14 prosent svarer at de ikke vet/at spørsmålet ikke er relevant.

11.2 Oppsummering

I strategien "Skaperglede, engasjement og utforskertrang – Praktisk og estetisk innhold i barnehage, skole og lærerutdanning", oppfordres det til samarbeid med kulturskole. Oppsummert finner vi følgende:

- Den største andelen av kommunene (40 prosent) har ingen kulturskolelærer ansatt i kombinerte stillinger, mens nesten en tredjedel har 1-2.
- En litt mindre andel (38 prosent) av kommunen har ingen kulturskolelærer ansatt i delte stillinger. Nesten en tredjedel har 1-2 kulturskolelærere ansatt delte stillinger mens 11 prosent har 3-4.
- De minste kommunene har i klart størst grad 1-2 kulturskolelærere ansatt i delte stillinger.
- Nesten halvparten av kommunene har minimum en kulturskolelærer ansatt i delte eller kombinerte stillinger.

12 Skolen som rusforebyggende arena

Politiet melder om en sterk økning i narkotikabruken blant unge. Tall fra Ungdataundersøkelsen fra 2019 tyder på at ungdommenes forbruk av alkohol har flatet ut fra 2015, mens det er en økning i bruken av cannabis de to siste årene. Skolen skal være en rusforebyggende arena. I dette kapittelet skal vi derfor undersøke hvilke rutiner skoler og skoleeiere har for det forebyggende arbeidet mot rus og hvordan det samarbeides med andre instanser.

12.1 Et stort flertall av ungdomskoler og videregående skoler har egne rutiner for å forebygge rusmisbruk

Skoleledere ved grunnskoler og videregående ble spurt om skolen har egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk. Tabell 12.1 viser hvordan skolelederne for ulike typer skoler har svart.

Tabell 12.1 'Har skolen egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk?', skoleledere etter skoletype.

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	31	73	51	90	50
Nei	54	27	42	10	42
Ikke relevant	14	0	7	0	9
Totalt (N)	167	62	73	39	341

Totalt har halvparten av skolene egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk, og det er tydelige forskjeller mellom de ulike skoletypene. Andelen med slike planer eller rutiner øker fra 31 prosent i barneskolene til 51 prosent i 1-10 skoler og 73 prosent på ungdomstrinnet. I videregående har nesten alle skoler – 90 prosent - egne rutiner for å forebygge rusmisbruk.

Tabell 12.2 viser hvordan skoleledere i grunnskolen har svart fordelt på kommunestørrelse.

Tabell 12.2 'Har skolen egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk?', skoleledere GS etter kommunestørrelse

	Under 3000	3000-9999	Over 10 000	Total
	%	%	%	%
Ja	55	55	40	44
Nei	39	31	52	46
Ikke relevant	6	15	9	10
Totalt (N)	31	62	209	302

Skoler i mindre og mellomstore kommuner har i noe større grad egne rutiner for å forebygge rusmisbruk enn skoler i de største kommunene. Vi finner derimot ingen betydelig variasjon mellom landsdeler, eller forskjeller mellom skoler av ulike størrelse, i om skoler har egne rutiner for å forebygge rusmisbruk.

12.2 Tverrfaglig samarbeid

Skoleledere ble også spurt om skolen eller skoleeier har utarbeidet retningslinjer for tverrfaglig samarbeid med andre relevante instanser. Tabell 12.3 viser hvordan svarene fordeler seg på skoletype.

Tabell 12.3 'Har skolen eller skoleeier utarbeidet retningslinjer for tverrfaglig samarbeid mellom for eksempel skolen, barnevernstjenesten, helse- og omsorgstjenesten, uteseksjonen/politiet?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barne- skole	Ungdoms- skole	1-10 skole	Videregå- ende	Total
	%	%	%	%	%
Ja, skoleeier har utarbeidet felles retningslinjer for alle skolene	52	48	41	13	45
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	23	42	38	77	36
Nei	10	10	12	10	11
Vet ikke	10	0	8	0	6
Ikke relevant	5	0	0	0	2
Totalt (N)	166	62	73	39	340

Rundt halvparten av barneskoler og ungdomskolene rapporterer at skoleeier har utarbeidet felles retningslinjer for skolene, mens 41 prosent av 1-10 skoler og kun 13 prosent av videregående skoler rapporter det samme. Motsatt har videregående skoler den klart største andelen med egne retningslinjer. Rundt 40 prosent av både ungdomskoler og 1-10 skoler har egne rutiner, mens 23 prosent av barneskoler har det. Vi har dermed motsatte tendenser for de to utsagnene, og det kan se ut til at kommuner i større grad utvikler retningslinjer mens fylkeskommunene i større grad overlater ansvaret til videregående skoler. For alle skoletyper

svarer rundt 10 prosent at det ikke finnes retningslinjer for tverrfaglig samarbeid. Vi har også undersøkt om det er forskjell mellom ulike typer videregående skoler. Resultatene vises i tabell 12.4.

Tabell 12.4 'Har skolen eller skoleeier utarbeidet retningslinjer for tverrfaglig samarbeid mellom for eksempel skolen, barnevernstjenesten, helse- og omsorgstjenesten, uteseksjonen/politiet?' skoleeiere VGS etter skoletype

Kategori	Studiespesialisierende	Kombinert	Yrkesfag	Totalt
	%	%	%	%
Ja, skoleeier har utarbeidet felles retningslinjer for alle skolene	0	12	25	13
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	50	84	75	77
Nei	50	4	0	10
Totalt (N)	6	25	8	39

Studiespesialisierende skoler skiller seg tydelig fra de andre ved at halvparten enten at de har egne rutiner eller ikke har noe tverrfaglig samarbeid, men en må ta forbehold om at antallet er ganske lavt (6). Både blant kombinerte skoler og rene yrkesfagskoler er det et stort flertall som har egne rutiner, men med en noe større andel blant yrkesfag der skoleeier har utarbeidet felles retningslinjer (25 mot 12 prosent).

12.3 Informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk

Skoleledere ble spurt om skolen eller skoleeier har lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene. Tabell 12.5 viser hvordan dette vektlegges ulikt på forskjellige skoletyper.

Tabell 12.5 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	34	76	58	72	51
Nei	37	21	33	28	32
Vet ikke	17	3	7	0	11
Ikke relevant	11	0	3	0	6
Totalt (N)	166	62	73	39	340

Det er en tydelig tendens at skoler for eldre elever i større grad svarer at de har lagt slike føringer. Bare 34 prosent av barneskolene, og 58 prosent av 1-10 skolene svarer ja, mot 76 prosent av ungdomskolene og 72 prosent av de videregående skolene.

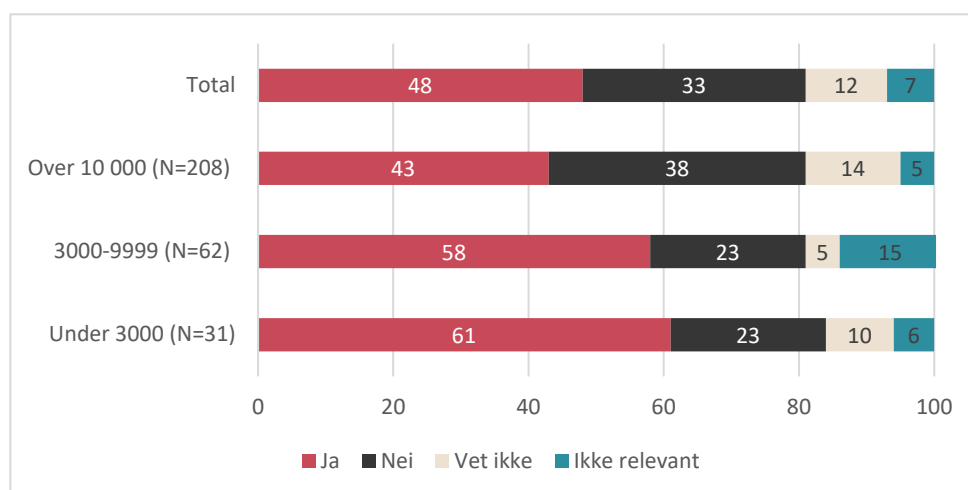
Vi kan igjen se en forskjell mellom hvordan skoleledere fra forskjellige typer videregående skoler svarer. Resultatene presenteres i tabell 12.6.

Tabell 12.6 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleleder VGS etter skoletype

Kategori	Studiespes. %	Kombinert %	Yrkesfag %	Total %
Ja	17	88	63	72
Nei	83	12	38	28
Totalt (N)	6	25	8	39

Studiespesialiserende skiller seg klart ut, med 83 prosent som svarer at de ikke har lagt slike føringer (legg igjen merke til at antallet respondenter er lavt). Blant kombinerte videregående skoler er det 88 prosent som har lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk, mens andelen av yrkesfagskolene som svarer det samme er en god del lavere.

Vi har også undersøkt om størrelsen på kommunen har noen betydning. Figur 12.1 viser hvordan andelen grunnskoler som legger føringer for forebygging og identifisering varierer med kommunestørrelse.

Figur 12.1 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=301)

Andelen skoleledere som svarer at de legger føringer for informasjon om forebygging og identifisering er størst blant skoler i de minste kommunene og minst blant skoler i de største kommunene.

12.4 Oppfølging av utsatte elever

For å kunne gripe inn tidlig må voksne kjenne til tidlige tegn på interesse for eller bruk av rusmidler. Skoleledere har derfor blitt spurt om skolen eller skoleeier har særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer. Hvordan skoleledere fra ulike skoler svarer er vist i tabell 12.7.

Tabell 12.7 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole %	Ungdomsskole %	1-10 skole %	Videregående %	Total %
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	8	60	38	72	31
Ja, skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene	22	11	14	10	17
Nei	35	24	36	18	31
Vet ikke	20	5	5	0	12
Ikke relevant	14	0	7	0	9
Totalt (N)	166	62	73	39	340

Totalt er det 31 prosent av skolene som har egne rutiner og 17 prosent der skoleeier har utarbeidet felles rutiner. Hovedmønsteret ser ut til å være at ungdomsskoler og videregående skoler i større grad har egne rutiner for oppfølging, sammenliknet med bare 8 prosent blant grunnskoler og 38 prosent blant 1-10 skoler. Men skoleeier har i noe større grad utarbeidet felles rutiner for alle barneskoler. Det er også en større andel av barneskolene som svarer vet ikke og ikke relevant. Andelen som svarer at det ikke finnes noen slike rutiner er høyest blant barneskoler og 1-10 skoler og noe lavere blant ungdomsskoler og videregående skoler.

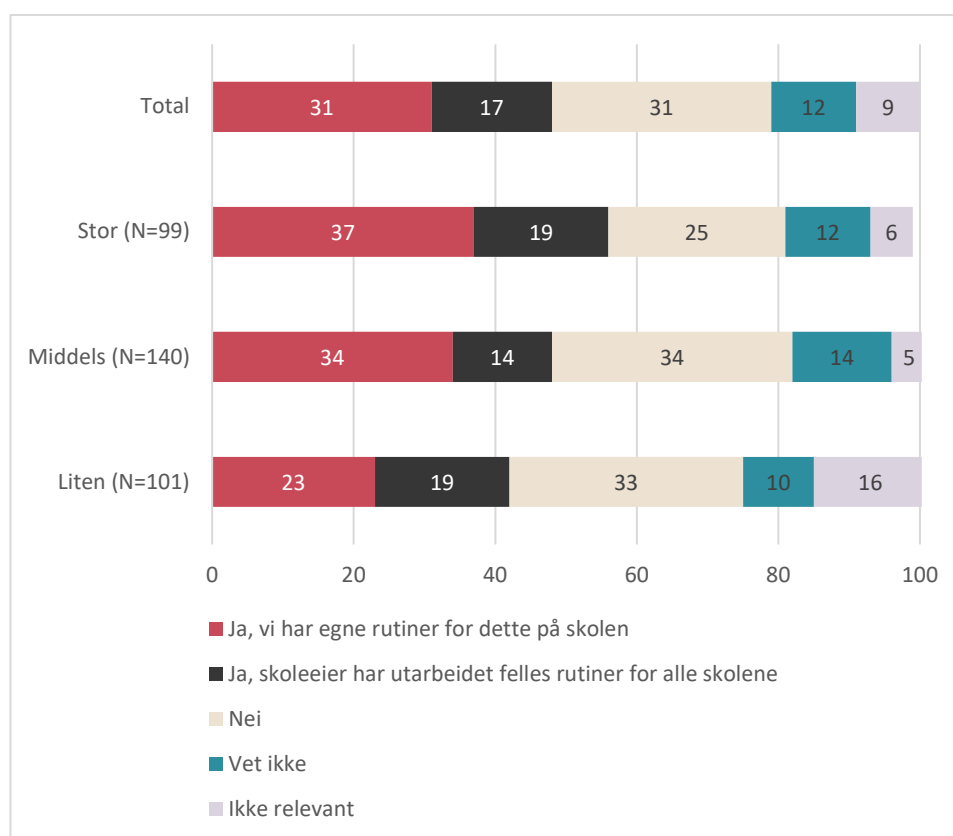
Vi har også undersøkt hvordan ulike typer videregående skoler svarer. Resultatene vises i tabell 12.8.

Tabell 12.8 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere VGS etter skoletype

Kategori	Studiespes.	Kombinert	Yrkesfag	Total
	%	%	%	%
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	33	80	75	72
Ja, skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene	0	8	25	10
Nei	67	12	0	18
Totalt (N)	6	25	8	39

Igjen skiller de seks studiespesialiserende skolene seg ut, med et flertall som svarer at de ikke har særlige rutiner for oppfølging. Kombinerte- og yrkesfagskoler har derimot et stort flertall som svarer at de har slike rutiner.

Vi undersøkte også om skolens størrelse har noen betydning for om det finnes rutiner for oppfølging av elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer. Figur 12.2 viser resultatene.

Figur 12.2 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=340)

Tendensen er at de store skoler i større grad har egne rutiner. Tilsvarende svarer store skoler i mindre grad at de ikke har rutiner sammenliknet med mellomstore og små skoler. Disse resultatene reflekterer trolig forskjellene vi har observert mellom skoletyper, ettersom barneskoler pleier å være mindre enn ungdomsskoler og videregående skoler.

12.5 Rutiner for å følge opp elever som har forsøkt rusmidler

Skoleledere ble spurt om skolen eller skoleeier har særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler. Tabell 12.9 viser hvordan skoleledere for ulike skoletyper har svart.

Tabell 12.9 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole %	Ungdoms- skole %	1-10 skole %	Videregå- ende %	Total %
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	7	44	27	74	26
Ja, skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene	25	21	16	8	20
Nei	25	27	37	10	27
Vet ikke	27	8	11	5	17
Ikke relevant	16	0	8	3	10
Totalt (N)	165	62	73	39	339

Skolene for de eldste elevene har i størst grad egne rutiner for oppfølging av elever som har prøvd rusmidler, med videregående på 74 prosent, ungdomsskoler på 44 prosent, 1-10 skoler på 27 prosent og barneskoler på 7 prosent. Bildet er motsatt for om skoleeier har utarbeidet felles rutine, hvor barneskoler i størst grad, og videregående i minst grad, svarer ja. 1-10 skoler svarer i størst grad at det ikke eksisterer noen rutiner for oppfølging, fulgt av ungdomsskoler, barneskoler og videregående.

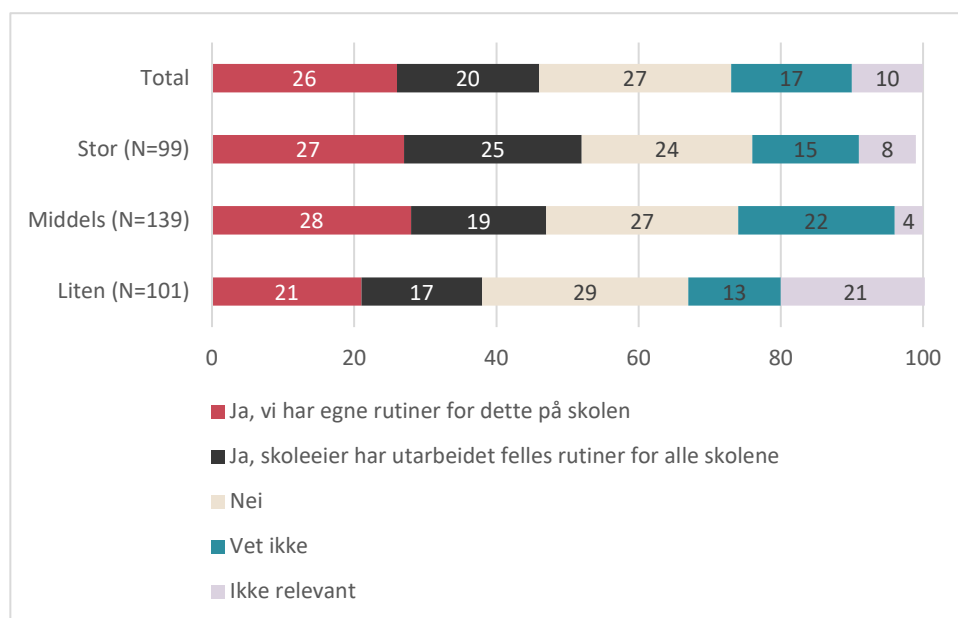
Vi kan også observere noen forskjeller mellom ulike typer videregående skoler, vist i tabell 12.10.

Tabell 12.10 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)', skoleledere VGS etter skoletype

Kategori	Studiespes. %	Kombinert %	Yrkesfag %	Total %
Ja, vi har egne rutiner for dette på skolen	33	76	100	74
Ja, skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene	17	8	0	8
Nei	50	4	0	10
Vet ikke	0	8	0	5
Ikke relevant	0	4	0	3
Totalt (N)	6	25	8	39

Et stort flertall av Kombinerte- og samtlige yrkesfagskoler svarer at de har egne rutiner for oppfølging av elever som har forsøkt rusmidler, mot bare 33 prosent av de seks studiespesialiserende skolene. Blant studiespesialiserende rapporterer 17 prosent at skoleeier har utarbeidet felles rutiner, og halvparten at de ikke har noen rutiner, sammenliknet med henholdsvis 8 og 4 prosent blant kombinerte skoler og ingen blant yrkesfag.

Til slutt undersøkte vi om skolens størrelse har noen betydning for om det finnes rutiner for oppfølging av elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer. Figur 12.3 viser resultatene.

Figur 12.3 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=339)

Store og mellomstore skoler svarer i større grad at de har egne rutiner for oppfølging av elever som har forsøkt rusmidler, sammenliknet med små skoler. Store skoler rapporterer også i større grad at skoleeier har utarbeidet felles rutiner for skolene, sammenliknet med mellomstore skoler og små skoler. Tilsvarende rapporter små skoler i langt større grad enn andre at spørsmålet ikke er relevant. Igjen kan disse resultatene skyldes forskjeller mellom skoletyper.

12.6 Er skolenes kunnskap om rusmisbruk tilstrekkelig?

Skoleledere i grunnskolen og videregående ble spurt om skolens ledelse og medarbeidere har tilstrekkelig kunnskap om rusmisbruk til å gripe inn og melde bekymringen videre til rett instans ved mistanke om rusmisbruk blant elevene. Svarene fordelt på ulike skoletyper vises i tabell 12.11.

Tabell 12.11 'Har skolens ledelse og medarbeidere tilstrekkelig kunnskap om rusmisbruk til å gripe inn og melde bekymringen videre til rett instans ved mistanke om rusmisbruk blant elevene?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole	Ungdomsskole	1-10 skole	Videregående	Total
	%	%	%	%	%
Ja	34	61	49	59	45
Nei	25	19	23	26	24
Vet ikke	31	19	27	15	26
Ikke relevant	10	0	0	0	5
Totalt (N)	166	62	73	39	340

Totalt svarer 45 prosent av skolene at skolens ledelse og medarbeidere har tilstrekkelig kunnskap, mens 24 prosent svarer at de ikke har det. Videregående og ungdomsskoler svarer i størst grad at skolen har tilstrekkelig kunnskap om rusmisbruk, fulgt av 1-10 skoler og barneskoler. Alle skoletyper svarer i liknende grad (fra 19-26 prosent) at de ikke har tilstrekkelig kunnskap. Barneskoler og 1-10 skoler rapporterer i høyere grad at de ikke vet, sammenliknet med ungdomsskoler og videregående. Barneskoler er de eneste som svarer at spørsmålet ikke er relevant.

På dette spørsmålet observerer vi ingen betydelig geografisk variasjon eller forskjeller mellom typer videregående eller skoler av ulik størrelse.

12.7 Retningslinjer fra skoleeier om samarbeid med andre instanser

Kommuner og fylkeskommuner har blitt spurt om det finnes retningslinjer eller rutiner om hvordan skolene skal samarbeide med andre instanser for å forebygge rusrelaterte problemer. Resultatene rapporteres i tabell 12.12.

Tabell 12.12 'Finnes det retningslinjer eller rutiner fra skoleeier om hvordan skolene skal samarbeide med andre instanser for å forebygge rusrelaterte problemer?', skoleeiere

	Skoleeier kommune	Skoleeier fylke	Totalt
	%	No.	%
Ja	75	6	77
Nei	20	0	18
Vet ikke	3	0	3
Ikke relevant	2	0	2
Totalt (N)	59	6	65

Samtlige fylkeskommuner (av seks) og 75 prosent av kommunene svarer at de har slike retningslinjer. 20 prosent av kommunene svarer at de ikke har slike retningslinjer.

For dette spørsmålet er det ingen betydelig geografisk variasjon, eller forskjeller mellom kommuner av ulik størrelse.

12.8 Oppsummering

Skolen skal være en rusforebyggende arena. Derfor ønsker Utdanningsdirektoratet å undersøke hvilke rutiner skoler og skoleeiere har for det forebyggende arbeidet mot rus og planer for samarbeid med andre instanser. Oppsummert finner vi følgende:

- Et stort flertall av ungdomsskoler og videregående skoler har egne rutiner for å forebygge rusmisbruk, mens det samme gjelder halvparten av 1-10 skolene og 31 prosent av barneskolene.
- Omtrent halvparten av barneskoler og ungdomsskoler, og en mindre andel 1-10 skoler, rapporterer at skoleeier har utarbeidet felles retningslinjer for skolene for tverrfaglig samarbeid. Få videregående skolene rapporterer om det samme. Et stort flertall videregående skoler har derimot utviklet egne rutiner for tverrfaglig samarbeid. Lang færre ungdomsskoler og 1-10 skoler, og særlig barneskoler, har egne rutiner.
- For et stort flertall av ungdomsskoler og videregående skoler har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet. Det samme gjelder for 34 prosent av barneskolene og 58 prosent av 1-10 skolene.
- Et stort flertall av ungdomsskoler og videregående skoler har egne rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer. Det samme gjelder kun 8 prosent av barneskolene og 38 prosent av 1-10 skolene. Et klart mindretall av barneskolene og 1-10 skolene rapporterer at skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene. Enda færre ungdomsskoler og videregående skoler rapporterer om felles rutiner fra skoleeier.
- 74 prosent av videregående skoler har egne rutiner for å følge opp elever som har forsøkt rusmidler, fulgt av 44 prosent av ungdomsskolene, 27 prosent av 1-10 skolene og 7 prosent av barneskolene. 25 prosent av barneskolene, 21 prosent av ungdomsskolene og 16 prosent av 1-10 skolene rapporterer at skoleeier har utarbeidet felles rutiner for alle skolene. Kun 8 prosent av videregående skoler rapporterer det samme.
- Et flertall av ungdomsskoler og videregående skoler, rundt halvparten av 1-10 skoler og et klart mindretall barneskoler, svarer at skolen har tilstrekkelig kunnskap om rusmisbruk.
- 75 prosent av kommuner og samtlige fylker svarer at det finnes retningslinjer eller rutiner fra skoleeier om hvordan skolene skal samarbeide med andre instanser for å forebygge rusrelaterte problemer.

13 Skolebibliotek

Forskning har vist at systematisk bruk av skolebibliotek i opplæringen har positiv innvirkning på elevenes læring og leseferdigheter, og bidrar til å utjevne sosiale forskjeller. Spørsmålene om skolebibliotek ble stilt i 2013 og 2018, og stilles her for å kunne måle utviklingen. Svarene vil også brukes som grunnlag for arbeidet med tilskuddsordning for skolebibliotek i grunnskoler, som kommuner kan søke på.

13.1 Skolebibliotekenes tilgjengelighet og organisering

De fleste skoler som deltok i undersøkelsen for våren 2020, har skolebibliotek. 298 skoler oppga at de har eget skolebibliotek av totalt 341 som svarte. Det utgjør omtrent 9 av 10 skoler som tabell 13.1 viser. Andelen grunnskoler og videregående skoler med eget skolebibliotek var like stor som for begge skolenivåene, 87 prosent.

Tabell 13.1 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere

Kategori	Skoleleder grunnskole	Skoleleder videregående	Totalt
	%	%	%
Ja	87	87	87
Nei	13	13	13
Totalt (N)	302	39	341

Av både grunnskoler og videregående skoler er det 87 prosent som har skolebibliotek. Disse andelene er uendret sammenliknet med tall fra undersøkelsen for våren 2018.

Tabell 13.2 presenterer tall for 2018 og 2020 etter skoletype. Nesten alle barneskoler oppgir i 2020 at de har egne skolebibliotek. Mens andelen barneskoler med eget skolebibliotek har økt siden 2018, gikk det motsatt vei for 1-10 skoler og ungdomsskoler. Per våren 2020 er det omtrent 8 av 10 ungdomsskoler og 1-10 skoler med egne skolebibliotek blant respondenter. Av alle skoletyper, var det størst nedgang for ungdomsskoler, fra 84 prosent i 2018 til 76 prosent i 2020.

Tabell 13.2 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Barneskole		1-10 skole		Ungdomsskole		Videregående	
	%		%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	92	95	80	79	84	76	88	87
Nei	8	5	20	21	16	24	12	13
Totalt (N)	334	167	104	73	94	62	86	39

Som vist i tabell 13.3 er fordelingen av skoler med eget skolebibliotek nesten uendret for landsdel sammenliknet med 2018, men det er noen forskjeller mellom landsdelene. Det er fortsatt Oslo-området som skårer høyest. Her oppgir omtrent alle respondenter at de har egne skolebibliotek. Oslo-området er tett etterfulgt av skoler i Øst-Norge og Sør- og Vest-Norge. Her disponerer omtrent 9 av 10 skoler egne skolebibliotek. I Midt- og Nord Norge har 8 av 10 skoler egne skolebibliotek.

Tabell 13.3 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter landsdel

Kategori	Oslo-området		Øst-Norge		Sør- og Vest-Norge		Midt- og Nord-Norge	
	%		%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	97	95	88	89	88	88	82	80
Nei	3	5	12	11	12	12	18	20
Totalt (N)	95	41	174	82	212	143	137	75

Skolebibliotek er vanligere ved store og mellomstore skoler enn ved små skoler, og forskjellen har økt fra 2018 til 2020. Omtrent alle store skoler har egne skolebibliotek i 2020, som vist i tabell 13.4. For mellomstore skoler er andelen noe lavere, 9 av 10 skoler. Blant små skoler rapporterer omtrent 7 av 10 skoleledere at skolen har eget bibliotek. I 2018 var det omtrent 8 av 10 små skoler og 9 av 10 store skoler som hadde egne bibliotek.

Tabell 13.4 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter skolestørrelse

Kategori	Små skoler		Mellomstore skoler		Store skoler	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	77	74	92	91	92	95
Nei	23	26	8	9	8	5
Totalt (N)	153	101	249	141	216	99

Skolene som ikke har eget skolebibliotek, ble videre spurt om de viktigste årsakene til dette. Respondentene kunne velge flere alternativer, og prosentandelene i tabell 13.5 summerer derfor ikke til 100. Det mest populære svaralternativ er Annet, beskriv. Dette alternative ble valgt av 21 av 43 skoler som ikke har eget skolebibliotek i 2020. 16 av disse skolene opplyste at de benytter et offentlig bibliotek som ligger i nærheten. De resterende svarene er at:

- Vi holder på å etablere et
- Er for tiden i midlertidige lokaler pga. bygg av ny skole
- Kommunen kuttet alle ressurser til bibliotekar
- Vi har et internt bibliotek på skolen som ikke er bemannet
- Vi har hatt bokbuss

Den nest mest utbredte begrunnelsen er mangel på plass, valgt av 37 prosent av skolelederne. Økonomi og mangel på kompetanse var også viktige årsaker. 12 skoler svarte at økonomi var viktig, og 12 skoler rapporterte at de mangler kompetansen til å drive skolebibliotek.

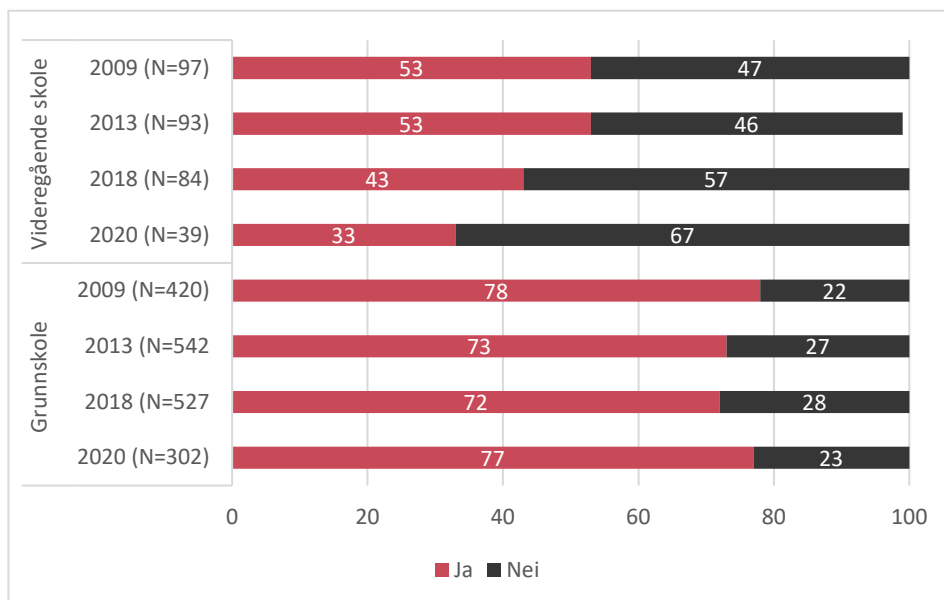
I 2018 var mangel på plass den hyppigste begrunnelsen blant videregående skoler (70 prosent). I 2020 ble fordelingen annerledes. Majoriteten av respondentene rapporterte økonomi og at skolebibliotek ikke var prioritert som de viktigste årsakene. Hvert av disse svaralternativene ble valgt av 60 prosent av respondentene.

Tabell 13.5 'Hva er de viktigste årsakene til at skolen ikke har skolebibliotek?', skoleledere etter skoletype

Kategori	Skoleleder grunnskole %		Skoleleder videregående %		Totalt %	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Økonomi	28	24	40	60	30	28
Mangel på kompetanse	9	8	0	0	8	28
Mangel på plass	44	37	70	40	47	37
Ikke prioritert	22	11	10	60	20	16
Ser ikke behovet	5	3	10	0	5	2
Annet, beskriv	48	53	30	20	46	49
Antall skoler	64	38	10	5	74	43

Alle skoler ble spurt om de har et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen. Spørsmålet ble også stilt i 2009 og 2013, men da hadde spørsmålet en annen formulering og andre svaralternativer. NIFU Rapport 2018:19 presenterte en metode for å håndtere svarene fra tidligere undersøkelser slik at de var sammenliknbare i en tidsserie. Figur 13.1 viser hvordan samarbeidet mellom skoler og folkebibliotek har utviklet seg over tid. Det er en markant nedgang for videregående

skoler. I 2020 rapporterte kun en tredjedel av respondentene i denne gruppen at de hadde et slikt samarbeid. Til sammenlikning svarte halvparten av videregående skoler i 2009 at de samarbeidet med folkebiblioteket. Over halvparten av grunnskoler har hatt samarbeid med folkebibliotek i 2020. Denne andelen er omtrent like stor som i 2009.

Figur 13.1 'Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen?', skoleledere 2009, 2013, 2018 og 2020, prosent

Tabell 13.6 viser at andelen skoler som samarbeider med folkebibliotek har økt fra 68 prosent i 2018 til 72 prosent i 2020. Flere skoler bruker kommunale folkebibliotek, og blant dem er det både skoler med og uten eget skolebibliotek. Andelen skoler uten eget skolebibliotek som samarbeider med folkebibliotek, har steget fra 73 prosent i 2018 til 81 prosent i 2020, tilsvarende en vekst på 11 prosent. Andelen skoler med eget bibliotek og samarbeid med folkebibliotek utgjorde 71 prosent i 2020, opp med 6 prosent fra 2018.

Tabell 13.6 'Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen?', skoleledere etter om de har skolebibliotek

Kategori	Har skolebibliotek		Har ikke skolebibliotek		Totalt	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Har samarbeid med folkebibliotek	67	71	73	81	68	72
Har ikke samarbeid med folkebibliotek	33	29	27	19	32	28
Totalt (N)	536	298	74	43	610	341

13.2 Bibliotekansattes kompetanse

Skoler med eget skolebibliotek fikk et spørsmål om utdanningen til bibliotekaren eller den bibliotekansvarlige. Tabell 13.7 viser resultatene for grunnskoler og videregående skoler. Tabell 13.8 presenterer tallene etter skolestørrelse.

Ifølge tabell 13.7, svarte 59 prosent av videregående skoler i 2020 at de har en fagutdannet bibliotekar med 3-årig høyskoleutdanning eller tilsvarende. Ved flertallet av grunnskolene er skolebibliotekaren en lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning.

Sammenlikner man de siste tallene med tidligere år, ble det flere videregående skoler med høyt utdannede skolebibliotekarer. Økningen veies opp av en nedgang i andelen som valgte kategorien «fagutdannet bibliotekar og lærer». Andelen grunnskoler med høyt utdannede bibliotekarer har derimot vært lav gjennom 2009-2020, mellom 9 og 11 prosent. I 2020 hadde en større andel av grunnskoler skolebibliotekarer som er lærere uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning, 54 prosent. I 2009 utgjorde denne gruppen 48 prosent.

Tabell 13.7 'Hva slags utdanning har skolebibliotekaren / den bibliotekansvarlige?', skoleledere 2009, 2013, 2018 og 2020

Kategori	Grunnskole (%)				Videregående (%)			
	2009	2013	2018	2020	2009	2013	2018	2020
Fagutdannet bibliotekar (3-årig høyskoleutdanning eller tilsvarende)	9	11	10	9	50	55	52	59
Fagutdannet bibliotekar og lærer	3	2	3	2	6	4	3	0
Fagutdannet bibliotekar med pedagogisk tilleggsutdanning	0	1	0	0	3	2	2	6
Lærer med videreutdanning i bibliotek- og informasjonsfag	5	3	3	2	4	4	3	3
Lærer med videreutdanning i skolebibliotek kunnskap	15	12	8	11	3	7	7	3
Lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning	48	56	59	54	14	13	17	12
Ikke faglært lærer/bibliotekar	20	16	17	21	20	14	16	18
Totalt (N)	421	533	465	263	98	91	76	34

Sammenlikner man skoler av ulik størrelse, finner man at de fleste skolebibliotekarene er lærere uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning eller ufaglærte, uansett skolestørrelse. Ved små skoler er den andelen likevel høyere enn ved store skoler. Ved 81 prosent av små skoler og 60 prosent av store skoler er skolebibliotekaren en lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning eller ufaglært. Andelen store skoler med høyt utdannede skolebibliotekarer er dobbelt så stor som andelen små skoler, henholdsvis 19 og 9 prosent i 2020. Ser man på utvikling fra 2018, har prosentandelene stort sett vært stabile. Unntaket er en økning i andelen store skoler der

skolebibliotekaren er en lærer med videreutdanning i skolebibliotekkunnskap (fra 7 prosent i 2018 til 18 prosent i 2020).

Tabell 13.8 'Hva slags utdanning har skolebibliotekaren / den biblioteksansvarlige?', skoleledere etter skolestørrelse.

Kategori	Små (%)		Mellomstore (%)		Store (%)	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Fagutdannet bibliotekar (3-årig høyskoleutdanning eller tilsvarende)	11	9	15	15	24	19
Fagutdannet bibliotekar og lærer	2	1	3	3	3	1
Fagutdannet bibliotekar med pedagogisk tilleggsutdanning	1	3	1	1	2	0
Lærer med videreutdanning i bibliotek- og informasjonsfag	2	1	3	4	5	1
Lærer med videreutdanning i skolebibliotekkunnskap	3	4	9	8	7	18
Lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning	59	56	55	52	45	38
Ikke faglært lærer/bibliotekar	24	25	13	17	14	22
Totalt (N)	118	75	226	128	197	94

13.3 Skolebibliotekenes funksjon og tilbud

I undersøkelsen for våren 2020 ble skoleledere presentert for 11 påstander om skolebibliotekenes funksjon og tilbud. De ble bedt å bruke en femdelt skala fra «Passer i svært stor grad» til «Passer ikke i det hele tatt». Svarfordelingen for grunnskoler er presentert i tabell 13.9 og for videregående skoler i tabell 13.10.

Mesteparten av grunnskoleledere mener at skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede og stimulere til fritidslesing blant elevene. 70 prosent av respondentene oppgir at dette utsagnet stemmer i svært stor eller stor grad. Det er omtrent like mange som i 2018. Mange støtter påstanden om skolebibliotekets rolle å fremme grunnleggende ferdigheter i lesing. 61 prosent av respondentene er enige i utsagnet i svært stor eller stor grad, mot 59 prosent i 2018. Flere av respondentene i 2020 vektlegger skolebibliotekets sentrale plass i skolens opplæring. 61 prosent av grunnskolelederne mener at utsagnet passer i svært stor eller stor grad, mot 47 prosent i 2018.

Blant påstandene mange er uenige eller lite enige i er skolebibliotekets bidrag til god bruk og forståelse av digitale verktøy. Kun 12 prosent mener at utsagnet stemmer i svært stor eller stor grad, mens 53 prosent svarer at det passer i liten grad eller ikke passer i det hele tatt. Det er likevel færre enn i 2018 da de lite enige eller uenige utgjorde 58 prosent. Omtrent halvparten av grunnskolelederne gir i 2020 lite støtte til påstanden om at skolebiblioteket fungerer som senter for

skolens kulturelle aktiviteter. Andelen lite enige eller uenige er her 49 prosent, mot 55 prosent i 2018.

Svarene på flere av påstandene ble samlet rundt midten av skalaen. Blant disse er slike funksjoner ved skolebibliotek som å stimulere elevene til kreativ tenkning, skaperglede og utforskertrang, å stimulere elevene til å lære å innhente informasjon selv, å stimulere elevene til dømmekraft og kritisk refleksjon, og å være en læringsarena for elevene. Omtrent halvparten eller litt under halvparten av grunnskolelederne svarer at utsagnene passet i noen grad.

Tabell 13.9 'I hvilken grad mener du at følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjon', skoleledere GS

Kategori	I svært stor grad %	I stor grad %	I noen grad %	I liten grad %	Ikke i det hele tatt %	Totalt N
Skolebiblioteket er en medspiller i å utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter	15	29	40	13	3	262
Skolebiblioteket bidrar til god bruk og forståelse av digitale verktøy	3	9	35	43	10	263
Skolebiblioteket bidrar til å fremme grunnleggende ferdigheter i lesing	25	36	33	5	1	263
Skolebiblioteket har en viktig rolle når det gjelder tilpasset opplæring for grupper og enkeltelever	11	30	43	14	3	263
Skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede og stimulere til fritidslesing blant elevene	26	44	27	3	1	261
Skolebiblioteket stimulerer elevene til kreativ tenkning, skaperglede og utforskertrang	4	24	48	22	2	263
Skolebiblioteket stimulerer elevene til dømmekraft og kritisk refleksjon	4	19	46	29	2	263
Skolebiblioteket stimulerer elevene til å lære å innhente informasjon selv	10	27	48	14	1	262
Skolebiblioteket fungerer som en læringsarena for elevene	13	31	45	9	2	262
Skolebiblioteket fungerer som senter for skolens kulturelle aktiviteter	6	10	35	41	8	263
Skolebiblioteket har en sentral plass i skolens opplæring	24	37	32	7	1	263

Mens mange grunnskoleledere legger vekt på skolebibliotekets bidrag til å fremme leseglede og stimulere til fritidslesing blant elevene, er det kun 41 prosent blant videregåendelederne som sier seg enig i svært stor eller stor grad. Legger man til andelen som krysser av i noen grad mener flertallet av skolelederne i videregående at det fortsatt er en viktig funksjon. En annen påstand som har stor tilslutning blant grunnskolelederne og mindre støtte fra videregående, er skolebibliotekets bidrag til å fremme grunnleggende ferdigheter i lesing. Mesteparten av

videregåendelederne svarer at utsagnet stemmer i noen grad. Legger vi sammen i noen grad, i stor grad og i svært stor grad, utgjør dette 77 prosent. Litt under halvparten av videregåendelederne legger vekt på skolebibliotekets sentrale plass i skolens opplæring. Her sier 47 prosent av skolelederne i videregående seg enig i svært stor eller stor grad. Det var også mange som sluttet seg til påstanden i 2018, 53 prosent. En annen viktig funksjon er at skolebiblioteket stimulerer elevene til å lære å innhente informasjon selv. Her støtter 44 prosent av skolelederne i videregående utsagnet i svært stor eller stor grad, mot 51 prosent i 2018.

Mens over halvparten av grunnskolelederne mener at skolebiblioteket bidrar til god bruk og forståelse av digitale verktøy i liten eller ikke i det hele tatt, er det annerledes for videregående. Til sammenlikning svarer 35 prosent av skolelederne på videregående i liten grad eller ikke i det hele tatt. Omtrent en tredjedel støtter påstanden i noen grad, og de resterende 36 prosent svarer at den stemmer i svært stor eller stor grad. Påstanden om at skolebiblioteket har en viktig rolle når det gjelder tilpasset opplæring for grupper og enkeltelever, får derimot mindre støtte fra videregående. 44 prosent svarer i liten eller ikke i det hele tatt.

Tabell 13.10 'I hvilken grad mener du at følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjon', skoleledere VGS

Kategori	I svært stor grad %	I stor grad %	I noen grad %	I liten grad %	Ikke i det hele tatt %	Totalt N
Skolebiblioteket er en medspiller i å utvikle elevenes grunnleggende ferdigheter	9	32	29	24	6	34
Skolebiblioteket bidrar til god bruk og forståelse av digitale verktøy	15	21	29	29	6	34
Skolebiblioteket bidrar til å fremme grunnleggende ferdigheter i lesing	15	18	44	18	6	34
Skolebiblioteket har en viktig rolle når det gjelder tilpasset opplæring for grupper og enkeltelever	6	26	24	35	9	34
Skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede og stimulere til fritidslesing blant elevene	15	26	47	9	3	34
Skolebiblioteket stimulerer elevene til kreativ tenkning, skaperglede og utforskertrang	9	24	35	29	3	34
Skolebiblioteket stimulerer elevene til dømmekraft og kritisk refleksjon	9	24	44	21	3	34
Skolebiblioteket stimulerer elevene til å lære å innhente informasjon selv	9	35	35	18	3	34
Skolebiblioteket fungerer som en læringsarena for elevene	21	18	41	15	6	34
Skolebiblioteket fungerer som senter for skolens kulturelle aktiviteter	12	24	29	29	6	34
Skolebiblioteket har en sentral plass i skolens opplæring	21	26	32	18	3	34

Slår man sammen svaralternativene i svært stor grad og i stor grad på den ene siden, og i liten grad og ikke i det hele tatt på den andre, er svarene fra videregående jevnere fordelt enn svarene fra grunnskolen. Andelen respondenter fra videregående som støtter en påstand er gjerne like stor som andelen som avviser den. Andre eksempler i tillegg til skolebibliotekets bidrag til bruk og forståelse av digitale verktøy, er påstandene om at skolebiblioteket stimulerer elevene til kreativ tenkning, skaper glede og utforskertrang, og at skolebiblioteket fungerer som senter for skolens kulturelle aktiviteter. Her sier over en tredjedel seg enig i svært stor eller stor grad. Like mange mener at det passer i liten grad eller ikke passer i det hele tatt.

13.4 Bruken av skolebiblioteket i skolens planer

Tabell 13.11 presenterer svar på spørsmålet om bruken av skolebiblioteket er nedfelt i skolens planer. I 2020 svarer 4 av 10 skoler positivt. Dette er en liten økning siden 2018.

Tabell 13.11 'Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen?', skoleledere

Kategori	Grunnskole		Videregående		Totalt	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	37	40	34	38	36	40
Nei	64	60	66	62	64	60
Totalt (N)	466	260	76	34	542	294

Tabell 13.12 viser svarfordelingen etter landsdel. De største andelenene med planer for hvordan skolebiblioteket skal brukes er registrert ved skoler i Oslo-området og Sør- og Vest-Norge (45 prosent). Øst-Norge og Midt- og Nord-Norge følger etter. Her er andelen skoler som har nedfelt i planene hvordan de skal bruke skolebiblioteket, henholdsvis 35 og 33 prosent. Oslo-området viser den sterkeste veksten fra 2018 til 2020, mens for resten av landsdelene er andelen stabile.

Tabell 13.12 'Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen?', skoleledere etter landsdel

Kategori	Oslo-området		Øst-Norge		Sør- og Vest-Norge		Midt- og Nord-Norge	
	%		%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	28	45	32	35	44	45	36	33
Nei	72	55	68	65	57	55	64	67
Totalt (N)	92	38	152	72	186	124	112	60

Omtrent halvparten av skolelederne svarer at skolen har en egen plan for lesing som inkluderer bruk av skolebiblioteket. Tallene er presentert i tabell 13.13. Som i 2018 er det en store forskjeller i svarene fra grunnskolen og videregående. Mens 56 prosent av grunnskolelederne svarer at skolen har en slik plan utgjør den samme andelen 9 prosent blant skolelederne fra videregående. Andelen skoler som svarte positivt har økt fra 2018 til 2020, både for grunnskoler og videregående.

Tabell 13.13 'Har skolen egen "Plan for lesing" som inkluderer bruk av skolebiblioteket?', skoleledere

Kategori	Grunnskole		Videregående		Totalt	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	52	56	7	9	46	51
Nei	48	44	93	91	54	49
Totalt (N)	466	263	74	34	540	297

Vi finner også forskjeller mellom ulike skoletyper. Ifølge tabell 13.14 er andelen skoler som har egen plan for lesing størst blant barneskolene (63 prosent). Den laveste andelen, 39 prosent, er registrert for ungdomsskoler. Det er flere barneskoler og ungdomsskoler med egen plan for lesing i 2020 enn i 2018. Andelen 1-10 skoler har derimot gått ned fra 57 prosent i 2018 til 50 prosent i 2020.

Tabell 13.14 'Har skolen egen "Plan for lesing" som inkluderer bruk av skolebiblioteket?', skoleleder etter skoletype

Kategori	Barneskole		1-10 skole		Ungdomsskole		Videregående	
	%		%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	56	63	57	50	34	39	7	9
Nei	44	37	43	50	66	61	93	91
Totalt (N)	305	159	82	58	79	46	74	34

13.5 Skoleeier om skolebibliotekjenesten

Som i 2018, fikk kommuner og fylkeskommuner spørsmål om skolebibliotekjenesten. Tallene i tabell 13.15 viser at flertallet av fylkeskommuner har nedfelt i planene hvordan skolebibliotekjenestene skal utvikles. Blant kommunene er det annerledes. Mindretallet svarer varer at dette er nedfelt i planene. I 2020 utgjør de 37 prosent, mot 23 prosent i 2018.

Tabell 13.15 'Har skoleeier nedfelt i sine planer hvordan skolebibliotekstjenesten skal utvikles?', skoleeiere

Kategori	Kommune		Fylkeskommune		Total	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	23	37	73	83	28	41
Nei	77	63	27	17	72	59
Totalt (N)	95	57	11	6	106	63

Kommuner og fylkeskommuner svarte også forskjellig på spørsmålet om fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige. Resultatene er presentert i tabell 13.16. Mens 83 prosent av fylkeskommunene arrangerer fellesmøter eller lærende nettverk, er denne andelen kun 33 prosent blant kommunene. Likevel er dette omtrent dobbelt så stor andel som i 2018. Da svarte kun 16 prosent av kommunene at de hadde fellesmøter eller lærende nettverk.

Tabell 13.16 'Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket?', skoleeiere

Kategori	Kommune		Fylkeskommune		Total	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	16	33	82	83	22	38
Nei	84	67	18	17	77	62
Totalt N	96	57	11	6	107	63

Tabell 13.17 gir en mer detaljert oversikt over svarene fra kommuner. Alle respondentene er delt inn i tre grupper etter kommunestørrelse. Tallene viser at innsatsen er størst blant de store kommunene. Her svarte 58 prosent at de arrangerer slike møter og nettverk. Andelen er omtrent dobbelt så høy som i 2018. Bare et fåtall av respondentene fra små og mellomstore kommuner har slike møter og nettverk, henholdsvis 7 og 22 prosent i 2020.

Tabell 13.17 'Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse

Kategori	Under 3 000		3 000 til 9 999		10 000 og mer	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	13	7	6	22	28	58
Nei	87	93	94	78	72	42
Totalt N	31	15	33	18	32	24

Kommuner og fylkeskommuner fikk også et spørsmål om de skolebiblioteksansvarlige deltar i nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket. Andelen som

svarte positivt, er høyere blant fylkeskommunene enn kommunene. Et fellestrekk for begge gruppene er en økning fra 2018.

Tabell 13.18 'Deltar skolebibliotekansvarlig i lærende nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket?', skoleeiere

Kategori	Kommune		Fylkeskommune		Total	
	%		%		%	
	2018	2020	2018	2020	2018	2020
Ja	25	34	36	67	26	38
Nei	75	66	64	33	74	63
Totalt (N)	95	58	11	6	106	64

13.6 Oppsummering

I 2020 fikk skoleledere spørsmål om skolebibliotekenes tilgjengelighet, organisering, funksjon, tilbud og rolle i opplæring. Skoleeiere ble spurt om planer og møteplasser for skolebibliotekstjenesten. Oppsummert finner vi følgende:

- 9 av 10 skoler har eget skolebibliotek.
- Skolebibliotek er fortsatt mindre utbredt på ungdomsskoler enn barneskoler.
- Skolebibliotek er mindre utbredt på små skoler enn store skoler.
- I Midt- og Nord Norge har 8 av 10 skoler eget skolebibliotek, mens i Oslo-området har omtrent alle skoler eget skolebibliotek.
- De fleste grunnskolene uten skolebibliotek begrunner dette med mangel på plass og tilgang til et nærliggende offentlig bibliotek. Økonomi og det at skolebibliotek ikke er prioritert er trukket frem av de fleste skolelederne i videregående som ikke har skolebibliotek.
- I 2020 samarbeider flere skoler med folkebibliotek enn i 2018.
- De fleste videregående skoler har høyt utdannede skolebibliotekarere, mens flertallet av grunnskolene har en bibliotekar som er lærer uten bibliotekfaglig tilleggsutdanning eller ufaglært.
- Majoriteten av grunnskolelederne mener at skolebiblioteket bidrar til å fremme leseglede og stimulere til fritidslesing blant elevene. Flertallet skoleledere i videregående legger vekt på skolebibliotekets sentrale plass i skolens opplæring.
- Kun 4 av 10 skoler har bruken av skolebiblioteket nedfelt i sine planer.
- De fleste fylkeskommuner har nedfelt i planene hvordan skolebibliotekstjenestene skal utvikles, mens kun et mindretall av kommunene har det.

14 Kartlegging av foreldrestøtte

Foreldrestøtte har som overordnet mål å fremme barnets beste ved å styrke relasjonen mellom foreldre eller mellom foreldre og barn. Med foreldrestøtte mener vi alle typer støtte som kan bistå og styrke foreldre i foreldrerollen. Eksempel på foreldrestøttende tiltak kan være veiledning, foreldrestøttende program, foreldreskole eller lignende tiltak.

14.1 Foreldrestøttende tiltak i grunnskolen

Grunnskolelederne fikk i 2020 et spørsmål om foreldrestøttende tiltak. Tabell 14.1 gir en oversikt over svarene. De mest utbredte tiltakene er informasjonsmøter med særskilte tema og veiledning. Legger man sammen svaralternativene I stor grad og I noen grad, tilbyr omtrent 9 av 10 skoler informasjonsmøter, og 7 av 10 skoler gir veiledning. Bare et fåtall av grunnskolene gir støtte til foreldrene gjennom foreldreskoler og kompetansetilbud. Her svarer omtrent 8 av 10 skoler at de tilbyr lite støtte eller ingen støtte.

Tabell 14.1 'I hvilken grad tilbyr skolen følgende foreldrestøttende tiltak?', skoleledere GS

Kategori	I stor grad	I noen grad	I liten grad	I ingen grad	Totalt
	%	%	%	%	N
Veiledning	17	51	24	8	292
Foreldreskole	5	16	31	48	290
Kompetansetilbud	2	19	41	38	285
Informasjonsmøter med særskilte tema	20	68	9	2	298

Grunnskolelederne hadde også mulighet å svare fritt på det forrige spørsmålet og beskrive andre tiltak utenom de som er presentert i tabell 14.1. Tabell 14.2 inneholder svarene. Noen oppgir at de tilbyr foreldremøter innenfor ulike temaer. Ellers er det mange ulike måter skolene støtter foreldre på.

Tabell 14.2 'Tilbyr skolen andre foreldrestøttende tiltak som ikke ble nevnt i forrige spørsmål? Beskriv kort', skoleledere GS

"Kjærlighet og grenser" v/helsesykepleier. Tilbud til foresatte (og elever) på 7.trinn
Barnevakten.no
Dialogkonferanse
eget rådgivingstjeneste for alle ulike spørsmål og veiledning
Eget foreldremøter for minoritetsspråklige (i tillegg til vanlige foreldremøter for alle).
Eks. hvordan hjelpe barnet med lesing, sosiale medier og nettverk.
FAU har egne temakvelder med aktuelle oppveksttema
Foreldremøter med tema
Foreldrestøtte i konkrete saker.
Foreldrestøttende tiltak knyttet til rus. Til ulike spes. ped apper og programmer.
Godt samarbeid med skolens FAU. Tar innspill og ønsker derfra, samarbeid rundt temaer til foreldremøter.
Henviser til hjelpeapparatet
Henvisning Familietiltak (PPT el helsesykepleier)
I samarbeid med skolehelsetjenesten tilbys det COS veiledning til foresatte som åpent tilbud.
Inkludere foreldre i 3-partssamarbeidet (elev/foreldre/skole)
Kommunen har eget familiesenter som tilbyr dette.
Kompetanse i samisk språk og kultur.
Kun i samarbeid med helse-tjenesten
matematikkøker på trinn for foresatte
Mekling
nynorskkurs
Psykisk helse
Ressursteam hvor foreldre kan få drøftet ting med skole, helsesykepleier, barnevern og ppt. Lavterskeltilbud
Skolen har samarbeid med andre komm.tjenester som sammen holder temamøter
Skolen kan henvise foreldre til familievernkontoret i kommunen.
Der kan foresatte få råd, oppfølging og veiledning gjennom et lavterskeltilbud.
skulen rettleier foreldre etter behov
Spørreundersøkelse etter endt skoleår
Tett på i skole-hjem samarbeidet
tett samarbeid
TIBIR, Skuleteam,
Tolkesamtaler
Ved spesielle tiltak rettet mot enkeltelever
Vi har planer om mer.

14.2 Foreldrestøttende tiltak i kommuner

Kommunene ble spurt om hvordan Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) støtter foreldre. Tabell 14.3 viser svarfordelingen. 66 prosent av respondentene oppga at PPT tilbyr veiledning i noen eller stor grad. Informasjonsmøter er mindre utbredt. Omtrent 4 av 10 PPT i kommunene har det tiltaket. Et fåtall av kommunenes PPT bistår foreldre gjennom foreldreskoler eller kompetansetilbud.

Tabell 14.3 'I hvilken grad tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) følgende foreldrestøtte til alle foreldre i deres kommune?', skoleleiere kommune

Kategori	I stor grad	I noen grad	I liten grad	I ingen grad	Vet ikke	Totalt
	%	%	%	%	%	N
Veiledning	22	44	22	7	5	59
Foreldreskole	0	16	27	46	11	56
Kompetansetilbud	2	27	32	30	9	56
Informasjonsmøter med særskilt tema	10	26	28	31	5	58

Videre ble kommunene spurt om hvilke foreldregrupper PPT støtter. Kommunene kunne krysse av flere svaralternativer. Som vist i tabell 14.4, svarte 78 prosent av kommunene at PPT bistår foreldre med barn som er henvist til PPT. Det er den største brukergruppen. 22 prosent av kommunene oppga at PPT hjelper de som blir oppfordret til det. 16 prosent svarer at PPT støtter alle som ønsker det.

Tabell 14.4 'Til hvilke grupper foreldre tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) foreldrestøtte i deres kommune?', skoleleiere kommune

Kategori	Skoleleier kommune
	%
Til foreldre som har barn som er henvist til PPT	78
Til alle som ønsker det	16
Til de som blir oppfordret til det	22
Andre, beskriv	9
Totalt (N)	64

Omtrent 1 av 10 kommuner svarte at PPT støtter andre grupper utover de ovennevnte i tabell 14.4. Tabell 14.5 inneholder en beskrivelse av andre brukere. To kommuner nevner at PPT samarbeider med skoler. En av kommunene svarer at PPT støtter foreldre til barn med autisme og barn som er utsatt for mobbing. To kommuner henviser til programmet «De utrolige årene».

Tabell 14.5 'Til hvilke grupper foreldre tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) foreldrestøtte i deres kommune?', skoleeier kommune, åpne svar

Er ofte med i ansvarsgrupper på skolen. Drøfte saker i tverrfaglig team på skolene. Enkelte møter er foreldre med på for å drøfte sin bekymring.
foreldre til barn med autisme og barn utsatt for mobbing
I forbindelse med De utrolige årene
Knytt til systemsatsinga De Utrolige Årene
universalprogram
Ut fra Bestillinger fra skole/ barnehage

14.3 Oppsummering

Grunnskoleledere og kommuner fikk spørsmål om hvilke tiltak de tilbyr for å støtte foreldre. Oppsummert finner vi følgende:

- De mest utbredte tiltakene i grunnskolen er informasjonsmøter med særskilte tema og veiledning.
- Veiledning er det mest utbredte tiltaket ved kommunene.
- Den største gruppen som får bistand fra kommunenes PPT, er foreldre med barn som er henvist til PPT.

15 Læreplassituasjonen

Fylkeskommunenes vurdering av læreplassituasjonen har vært et gjennomgående tema i tidligere Spøringer til skole-Norge. Før tildelingen av læreplasser i 2020 ønsker utdanningsdirektoratet en ny vurdering av situasjonen. Fylkeskommunenes vurdering av situasjonen før tildeling av læreplasser gir viktig informasjon om lærlingsituasjonen og et godt grunnlag for vurdering av eventuelle nasjonale tiltak som bør iverksettes kommende høst. Fylkeskommunenes svar ble gitt før korona-situasjonen oppstod, og undersøkelsen må leses ut fra dette.

Det er bare 6 fylkeskommuner som deltar i undersøkelsen i 2020, noe færre fylkeskommuner enn tidligere. Regionreformen fører også til endringer i hvilke geografiske enheter som svarer på undersøkelsen. Dette gjør at vi bør være forsiktede når vi sammenlikner resultatene med tidligere år.

15.1 Fylkenes vurdering av tilgangen på læreplasser

Fylkeskommunene har blitt bedt om å ta stilling til hvor godt ulike beskrivelser passer til situasjonen for elevene som er i ferd med å avslutte skoledelen av sin yrkesfaglige utdanning, og som har søkt om læreplass fra høsten 2020. Resultatene for 2020, 2019 og 2018 presenteres i tabell 15.1

Tabell 15.1 'Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket', skoleeiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018]

Kategori	Passer svært godt	Passer ganske godt	Passer ganske dårlig	Passer svært dårlig	Totalt
	No.	No.	No.	No.	No.
Vi antar at de fleste kvalifiserte søkere vil få læreplass	1 (6) [5]	2 (4) [6]	1 (0) [0]	1 (0) [0]	5 (10) [11]
Vi vil bare kunne skaffe læreplass til søkere med opplæringsrett	0 (0) [1]	3 (4) [5]	1 (5) [5]	1 (1) [0]	5 (10) [11]
Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass	1 (0) [0]	1 (2) [0]	2 (6) [9]	1 (2) [2]	5 (10) [11]
Lærebedrifter ser det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger	1 (0) [0]	1 (1) [0]	2 (3) [7]	1 (6) [3]	5 (10) [11]

Et lite flertall (tre av fem fylker) svarer at påstanden «Vi antar at de fleste kvalifiserte søkere vil få læreplass» enten passer svært eller ganske godt. Dette er en betydelig mindre andel enn i 2019 og 2018, hvor samtlige fylker svarer det samme. Tre av fem fylker oppgir at det passer ganske godt at de bare kan skaffe læreplasser til søkere med opplæringsrett, mens to fylker svarer at påstanden passer ganske eller svært dårlig. Her er fordelingene likere tidligere år. To av fem fylker mener at påstanden «Vi er svært bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass» enten passer svært eller ganske godt, til forskjell fra tidligere år. Også for påstanden om at «Lærebedrifter ser det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger» svarer to av fem fylker at påstanden enten passer svært eller ganske godt. I 2019 svarte kun ett av ti fylker at påstanden passet ganske godt, mens det i 2018 ikke var noen som mente påstanden passet svært godt eller ganske godt.

15.2 Fylkenes tiltak for å øke tilgangen på læreplasser

Vi undersøkte også om fylkene vil gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser. Svarene vises i tabell 15.2.

Tabell 15.2 'Vil fylket gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket', skoleiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018]

Kategori	Passer svært godt No.	Passer ganske godt No.	Passer ganske dårlig No.	Passer svært dårlig No.	Totalt No.
Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter	2 (8) [5]	2 (2) [6]	1 (0) [0]	1 (0) [0]	6 (10) [11]
Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet	3 (8) [8]	3 (2) [2]	0 (0) [0]	0 (0) [0]	6 (10) [10]
Vi vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser	1 (4) [4]	1 (4) [3]	3 (1) [4]	1 (1) [0]	6 (10) [11]
Vi har satt av penger til dette ved en eventuell krise	1 (1) [1]	0 (5) [2]	2 (0) [7]	3 (3) [0]	6 (10) [10]
Vi har utviklet fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder (jf. samfunnskontrakten)	1 (5) [2]	0 (2) [5]	2 (1) [2]	3 (1) [1]	6 (9) [10]

Fire av seks fylker svarer at påstanden «Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter» passer svært godt eller ganske godt. Dette er en lavere andel enn i 2019 og 2018, hvor samtlige fylker svarte det samme. Alle fylker rapporterer at de arbeider med å skaffe nye læreplasser, og fordelingen skiller seg lite fra tidligere år. Halvparten av fylkene svarer at påstanden «Vi vil gjennomføre en egen

informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser» passer ganske dårlig. Dette er ulikt tidligere år, hvor en majoritet av fylkene svarer at påstanden passer svært eller ganske godt. Halvparten av fylkene svarer også at påstanden «Vi har satt av penger til dette ved en eventuell krise» passer svært dårlig. I 2019 svarte halvparten av fylkene at påstanden passet ganske godt, mens et stort flertall svarte at påstanden passet ganske dårlig i 2018. Til slutt svarer halvparten av fylkene at påstanden «Vi har utviklet fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder (jf. samfunnskontrakten)» passer svært dårlig. Dette er langt dårligere enn tidligere år, hvor et stort flertall av fylkene svarte enten at påstanden passet svært eller ganske godt.

15.3 Statlige tiltak for å bidra til inntak av lærlinger

Fylkeskommune ble også bedt om å ta stilling til seks mulige statlige tiltak for å bidra til inntak av lærlinger. Deres vurderinger vises i tabell 15.3.

Tabell 15.3 'Nedenfor ser du ulike tiltak som kunne blitt iverksatt på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger. Ta stilling til viktigheten av de ulike tiltakene.', skoleeiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018]

Kategori	Svært viktig No.	Ganske viktig No.	Mindre viktig No.	Ikke viktig No.	Totalt No.
Økt lærlingtilskudd	2 (2) [1]	2 (6) [10]	2 (2) [0]	0 (0) [0]	6 (10) [11]
Flere kryssløp	0 (0) [1]	3 (5) [3]	3 (3) [6]	0 (2) [1]	6 (10) [11]
Nasjonale informasjonskampanjer	3 (1) [3]	1 (8) [6]	2 (0) [2]	0 (1) [0]	6 (10) [11]
Nasjonalt «lærlingtorg» (database) for registrering av ledige plasser og søkere	1 (3) [2]	2 (3) [5]	3 (2) [4]	0 (1) [0]	6 (9) [11]
Bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon/oppsigelse	1 (0) [0]	2 (4) [2]	3 (4) [8]	0 (1) [0]	6 (9) [11]
Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene	5 (1) [3]	1 (5) [8]	0 (3) [0]	0 (0) [0]	6 (9) [11]

Ingen av fylkene svarer at økt lærlingtilskudd ikke er viktig. Ellers er vurderingene helt jevnt fordelt, til forskjell fra 2019 og 218, hvor et flertall av fylkene mente dette tiltaket var ganske viktig. Halvparten av fylkene mener flere kryssløp er ganske viktige, mens den andre halvparten mener det mindre viktig. Til forskjell mente et flertall at tiltaket var svært eller ganske viktig i 2019 og 2018. Over halvparten av fylkene mener at nasjonalt «lærlingtorg» er et svært eller ganske viktig tiltak, mens to av seks mener det er mindre viktig. De nye fylkene vurderer dermed dette tiltaket som viktigere enn det fylkene gjorde i 2019 og 2018, da flertallet av fylkene mente dette var ganske viktig. Halvparten av fylkene svarer at bedre vern av lærlinger i lovverket under permisjon/oppsigelse er et svært eller ganske

viktig tiltak, mens resten mener det er et mindre viktig tiltak. Igjen vurderes dette tiltaket som noe viktigere av de nye fylkene enn det fylkene gjorde i 2019 og 2018. Til slutt svarer fem av seks regioner at målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene er svært viktig, mens ett fylke mener det er ganske viktig. Flertallet av fylkeskommuner vurderte tiltaket som ganske viktig i 2019 og 2018.

15.4 Oppsummering

Fylkeskommunenes vurdering av læreplassituasjonen har vært et gjennomgående tema i tidligere Spøringer til Skole-Norge. Før tildelingen av læreplasser i 2020 ønsker Utdanningsdirektoratet en ny vurdering av situasjonen. Som nevnt i innledningen ble svarene gitt før koronasituasjonen oppsto. Undersøkelsen må leses ut fra dette. Oppsummert finner vi følgende:

- Litt over halvparten av fylkene mener at de fleste kvalifiserte søkere vil få læreplass. Dette er en mindre andel enn tidligere år. Litt over halvparten av fylkene mener også at de bare vil kunne skaffe læreplass til søkere med opplæringsrett.
- To av fem fylker er bekymret for situasjonen til elever som søker læreplass, og to av fem mener lærebedrifter ser det som aktuelt å si opp eller ta inn færre lærlinger. Dette er en større andel enn i tidligere spøringer.
- Flertallet av fylkeskommune oppgir at de har iverksatt følgende tiltak for å skaffe flere læreplasser: «Vi har konkrete planer om rekruttering av lærebedrifter»; og «Vi arbeider hele tiden med å skaffe læreplasser. Dette inngår i det daglige arbeidet». Mindretallet oppgir at de har iverksatt følgende tiltak: «Vi vil gjennomføre en egen informasjonskampanje for å skaffe flere læreplasser»; «Vi har satt av penger til dette ved en eventuell krise»; og «Vi har utviklet fylkeskommunale mål for inntak av lærlinger på de enkelte fagområder (jf. samfunnskontrakten)».
- De nye fylkeskommunene vurderer flere av de statlige tiltak som viktigere enn fylkeskommunene gjorde i 2019 og 2018. De tiltakene som blir vurdert som viktigst er «Målrettede krisepakker som kan styrke lærebedriftene», «Økt lærlingtilskudd» og «Nasjonale informasjonskampanjer».

Referanser

- Öhman, C. (2019). Statistikk over antall idrettsanlegg bygget i perioden 2006–2018. Trondheim: NTNU Senter for idrettsanlegg og teknologi.
- Perlic, B. (2019). Lærerkompetanse i grunnskolen Hovedresultater 2018/2019. Rapport 2019/18. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Waagene, E., Vaagland, K., Larsen, E & Federici, R.A. (2018). Spørsmål til Skole-Norge. Analyser og resultater fra Utdanningsdirektoratets spørreundersøkelse til skoler og skoleeiere våren 2018. NIFU-rapport 2018:19. Oslo: NIFU.

Vedlegg 1

Tabell v1.1 'Hvis du ser utfordringer ved dagens eksamensordning, hva bør endres?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar

Angående yrkesfag: Vi mener at det er behov for regelendring slik at dersom tverrfaglig eksamen er bestått så er underliggende programfag også bestått. For studieforberedende utdanningsprogram er eksamenstrykket på vg3 veldig høyt. Eksamener kan gjerne fordeles bedre mellom de tre ulike trinnene. Alle som har Yff som elev har/skal ha en læreplan i faget. Da burde det også være mulig for disse å ta en eksamen ved IV også i dette faget. I fremmedspråk det normalt ikke gis opplæring i bør man gå tilbake til tidligere ordning med kun skriftlig eksamen. Det vil si at muntlig eksamen bør fjernes da den er svært ressurskrevende å gjennomføre og kvalitetssikre. Det er tilstrekkelig å måle kompetansen skriftlig i disse fagene.

Avlegging av fagprøve er tungvint og dyrt. Bør ikke være krav til at begge sensorer må være fysisk til stede.

Altfor mye fokus på eksamen i enkeltfag. Bør minimaliseres i vgs, og heller benytte muntlig eksamen i fag.

Dagens eksamensordning er ikke tilpasset Fagfornyelsen og det nye kompetansebegrepet.

Eksamen (5c) teller for mye i forhold til standpunkt. At bestått eksamenskarakter skal overstyre et standpunkt er feil prioritering. For mange eksamener på vg3 ST, 4 på en vår er for mye. Altfor mye undervisningstid går bort. Er et urettferdig system med trekkfag.

Eksamen burde digitaliseres i større grad - og være med hjelpemidler. Tradisjonelle eksamener er lite relevant sett opp mot dagens arbeidsliv med tilgang på informasjon fortløpende. Gjelder ikke programfagene på yrkesfag - her burde standpunkt være en god nok indikator på oppnådd kompetanse i faget.

Eksamen er tradisjonell fagspesifikk og passer dårlig overens med det brede mandatet i skolen. Eksamen "styrer" undervisning og læring i for stor grad og virker begrensende på mulighetene for variasjon i lærestoff og lokale tilpasninger.

Eksamen gjenspeiler ikke alltid de varierte arbeidsformene i fagene, og samsvarer ikke nødvendigvis med de kravene til samhandling, kommunikasjon og prosessorientert arbeid som elevene møter i skolehverdagen. Kompetansen elevene skal vise ved skriftlige eksamener i mange fag bærer også preg av å ha liten overføringsverdi til de utfordringene elevene skal møte i videre studier og arbeidsliv.

Eksamen må gjøres tverrfaglig og som et naturlig resultat av elevenes/lærlingenes læringsarbeid og læringsutvikling over tid, ikke en overraskende øyeblikkstest.

Eksamensordningen bør endres. Færre eksamener, valgfrihet, kutte ut muntlig.

Eksamensordningen er for gammeldags, og er i stort behov for modernisering. Kanskje kunne man ha hentet noe inspirasjon fra yrkesfagenes tverrfaglige eksamener, der elevene får vist kompetanse i både bredde og dybde, teori og praksis. Kanskje kunne også skriftlige eksamener bli hjemmeeksamener, slik at de i større grad gjenspeiler den type kompetanse elevene trenger i fremtiden.

Eksamensperioden er en utfordring med tanke på timeregnskapet til elevene og ikke minst lærerne. Man bør ha en egen eksamensperiode som er løsrevet fra resten av elevenes og lærernes arbeidsår.

Intensjonen med eksamen er god, men det å realisere tverrfaglig eksamen som en minivariant av fagprøve, begrenses av kravet om en 5 timers praktisk eksamen. Det hadde vært ønskelig med en mer

fleksibel tilnærming til tverrfaglig eksamen, som i større grad gjenspeiler fagprøveordningen innenfor gjeldene utdanningsprogram.

Lærere øver elever til eksamen og ikke til livslang læring. Eksamen er sidestilt med standpunkt på vitnemålet og en viktig del muligheter for videre opptak til studier og arbeidsliv. Behov for kontroll av læring = sentralgitt eksamen: mest mulig lik og rettferdig vurdering VS livslang læring = det som skjer i klasserommet.

Må endres i hht nye læreplaner.

Må være sammenheng mellom lokal tilpasning og eksamensform/- innhold. Det vil være avgjørende for hva som vektlegges i opplæringen.

Noen eksamener er ikke på samisk, selv om all undervisning har vært på samisk. Fører til dårligere resultater.

Sluttvurderingen/ eksamensordningen burde vært mappeorientert.

Vanskar med å få til at den opninga for lokale tilpassingar som læreplanen gjev, blir tilstrekkeleg lagt vekt på ved eksamen. Større grad av lokale eksamenar, gjerne utarbeidd i samarbeid mellom lærarar og representantar for lokalt næringsliv. Det er ikkje naudsynt at alt blir heilt likt heile landet rundt.

Åpent nett på eksamen er en utfordring for gjennomføringen.

Tabell v1.2 'Hvis du ønsker, beskriv hvorfor påvirkningen er positiv eller negativ for elevens læring?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar

Blir fortsatt for mye reproduksjon og eksamensrettet stoff, framfor utvikling.

Det er en utfordring at eksamen styrer mye av opplæring, når eksamen i begrenset grad har en relevant form og et relevant innhold både med tanke på videre utdanning og eksamensformer vgs skal forbedre for i forbindelse med fagskole/høgskole/universitet/fagprøve, samt at eksamensform og -innhold i begrenset grad har relevans for situasjoner i arbeidslivet der man har behov for å vise sin kompetanse.

Eksamen bør være med åpne oppgaver og problembaserte. Dette vil la kandidat viser kompetanse på forskjellige måter, også kreativt. Vil kunne vise måloppnåelse på alle nivåer. Da vil eksamensordningen i liten grad medføre "teaching for the test".

Fokuset blir i for stor grad på kunnskaper, ikke kompetanse!

For yrkesfag har tverrfaglig eksamen en positiv effekt ved at det dermed må jobbes tverrfaglig i opplæringen. Det er positivt at eksamen er praktisk ved at det er forberedende til fagprøven og oppæringen blir praktisk rettet. For studieforberedende kan eksamensfokuset bli for styrende for opplæringen, særlig på vg3.

Hele opplæringen må fremstå som en helhet og henge sammen. Derfor er eksamensordningen positiv.

Lærere kan ha gode intensjoner om å leita fram aktuelt lærestoff frå "nærområdet" eller "lokalsamfunnet", men gjev uttrykk for at "når eksamen kjem blir dette ikkje teke omsyn til og læreren opplever at elevane blir "straffa". Eksamen blir viktigare enn både læreplan og intendert pedagogisk vinkling.

Negativ på Vg3 ST, tidligere eksamensoppgaver arbeides med istedenfor å lære å anvende kunnskap. henger absolutt ikke sammen med fagfornyelsen og det nye kompetansebegrepet.

Opplæringen blir gjerne styrt av hvordan eksamensformen er, og hvorvidt den er sentralgitt eller ikke. Lærerne tilpasser opplæringen til det de vet om elevenes eksamensform/tema, noe som hemmer lokalt fokus/samarbeid på tvers av fag, og øker fokus på teoretisk fremfor praktisk opplæring. Mange elever får dermed ikke mulighet til å vise sine kunnskaper.

Tabell v1.3 'Hvilke vurderinger legger dere til grunn for trekk til eksamen?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar

At det skal rullere i høve til fag, lærere og vere nokolunde rettferdig for elevane.

Eksamen er i hovedsak et spørsmål om å få et puslespill til å gå opp, slik at alle mulige eksamensfag faktisk er eksamensfag ved skolen i løpet av en 3-årsperiode, samtidig som elevene skal ha den type eksamener de må ha for å fullføre og bestå.

Fordeler på trinn i hht gjeldende regelverk. Vi trekker.

Gjelder alle trinn og typer - fordeling over tid - randomisering - evaluering av satsingsområder - praktisk gjennomførbarhet (spesielt muntlig/praktisk).

Legger til grunn at det skal være en viss prosentandel som skal opp til eksamen. Dette gjelder trekkfag vg1/2/3 yrkesfag og 4PB.

Nasjonale føringer og muligheter innenfor våre egne rammer.

ST: At alle fag skal prøves over tid. At elever må få sine programfag og ikke bare fellesfag. At muntlig til yrkesfag er bedre for dem enn skriftlig, de har større sjanse til å få bedre resultat.

Sikre fordeling på fag og skoler ved "sentralt" trekk. Skolenes trekk tar hensyn til elevens fagsammensetning og rettferdighet for alle. "Reelle" trekk. Viktig å passe på tilfeldige trekk.

Trekket skal fordele seg jevnt mellom fag og eksamensformer over tid.

Trekkordningen følles, så tilfeldig som mulig.

Unngå at same fag blir trekk for ofte. Fordele arbeidet med å gjennomføre eksamen på flest moglege lærere. Gjeld både vg1 og vg2, både YF og STUSP.

Vgs: Vi legger til grunn at trekket ikke skal være forutsigbart, men med variasjoner i både fag og type eksamen så langt det er mulig.

Vi legger generelt til grunn gjeldende regelverk for trekk og prøver å balansere muntlig og skriftlig eksamen, ca. 50-50

Vi prioriterer å ta elevene på Vg1 og Vg2 opp til muntlig eksamen for å utnytte skoleåret bedre. Ved skriftlig eksamen svekkes motivasjon for undervisning for både ansatte og elever etter eksamen som avvikles omlag 3-4 uker før skoleslutt.

Vi trekker digitalt i henhold til regelverket.

Tabell v1.4 'Ønsker du å svare utfyllende om behov for annen støtte?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar

Det er krevende at lærere på skolen må gjøre en stor jobb i utvikling av oppgaver.

I fag for praksiskandidater kan det være vanskelig å skaffe kvalifiserte sensorer. Disse eksamenene bør også ha sentral sensur og Udir bør utarbeide eksamensveiledninger. Det bør utarbeides nasjonale kjennetegn på måloppnåelse i alle fag. I fremmedspråk hvor det normalt ikke gis opplæring er det svært utfordrende å finne sensorer til muntlig eksamen.

Lokalgitt eksamen har for store variasjoner og er for lite kvalitetssikret. Dersom eksamen skal fortsette slik den er i dag bør all eksamen være sentralgitt

Men dette kan eventuelt løses ifm kjennetegn på måloppnåelse i de enkelte fag på de ulike nivåene, som Udir er i gang med å utarbeide.

Skoleeier eller direktoratet kan gjerne komme med tydeligere forventninger til format for oppgaver, og f.eks. dele en ressursbank av tidligere brukte oppgaver som kan fungere som inspirasjon.

Tabelloversikt

Tabell 1.1 Tema og målgrupper i Utdanningsdirektoratets spøringer våren 2020.....	13
Tabell 2.1 Bruttoutvalg og status etter respondentgruppe, antall.....	17
Tabell 2.2 Sammenligning, godkjente og ikke godkjente svar.....	17
Tabell 2.3 Bruttoutvalg, populasjon (antall) og svarprosent.....	17
Tabell 2.4 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent kommuner etter fylke.....	18
Tabell 2.5 Svarprosent kommuner etter landsdel og innbyggertall.....	19
Tabell 2.6 Sammensetning av nettoutvalg kommuner etter landsdel og innbyggertall sammenlignet med populasjonen.....	20
Tabell 2.7 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent grunnskoler etter fylke.....	21
Tabell 2.8 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skoletype.....	22
Tabell 2.9 Svarprosent grunnskole etter landsdel og skolestørrelse.....	22
Tabell 2.10. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen.....	22
Tabell 2.11. Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen.....	23
Tabell 2.12 Sammensetning av nettoutvalg grunnskoler etter organisering og målform.....	23
Tabell 2.13 Populasjon, bruttoutvalg (antall) og svarprosent videregående skoler etter fylke.....	24
Tabell 2.14 Sammensetning av nettoutvalg videregående skole etter landsdel og skoletype sammenlignet med populasjonen.....	25
Tabell 2.15 Sammensetning av nettoutvalg videregående etter landsdel og skolestørrelse sammenlignet med populasjonen.....	25
Tabell 2.16 Sammensetning av nettoutvalg videregående skoler etter organisering og målform.....	25
Tabell 2.17 Hvem svarer på vegne av skolen? Flere svar mulig.....	26

Tabell 2.18 Hvem svarer på undersøkelsen på vegne av kommunen/fylkeskommunen? Flere svar mulig.....	27
Tabell 3.1 'I hvilken grad har den digitale læreplanvisningen vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?'	28
Tabell 3.2 'I hvilken grad den digitale læreplanvisningen har vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?', skoleledere GS etter skolestørrelse.....	30
Tabell 3.3 'I hvilken grad har innholdet i «kompetansepakke for innføring» vært en god støtte i forberedelsen av fagfornyelsen?'	30
Tabell 4.1. 'Deltar skoleeier i Samarbeidsforum for skoleeiere i den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling?', skoleeier 2018-2020	34
Tabell 4.2 'Deltar skoleeier i et regionalt nettverk innenfor den desentraliserte ordningen?', skoleeiere 2018-2020.....	35
Tabell 4.3 'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?', skoleeier kommune etter kommunestørrelse.....	36
Tabell 4.4. 'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?', skoleeier kommune etter landsdel.....	36
Tabell 4.5 'I hvilken grad opplever skoleeier at samarbeidsforumets prioriteringer ivaretar de lokale behovene for kompetanseutvikling?', Skoleeiere.....	40
Tabell 4.6 'I hvilken grad møter tiltakene i desentralisert ordning kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?', Skoleeiere	40
Tabell 4.7 'I hvilken grad møter tiltakene i desentralisert ordning kompetansebehovene som er prioritert i lokale planer?', Skoleledere.....	41
Tabell 4.8 'Samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen i desentralisert ordning når det gjelder ...?', Skoleeier kommune etter kommunestørrelse.....	42
Tabell 4.9 'Samarbeider kommunen med andre kommuner om kompetanseutviklingen i desentralisert ordning når det gjelder ...?', Skoleeier kommune etter landsdel.....	42
Tabell 4.10 'I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler i fylkeskommunen om kompetanseutviklingen?', skoleledere VGS.....	43
Tabell 4.11 'I hvilken grad samarbeider skolen med skoler i andre kommuner og/eller friskoler om kompetanseutviklingen?', skoleledere GS etter kommunestørrelse.....	44
Tabell 4.12 'I hvilken grad samarbeider skolen med skoler i andre fylkeskommuner om kompetanseutviklingen?', skoleledere VGS.....	45

Tabell 4.13 'I hvilken grad opplever kommunen samarbeid med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?', skoleeiere kommune	45
Tabell 4.14 'I hvilken grad opplever kommunen samarbeid med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?', skoleledere	46
Tabell 4.15 'Hvilke(t) kompetansemiljø samarbeider kommunen/fylkeskommunen/skolen med om kompetanseutvikling i desentralisert ordning?', skoleledere og skoleeiere.....	48
Tabell 4.16 Antall valgte universiteter/høgskoler som er huket av for, skoleledere og skoleeiere.....	49
Tabell 4.17 'Samarbeider kommunen med universitet/høgskole når det gjelder ...?', skoleeier kommune	50
Tabell 4.18 'I hvilken grad er kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning skolebaserte?', skoleledere.....	52
Tabell 4.19 'I hvilken grad er den desentraliserte ordningen for kompetanseutvikling kjent på skolen?', skoleledere	53
Tabell 4.20 'Hvilke utsagn om sammenheng mellom kompetanseutviklingstiltak i yrkesfaglige og studieforbereende utdanningsprogram passer for din fylkeskommune?', skoleeier fylkeskommune	55
Tabell 4.21 'Deltar skolen i et lokalt eller regionalt kompetansenettverk innenfor desentralisert ordning for yrkesfag?', skoleledere VGS.....	56
Tabell 5.1 'Er tid til fysisk aktivitet timeplanfestet?', skoleledere GS etter skolestørrelse	59
Tabell 5.2 'Dersom fysisk aktivitet er timeplanfestet, hvordan er dette fordelt?', skoleledere GS etter skolestørrelse.....	59
Tabell 5.3 'Dersom fysisk aktivitet er timeplanfestet, hvordan er dette fordelt?', skoleledere GS etter landsdel	59
Tabell 5.4 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse	61
Tabell 5.5 'Hvem gjennomfører i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse	63
Tabell 5.6 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS etter landsdel.....	67
Tabell 5.7 'Er kroppsøvingssal tilgjengelig?', skoleledere GS etter skolestørrelse	67
Tabell 5.8 'Deltar alle elevene på 5.-7. trinn i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter skolestørrelse	69

Tabell 5.9 'Har skolen en satsing på fysisk aktivitet?' Flere kryss mulig.', skoleledere i grunnskolen etter skoletype	71
Tabell 5.10 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse (N=317)	71
Tabell 5.11 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skoletype (N=151)	74
Tabell 6.1 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleleder GS.....	82
Tabell 6.2 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skoletype.....	83
Tabell 6.3 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse.....	83
Tabell 6.4 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel	84
Tabell 6.5 'Gjennomfører skolen trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse.....	84
Tabell 6.6 'Hvordan brukes resultatene', åpne svar	86
Tabell 6.7 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig', skoleledere GS etter skolestørrelse.....	86
Tabell 6.8 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel.....	86
Tabell 6.9 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter kommunestørrelse.....	87
Tabell 6.10 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune.....	87
Tabell 6.11 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere mulige kryss', skoleeiere kommune etter landsdel.....	88
Tabell 6.12 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse.....	89
Tabell 6.13 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter landsdel.....	89
Tabell 6.14 'Hvordan brukes resultatene?', åpne svar.....	90
Tabell 6.15 'Hvordan brukes resultatene? Flere mulige kryss', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse.....	90
Tabell 7.1 'I hvilken grad fungerer eksamensordning etter hensikten?', skoleleder VGS og skoleeiere fylke.....	93

Tabell 7.2 'I hvilken grad påvirker eksamensordningen opplæringen?', skoleledere VGS og skoleeiere fylke	94
Tabell 7.3 'Er påvirkningen fra eksamensordningen i hovedsak positiv eller negativ for elevens læring?', skoleledere VGS og skoleeiere fylke	95
Tabell 8.1 'I hvilken grad har lærere tilstrekkelig kompetanse til å velge riktige digitale ressurser for det behovet de ønsker å dekke?', skoleledere	111
Tabell 8.2 'I hvilken grad opplever lærerne at innføring av ny teknologi er positivt for administrative formål?', skoleledere	111
Tabell 8.3 'I hvilken grad opplever lærerne at ny teknologi er positivt for undervisningsformål?', skoleledere	112
Tabell 8.4 'Har skolen planer om å anskaffe flere digitale læremidler i 2020?', skoleledere	112
Tabell 9.1 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?', skoleledere fordelt på skoletype og skolestørrelse	116
Tabell 9.2 'Har skolen din brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no ?', skoleledere etter skolestørrelse	117
Tabell 9.3 'Har skolen din brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no ?', skoleledere etter skolestørrelse	117
Tabell 9.4 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere fordelt på kommunestørrelse og landsdel	119
Tabell 9.5 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere fordelt på landsdel	120
Tabell 9.6 'Hvorfor har ikke skolen brukt nettressursen?', skoleledere etter skolestørrelse	120
Tabell 9.7 'Hvilket innhold på dembra.no er nyttig for skolens arbeid?', skoleledere og skoleeiere	122
Tabell 10.1 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse innen programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune	124
Tabell 10.2 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune	127
Tabell 10.3 «Hva slags kompetanseheving er det lærerne får?» Svarene fra Annet, beskriv.	127
Tabell 10.4 'Er kompetansehevingen knyttet til desentralisert ordning for kompetanseutvikling (DEKOMP) eller kompetanse for kvalitet (KFK)?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse	129
Tabell 10.5 'Har fylkeskommunen iverksatt tiltak for å heve læreres kompetanse i programmering? Flere kryss mulig.', skoleeiere fylke etter landsdel	130

Tabell 11.1 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i kombinerte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune.....	132
Tabell 11.2 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune.....	133
Tabell 11.3 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte eller kombinerte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune	134
Tabell 12.1 'Har skolen egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk?', skoleledere etter skoletype.....	136
Tabell 12.2 'Har skolen egne planer eller rutiner for å forebygge rusmisbruk?', skoleledere GS etter kommunestørrelse	137
Tabell 12.3 'Har skolen eller skoleeier utarbeidet retningslinjer for tverrfaglig samarbeid mellom for eksempel skolen, barnevernstjenesten, helse- og omsorgstjenesten, uteseksjonen/politiet?', skoleledere etter skoletype	137
Tabell 12.4 'Har skolen eller skoleeier utarbeidet retningslinjer for tverrfaglig samarbeid mellom for eksempel skolen, barnevernstjenesten, helse- og omsorgstjenesten, uteseksjonen/politiet?' skoleeiere VGS etter skoletype	138
Tabell 12.5 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleledere etter skoletype.....	138
Tabell 12.6 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleleder VGS etter skoletype.....	139
Tabell 12.7 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere etter skoletype	140
Tabell 12.8 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere VGS etter skoletype	141
Tabell 12.9 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)', skoleledere etter skoletype	142
Tabell 12.10 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)', skoleledere VGS etter skoletype	143
Tabell 12.11 'Har skolens ledelse og medarbeidere tilstrekkelig kunnskap om rusmisbruk til å gripe inn og melde bekymringen videre til rett instans ved mistanke om rusmisbruk blant elevene?', skoleledere etter skoletype.....	144

Tabell 12.12 'Finnes det retningslinjer eller rutiner fra skoleeier om hvordan skolene skal samarbeide med andre instanser for å forebygge rusrelaterte problemer?', skoleeiere.....	145
Tabell 13.1 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere	147
Tabell 13.2 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter skoletype	148
Tabell 13.3 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter landsdel.....	148
Tabell 13.4 'Er det skolebibliotek på skolen?', skoleledere etter skolestørrelse	148
Tabell 13.5 'Hva er de viktigste årsakene til at skolen ikke har skolebibliotek?', skoleledere etter skoletype.....	149
Tabell 13.6 'Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen?', skoleledere etter om de har skolebibliotek.....	150
Tabell 13.7 'Hva slags utdanning har skolebibliotekaren / den bibliotekansvarlige?', skoleledere 2009, 2013, 2018 og 2020	151
Tabell 13.8 'Hva slags utdanning har skolebibliotekaren / den bibliotekansvarlige?', skoleledere etter skolestørrelse.....	152
Tabell 13.9 'I hvilken grad mener du at følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjon', skoleledere GS.....	153
Tabell 13.10 'I hvilken grad mener du at følgende påstander passer for skolebiblioteksfunksjon', skoleledere VGS.....	154
Tabell 13.11 'Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen?', skoleledere	155
Tabell 13.12 'Har skolen nedfelt i sine planer hvordan skolebiblioteket skal brukes i opplæringen?', skoleledere etter landsdel.....	155
Tabell 13.13 'Har skolen egen "Plan for lesing" som inkluderer bruk av skolebiblioteket?', skoleledere	156
Tabell 13.14 'Har skolen egen "Plan for lesing" som inkluderer bruk av skolebiblioteket?', skoleleder etter skoletype	156
Tabell 13.15 'Har skoleeier nedfelt i sine planer hvordan skolebibliotektjenesten skal utvikles?', skoleeiere.....	157
Tabell 13.16 'Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket?', skoleeiere	157
Tabell 13.17 'Har skoleeier arrangert fellesmøter eller lærende nettverk for de skolebiblioteksansvarlige i kommunen/fylket?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse.....	157
Tabell 13.18 'Deltar skolebibliotekansvarlig i lærende nettverk sammen med lærerne i kommunen eller fylket?', skoleeiere.....	158

Tabell 14.1 'I hvilken grad tilbyr skolen følgende foreldrestøttende tiltak?', skoleledere GS.....	159
Tabell 14.2 'Tilbyr skolen andre foreldrestøttende tiltak som ikke ble nevnt i forrige spørsmål? Beskriv kort', skoleledere GS.....	160
Tabell 14.3 'I hvilken grad tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) følgende foreldrestøtte til alle foreldre i deres kommune?', skoleeiere kommune	161
Tabell 14.4 'Til hvilke grupper foreldre tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) foreldrestøtte i deres kommune?', skoleeiere kommune.....	161
Tabell 14.5 'Til hvilke grupper foreldre tilbyr Pedagogisk Psykologisk Tjeneste (PPT) foreldrestøtte i deres kommune?', skoleeier kommune, åpne svar	162
Tabell 15.1 'Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket', skoleeiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018]	163
Tabell 15.2 'Vil fylket gjennomføre egne tiltak for å skaffe flere læreplasser? Ta stilling til hvor godt beskrivelsene nedenfor passer for situasjonen i dette fylket', skoleeiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018].....	164
Tabell 15.3 'Nedenfor ser du ulike tiltak som kunne blitt iverksatt på statlig nivå for å bidra til inntak av lærlinger. Ta stilling til viktigheten av de ulike tiltakene.', skoleeiere fylke, svarfordeling 2020, (2019) og [2018]	165
Tabell v1.1 'Hvis du ser utfordringer ved dagens eksamensordning, hva bør endres?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar	168
Tabell v1.2 'Hvis du ønsker, beskriv hvorfor påvirkningen er positiv eller negativ for elevens læring?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar	170
Tabell v1.3 'Hvilke vurderinger legger dere til grunn for trekk til eksamen?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar.....	170
Tabell v1.4 'Ønsker du å svare utfyllende om behov for annen støtte?', skoleledere og skoleeiere, åpne svar.....	172

Figuroversikt

Figur 2.1 Inviterte kommuner, grunnskoler og videregående skoler våren 2020.....	16
Figur 2.2 Svarprosent kommuner etter fylke, antall i utvalget vist per fylke.....	19
Figur 2.3 Svarprosent grunnskoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke	21
Figur 2.4 Svarprosent videregående skoler etter fylke, antall i utvalget vist per fylke.....	24
Figur 3.1 <i>'I hvilken grad den digitale læreplanvisningen har vært en god og relevant støtte for å forberede innføringen av fagfornyelsen?'</i> , skoleledere etter skoletype, prosent (N=358)	29
Figur 3.2 <i>'I hvilken grad innholdet i «kompetansepakke for innføring» har vært en god støtte i forberedelsen av fagfornyelsen'</i> , skoleledere etter skoletype, prosent (N=351)	31
Figur 4.1 <i>'Hvor mange av skolene i kommunen som inneværende år gjennomfører kompetansetiltak finansiert gjennom de statlige midlene i desentralisert ordning for kompetanseutvikling'</i> , Skoleeier kommune, prosent (N=64)	33
Figur 4.2. <i>'Hvordan identifiseres kompetansebehov i kommunen?'</i> , skoleeier kommune, prosent (N=64)	35
Figur 4.3. <i>'Hvilke utviklingsområder/temaer er prioritert i kommunens planer for kompetanseutvikling?'</i> , Skoleeier kommune, prosent (N=70).....	37
Figur 4.4. <i>'Hvilke utviklingsområder/temaer er prioritert i skolens planer for kompetanseutvikling?'</i> , skoleledere, prosent (N=360).....	38
Figur 4.5. <i>'Hvilke utsagn om kompetanseutvikling i «skole og barnehage» passer for din kommune?'</i> , skoleeiere kommune, prosent (N=64).....	39
Figur 4.6 <i>'I hvilken grad samarbeider skolen med andre skoler i kommunen om kompetanseutviklingen?'</i> , skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=311)	43
Figur 4.7 <i>'I hvilken grad opplever skoleleder samarbeidet med universitet/høgskole som et gjensidig og likeverdig partnerskap?'</i> , skoleledere etter landsdel, prosent (N=348)	47

Figur 4.8 'Samarbeider kommunen med andre kompetansemiljøer enn lokalt universitet/høgskole for å møte skolenes kompetansebehov?', skoleeiere kommune, prosent (N=63).....	51
Figur 4.9 'I hvilken grad er kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning skolebaserte?', skoleledere etter skoletype, prosent (N=356).....	52
Figur 4.10 'Hvor stor andel av personalet på skolen deltar i kompetanseutviklingstiltakene i desentralisert ordning?' skoleledere etter landsdel, prosent (N=354).....	54
Figur 5.1 'Hvor ofte er den fysiske aktiviteten timeplanfestet?' skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=219).....	60
Figur 5.2 'Hvor ofte er den fysiske aktiviteten timeplanfestet?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=219).....	61
Figur 5.3 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=239).....	62
Figur 5.4 'Hvem planlegger i hovedsak innholdet i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS, etter landsdel, prosent (N=239).....	63
Figur 5.5 'Hvem gjennomføre i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N= 239).....	64
Figur 5.6 'Hvem gjennomfører i hovedsak tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=237).....	65
Figur 5.7 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS, prosent (N=239).....	66
Figur 5.8 'Hvor foregår tid til fysisk aktivitet i hovedsak?', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=239).....	66
Figur 5.9 'Er kroppsøvingssal tilgjengelig?', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=239).....	68
Figur 5.10 'Deltar alle elevene på 5.-7. trinn i tid til fysisk aktivitet?', skoleledere GS etter landsdel.....	69
Figur 5.11 'Har skolen en satsing på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig', skoleledere GS, prosent (N=317).....	70
Figur 5.12 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=317).....	72
Figur 5.13 'Har skolen en satsning på fysisk aktivitet? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter landsdel, prosent (N=317).....	73
Figur 5.14 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS, prosent (N=128).....	73
Figur 5.15 'Dersom skolen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleledere GS etter skolestørrelse, prosent (N=151).....	74

Figur 5.16 'Har kommunen en satsning på fysisk aktivitet?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=61)	75
Figur 5.17 'Har kommunen en satsning på fysisk aktivitet?', skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=61)	76
Figur 5.18 'Du svarte ja på at kommunen har en satsning på fysisk aktivitet. På hvilke hovedtrinn?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=23)	76
Figur 5.19 'Du svarte ja på at kommunen har en satsning på fysisk aktivitet. På hvilke hovedtrinn?' skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=23)	77
Figur 5.20 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune, prosent (N=23)	78
Figur 5.21 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, hva innebærer satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=23).....	78
Figur 5.22 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, samarbeider man med fagmiljøer for planlegging/gjennomføring av satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune, prosent (N=23)	79
Figur 5.23 'Dersom kommunen har en satsning på fysisk aktivitet, samarbeider man med fagmiljøer for planlegging/gjennomføring av satsningen? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse., prosent (N=23).....	80
Figur 6.1 Figur 6.1 'Hvordan brukes resultatene? Flere kryss mulig', skoleledere GS etter skoletype, prosent (N=154).....	85
Figur 6.2 'Har kommunen utviklet trivselsundersøkelser for elever på følgende trinn? Flere kryss mulig.', skoleledere GS, prosent (N=253).....	91
Figur 7.1 'Er påvirkningen fra eksamensordningen i hovedsak positiv eller negativ for elevens læringsutbytte?', skoleledere VGS (N=40) og skoleeiere fylke (N=6), prosent.....	95
Figur 7.2 'Hvordan følges arbeidet med lokal sensur av skriftlig eksamen opp? Flere kryss mulig', skoleledere VGS og skoleeiere fylke, prosent (N=49)	96
Figur 7.3 'Er det behov for annen støtte i arbeidet med lokal eksamen (enn den som foreligger i dag)?', skoleledere VGS (N=39) og skoleeiere fylke (N=6), prosent.....	97
Figur 8.1 'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?', skoleledere, prosent (N=346).....	100
Figur 8.2 'Hvor enig eller uenig er du i påstanden om at personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk?', Skoleledere etter landsdel, prosent (N=346)	101

Figur 8.3 'Vi har en egen IKT-strategi på kommunenivå', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346).....	101
Figur 8.4 'IKT er synlig integrert i skolens virksomhetsplan', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346).....	102
Figur 8.5 'Personvern og datasikkerhet er temaer i skolens planverk', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=346).....	102
Figur 8.6 'Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om skolens planer knyttet til IKT?', skoleeiere, prosent (N=66)	103
Figur 8.7 'I hvilken grad beslutter følgende deler av personalet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere, prosent (N=327)	104
Figur 8.8 'I hvilken grad beslutter lærerkollegiet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere, prosent (N=327)	105
Figur 8.9 'I hvilken grad beslutter lærerkollegiet hva som skal kjøpes inn av digitale ressurser og digitale læremidler?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=327)	106
Figur 8.10 'Passer følgende utsagn for din skole/kommune?', GS og skoleeiere kommune, prosent (N=358).....	107
Figur 8.11 'Hvor stor andel av elevene ved din skole vil du anslå har sin egen digitale enhet (nettbrett eller bærbar datamaskin), enten privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier som de bruker i undervisningen?', Skoleledere GS, prosent (N=304).....	108
Figur 8.12 'Hvor stor andel av elevene ved din kommune vil du anslå har sin egen digitale enhet (nettbrett eller bærbar datamaskin), enten privat, eid av skolen eller gjennom skoleeier som de bruker i undervisningen?', skoleeiere kommune, prosent (N=59)	109
Figur 8.13 'I hvilken grad bruker elevene følgende enheter?', skoleledere, prosent (N=208)	110
Figur 8.14 'I hvilken grad bruker elevene følgende enheter?', skoleledere GS og VGS, prosent (N=208).....	110
Figur 9.1 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?», skoleledere GS og skoleeiere kommune fordelt på kommunestørrelse, prosent (N=360).....	115
Figur 9.2 'Kjenner du kurstilbudet «Demokratisk beredskap mot rasisme og antisemittisme?», skoleledere og skoleeiere fordelt på landsdel, prosent (N=405).....	115
Figur 9.3 'Har noen av skolene i din kommune brukt pedagogiske ressurser på www.dembra.no ?', skoleeiere kommune, prosent (N=59).....	118
Figur 9.4 'Hvorfor har ikke skolen brukt netressursen?', skoleledere etter skoletype, prosent (N=208)	118

Figur 9.5 'Hvordan har skolen brukt nettressursen <i>www.dembra.no</i> ?', skoleledere, prosent (N=27).....	121
Figur 10.1 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeier kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=64).....	125
Figur 10.2 'Har kommunen iverksatt tiltak for å heve lærernes kompetanse inne programmering i fag? Flere kryss mulig.', skoleeier kommune etter landsdel, prosent (N=64)	126
Figur 10.3 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=41)	128
Figur 10.4 'Hva slags kompetanseheving er det lærerne får? Flere kryss mulig.', skoleeiere kommune etter landsdel, prosent (N=41)	128
Figur 11.1 'Hvor mange kulturskolelærere er ansatt i delte stillinger ved skole, barnehage og SFO?', skoleeiere kommune etter kommunestørrelse, prosent (N=56)	133
Figur 12.1 'Har skolen eller skoleeier lagt føringer for informasjon om forebygging og identifisering av rusmisbruk som tema i foreldresamarbeidet/rådgivningsarbeidet overfor elevene (F.eks. på foreldremøter)?', skoleledere GS etter kommunestørrelse, prosent (N=301)	139
Figur 12.2 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever som står i fare for å oppsøke belastede miljøer?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=340)	141
Figur 12.3 'Har skolen eller skoleeier særlige rutiner for å følge opp elever den vet har forsøkt rusmidler (intervensjon)?', skoleledere etter skolestørrelse, prosent (N=339)	143
Figur 13.1 'Har skolen et organisert samarbeid med folkebiblioteket i kommunen?', skoleledere 2009, 2013, 2018 og 2020, prosent.....	150

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no